MELİH CEVDET

ANDAY

raziye

ADAM

Melih Cevdet Anday -Raziye

BİRİNCİ BÖLÜM

Sevdalanmaya gidiyormusum meğer...

Bunu daha önce bir kâhin bana söyleseydi, kuskusuz geri dönmeye kalkmazdım, ama bu sevdanın nerede, nasıl karsıma çıkacağını düsünmekten belki de olayların sırasını bozardım, zamanı altüst ederdim. Geleceğimizi bilmemektir bizi zamanın içine sokan. Yoksa bir gün dizlerine dokunur dokunmaz onun soyunuverecegini bilip de beklemek, bir ölümlünün sabnm asar.

Dağdan kopan ve yuvarlanıp yola düsen taş nedeniyle ancak bir hafta önce geçise açılabilmiş olduğunu söyledikleri — yolcuların birbirlerine hep aynı sözcüklerle, hep aynı sasma ünlemleri çıkararak, bıkıp usanmadan — kaya parçalan dolu dönemeci, çok ağır ve sarsıla sarsıla geçtikten sonra, sağa dönüp inise koyulduk ve bir yanında — deniz yani — okaliptüs ağaçlan sıralanmıs, öte yanı da dağın eteklerine değin zeytin ağaçlarının buğulu yesili ve sıcaktan titreyen örtüsü ile sarılmış uzun yola girdik.

Menzil yaklasırken makine, ahınna döneıi ata benzer sabırsız yolcu için ve kendiliğinden hızlanır sanki, sağa sola sekerek, dayımın mektuplanndan (ki tarihleri epey eskimiş olmalıydı daha o zaman) aklımda kalanlan biraraya getirerek ve kimi yolcunun inmeye hazırlandığını görerek, bir de evlerin, bostanlann, eseklerin, küçük çocukların sıklasmasından, köye geddiğimizi anlıyordum, ama sabırsız değildim.

Bir bakıma sabırlı olmaya geliyordum buraya. Yalnızca kır yasamını bilmediğim için değil, özgürlüğümü kimbilir ne sürem boyunca daralttığım, o güne değin bilmediğim bir baska düzene sokmak zorunda kaldığım için. Burada geçecek günler, aylar yitmiş sayılsa da ne çıkar diye düsünüyordum. Gençtim, yitirmek için çok ömrüm vardı. Belki de bu yüzden diye geçiririm içimden,

bu cömert duygululuğumdan ötürü-ödüllendirildim. Yitiren kazanır, evet, ama o'nu bir aksam üzeri, karanlık bastığı saatlerde, bir daha hiç görmemek üzere yitiren ben, nasıl olur da kazançlı sayılabilirim? Ödül onu tanımakla verildi bana, onu sevmekle verildi, o kadar.

Kuru dereyi geçip benzincinin önüne gelince münibüs durdu, soför dikiz aynasından beni arayarak:

— Burada ineceksiniz, dedi.

Çiklet çiğnediği için, birinin taklidini yapar gibi konusuyordu. Bakısından nedense, benim hareketlerimi inceliyormuş kuskusuna kapıldım, otuz kilometrelik yol boyunca ilk kez. Bu yüzden "Demek burası" sözünü kaçırmadım ağzımdan. Bilmediğim bir yere geldiğimi anlamasın istedim. Gereksiz bir kaygı bu. Fakat büyük kentte arasız izlendiğim, kaçıp saklanmaya alıstığım için arasız kusku içinde yasıyordum.

Bavulumu ve boya kutumu alıp yolcuların arasından güçlükle geçerek asağı indim. Minibüs sose boyunca yoluna koyuldu. Ters yönden nazlı bir kaplumbağa geliyordu.

Sıcaktı. Görünümü, alıcı gözüyle ve biraz da nedensiz sevince benzer bir duygu ile gözden geçirdim. Toprak kuru ve tozluydu. Taslık derenin iki yanındaki seyrek zeytin ve yaslı çam ağaçlan sıcağın altında, baslarını önlerine eğmiş gibi uyukluyor-lardı. Yaprak kıpırdamıyordu. Yalınayak küçük bir köylü çocuğu, arkasında kocaman bir köpek, kosarak yanımdan geçti. Bana bakmadılar geçerken, sonra köpek dönüp baktı. Her sey ağırlık ve ciddilik içindeydi.

Ağaçların daha yoğunlastığı ve çesitlendiği sağ yanda, uzakta, köy evlerinin damlan görünüyor, bunun da arkasında yesil örtülü, görkemli dağ yükseliyordu. Limon kokusu geliyordu köyden. Hiç kimseyi beklemeyen bir yerdi burası. Bu yüzden de, insan, gereksizliğinin tadını duyuyordu, kendine değiyordu sanki.

Otobüste uykusuz bir gece geçirmistim. Son durak olan kasabaya varısımızda, minibüsün hareketini beklerken, bir çına-nn altındaki kahvede, sabahı, gölgeyi ve kırmızıyı emmiş çaydan iki bardak içmistim. Korka korka çevreme bakıyordum beni bir izleyen var mı diye. Yüzümü kapalı tutmaya çalısıyordum. Sonraki kısa yolculuğum ise çevreyi incelemekle geçti. Yapmayı kurduğum boyalı boyasız resimlerin hep görünüm resimleri

olacağını düsünmüstüm. Resimden baska hiçbir sey düsünmeme-ye bakıyordum. Olayların dısına çıktığım için, (gerçekte arasız onlan yasıyordum) doğa beni çok ilgilendiriyordu. Dnsanın, nerede olsa doğanın içinde bulunduğu gerçeğini sanki hiç anlamamıstım da, ona burada, uzun ve yorucu bir yoldan sonra kavusmustum. Dayımın evini bulamasam, ya da onun artık burada olmadığını öğrensem de, bir ağacın altına yerlesecek, esyamı çıkaracak, burada kimbilir ne kadar sürecek konukluğumu bir tanınmazlık içinde geçirecektim, çevresine uymuş kabuklu bir böcek gibi.

Özgürlüğün, yalnızlığı ve doğayı gerektirdiği düsüncesi bir kuş gibi uçusmaya basladı önümde. Basımdan geçen olayların verdiği sinirliliği mi üzerimden atmak istiyordum, yoksa

gücünü topraktan alan Tanrı Ante gibi elimi yere dayamak bana yeniden hız verir diye mi düsünmüstüm? Dnsan karmasık bir yaratıktır, kendini tanımak için dur dinlen bilmeden çabalar.

Köyü sağımda bırakarak, denize doğru, ağaçların arasındaki izlekten yürümeye basladım. Burada toprak hafifçe bayırlasıyor, bu yüzden iniş beni bavulumun ağırlığı ile öne, asağıya çekiyordu. Ayağımı taslara çarpıyordum, dengemi bulmak için sağa sola yalpalıyordum. Daha günün erken saatleri olduğu halde güneş bütün gücünü duyurmaya baslamıstı bile. Görülmemiş bir aydınlık, doğada da, zihinde de hiçbir belirsizliğe olanak bırakmıyordu; her seyi ile çıplak, gizlisiz, kuruntusuz, katıksızdı. Ağacın, tasın, damıtık havanın bu yalın ülkesinde, sanki konusmak isteseniz, ancak esyanın adını söyler, en ilkel gereksemelerinizden söz edebilirdiniz. Sağırlann yanında söz nasıl en gerekli olana indirgenirse, burada da düsünce ve duygu iste öylesine bir saflık, bir sağlamlık kazanıyor gibiydi. Bunu kendi payıma sevinçle benimsedim. Benden olanla benden olmayanı, gerçek olanla gerçek olmayanı daha iyi ayırabilecektim. Ama askın da böylesi bir ortamı gereksediğini nerden bilebilirdim!

Ayaklarımın arasından derisi parıldayan bir yılan kayıp geçti. Derken bir keçi öksürdü çok yakınımda, basımı o yana döndürdüm, soylu bakısı ile karsılastım hayvanın. Sanki ben yürürken ses vermeye baslamıstı bu gergin ve durağan evren. Sonra ince, çok ince, yaslı bir kadın sesi keçiye anlamadığım bir sey söyledi. Bu sesin, bodur bir mersin ağacının arkasından

geldiğini sanıyordum, mersin yaprakları gibi sivri, çın çın öten bir ses.

Denizi ve evi bir anda gördüm. Bavulumu, resim kutumu yere bırakıp bir ağacın dibine oturdum. Yorulmustum. Düslediklerime çok uygun çıkan bu görünüm yine de sasırtmıstı beni. Deniz sanki asağıda değildi de, her an azar azar yükseliyordu: Dahası, karsıya düsen dağların eteğindeki yanı yükseliyor da, bütün sulan ile bu yakaya akıverecekmiş gibi eğri duruyordu. Denizin orada edindiği rengi verecek bir boya bulamayacağımı düsündüm. Dlkçağın süs tası damarlı lâpislâzuli lacivertliğinde, tek parça ve sağlam, üstü az önce temizlenmis, ya da bilinmeyen bir gezegenden düsmüsçesine yapayalnızdı. Üstünde hiçbir tekne olmadığı için bölünemez izlenimini uyandırıyordu.

Koyun dibinden geniş bir sazlıkla baslayan ova, yılankavi dereleri, azmakları, yer yer kavak koruları ile, renk değisiminden ya da ekilen bitkinin çesidinden ötürü parça parça sınırlı, islenmiş öbekleriyle, göz alabildiğine içerlere doğru uzanıyordu. Batı'ya doğru açık deniz, gökyüzü ile birlesiyordu.

Mektuplarındaki ayrıntılı açıklamaları bilmeseydim de, dayımın evini ilk görüste ayırdedebilirdim. Bulunduğu her yere kendi damgasını vuran bu acaip adam, köye üç yüz metre kadar uzaklıktaki evini, bölgenin geleneksel yapı biçimine uydurmakla birlikte, yine de apayrı, gelip geçeni baktırıcı, giderek bir konut olup olmadığında kuskuya düsürücü bir görünüste kurmakla kalmamıs, damın tam ortasına diktiği gereğinden uzun göndere, üstündeki kırmızı leke ne olduğu anlasılmayan kara bir bayrak çekmisti. Böylece ev, bir ortaçağ beyinin satosunu, ya da bir korsanın sığınağını düsündürüyordu karsıdan.

Bavulumu, boya kutumu yüklenip yola koyuldum. Dünyanın herhangi bir noktasında, kimsenin bilmediği bir yerde bulunduğum duygusu beni böylesine garip bir cosku ile sarmıstı ki, o an dayımın bile bana yabancı olduğunu, beni tanımadığını, kısacası tümden bilinmezlik içinde kalıp kendimi de, dünyayı da tam bir nesnellik içinde yeni bastan ele alacağımı düslemek hevesine kapıldım. Bu heves sanki bedenimin her zerresinden geliyordu. Yabancı bir ülkeye sığınmıs, kimsenin ilgilenmeyeceği bir kaçaktım; sonun ne zaman geleceğini düsünmeden bekleyecektim. Ne mektup alacaktım, ne mektup yazacaktım. Dünya ile tek

bağım, dayım olacaktı. Ama kendi sorunları, tutkuları, hevesleri Ve akıl ermez meraklan ile bu
adamın beni karsılasmamızdan hemen sonra unutacağını, tek basıma ve dünya ile iliskisi
tümden kesik olarak bırakacağını biliyordum.

Burayı seçisimin bir nedeni de bu olsa gerektir diyeceğim ama,J baska bir yerim olmadığına
göre bu seçiş hiç de bir karar niteliği tasımaz, daha çok bir zorunluktur.

Ev kalın ağaçtan temel direkleri üstünde yükseliyordu, yayla evlerinin altı gibi açık olan birinci
katı saymazsam, iki katlıydı. Alttaki bosluğun yüksekliği iki metre kadardı. Dkinci katın dört yanı
balkonla çevriliydi, üstü örtülü olduğu için gerçekte bir revaktı bu, revaktan asağı dar bir
merdiven iniyordu, bu merdivenin kolayca kaldınlır türden olduğu ilk bakısta anlısılıyor-du.
Daha üstte, ikinci katın yansı büyüklüğünde, kafesli pencereleri çok ufak tutulmuş bir kat daha
vardı. Revakta damı tutan direkler baska baska renklere boyanmış olduğu için nese verici bir
izlenim uyandırıyordu, ya da bir kızıl derili çadırı gibi ilkellik.

Bahçenin güney ucunda, limon ağaçlannın yoğun turunculu-ğu altında, renkli yapraklann
tasırttığı kara kabank topraklı bir çiçeklik göze çarpıyordu.

Büyük bahçe, tastan alçak bir duvarla çevrilmisti. Bu duvann iki kösesinde, iki selvi ağacı
sipsivri yukarı doğru uzanıyordu. Daha açıkta seyrek zeytin ve çam ağaçlan vardı, ama bunlar
evden çevreye bakısı engelleyecek gibi değildi. Böylece ev bir gözetleme kulesini de andırıyordu.

Daha da yaklasınca kulağıma bir müzik sesi geldi, evde Beethoven'in besinci senfonisi
çalınıyordu. Senfoniyi, düzenli aralıklarla bir balta sesinin böldüğünü duvardan içeri atlayınca
duydum. Dste dayımla orada karsılastık.

Ayağında sort vardı, üstü çıplaktı, kıllı göğsü, omuzları, pazulan ter içindeydi. Göğsüne değin
inen kır düsmüş kara sakallan, gür kasları, çatılmış alnı, kıvırcık saçları ile dayımı yıllar önce
bıraktığım gibi bulmustum. Sanki bütün yasamında varmak istediği bu görünüsü elde eder
etmez artık yaslanması durmuş ve bir Tann yonutu gibi ölümsüzlüğe ermisti. Bir ayağını
dayadığı koca bir kütüğü balta ile yarmağa uğrasıyordu.

Beni görünce baltayı elinden attı.

— Geldin mi? dedi olduğu yerden, süzdü beni yukarıdan asağı.
Demek bekliyormus, sastım. Oysa ben gizli geliyordum. Esyamı yere bırakıp,

— Geldim, dedim.
Elinin tersi ile alnındaki teri alıp yere silkeledikten sonra yanıma geldi, sağ kolu ile boynumdan

tutup basımı göğsüne dayadı, öpmedi.

— Hoş geldin, dedi.
Ben elini öpmeye davranınca bırakmadı, geri çekilip söyle bir yüzüme baktı.

— Kaç yasındasın sen?
— Yirmi iki.
Gülümsedi mi, bilemiyorum.

— Esek kadar olmussun, dedi. Ben de gülümseyerek:

— Oldum, dedim. Dayım:
— Demek cami duvarına isedin, dedi konuyu değistirerek (demek bir seyler duymus) sonra:
— Annen... diye ekledi.
Neyi sormak istediğini anlamıstım. Ama gene de açıklamaya giristim.
— Epeydir görmedim, dedim. Benim biraz açılmam yetti ona.
— Anlıyorum, dedi. Buraya geldiğini biliyor mu?
— Sanmıyorum. Sonra basımı yere eğip:
— Burada kalmamda sizin için bir sakınca var mı? diye sordum.
Dayım gözlerimin içine dik dik bakarak:
— Hayır yok, dedi. Sonra da:
— Utanmıyor musun bunu sormaya? diye ekledi. Ben de onun gözlerine barak:
— Bağıslayın, dedim. Dayım sert sert:
— Daha on fırın ekmek yemen lâzım, dedi.
Sesimi çıkarmadım, içimden, "gençleri küçük görme alıskanlığı" diye geçirdim. Gençlik olaylarım, benim bu olaylar içindeki yerimi izlemisti demek. Hem yalnızca izlemekle kalmamıs, bir gün ona sığınacağımı da kestirmisti..

Yetmiş üç, yetmiş dört yaslarında olmalıydı, demek annem-* den çok büyük. Ama sırım gibiydi. Gücü kuvveti üstüne çok ilginç seyler duymustum. Gerçekte annemin ağabeyisi değildi; anneannemin ilk kocası sehbender Nazmi Beyin, ilk kansından olmuş çocuğu idi. Annem, anneannemin ikinci kocasındandı.Kimi ailede buna akrabalık denmez, o kadar ki, dayımla annem durumunda olanlar görüsmezler bile. Ama dayım annemi, ana-baba bir kardesi gibi severdi. Sık sık gelirdi bize, durumumuzu sorar, tek tek hepimizin ne derdi var öğrenir, öğütler verir ve çok kalmaz, giderdi. Sık sık gelirdi dediysem, öyle haftada, ayda bir değil, yılda, belki de iki yılda bir. O da istanbul'a uğradığı zafhanlarda. Çünkü dayımın, Dstanbul'daki evinde bile öyle uzun süre oturduğu olmazdı. Yasamını ayrıntıları ile bilemediğimiz için, su kadarını söyleyeyim: Belli bir isi yoktu, ama esintilere uyarak, kimi zaman su isi, kimi zaman bu isi alarak Anadolu'nun bir bucağına gider, kısa bir süre sonra da kızgınlıktan köpürmüş olarak, belki de umutsuz, düsünceler ve kaygılar içinde dönerdi. Söylediklerine göre, bu dönüslerinde babası sehbender Nazmi bey bile ona hiçbir sey sormazmıs, sadece "Geldin mi?" dermis, o kadar.

Belki beni kendi gençliğine benzettiği için olacak (durumumdan ötürü), ilk karsılasmamızda "Geldin mi?" diye sormustu. Ama basımdan geçenleri duymamış olamazdı. Nitekim az sonra:

— Seni izleyen oldu mu yolculuğunda? diye sormasından da belli oldu bu.
— Hayır, dedim.

— Al bavulunu eve girelim, dedi.
Böyle diyerek öne düstü, bir yandan da konusuyordu.
— Hastalandın, zafiyet geçiriyorsun, buraya dinlenmeye, kilo almaya geldin. Bundan fazlası
kimseyi ilgilendirmez. Biz bir birliğe vardıktan sonra üst yanı kolaydır.
Dönüp yüzüme baktı:

— Gerçekten de zayıfsın, dedi.
— Sağlığımdan sikayetim yok, dedim arkası sıra yürüyerek.
13
— Neyse bunu böyle bilelim, dedi dayım.
— Olur, dedim. Merdivenin basına geldiğimizde:
— Burada ne yapmayı düsünüyorsun? diye sordu. Okuyacak mısın?
Ben:
— Resim yapacağım, dedim. Dik dik boya kutuma baktı:
— Sen akademide okumustun, değil mi?
— Bir buçuk yıl kadar.
Dste o sırada beni çok sasırtan bir sey oldu. Merdivenin yukarı basında bir genç kız duruyordu.
Ona o anda vurulduğumu elbette bilemezdim; ilk izlenimim görülmemiş bir güzellikte olduğu
idi. Acaba teker teker sayıp sonra bunları toplasam, o olağanüstü güzelliği bulabilir miydim?
Evet, saçları kara, uzun, gözleri yesille kursuni arası, yüzü buğdaysı, etine dolgun, uzun bacaklı
bir kız. (Simdi düsünüyorum da, belki o anda bunların hiçbirini görmemistim; ama sonra,
günler, aylar boyu, bütün bir yaz süresince onun her yanını ayrı ayrı ne çok seyretmek, doya
doya özümsemek fırsatını bulmustum!) Ayakları çıplaktı, etekleri kısa olduğu için, asağıdan
bakınca bacaklarının bütün yapısı kendini büyüleyici bir etki ile gösteriyordu. Öyle, güzelliği
sonradan, tanıdıkça, yavaş yavaş anlasılan kızlardan değildi; uzaktan görülen bir yonutun
yaklasıldıkça çizgilerini azar azar ortaya çıkarması gibi zamanla varılacak, sakladığı,
istemeden olsun sonraya bıraktığı bir seyi yoktu, deniz gibiydi, ne yandan bakarsan bak, deniz,
öncesi sonrası olmayan.

Sanki dayımdan edindiği dik bir bakısla bakıyordu bana. Nedense evin köpeği, kedisi, keçisi
gibi bir izlenim bıraktı üzerimde o an. Yabanlığın, sessizliğin, aydınlığın verdiği bir bilgelikle,
kendinden olmayanı ilk bakısta ayıran, bunu yadırgayan, bu karsılasmadan az sonra ne
çıkacağını merak eden, tadı kaçmıs, erinci bozulmuş bir kır yaratığının arı huysuzluğu
okunuyordu yüzünde. Kollarını beline dayamıstı, saçının yarısı arkada, yarısı önünde idi,
bacaklarını birbirine yapıstırmıstı. Hop diye bağırarak bir sıçrayısta kendini asağı fırlatıp, yere
inince ince bacaklarının üzerinde gene o dengeyi bulacakmış gibi duruyordu.

Dayım sol elini yukarı kaldırıp isaret parmağı ile onu

14

göstererek:

— Kızım, dedi.. Sonra da ona:

— Gel de bavulu al, diye seslendi.
Kız bir an durduktan sonra sallana sallana indi asağıya, yüzüme bakmadan (merdivenin
basında iken yeterince bakmıstı çünkü) bavulumu kaldırdığı gibi, bu kez kosarak yukarı
çıkmaya basladı. Sol kolunu açmıs, basını da sola eğmisti.

O zaman dayım:

— Dursana canım, diye seslendi yine. Kız yarı yolda durup bize baktı. Dayım:
— Ağabeyin, dedi beni göstererek. Yeğenim benim. Hoş geldin desene!
Kızın bir sey söylemesine vakit bırakmadan:
— Merhaba, dedim.
— Merhaba, dedi. Hoş gelmissiniz.
Dayım birden var gücü ile bağırmaya basladı, paylıyordu kızı.
— Ne demek o "Hoş gelmissiniz?" Hoş geldiniz demeyi unuttun mu? Bir daha söyle!
Kız dayımın sertliğine hiç aldırmadan:
— Hoş geldiniz, dedi bu kez. Ben de:
— Hoş bulduk, dedim.
Bunun üzerine kız merdiveni çıkıp içeri girdi.
Ben dayıma bakakalmıstım.
Dayım:
— Kusura bakma, dedi, kırlık yerde yasadığımız için kimi zaman böyle bir ağız kullanıveriyor.
Doğrusunu istersen, belki herkesten, hepimizden iyi biliyor konusmasını, çünkü bu yetenek
onda doğustan var. Bir gün bütün dünyayı buna inandıracağız.
Açıkçası bir sey anlamamıstım bu sözlerden. "Hoş geldiniz" yerine "Hoş gelmissiniz" demek
arasında, evet, bir ayırım vardı gerçi, ama bu dayımın bunca tepki göstermesi için hiç de
yeterli bir neden değildi. Kızın yeteneğinden ve bu yeteneğin günün birinde bütün dünyaya
kanıtlanacağından söz edilmesi de yersizdi. Dayımın evlat edindiği bir kızın ille de üstün
yetenekleri olması gerekliydi?

Tam merdivenlere doğru yürürken dönüp: —-Burada bir kızım olduğunu biliyordun, değil mi?
diye sordu dayım.

— Biliyordum, duymustum, dedim. Dayım:
— Yazmıstım annene, dedi. Hadi çıkalım.
O önde, ben arkada, dar ve sallantılı merdivenden çıkmaya basladık.

Dayımın çok yıl önce, küçük bir çocuğu evlat edindiğini biliyordum. Ama unutmustum, önem vermemistim çünkü. Hiç evlenmemis, hiçbir yerde uzun süre kalmaktan hoslanmayan bir adamın, böyle bir takıntılı duruma kazanabileceğine inanmadığımdan mı, yoksa yıllar önce edinilmiş bir çocuğun karsıma böylesine yetiskin ve güzel çıkmasını saskınlıkla karsıladığımdan mı, bilmiyorum, dayım onu bana "Kızım" diye tanıstırdığı sırada, bu öyküyü sanki ilk duyuyormuş havası içinde kaldım.

Yukarı çıkarken dayım:

— Yalnız resim yapmakla kalma da, kızla konusmaya da önem ver, diye mırıldanıyordu.
Çünkü ben de evde yoğum hemen bütün gün. Böyle yalnız kala kala kızcağız konusmaya boş verecek neredeyse. Oysa insanlar konusmalı, çok konusmalı.
Besinci senfoninin sonu gelmisti, biz yukarıya vardığımızda. Çepeçevre direkli taraçanın yer tahtalan az önce gıcır gıcır yıkanmıstı, yer yer ıslaklıklar göze çarpıyordu. Merdivenin karsısına düsen odanın — o anda kaç oda olduğunu bilemezdim evde — geniş ve neredeyse yerle bir pencerelerinde renkli perdeler vardı. Dçerisinin de taraça dösemesi gibi tertemiz olduğu ilk bakısta anlasılıyordu. Duvarlarda resimler göze çarpıyordu, ama esya bakımından neredeyse bir sey yok gibiydi. Tahta dolduruyordu gözü hep.

Dayım merdiven basında ayakkabılarını çıkarınca ben de öyle yaptım. Tahtalara çoraplara basmak hosuma gitti. Balkonda pencere önlerine yer minderleri dösenmisti. Bunların üstleri renkli örtülerle kaplıydı. Doğrusu perdelerdeki, direklerdeki ve bu örtülerdeki renk çokluğu, alacabulacalık beni ilk basta yadırgatmadı değil. Gözleri yorucu bir görünümdü bu. Hele bunların içinde kırmızının çokluğu, buradaki keskin aydınlıkla birlesince insanda gözlerini kapamak isteğini uyandırıyordu.

(Oysa ben sonraları yaptığım resimlerde de kullandım kırmızıyı bol bol.) Bütün bu renkler bir hercai menekse tarhı gibi sadece oyalayıcı ve gerçekte geçici bir izlenim bırakıyordu. Dayım:

— Suracıkta oturuverelim... diyerek pencere önündeki mindere çöktü, eliyle yanındaki yere vurup beni çağırdı. Boya kutumu ayakkabılarımın yanına bırakarak dayımın gösterdiği yere oturdum, sırtımı tahta duvara dayadım.
Dayım:

— Çıkar ceketini, burası sıcaktır, dedi.
Dediğini yaptım, ceketimi yanıma bıraktım. O hep öyle çıplaktı. Derin derin soluyordu burnundan ve bana hiç bakmıyordu, sıcağı üfleyerek dağıtmak istiyordu sanki.

Gerçeği aranırsa, burada oturan birinin, önünde serili duran görünümü bırakarak yanındaki ile ilgilenmesi olacak islerden değildi. Bir yanda, kızıl çam ormanının içinde, denizden hafif bir bayırla yükselen tepede, ormancıların yapılan görünüyor, öte yandan yoğun portakal, limon, nar bahçelerinin arasında iki katlı, ahsap, balkonlu köy evlerinin damları yükseliyordu. Körfezin karsısındaki dağ kuluçka bir tavuk gibi yatmıstı bu görünümün üstüne, rahatsız edilmek istemiyordu.

**Sessizliğin böylesine canlısını, insanı içine kapayan değil, dısarı alanını, onu tek iken birçok edenini ve yanıbasımda oturan dayımın sakallarındaki ter damlalarını kurutan sıcak gibi, bir nitelikten baska niteliğe geçirenini bilmezdim hiç. Dkisi de, sessizlik ve sıcak, bir ağacın görmüş geçirmisliğini, yaslanmak ve yasamak yokmusçasına insan kanının derin köklerine asılıyordu.
Yeniliği ve eskiliği yok ediyordu.**

Ve dayım sıcaktan ve merdivenden ve balta ile ağaç yarmaktan geldiği besbelli, fakat serüvenler içinde geçmiş yasamının hızlı temposunu hep canlı tutmak istermisçesine soluyup duruyordu. Gün boyuna yükselirken taraçanın gölgeli bölümü de önümüzden ileri kayıyordu.

Dayım:

— Kızım, diye seslendi içeri.
Ve baska bir sey söylemedi. Dlerleyen gölge ile birlikte biz de ayaklarımızı uzatmıstık. Ne kadar çabuk! Dayımın kızı önümüze alçak bir masa, onun üstüne de bir tepsi koydu. Tepside bir sise

ı?

sarap, iki bardak, iki kasık ve tepeleme nar tanesi dolu bir tabak vardı. Dayım sarabı

bardaklarımıza doldurdu, kendi bardağını alıp:

— Hadi hoş geldin, dedi ve içti. Ben de:
— Hoş bulduk, dedim, içtim.
Beyaz sarap soğuktu. Dayımın kızı içeri gitmisti yine ve ben onun adım nasıl olup da unuttuğumu ve niçin bilmediğimi, çünkü çok eskiden bildiğimi düsünüp sasıyordum. Gerçekte dayımın benim adımı bilip bilmediği de ayrı bir konuydu. Onda anlamını yitirmiş kavramlardı insana yakınlık göstermek ya da uzak durmak, diyelim ki bana öyle geliyordu, onun bende uyandırdığı kanı bu. Karsılaması ve yanımda oturup soluması ne yakınlığın, ne de uzak durusun isaretleriydi. Annemi bile sormamıstı pek, sadece buraya geldiğimden haberi olup olmadığını merak etmisti. Bizleri görmediği uzun süre içinde neler geçtiğini öğrenmeyi gereksemiyordu, çünkü o bilirdi, öğreneceği bir sey yoktu..

Bana öyle geliyordu ki, o gün, belki de o an, beyaz sarabı bitirdikten sonra kalkıp gidebilir ve beni damı bayraklı, taraça direkleri çesit çesit renkli, kırmızı örtülerin sinir bozucu bolluğu içindeki bu alt katı açık evde... evlât edindiği kızla bırakırdı. Sonra, kimbilir ne zaman sonra karsılastığımızda ise ne evi sorardı, ne kızı. Ya da benim aldanmamdı bu.

Dayım aklımdan geçenleri sezmis, ya da aklımdan mutlaka kızının adının ne olduğu geçmesi gerekmiş gibi:

— Adı ne? diye sordu.
Ben o sırada sarabımı içiyordum, bardağımı ağzımdan çekip:
— Kimin? dedim. Dayım:
— Kimin olacak, kızın, dedi.
Sanki beni sınamıyormuş da gerçekten onun adım öğrenmek istiyor. Sonra kendi söyledi:
— Vedia, dedi.
Ve ben ona inanmamısım da, bu yüzden onu kızdırmısım gibi hısımla yüzüme bakarak:

— Ne o, dedi inanmadın mı? Bilmiyor muydun?
— Hayır dayı, dedim, neden inanmayayım? Biliyorum elbet... Biliyorum da...

Dayım:

— Evet, aradan zaman geçtiği için, diye kesti benim sözümü, aradan zaman geçtiği için
unutmuş olabilirsin. Dayının simdi bir evladı var demistir annen, o kadarla kalmıstır. Daha fazlası
da gerekmez.
Birini aldı sonra kasıklardan, tepsideki nar taneli tabağa daldırdı, üç kasık dolusu nar attı
ağzına arkası arkasına, bir yandan da konusuyordu çiğnerken.

— Çok iyi bir ailenin kızıdır, baba kolundan da, ana kolundan da soylu. Öylesine ki, kanına
islemiş soyunun üstünlüğü, etine sinmistir. Onu dağ basında bıraksak... bıraksaydık demek
istiyorum, daha küçükken... Soyunun kalıtımı ile en uygar düzeyi kendi basına bulurdu.
Bunları bana alçak sesle söylemesi gerekirken dayım gittikçe yükselerek, neredeyse bağıra
bağıra anlatıyordu:

— Nice aile çocuğu vardır ki, ne eğitim para eder ona, ne öğretim, sopa ile dövsen adam
olmaz. Bense onu aldığımda, anasından babasından ayırarak değil, hayır, çünkü önce babası
sonra da anası ölmüstü, küçücük bir kızdı, evet çok küçüktü, size de yazmıstım o zaman,
annen mektubu göstermistir sana, olgun bir insandı bu, küçücük bir kızdan umulmayacak
kadar olgun. Baska kimsesi de yoktu, ne kardes, ne dayı, ne amca, hiç kimsesi yoktu. Soylu bir
ailenin kimsesiz kalmış kızıydı ve elbet ben onun kalıtımının zenginliğini destekleyecek, evet
sadece destekleyecek bir davranıstan geri duramazdım. Evet, kızım yaptım onu.
Birden kesti konusmasını, durgunlastı, karsılastığımızdan beri belki ilk kez duygulu, acımalı ve
acılı bir anlatımla yüzüme baktı. Rüzgâr denemeyecek hafif bir hava yer değismesinin önüne
düsmüş birkaç sinekle birkaç arı, dev gök gemilerinin • ağırlığı ve yavaslığı ile gözlerimizin
önünden batıya doğru geçtiler. Dalıp gittiğimi sanan dayım, anlattıklarına önem vermemi
sağlamak istermisçesine yüksek sesle:

— Bunları biliyordun, değil mi? diye sordu.
Ve benim yanıtımı beklemeden az önceki coskunluğunu yeniden bularak sürdürdü sözlerini:

— Benim bu davranısımı acıma, iyilik, kimsesizlere yardım gibi, tuzu kuruların kefaret
ödemesine benzetmek tümden yanlış olur, anlıyor musun? Ben... Ben acımayı, kendine
acındırmak
kadar asağılık bulurum. Dnsan denilen yaratık hayvan değildir ki, onu doyurmakla vicdanımız
rahat etsin. Nedir vicdan?

Gerçek bir soru değildi bu, ama dayım yineledi onu:

— Nedir? Rahatlığın, mutluluğun korkusundan baska bir sey mi? Onun övülmesi, mutsuzluğun varlığına, hem de sonsuzca var olacağına inanmaktan baska neyi gösterir? Vicdanı tanımayan ilkçağ, bugünün sahteci vicdanından daha soylu insan yaratmıstı. Doğruluğun yolu baska yerden geçer. Hayvanın da yasama hakkı vardır, bu hakkını kullanırken bizim yardımımızı gereksemez. Ona doğa öğretir nasıl yasayacağını. Biz bütün su üstün saydığımız bilgimizle doğru dürüst günümüzü kurtaramazken, klorofilli bitkiler güneş enerjisini kendine yarar duruma getirebiliyor ve bunun için de yanındaki otun yardımını dilenmiyor. Hayır, doğanın verdiklerini, benim, senin, onun dağıtımına bırakmak aptallıktır, böyle bir düzen alçaklıktan baska bir sey değildir.

Kendisine de, bana da sarap koydu, sisenin içindekini tüketti. Narı yeniden kasıkladı. Öyle istahla yiyor ve öyle içine sindirerek içiyordu ki, yiyip içtiklerinin onda o an enerjiye dönüstüğünü görür gibi oluyordum. Klorofilli bitkiler gibiydi.

Belki yol yorgunluğundan, belki de içine yeni girdiğim bu doğa parçasının üzerimdeki büyülü etkisinden olacak, dayımın açtığı konuya katılmak için içimde hiçbir heves duymuyordum. Diyebilirim ki, onu dinlemiyordum bile. Böyle davranmamda, kendimi bir takım olayların kahramanı saymaktan gelen gururun da etkisi vardı belki.

Çok az tanıdığım, ancak serüvenlerini merakla dinlemiş olduğum dayım, gerçekte karsılıklı konusmaya pek de yatkın biri gibi gelmiyordu bana. Bunu sonraları çok daha iyi anladım. Onun konusması, kimsenin karısmaması gereken bir isleviydi. Dçme, yeme, odun yarma, dağlara avlanmağa gitme, hatta köylü ile üretim gibi, din gibi, yasama biçimi gibi konularda çekisme, sonra Vedia'nın kisiliğindeki olgunlasmayı aralıksız denetim, dahası yurt ve dünya sorunları, bütün bunlar, yasamını her an değistirmek, yeniden baslatmak için sıralarını bekleyen, aklındaki binlerce tasarı benzeri, sadece onun olan etkinlikleriydi. Bu yüzden olacak, ilgilendiği konulann birinden ötekine hiçbir neden, sıra gözetmeden, pipolarını değistirir, ya da yatağında

sağından soluna döner gibi geçiverir, en önemlisi, bu durumların her birinde yalnızca o durumun adamı imiş gibi davranırdı.

Vedia'yı evlet edinmesi hikâyesinden, klorofilli bitkilerin güneş enerjisini emmeleri konusuna, vicdan sorununa, ilkçağa, hayvanların yasama haklarına geçisi de bunun bir örneğiydi. Sonraları bu tutumu çok daha yakından gördüm.

Dayım "toplan" borusunu duymuş bir er gibi, yasından umulmayacak bir çeviklikle yerinden fırladı, kıllı göğsünü kasıyıp omuzlarını hızlı hızlı sıvazladıktan sonra, denizden çıkmıs, ya da tasıdığı un çuvalının altından kalkmış gibi söyle bir silkindi.

— Hadi, dedi, simdi içeri girelim. Sana evimi gezdireyim.
Böyle diyerek önüme düstü.

Tahta balkonun doğuya bakan yanına döndüğümüzde Vedia'yı (bu ad ne kadar yadırgatmıstı beni!) mayosu ile yere uzanmış güneslenirken bulduk. Evin o saatte günesi "tam alan yönü orasıydı. Kız sırtüstü yatmıs, iki elini basının altına koymus, gözlerini kapamıstı. Hafifçe gıcırdayan tahtalardan bizim geldiğimizi duymuş olmasına karsın, yerinden kıpırdamadı, gözlerini de açmadı. Dayım, onun üstünden bir sıçrayısta atlayarak öteye geçti, bense dolanarak izledim onu. Ama -kızın bacaklarına, göğüslerine, koltuk altlarına bakmaktan

kendimi alamadım. Bacakları yukarılara doğru hafifçe kıllıydı. Ayak tırnaklarını boyamıstı.
Bacaklarını açarak uzattığı için bacak araları görünüyordu ve sol bacağının içinde büyük bir
ben ilk bakısta göze çarpıyordu.

Hole giriş kapısı evin o yüzündeydi ve iki kanatlı kapı ardına kadar açıktı. Yere, sarılı kırmızılı
geometrik desenlerle süslü uzun bir yol kilimi serilmisti. Ortada yuvarlak bir yemek masası ile
aralıksız altı iskemle duruyordu. Dısarıda, oturduğumuz yerin arkasındaki pencereden
gördüğüm odanın bu oda olmadığım anladım. Burası evin ortasına düsüyordu..

Dlk gözüme çarpan, karsı duvarın soluna düsen tüfeklik oldu. Namluları tutan tahta kanealı ve
dipçiklerin dayalı durduğu altlığı ile, iyi cins bir ağaçtan yapılmış olduğu belli bu cilâlı tüfeklikte
on kadar tüfek asılıydı. Bunun da üstünde, duvardaki kancalara kılıflarından tutturulmuş bir o
kadar tabanca vardı ve duvar diplerinde hep alçak sedirler. Bu sedirlerin üstüne, dısardaki gibi
renkli örtüler geçirilmisti. Tüfekliğin yanından, yukarı kata,

dönen bir merdiven çıkıyordu. Solda ve sağda, odalara açıldığı anlasılan birer kapı vardı.
Soldaki kapının yanına, dört ağaç ayak üstüne konmus, dar dikdörtgen uzun camın üzerinde
bir yığın pipo, lüleler, tesbihler, çesitli makaslar, irili ufaklı bir takım anahtarlar, birkaç heykel
bası, denizden çıkarıldığı belli, eski tabaklar, kırık anfor dipleri, deniz minareleri vardı.

Yere, masalara dizilmiş vazolara, yemisli zeytin dallan ve taze çam dallan konmustu; öyle ki
oda, dısarda ağaçlann altındaki bir yeri andırıyor, ya da bahçenin devamı izlenimini uyandırıyordu.

Duvarlara fotoğraflar asılmıstı. Bu fotoğraflardan birinde sapkalı, çömelmis, basını topraktaki
bir seylere uzatmış bir adam görünüyordu. Bir baskasında, iki adam bir masada karsı karsıya
geçmis, onları merakla seyreden bir kalabalık önünde bilek yapıyorlardı. Bunlardan birinin
dayım olduğunu sakallarından tamdım. Gözlerini birbirlerine dikmislerdi, iç içe geçmiş elleri
ikisinin tam ortasında duruyordu. Bilek yapmaya yeni baslamadık-lan, güçlerinin denk geldiği
için iki bileğin ortada titreyip durduğu yüzlerinin gerginliğinden anlasılıyordu.

Bu fotoğrafın önünden geçerken dayım yavasça:

— Ben yenmistim, dedi.
Baska bir fotoğraf, kapısının üstünde "yeni hayat meyhanesi" yazılı bir dükkânın önünde
dayımı, saha kalkmış bir atta gösteriyordu; sol eliyle dizginleri kavramıs, sağ elinin isaret
parmağı ile ilerde bir yeri gösteriyordu. Bu resme baktığımı görünce dayım, isaret parmağı ile
gökyüzünü gösterir gibi

yaparak;

— Dçerdekilerin hepsini kovup sürmüstüm, diye açıkladı. Bunu yapamayacağımı sanarak
benimle inada giren bir arkadasım
çekmisti fotoğrafı.

— Meyhanelerin aleyhinde misiniz? diye sordum.
O sasarak:

— Yok canım, ne diye aleyhinde olayım meyhanelerin, dedi. Ama o kasabada meyhane
meyhanelikten çıkmıstı, gece gündüz çalısan bir kumarhane durumuna gelmisti. Dsini gücünü
bırakan oraya kosuyordu. Hatta malı mülkü olmayan, ötekinin berikinin yanında çalısan
yoksullar bile islerini bırakıp kapağı oraya atıyorlardı. Kasabanın okulunu yapıyorduk, usta bası
bendim, bir
gün yanımdakilerin tümden ortadan kaybolduğunu görünce ata bindiğim gibi bastım
meyhaneyi, içerde kim var kim yok, isinin basına yolladım. Ben:

— Ya su sapkalı? dedim açık havada yere eğilmiş adamı göstererek.
Dayım: '

— Ünlü bir böcek bilginidir, dedi. Onu, sapka giymemizden önce bulunduğum bir kasabada,
öğretmenler lokalinin duvanna asmıstım da, gelip bana bu resmi kaldırmamı söylemislerdi. Ne
imis? Adam sapkalı olduğu için geleneklerimize, ahlakımıza, aykırı imiş bu resim. "Ulan" dedim
heriflere, "Adam sizin gelenekleriniz yüzünden günesin alnında baş açık mı çalıssın!" Ora halkı
beni idamı mahkum etmisti bundan ötürü. Nerde görülürsem vurulmamı kararlastırmıslar.

— "Sonra ne oldu!" diye sordum. Dayım:
— Oğlum, diye bağırdı. Habersiz vurulmaktan hoslanmam ben. Gelsinler karsı karsıya
vurusalım. Sonra ne oldu? Sapka giydik. Dste bu kadar.
Dkisi arasında zaman geçip geçmediğini, geçti ise oradan kaçıp kaçmadığını sormadım artık.
Soramazdım. Kaçmak, sözcüğün asağılatıcı anlamında kullanılamazdı her zaman. Bunun
yerine "avlanmamak" demek daha doğru olurdu. Dayım beni görünce, "Seni izleyen oldu
mu?" diye soracağına, "Kaçtın mı?" diye sorsaydı, ona ne karsılık bulurdum? Onunla ortak bir
konuda bulustuğumuz için memnundum. Ama dayım bunun farkına varmadı. Farkına
varsaydı, biliyorum, onu kendimle bir tutmama kızardı. Oysa o bir düsse verdi benim için. Onun
bir gün beni düsseverlikle suçlayacağı o zaman elbet aklımdan geçmezdi.

Bir de çok acaip bir resim çekti gözümü. Basının çevresinde, göğsünde, yukan kaldırdığı
kollannın üzerinde bir çok insan bası olan, çocuk resimlerine benzer bir kadın resmi idi bu; ilkel
bir çizgi ile çizilmisti, anlamını çıkarmak olanaksızdı benim için.

Dayım çerçeve içindeki bu resmi göstererek:

— Sahrennar, dedi. Davetname'den alınıp büyütülmüs, Adem'den önce yasayan cin sureti.
Kitapta, "Sahrennar'ın sureti bir minval üzere idi" diye yazar. Anlayabildin mi?
— Siz söylemeseydiniz anlayamazdım elbet, dedim.
— Hiç görmemistin, öyle mi?
— Görmemistim.
—-Peki ama ona bir resim diye bakmak da gelmedi mi elinden? Akademi'de okumusun,
burada resim yapacağını söylüyorsun, nasıl olur da dünyadan habersiz biri gibi afallayıp
kalırsın?

Sonra beni kolumdan tutarak baska bir resmin, resimden alınma bir fotoğrafın önüne götürdü.
Burada ağzı, burnu, gözleri, kasları, kulakları Arap harflerinden yapılmış bir adam suratı vardı.

— Ya bu? diye sordu dayım.
Düpedüz sınava çekiyordu beni. Ama bu kez altta kalmadım.
— Hurufilik bu, dedim. Dayım:
— Aferin, dedi. Ben:
— Sizin bunlarla ilginiz? diye soracak oldum. Dayım:
— Benim ilgim mi, diyerek durdu. Sakallarını kasıdı, basını önüne eğdi. Sonra:
— Dünya senin sandığından daha büyüktür, dedi. Sen keçinin sütünü sağmasını bilir misin?
— Hiç sağmadım, dedim. Dayım:
— Merak etmez misin? diye sordu.
— Ederim, dedim. Dayım:

— Merakın, ilginin sınırı olmamalı, dedi. Yoksa yasamak çekilmez duruma gelir. Kafa dediğin dinlenmemen", dinlenmemek üzere yaratılmıstır o. Düş dediğin nedir? Biz uyurken bile çalısan kafa değil mi? Biz, kafamızın gerisinde durduğumuz için geriyiz, baska bir seyden değil. Yoksa su böcek bilgini ile alay etmek çok kolay olur. Sen Cuvier adını duydun mu?
— Hayır, dedim.
— O da bir bilgindi ve toprağın altından çıkardığı küçük bir kese kemiğinden, kafasında kura kura, dünyada izi bile kalmamış

I

bir hayvanın bütün yapısını buldu. Dnsanlık vıdıvıdıcılık demektir,

rahat etmeden aramak demektir. Anlıyor musun? Senin gibi...

Durdu, yüzüme baktı, söyleyeceğinden vaz geçmisti.

— Burası yemek odamız, diye değistirdi konuyu. Sağdaki oda Vedia'nın odası. Soldaki odayı da sana vereceğim. Ben yukarda yatarım.
"Senin gibi" sözü üzerinde durmadım. Neden? belki de duramazdım da ondan.

Benim duvarlardaki fotoğraflara dikkatle baktığımı görünce, hoslanmış olacak ki dayım, kolumdan tutarak bunlardan birinin önüne götürdü beni. Bu fotoğrafta bir lokomotif atesçisi kazana kömür atmaktaydı. Biraz dikkat edince bu atesçinin dayımdan baskası olmadığını anladım. Onun atesçilik ettiğini duymamıstım, benim için yeni bir seydi bu. Dayıma bakınca:

— Evet, atesçilik ettim trenlerde, diye açıklamaya basladı. O zaman demiryolları yapımına yeni baslanmıstı. Bizim yurdumuz yolsuzluktan çok çekmistir, demiryolu yok, kara yolu yok, denizde vapur yok. Siz gençler bu yoklukların ne demek olduğunu bilmezsiniz.. Yüz elli kilometrelik bir yolun at sırtında asılması, dört, beş gün sürerdi. Yola çıkmak kaybolmakla birdi.
Dünyanın ortasında, bütün iliskilerin kopmuş bir durumda kalırdın. Yeğen, yalnız yolun uzun zaman alması değildi önemli olan, zamanın bunca değersiz olması yolculuğun amacını da hiçe indirirdi. Varılacak yerin önemi kalmazdı. Bu iş yapılmasa da olur diye düsünülürdü.
Yolsuzluk, uzaklık, habersizlik, tembel ederdi herkesi. Kaç yerde konferanslar vermisimdir bu konuda. (Dayım bunu söylerken, sık sık yaptığı gibi, sağ elini yukarı kaldırmış, isaret parmağı ile gökyüzünü gösteriyordu). Dste demiryollarının yapılmasını yüreğinden sevinçle karsıladım, bu coskunluk verici ise ben de katılmalıydım.
Unutma yeğen, desteklediğin bir iste sadece kafa ile onaylamakla yetinme, elinin emeği ile de karış ona. Yapmak, elle yapmak, aklın penceresini açar, havasım tazelendirir, ona

ummayacağın kadar güç kazandırır. Ben, olmasını istediğim bir ise karısmadan duramam.
Aklımdan bir düsünce mi geçirdim, onun nasıl uygulanacağını merak ederdim. Hem de tek basıma, yani baskasını, baskalarını, bir takım memurlan, kurumlan, dernekleri araya katmadan. Gittim atesçi oldum. Sana sonra

ayrıntıları ile anlatırım bunu. Dstersen elbet. Ben de:

— Dsterim elbet, dedim yavasça. Dalkavukluk izlenimi uyandırmamaya çalısarak, ya da burada geçireceğim günlerin, dinlemeye çok hevesli biri gibi görünmem yüzünden sıkıntı içinde geçmemesini sağlamak için belli belirsiz bir önlem olarak.

Dayım sanki bunu, benim bile açık seçik düsünmediğim bir sezi, bir duygu biçiminde içimden
geçeni anlamış gibi bir an durdu, önce yüzüme, sonra önüne, baktı, sakallarım tuttu..

Ben:

— Atesçilik ettiğinizi duymamıstım, diyerek konuya gerekli önemi verdiğimi anlatmış oldum.
Dayım:

— Sen doktor Schweitzer'i bilir misin? diye sordu.
Bu adı önce baska bir adla karıstırır gibi oldum. Dyi ki acele etmemisim, az sonra doğrusunu
buldum, hani su Afrika'ya gidip orada hastahane açan misyoner doktoru. Sevmezdim, daha
doğrusu biz arkadaslar sevmezdik, onu, yaptığı ise düsçülük, ya da gösteris... Buna benzer
saçma bir sey diye bakardık.

Dayıma:

— Bilirim, dedim dudak bükerek.
— Dururuz üzerinde bunun, dedi.
Ama ben, doktor Schweitzer'in hangi nedenle araya girdiğini anlamamıstım. Bunu çok sonra
anlattı bana.

Dayım baska bir fotoğrafın önünde durdu. Bu fotoğrafta Dngiliz, Amerikan kolejleri
öğrencilerinin tören kılığında yirmi otuz genç, bir salonda ayakta duruyorlardı, ağızlan açıktı
tümünün, kasları çatılmış önlerindeki notalara bakıyorlardı.

Dayım:

— Kalabalıkta arama, dedi, arkası bize dönük duran benim, koro sefi.
Gururla göğsünü kabarttı. Dngiltere'deki öğrenciliği sırasında çekilmiş olan bu resimde dayımın
gençlik halini görmeyi çok isterdim. Nedense o zamanda sakallı olduğu sanısına kapıldım ve
sanki fotoğrafa değil de, o sınıfa bakıyormusum gibi, dayım biraz dönse sakallı olup olmadığını
görecekmisim gibi basımı sağa sola uzattım. Bu yanılgı utandırdı beni, dayımın gözünden
kaçmamıstır diye düsünerek. Yeniliğim, yabancılığım, acemilestiriyordu

beni.

Duvarda, o resmin yanında, dayımı tütün balyaları arasında, daha ötede kalabalık bir
salonda konferans verirken gösteren iki fotoğraf daha vardı. Bunların dısında kalan fotoğraflar
ise, ülkenin çesitli yerlerinden alınmış görünü fotoğraflarıydı; fakat bu görünülerin içinde kimi
islikler, modern diyebileceğim yapılar, bacalı seralar, önünde bir takım zavallı ya da acaip,
üzüntülü insanların durduğu su kanalları, bizarlar göze çarpıyordu. Hepsinin bir öyküsü vardı her
halde.

Dayım soldaki odanın kapısını açtı, girdi içeri. Ben de onun arkası sıra yürüdüm.

Odada ilk gözüme çarpan, tam orta yere yerlestirilmis, üç silteli bir yer yatağı oldu. Baska esya yoktu. Fakat duvarlar, buranın, evin müzesi olduğunu düsündürecek bir zenginlikteydi. En basta tabaklan saymalıyım: Bunlar, yerli ve yabancı olmak üzere, seramik sanatının en seçkin

**örnekleri idi diyebilirim. Selçuk ve Dznik isi olanlar özellikle dikkati çekiyordu. Ortasında yelkenli
resim bulunanlar çoğunluktaydı. Kırmızı üstüne mor laleli ve yesil yapraklı büyük bir tabak tam
ortaya asılmıstı. Bunun Taskent isi olduğunu söyledi dayım.**

**Tabaklardan sonra, bir duvar bastan basa röprodüksiyonlar-la donanmıstı. Rembrandt'ı ve
Rubens'i ilk bakısta seçtim. Ötekilerin hemen tümü diyebilirim, izlenimci ressamlann yapıtla-
nydı.**

Dayım:

**— Tam sana göre bir oda, öyle değil mi? dedi. Sonra:
— Burada konukladığım kisilerin çoğu, diye ekledi, resimden, seramikten hiç anlamayan kisiler
oldu. Onların bu odada çektikleri sıkıntıyı düsündükçe yukarda kıs kıs gülerdim.
Sonra kolumdan tutarak beni gene dısarı çıkardı, doğru tüfekliğin yanına götürdü.**

**— Silahtan anlar mısın? diye sordu. Yüzüme delip geçici bakıslarla bakıyordu.
— Biraz, dedim belli belirsiz bir gururla.
Dediğime aldırmadan tüfeklikteki tüfeklerden birini aldı.
— Bu Vinçester'dir, dedi, en güvendiğim tüfeğim.
Onu yerine koyduktan sonra, ötekileri parmağı ile göstererek
sürdürdü konusmasını.**

**— Bunlar av tüfekleri... Düzce Krup, tek namlulu, kırma. Su kırma çifte, onun yanındaki
süperpoze. Ya Beretta! Su Baretta'ya bak! Arslandır vallahi! Üstte onun tabancası var. Nah
su... Gördün mü? Onun yanındaki toplu Smith Wesson, üstündeki Browning. Tam altta da
tüfeği.
Sakalını tuttu, düsündü.**

**— Seninle ava gideriz, dedi.
— Gideriz dayı, dedim.
— Domuza da çıkarız. Domuz için köy bakımından baska düsüncelerim var, bakalım
basarabilecek miyiz? Gözümüzün önünde servetler heba olup gidiyor... (Bağırıyordu) Bizimkiler
oralı değil. Bunu nasıl önleyeceğiz? Nasıl aklını basına getireceğiz bu halkın?
Yerde duran bir siseyi kaldırıp ısığa tuttu, baktı, sonra içindekini bir solukta dikti, siseyi yine yere
koydu. Ne içtiğini anlamamıstım.**

**— Merdivenin altı mutfak ve kilerdir, dedi. Evin girdisini çıktısını öğren. Simdi gel, bir de
Vedia'nın odasına kapıdan bir göz atalım.
Kızın odasını iste ilk o gün gördüm. Simdi düsünüyorum da, insan geçi geçivererek gördüğü
seyler arasında bunlardan hangisinin ileriki yasamında unutulmaz bir yer tutacağını bilemiyor,
nerden bilsin! Oysa kader, belki de bize, yasamımız için onca önemli olduğunu ilerde
anlayacağımız bu rastlantıların en anlamlı belirtilerini saka edercesine gösteriyor da biz onların
yanından aptallar gibi geçip gidiyoruz. Baska ne yapabiliriz!**

Akademi'de iken tanıdığım bir kız arkadasım, bana büyük kentin yakınında, ailesi ile oturduğu evini anlatırken, aklımdan o evde o kızla sevismenin ne olağanüstü bir mutluluk olacağını geçirmistim de, böyle bir düş kurmanın yersizliğini düsünüp kendime gülmüstüm. Oysa sonra bu düş bütün güzelliği ile gerçeklesmisti. Buna bir önsezi diyebiliriz ama kaderin bizim için kurduğu tasarılar, önsezimizi asar, o bizi, bilinemez nasıl bir seyirlik tadından ve merakından ötürü, kendi eğlencesi durumuna getirir. Bu eğlence bizi de mutlu ettiği sürece kaderin farkında bile olmayız, ama mutsuzluklarımızın tek sorumlusu hep odur. Bunları yıllar sonra, serin kanla düsünüyorum, garip bir anımsa-

ma tutkusu içinde.

Doğrusu, mutsuzluğu tanımamıstım, bundan ötürü de kaderi suçlamak durumuna düsmemistim; bana bunları dayımın köyünde geçirdiğim o unutulmaz yaz düsündürdü.
Elimizde olanla elimizde olmayan arasındaki, yaptıklarımızın sonucu ile, nerdey-se basımıza gelenler arasındaki ayrımdan baska bir sey değil bu. Ask, bir çabanın sonucu olamaz, basımıza gelir ancak.

Dayım, o yaz beni kaç kez saskınlık içinde bırakıp kendine merakla baktıran bu adam, iste o gün, önüm sıra yürüyerek kızın odasının kapısını açtı.

— îste onun odası, dedi.
Kapıdan söyle bir baktım, solda duvara bitisik, bası yüksek, ardı daha alçak, dört ucunda oymalı eski torna isi topuzlar bulunan yan tahtaları kabartma motiflerle süslü, görkemli bir karyola duruyordu. Yatakta islemeli örtülerle kaplı bir yastık ve baş yanı el isi süslemeli bir çarsafa dönüsen al ipek örtülü bir yorgan vardı, yorganın ayak ucunda pembe bir kadife örtü göze çarpıyordu. En sasırtıcı olanı da, karyolanın önünde duran, gene üstü kadife, bir ayak iskemlesiydi. Bunların dısında, yer iki halı ile örtülüydü. Bunların pahalı halılar olduğunu, halıdan hiç anlamayan bile fark ederdi. Karyolanın baş ucundaki tuvalet masası da, gene bu havaya uygundu, yumurta biçimi, ortasından ileri geri oynar bir ayna ve önünde çesitli kadın süs takım taklavatı bulunan camlı bir dolap.

Dçeri girdik, daha doğrusu ben istemeden girmiş bulundum; çünkü o sırada dayım, bana içeriyi kapıdan göstereceğini unutarak, birden odanın bir kösesine doğru saldırdı. Ben onun bu atılısının farkında olmadan odayı incelemeye koyulmustum. Bir yanda bir kitaplık, onun yanında radyo pikap ve sağda ağır, süslü bir giysi dolabı duruyordu.

Sastığım, bu odanın tümü ile eve uygunsuzluğu idi. Dayımın yukarı kattaki odasını görmediğime göre, yer yataklı ve resimli, tabaklı bir odadan tüfeklikli, sade ve yuvarlak masalı bir yemek odasından sonra, hele böylesine basit, yayla evlerine benzer bir evde bu odanın lüksü anlasılmaz bir seydi. Daha doğrusu buna lüks demek de yanlıstı, düpedüz bir sonradan görmelikti bu. Dayımın bütün eve yaygın kisilikli havasına aykırı düsüyordu.

Fa.kat aykırılık yalnızca burada değildi. Bütün ev, küçük

büyük esyası ile, bende hep bir iğretilik, göçebelik duygusu yaratmıstı. Özenilmis, ama bir türlü gerçeklestirelemeyen, gerçeklestirilmesine de belki olanak bulunmayan zoraki bir yerles-mislik görünüsü.

Ayrıca Vedia'mn odasındaki bu tümden uygunsuz dösenmis-liğin tatsız yansıması, kızın ruhunda hiç bir sığınma yeri bulamamış gibi, sersem sepet, kapı arkalarında gizlenip duruyordu.

Dayım, kitaplığın arkasına sokulmus, fakat ueu dısarıda kalmış bir seyi çıkararak elinde evirdi
çevirdi; bir hasır örgüydü bu ve tamamlanmamıs, yanda kalmış olduğu için bir yanından
hasırın uçları sivri sivri gocunuyordu. Bunun dayımı niçin bunca ilgilendirdiğini elbette
anlayamazdım.

Birden, sakalları titreyerek, hırsla dısarı fırladı.

— Vedia, Vedia, diye bağırıyordu elinde hasır.
Hasırı, mahkemede az sonra yargıçları sasırtıp sapa oturtacak bir avukatın sinirli sevinci ile,
tam yanında değil de, biraz arkasında tutuyordu ve ileri geri hafifçe sallıyordu. Gözleri kısılmıstı.

Çok sonra bu sahneyi düsündüğüm zaman, dayımın o sırada çektiği sıkıntıyı, duyduğu
endiseyi anlıyabildim. Ama bunları hep kendi yaratmıstı.

Derken Vedia balkondan içeri girdi; yüzünde ne olup bittiğini merak eden bir insanın anlatımı
yoktu, sakindi, babasına değil, bana bakıyordu. Dayım elindeki hasırı göstererek:

— Bu ne? dedi çılgınca.
Vedia dayımın elindeki hasıra baktı. Bu bakış ürpertti beni; böylesini o zamana değin
görmemistim. Dayımın heyecanı, telası, çılgınlığı hiç gözüne çarpmamıstı da, adamcağız
sadece anlamadığı bir seyin ne olduğunu ondan soruyordu sanki.

— Hangisi? dedi.
Dayım, "Ah Vedia, ah Vedia!" diye göğüs geçirdikten sonra:
— Bu bu, dedi gene o çılgınlıkla. Bu nedir bu? Kız sakin:
— Ne olacak, dedi.
Dayımın az önce Vedia'dan söz ederken onun soyluluğunu övmesi geldi o an aklıma, gerçekten de bu kızdaki doğallık, saflığın çok üstünde, bir vakar ve üstünlük anlamı tasıyordu.

Böyle bir olgunluk ancak kusaklar boyu kazanılabilirdi. Dayım bar bar bağırarak:

— Ah Vedia, ah Vedia, sen hasır mı örüyorsun? diye sordu. Kız:
— Ben mi? dedi.
Kızınki gerçek bir soru değildi, dalgınlık da değildi; belki kendisinin de bilmediği — nerden
bilecek! — bir disilik, gereği idi. Bunu sonraları onda çok gördüm, konusması ile konusmaması
arasında hiç bir ayrım olmazdı, çünkü konusmayı gereksemez-di, dalgın gibi görünmesi bana
aklının hep rahminde olduğunu düsündürürdü.

Dayım:

— Evet, sen, sen ya... Bunu odada buldum. Nedir bu? diye sordu.
Kız:
— Hasır dedi. Dayım:

— Ne arıyor senin odanda bu? diye sastı. Kız:
— Benim odamda mı? dedi.
— Ah Vedia, ah Vedia... Evet senin odanda ya... Senin .odanda. Sen mi ördün bunu?.
Bu kez Vedia bana bakarak:
— Ördümse ne çıkar, dedi.
Dayımı hiç/ummadığım bir durumda görüyordum. Gözleri faltası .gibi açılmıstı, sakallan
diklesmisti sanki. Ama bütün kabarmasına, korkutucu olmasına karsın, çocuksu bir kurtulma,
isin içinden sıyrılma savasında idi.

— Sen ne anlarsın hasır örmekten? diye bağırdı.
Ve böyle diyerek sinirli sinirli oraya buraya döndü, bir kibrit buldu, hasın ucundan yaktı. Yaktığı
yer söndü önce, dayım deli gibi bir daha yaktı, bir daha, bir daha, hasırı tutusturdu.
Yere atıp ayağı ile ezdiği hasın göstererek:

— Görüyor musun, dedi kızına, bir daha istemiyorum bunu, istemiyorum, iste bu kadar. Git
odanda müzik dinle, kitap oku, resimlere bak, anlıyor musun? Dste bu kadar.
Kız:

— Peki, dedi.
Dayıma saskın saskın bakıyordum. O:

— Müzik dinle ya, diye sürdürdü sözünü. Demin ağabeyin geldiği zaman Mozart'ı çalan sen
değil miydin? Sendin ya... Evet, düpedüz sendin, burada oturmuş Mozart dinliyordun. Elbette
öyle yapacaksın. Sen soylu bir kızsın. Senin ruhuna ancak soylu bir müzik yarasır.
Aklının çevik. bir dönüsü ile sevgisini kızından Mozart'a yöneltiverdi birdenbire.

— Ama seviyorsun değil mi Mozart'ı? Ne güzeldir... Ayaklandırır insanı, neselendirir, güçlendirir.
Bana da bakıyordu arada bir.
— Mozart'ta nedir sevdiğim biliyor musunuz? Her dinleyisimde kendimi orkestra sefi yerine
koyarım, yönetirim müziği.
Vedia ile benim ortamızdan sıyrılarak öteye fırladı ve bir orkestrayı yöneten sef yerine koydu
kendini, en ciddi tavrını takındı, kasları çatık, gözler dikkat içinde ellerini zaman zaman coskun,
zaman zaman da yumusak bir tempoda yukarı asağı, yana sallamağa basladı. Bunun ne
kadar sürdüğünü bilemiyorum. Ama az sonra kesti orkestra yönetimini, bana döndü.

— Sen geldiğin zaman ben odun yarıyordum ya, iste o sırada Beethoven'in besinci senfonisi
çalınıyordu. Duydun değil mi?
— Evet, dedim.
— Bak onda da vardır insanı orkestra sefi yapan etki. Nitekim o sırada ben de baltayı tam
yerinde yapıstırıyordum ağaca. Nah böyle?

Dayım, yalnızca konudan uzaklasmakla kalmamıs, Mozart ile Beethoven'i de birbirine karıstırmıstı. Kızın niçin hasır örmemesi gerektiğini anlamamıstım ben, ama dayımın ona, hasır örmektense müzik dinlemeyi öğütlemesinde yadırganacak bir sey yoktu elbet. Ancak ben onun bir lafı baslangıç alıp oradan yürüyerek baska konulara atlıyayım derken, Mozart ile Beethoven'in birbirlerine karıstırılması ile karsılasınca ne düsüneceğimi sasırmıstım.

Bu evde bu durumlara boyuna düseceğimi hesaba katarak ilk günden kendimi kurtarmaya, tutumumu saptamaya karar verdim ve:

— Dayıcığım, dedim, ben geldiğim zaman çalan... O senfoni hani, siz de biliyorsunuz ki, Beethoven'di o, değil mi...

Ben bunları söylüyordum ya, onun yüzünü de inceliyordum.

— Beethoven'di ya, ama sonra siz onu Mozart'la...
Daha "karıstırdınız" diyemeden, çizgili, etli çene kemiklerinin bir tuhaf oynadığı, kendisine içinden bakıyormuş izlenimi uyandıran bu yüzde, acınacak kadar zavallı, çaresizlik içinde bunalmış bir insanın, kimse anlayamaz sandığı çırpınısları uçusuyordu.

Dayım bu kez gülmeye basladı. Tam anlamı ile gülmez değildi bu elbet, burada gülünür diye düsünen ve gülmeyen, gülemeyen bir insanın, ya da ikiye ayrılmıs, biri gülen, biri gülmeyen bir insanın gülüsü vardı ve en korkuncu bu gülüş bana değildi. Gerçi bana dönmüstü, benimle konusacaktı ama hiç dinlememisti beni, aklında yalnız hasır vardı.

Dedi ki:

— Sen hasır örmesini bilir misin? Bilmezsin elbet. Peki, hasınn ne ile örüleceğim bilir misin? Evet, anlıyorum, sununla bununla diyeceksin, ama palavra olacak bunların hepsi... Dinle beni yeğen, sana simdi desem ki, otur surada bana hasır ör, nerede bulursun malzemeni? Söyle bana. Nerede bulursun?
Vedia bu sırada sakin, umursuz dinliyordu dayımı, sanki konusma konusu olan o değildi; ikide bir ayak parmaklarının ucuna dayanarak yükselip alçalıyordu; saçları iki yandan göğsüne düsmüstü, ellerini önünde, iki bacağının bitiminde birbirine kenetlemisti ve yalnız yükselip alçalmakla kalmıyor, belden asağısını ileri geri götürüp getirerek, karnının altım, kenetlenmiş ellerine değdirip çekiyordu.

Ben göz ucu ile bu hareketleri kovalarken dayımın sorusunu unutmustum. Ama dayım, bu kez, konuyu değistirmeye kalkmadı ve direndi sorusunda.

— Sana soruyorum, dedi, nerde bulursun?
— Bilmiyorum, dedim.

— Gördün mü ya, bilmezsin elbet. Öyle ise bilmediğin bir konuya ne diye karıstın? Hiç ötesi yok, kavga ediyordu benimle, daha ilk günümüzde.

— Dayı, dedim... Fakat kesti sözümü.
— Sen dur, dedi bana.

33

"Sen dur, benim isim seninle değil, ben seninle konusurken baska bir sey düsünüyordum, daha
doğrusu içine düstüğüm sıkıntıdan ötürü hiç bir sey düsünemiyordum, sana can kurtaran diye
sarıldım". Dnsanlar konustuklarından çok fazla anlarlar birbirlerini.

Sonra Vedia'ya dönerek:

— Peki sen söyle bakalım, güzel kızım, dedi, sen nerde buldun sazı?
Vedia çok sakin:
— Sazlıkta, dedi.
Eliyle koyun dibindeki sazlığın yerini gösterdi. Bu kez dayım, kaslarını çatarak ve parmağını
kızın gözüne doğru uzatarak:

— Ne vakit gittin oraya? diye sordu.
"Ne vakit?" sorusu derin bir mağarada ya da bir uçurumun dibinde yankılanmış da bu yankıyı
duymaktan hoslamyormuş gibi basını yana eğmisti, sorusunun, aralıklarla boyuna sorulduğu
doygunluğu içindeydi sanki.

Kız:

— Dün, dedi, siz köyde iken.
Dayım yankılardan vaz geçip kulaklarını karsısındakine dikti, düslerle gerçekleri dengelendirmeye alısık bir insanın çevikliği ile sordu:

— Kim vardı orada, kimler vardı? Sen oraya gittiğinde
kimleri gördün? Ha?
Kız, hep o sakinlikle:
— Kimse yoktu, kimseleri görmedim, dedi.
Dayımın kıza karsı böylesine soluk aldırmaz davranısını, kızın güzelliği ve bu yüzden sürekli göz
altında bulundurulması kaygısından baska bir nedenle açıklamak olanaksız görünmüstü p gün
bana. Zamanla isin içyüzünü öğrendikten, (tüm öğrenebildim mi acaba?) sonra, durum, bu
mantığı asan, ancak, dayımın kisiliği ile açıklanabilir bir amaç niteliğini aldı. Aldı ama bu da
doyurmadı beni. Dnsanların nice anlasılmaz yanlan var, niçin sakladıkları belli olmayan nice
duygululukları var.

Dayım, birden sesini ve tutumunu değistirerek, sevecenlikle, fakat gözlerinin içinde anlasılmaz
bir merakın kıvılcımları yanarak sordu:

34

— Peki, hasın niçin örmeye kalktın? Kız:
— Niçin mi? dedi. Dayım:
— Evet, diye yineledi sorusunu, niçin? Kız, soğukkanlı:

— Hasır değildi ki o, dedi. Dayım bitkin bir sesle:
— Neydi... diye mınldandı. Kız:
— Sepet, dedi, sepet olacaktı bıraksaydınız. Dayım bana bakarak ve sinirli sinirli gülerek:
— Sepetmis, dedi. Sen nerden bilirsin sepet örmesini? Nerden çıkanyorsun bunlan? Yapacağı bir iş kalmamış gibi? Fransızca dersini geçtin mi bugün? Yazdırdığım sözcükleri ezberledin mi? Briçte kaçıncı sayfadasın? Görgü kitabında sofra düzenini bir daha gözden geçirdin mi? Roma tarihi diye tutturmustun, kapağını bile açtığın yok.
Vedia:

— Aradığımı bulamadım ki... dedi. Dayım:
—Nerde aradığını? diye sordu.
— Nerde olacak, Roma tarihinde iste.
Vazonun birindeki zeytin dalından bir zeytin koparıp ağzına attı ama çiğnemedi, bir sağ yanağını, bir sol yanağını sisiriyordu zeytinle. Dkide bir saçlarını arkaya atıyordu.
Dayım:

— Ne aradın Roma tarihinde? diye sordu. Sasırmakta haklıydı. Vedia:
— Ne mi aradım, dedi, bilmiyorum iste...
Canı sıkılmış gibi döndü, kapıya yürüdü. Roma tarihinde aradığını bulamaması, benden çok dayımı sasırtmıstı. Geldiğimden beri buradaki konusmaların çoğuna anlam verememistim, bu bakımdan sasırmak bana düsmezdi.

Bu sırada balkonda çıngıraklar çalmaya basladı, davar sürüsü basmış gibi, Vedia balkona urlarken, dayım da enerjik bir devinimle arkasından seğirtti, bir yandan da:

— Kim ö gelen? diye soruyordu.
Bu arada bana dönüp, "Asağıda ip çekilince burada çıngıraklar çalar" diye bilgi vermekten de geri kalmadı. Vedia:

— Hacı gelmiş baba, dedi. Dayım:
— Gene ne var? Ne olmus? diye sorarak dısan çıktı. Ben olduğum yerde duruyor, cam masanın üstündeki pipolara, anahtarlara, lülelere bakıyordum. Bahçeden ve balkondan gelen konusmalar kulağıma çarpıyordu: Hacı dedikleri adam, "Kamyon kamyon" deyip duruyordu, dayımın "Ne., ne.." diye bağırdığı duyuluyordu. Vedia'ya gelince, balkonun parmaklığına dirseklerini dayamıs, eğilmis, asağıdakileri dinliyor, dinlerken de bir sağ bacağım, bir sol bacağını arkaya kaldırıp indiriyordu. Kız bu görünüsü ile çok çekiciydi, basımı döndürüyordu, ama ben bu durumumu yorgunluğuma verip avutmak istiyordum kendimi.
Bir ara Vedia:

— Ne olmus, ne olmus? diye seslendi asağıya. Sonra birden bana dönerek:
— Gelsenize siz de, dedi.

**Balkona, onun yanına yürüdüm, kızın yanında dirseklerimi balkon parmaklığına dayadım ben
de. Asağı bakmaya basladım.**

**Evin gölge düsmüş yanında, merdivenin hemen basında yere çömelmiş biri duruyordu. Hacı
dedikleriydi bu. Gözleri kapalı gibi duran, sarı, kemik suratlı, kasketli bir adamdı; ceket giymisti,
ceketi pantolonu bir örnekti, yani takımdı üstündeki giysi, eski bir giysi, hatta bu giysiden ötürü
anlasılıyordu adamın yoksul olduğu, ayağında lâstik ayakkabılar vardı, eline bir çam dalı almıs,
toprağı temizliyordu onunla. Kırk yaslarında görünüyordu.**

Karsısında dayım öfkeli ve saskındı.

**— Nasıl olur! diye söyleniyordu. Hacı:
— Bana dedikleri bu, diye yanıtlıyordu dayımı. Daha sabahtan dediler bunu ama ben
belki tamir mamir olur diye bekledim, sonra baktım tamir mamir olduğu yok, sıcak da bastıkça
basıyor, kalkıp geleyim dedim. Dnanın beyim, köyden buraya gelene iflahım kesildi. Bugün
sıcak çok ağır olacak.
Dayım:**

**— Kamyon dün islemiyor muydu? diye sordu. Hacı:
— Dsliyordu, islemez mi? Dsliyordu bir güzel, dedi. Dün gece dönüsümde yanmış orası...
Dayım:
— Nesi yanmıs? diye soruyor.
Hacı, kasketinin altından saçlarını kasıyor.
— Balata dedikleri, balatası yanmıs.
Dayım yukarı, bize bakıyor, sonra Vedia'ya isaret ediyor gömleğimi at diye, Vedia oracıkta,
balkonun kenarına serilmis, belki de kurusun diye serilmiş gömleği tuttuğu gibi bırakıyor asağı,
gömlek rüzgâr bulmamış bir uçurtma gibi sağa sola yalpalayarak iniyor asağı ve dayım daha
yere düsmeden sıçrayarak havada kapıyor gömleği ve Hacı'ya:**

**— Kalleslik ediyorlar bana, ama ben yutmam böyle martava-lan, diyor.
Sonra bize bakarak, elbette bana değil, isleri izlediği anlasılan Vedia'ya:
— Kamyonu biliyorsun, diyor, tam bizim isimiz görüleceği gün balata yanıyor.
Ve gözlerini kurnaz kurnaz kırpıyor.
O zaman Hacı da baktı yukarı, su istedi Vedia'dan. Sözle değil de isaretle istedi. Kız bir kosu
içeri gitti, elinde bir testi, bir bardakla döndü, kosarak indi merdivenlerden asağı.
Dayım:**

**— Çuvallar benzinlikte değil mi? diye soruyor. Orada değil mi hâlâ?
Hacı suyunu içti, sonra:**

— Bilmem, deyiverdi.
Dayım köpürüyor, bağırıyor. Bense gene görünüme dalmısım, denize inen çamlı tepeye
bakıyorum.

— Sen nasıl bilmezsin diyor dayım. Dün aksam seni isin basına koymadım mı ben? Tasıyın malı
demedim mi? (Sağ elinin isaret parmağı gene havalarda) Gece yüklenecekti mal, sabah
erken erken yola çıkacaktı. Ama sen gittin evine uyudun. Uyudun değil mi?
Hacı:

— Uyudum uyumasına, diyor. Ama sıcaktan uyku tutmadı

gene de. Eh, balata da yanmış elbet, nerde, neyi yükleyeceksin... Adam tamir mamir diyor,
almıyor malı. Ben de diyorum ki, kendi kendime, tamir mamir olursa camekânın önünden
yükleriz malı.
Dayım, ayakkabılarını giyiyor. Hacı hemen yola koyulmak istemediği için bir bardak su daha
içti, kasketini geri attı, basını kaldırıp bana baktı.

— Konuğunuz mu var? diye soruyor dayıma. Dçinden, "Acelen ne, mal gitmeyiversin" diyor,
belli. Dayım:
— Evet, diyor, yeğenim geldi, bekliyordum bugün, tam gününde geldi. Dinlenecek burada,
zayıf düsmüş biraz, bakacak kendine.
Sonra:

— Kamyon nerde? diye soruyor. Hacı:
— Benzinlikte, diye yanıtlıyor dayımı, sonra basını kaldırıp gene bana bakıyor.
— Safa geldiniz, diyor.
— Safa bulduk, diyorum.
— Dyidir burası, diyor Hacı. Sıcak olmasına sıcaktır. Ama dısarı çıkmazsan, gündüzleri uyursun,
duymazsın sıcağın zararım. Sonra meyvemiz boldur, nar var, portakal var. Bal da var sonra.
Fena acıkır insan burda.
Sonra gülüyor:

— Yiyeceğin olduktan sonra, acık istediğin kadar. Yoğurt var. Ben getiririm her sabah. Bu
sabah yoktu. Sonra bu balata yanmış dediklerinde yoğurtu ihmal ettim bu sabah. Çünkü sıcak
da çok ağırdı...
Dayım:

— Hadi gidiyoruz, kalk, dedi Hacı'ya. Sonra Vedia'ya acele acele sesleniyor:
— Smith Wesson'u getir bana kemeri ile. Bir de Prens Albert'i doldur ver!

Kız merdivenleri ikiser, üçer atlayarak yukarı çıktı, hole daldı. Onun bu çevik davranısı dikkatimi
çekmisti. Dönüp baktım, duvardan tabancayı aldı, cam masanın üstünden seçtiği pipoyu
oracıkta doldurdu, çakmağı da unutmadı. Gene öyle acele

merdivenlerden inerek iki üç dakika içinde dayımın buyruğunu yerine getirmiş oldu.

Dayım önce kemerli tabancasını, gömleğinin altından beline taktı, sonra piposunu ve

çakmağını aldı, onlan da kısa pantolu-nun cebine yerlestirdi.
Hacı:

— Yalnız yanma değil bu, dedi. Ermiş Yusuf un düsü de var arada.
Dayım:
— Ne, ne? dedi. Ermiş Yusuf un düsü mü? O budala düş gördüyse bize ne bundan?
Hacı:
— Yormuş düsünü de, kamyon yola çıkmasın demis. Bundan sonra geliyor kamyon, geliyor
kamyon, geliyor ki, balata yanmıs. Gene Ermiş Yusuf'un sözü çıktı dediler kahvede, bildi
yanacağını.
— Ne demek? dedi dayım, Ermiş Yusuf düş gördü diye mi kalkmıyor kamyon?
— Hayır, dedi Hacı, tam öyle değil, ama balata da yandığına göre, artık çıkmasın yola
diyorlar kahvede.
Dsteksiz isteksiz kalkıyor yerinden, basından kasketini çıkarıp bir iki kıçına vuruyor, sonra ağır ağır
yola koyuluyor, "Kısmetse olur" diyor pes sesle, ama dayıma duyurmak isteyerek.

Dayım bana baktı, yukan.

— Dinledin mi söylediklerini?" diye sordu.
Ben basımı yana eğerek, tam anlamadığımı belirten bir sesle:
— Evet, dedim.
O bu kez Vedia'ya:
— Ben yokken sen de ağabeyini denize götür, dedi. Sonra:
— Yemeğin var mı? diye sordu.
— Var, dedi Vedia. Kuslar var ya... Sonra çok pilav var.. Dayım bana bakarak:
— Öğle yemeğinde bulusuruz, dedi, ben köye kadar gideyim de su kamyon isini yoluna
koyayım. Denize gidin siz.
Sonra elini sallayarak Hacı'nın ardı sıra, izlekten yürümeye basladı. Dkide bir dönüp Vedia'ya el
sallamayı da unutmuyordu. Bu el sallamalara ben de yanılarak karsılık verdim. Ama onun

bana aldırmadığı belli oluyordu.

Hacı, "Kısmet" diye yineledi, dayımı durup bekleyerek ve yüzünde biraz korku, biraz yorgunluk
ve en çoğu bıkkınlık, nedensiz bıkkınlıkla. "Araba ile gönderelim desek, Kâzım'ın arabasının
atları kaçmış diyorlar, bu sabah çıktı aramaya atlan. Nereye gider hayvan..."

Sesi duyulmaz, söyledikleri anlasılmaz oldu Hacı'nın dayım sağ elinin isaret parmağı ile gökleri
göstererek, heyecanlı bir seyler söylüyordu ona. Hacı kasketini basına geçirmis, ellerini
arkasında birlestirmisti, paytak paytak yürüyordu.

Vedia yukarı gelince:

— Ne malı bu nakledilecek olan? diye sordum. Kimin bunlar? Dayımın ilgisi ne? Nereye
yollanacak?
Vedia elindeki testiyi balkonun gölgelik bir yerine bırakarak, benim sorduklarıma hiç
aldırmadan, heyecanla dedi ki:

— Ben söylemistim böyle olacağını babama ama bana inanmadı. Yan çizdikleri daha ne
zamandan belliydi. Daha domatesler de, patlıcanlar da olmadan, kısın. Babam kahvede
ayağa kalkmıs, bağıra bağıra anlatıyordu da hiç birinin yüzünde sevinç yoktu. Cemakâna
kızdılar senin anlayacağın. Rahatları kaçtı da ondan. Oysa babam kahvede kalkmıs, onları
costurmak için anlatmıstı, onlar susmuslardı hep. Ben babama dedim ki, at arabası ile
götürelim dedim. Ben bile götürürüm dedim babama, yeter ki, at arabası versinler. Simdi bak,
atlar kaçmış diyorlar. Atları mahsus kaçırıyorlar, hem de sevmiyorlar atları. Ben götürürüm
demistim babama, yeter ki versinler atlan. Bir kaç kez gider gelirim. Babamın midillisi var ama
bu ise gelmez o. Midilliye Hacı bakar, nah surada, kıyısında köyün.
Biraz biraz anlıyordum ne olduğunu ama açık seçik değildi anladığım. Sorsam, Vedia, elbet
anlamadıklarımı da anlatacaktı. Ama istemedim, sıcaktı, aydınlıktı, sessizlik akıyordu ağır ağır.
Böylesi daha iyi diye düsündüm; domatesler, patlıcanlar, balatası yanan kamyon, kaçan
atlar... Hacı gibi ben de yatıp uyumak istiyordum.

Vedia:

— Beni kıskandığı için de sert tutuyor isini, diye sürdürdü sözlerini. Anlasmaya yanasmıyor. Zıt
gidiyor hepsi ile. Bir gün ne demislerse bilmiyorum, babam dedikleri gibi yapmıs, çekmiş
tabancasanı, üç el ateş etmis. Kendisi anlatmadı bana, Hacı söyledi yarım yamalak. Oysa
nasıl dedikoducu o, burada ne olup bittiğini o götürüyor. Sonra:

— Mayonuz var mı? diye sordu.
— Evet dedim, bavulumda olacak.

— Bavulunuzu odanıza koydum, dedi hadi soyunun da denize gidelim.
Hacı'nın getirdiği haberler sanki onu ayaklandırmıstı, costurmustu, uyusukluktan kurtarmıstı.
Fransızca dersi ya da Roma tarihinden konusulduğu sıradaki gibi bastan savma değildi
tavırlan. Arabaya binmek at kosturmak istiyordu, görgü kitabı okuyacağına. Bundan fazla
olarak sevinci o konuda kalmamıs, benimle konusmasına da yetmisti. "Hadi bekliyorum"
diyordu içtenlikle, "Ben hazırım."

Odama gittim, kapıyı kapatıp yatağıma oturdum, bavulumu çektim yanıma. Denize gitmek
için istek duymuyordum, yalnız basıma kalmak, kendimi dinlemek daha hosuma giderdi.

Dçinden çıkıp geldiğim olayların anısını, bu hava içinde tümden unutabileceğim korkusu
canımı sıkıyordu. Çünkü beni bana bırakacak sessiz bir yer düsünürken, tam tersi bir durumla
karsılasmıstım. Hızlı bir akıntıya kaptınvermistim kendimi.

Ağır ağır soyundum, giysilerimi, çamasırlanmı boya kutumun üstüne gelisigüzel yığdım,
mayomu giydim ve yatağın üzerine arka üstü bıraktım kendimi. Uyumusum.

Düş gördüm. Düsümde bir ata binmisim, iki yanında yüksek apartımanlar bulunan parke
döseli bir caddeden dört nala gidiyorum. Halk ikiye ayrılmıs, otomobiller, otobüsler, troleybüs-
ler durmus. Herkes bana bakıyor. Bunlann içinde tanıdıklanmı da görüyorum. Ölen kardesim
var örneğin, ilk âsık olduğum kızın anası var, dev gibi bir kadın. Bir de bir dilenci, elini uzatmıs,
benden para dileniyor. Onun yanında bir orospu var, sinema artisti imiş eskiden, yaslanınca
orospu olmus. Bunu anlatıyor yanındakine, tuhafı su ki, ben de anlıyorum onun bütün
dediklerini, sesini duymadan. Son filminde giydiği giysi var üstünde. Kemaracının ise o filmden
sonra gözleri kör olmus, almış adam kamerasını sokak sokak dolasarak fotoğraf çekiyormus.
Apartımanlann yukan katlarından kadınlar bana mendil

sallıyorlar. Birden kaldırımdan "Kaçıyor!" diye bağırdılar. Arkama bakıyorum, polisler de atlara
binmisler, ardımdan geliyorlar. Tabanca da atıyorlar bana. Fakat kursunlar, tüy gibi sallana
sallana geçiyor yanımdan. Bunlardan birini tutup geri atıyorum. Bu kez sahici kursun oluyor o
tüy, gidip polislerden birini vuruyor. Polis yere düsüyor.. Oooo... diye bağırıyor kaldırımdaki halk.
Kör bir dilenci boyuna filmimi çekiyor. Polisler yaklastılar yaklastılar, nerdeyse ceketimden
tutacaklar.Birden Beethoven'in besinci senfonisi baslıyor. Onun baslamasiyle de atım
havalanıyor yavaş yavas. Basımın çevresinde.tüyler dolu. Bu tüylerin üstünde kuslar da var.
Polisin biri yumruğunu sallıyor. "Bir daha kaçırmam seni" diyor. Derken bir apartımanm
balkonundan içeri giriyorum atla. Dçerde yatakta çıplak bir kız. Hadi dört nala kızın üstüne.
Fakat tam bu sırada at ortadan çekiliyor, ben kıza biniyorum. Kızın saçlanndan tutup
asılıyorum. Kara gözleri var. Memeleri dik dik. Bileklerimi tutup çekiyor, saçlarını kurtarıyor,
avuçlarımı getirip memelerinin üzerine geçiriyor. Ben de sıkıyorum bu memeleri, sıkıyorum,
sıkıyorum, sonra bırakıp bu memelere bakıyorum, sıkmamdan küçülmüş olan memeler yavaş
yavaş balon gibi sismeye baslıyor. Sisiyor, sisiyor, boynumun çevresine gelip dayanıyor. Kız,
"Ben sana bırakma demedim mi?" diyor. Ben tam orgazm olacakken altımdan çekiliveriyor.
Birden kendimi bir hapishanenin revirinde buluyorum. Tertemiz bir karyolada yatıyorum.

Odada benden baska kimse yok. Pencere demir parmaklıklı. Uyumusum da sanki yeni uyanıyorum. Birden gözüm köseye dikiliyor, kösede parıl parıl bir sey var. Bunun büyük bir külçe altın olduğunu sanıyorum. Yavaş yavaş yerimden doğruluyorum. Doğrulmamla altın sönüp gidiyor. Çok üzülüyorum. Ben organımla oynamaya baslıyorum. Büyüdükçe büyüyor. Öyle ki, çarsafı açıyorum, organımı çıkarıyorum dısan. Bu sırada demir parmaklıklı pencerenin ardında bir takım suratlar beliriyor.. "A..!!" diye bağırıyorlar. "Suçtur, suç." Bunun üzerine ben de korkup hapishaneden kaçıyorum. Meğer kapı aralıkmıs. Dısarıda hiç bir nöbetçi yok. Koridorda ayaklarımın ucuna basarak yürüyorum. Bir merdivenden iniyorum. Aralık bir bahçe kapısı. O aralıktan, az önce odamda parlayan altını görüyorum gene. Elimi uzatıyorum, meğer uzaktaymıs. Bahçeye çıkınca anlıyorum ki, ben yürüdükçe altın külçe de

benden uzaklasıyor. Bir bakıma bana yol gösteriyor. Bende onun gittiği yöne doğru yürüyorum. Bir dere çıkıyor önümüze, altın külçe bu dereye yuvarlanıyor, gözden yitiyor.
Orada daha önce bir balıkçı balık tutmus, balık tuttuğu oltayı kıyıda unutmus, buna seviniyorum, alıp oltayı denize fırlatıyorum, balık beklemeye baslıyorum. Bu sırada bir yürüyüş kolunun gitgide yükselen ayak sesleri geliyor kulağıma. Hiç oralı olmuyorum. Sakinim, hatta gülümsüyorum. Birden oltama bir balık yakalandığını anlıyorum. Çekmeye baslıyorum. Fakat büyük bir ağırlık var oltanın ucunda, olta nerdeyse koptu kopacak. Derken o ağır sey su üstüne çıkıyor. Bir de bakıyorum, demin apartımanm yukarı katında üstüne çıktığım kız oltaya saçlanndan yakalanmış bana doğru yaklasıyor. Fakat kızgın, yumruklarını sıkmış bana sallıyor.
Bir yandan da ayak sesleri yaklastıkça yaklasıyor. Kızı bırakıyorum gene denize gitsin diye, fakat bu kez o beni oltanın ipinden tutmus, denize doğru çekiyor. Korkuyorum. Elimden

bırakmak istiyorum oltanın ipini, fakat yapısmış mı, bırakamıyorum. Büyük bir savasım oluyor
aramızda. Derken ip kopuyor, ben de rahat bir soluk alıyorum. Yere uzanmamla kendimi bir
evde bulmam bir oluyor. Daracık bir odanın içindeyiz. Yanımda kız erkek arkadaslanm var.
Masanın üstü tabanca dolu. O ayak sesleri hâlâ dısarda. Nerdeyse pencerenin önünde.
Arkadaslanm bana bakıyorlar. Tabancalan onlara dağıtıyorum. Ben de birini alıp pencerenin
yanına gidiyorum. Camı aralayıp dısardakilere bir söylev vermeye baslıyorum. Dısardakiler
kimlerdir? Bunu iyi bilmiyorum-Gerçekte söylediklerim de hem dostça, hem düsmanca sözler.
Bağınyorum. Bir ara kendi sesimden uyanacak gibi oldum, ama az sürdü bu, yemden
basladım söylevime. Her cümlenin sonunda da dısan bir kursun sıkıyorum. Odadaki
arkadaslanm yerlere yatıyorlar. Bu sırada kız arkadaslarımdan birinin etekleri açılıyor, bacaklan
görünüyor. Ben o bacaklara da bir kursun sıkıp söylevimi sürdürüyorum. Ama kursun erkek
arkadaslanmdan birinin elini yaralamış meğer. Kolunu kaldınp elini gösteriyor bana. "Dndir
asağı elini" diyorum ona. "Dndire-mem, ben öldüm" diyor. Her seyi bırakıp onun yanına
kosuyorum. Meğer odada bir yatak varmıs, onu yatağa yatınyorum. Birden • orada yalnız
ikimiz kalıyoruz. Arkadasım babamın kılığına giriyor birden. Hiç görmediğim babam kollarımın

arasında can veriyor. Ağlamaya baslıyorum.

Gözlerimi açtığımda, Vedia, karsımda yere oturmuş basını dizlerine dayamış bana bakıyordu.

Gülümsüyordu.

Bir an nerede olduğumu bulamadım.

Vedia:

— Sayıkladın, dedi.
O zaman kendimi topladım.
— Ne dedim sayıklarken, diye sordum. Kız gülerek.
— Söylemem, dedi.
Derin derin bakıyordu gözlerime.
— Dayım geldi mi? diye sordum.
— Daha gelecek kadar olmadı ki, dedi.
— Çok uyumamısım öyleyse.
— Çok uyumadın.
Hem "siz" li hem "sen" li konusuyordu. Doğruldum yataktan.
— Gidelim, dedim.
— Dstersen, dedi.
— Dstiyorum ya.
— Dstiyor musun?
— Evet.

— Eh gidelim öyleyse.
Birden fırlayıverdi yerinden, çıktı dısarı. Ben de arkası sıra yürüdüm. Uyurken sayıklamış olmam biraz tedirgin etmisti beni. Kim bilir ne söylemistim? Ama bunun üstüne düsmek doğru görünmedi bana, ilgisiz kalmayı yeğledim. Son ayların siyasal olaylarını konusmuş olabilirdim.

Ama Vedia'nın odama girmesi, girip orada oturması da tuhafıma gitmemiş değildi. Üstelik bunu açıklamaya da kalkıs-mamıstı. Yoksa bu evin düzeninde mi vardı her odaya, her istendiği zaman girmek?

Dısarda kocaman bir havlu uzattı bana, onun da böyle büyük bir havlusu vardı, omuzuna atmıstı. Merdivenden inerken basını kaldırıp:

— Bu merdiveni geceleri kaldırırız, dedi.
— Anlamıstım, dedim.
— Neyi, dedi.

— Merdiveni, dedim.
— Merdiveni mi?
Onun böyle gereksiz sorularla konusması daha tanıstığımızda dikkatimi çekmisti. Bu ona, biraz saf, biraz cahil bir görünüş veriyordu. Görünüş diyordum, çünkü bunu mahsustan ya da alıskanlıkla yapıyor sanısını da uyandırıyordu; o gereksiz soruları sorarken yüzünde dalgınlık okunuyordu çoğun. Roma tarihinde aradığını bulamayan bir insanın, "Nasılsınız?" sorusuna, "Ben mi?" diye karsılık vermesi tuhaf kaçardı elbet. Belki de, diye düsündüm, köyde oturmanın, hep köylülerle konusmanın sonucudur.

Hacı'nın konusmasını alalım örneğin, onun sözlerinden hangisinin önemli, hangisinin gelisigüzel söylenmiş olduğunu ayırt etmek, onu tanımayanlar için kolay olmasa gerekti. Söz burada, biraz da vakit geçirmeye yarayan, üzerinde durulmaya değmez bir seydi. Ama bunun tersi de doğru olabilirdi; önemli bir konu, yığınla gereksiz söze boğulmuş birkaç sözcük içinde anlatılıveriyordu. Böyle ise, bu iş yaman bir ustalık isterdi.

Bahçeden denize doğru yürürken hep önüm sıra gidiyordu. Biraz içeri çökük belini, bu yüzden daha kabarık ve çıkık görünen kalçalarını, birbirine sürtünen bacaklarını seyrediyordum. Saçlarını sıkı sıkı arkasında toplamıstı. Dçinden türkü söylermiş gibi, sağ elinin ortaparmağı ile basparmağını birbirine vurup saklatarak tempo tutuyordu. Ama bunun baska bir anlamı vardı elbet.

Kıyıya gelince havlusunu kumlara attığı gibi kosa kosa denize yürüdü ve sığı yeri hızla geçerek

kendini sulara bıraktı. Usta bir yüzücüydü. Vücudu sanki daralmış ve uzamıs, hafif bir cisim gibi denizin yüzeyinde yarısına kadar batmıs, kalçadan bir motor hızı ile asağı yukarı inip çıkan bacaklarını ve omuz baslarından devinerek bükük dirsekle geriden su yüzüne çıkan, sonra birbirlerine tam kosut biçimde upuzun ileri atılan kolların güçlü çekimi ile kayıp gidiyordu. Göz açıp kapayıncaya kadar uzaklası-vermisti kıyıdan. Dki kulaçta bir soluk almak için yandan su yüzüne çıkardığı yüzünü ve borulastırdığı ağzını görüyordum..

Oturdum kıyıya, kollarımı arkaya dayadım, daldım gittim ona. Burada onunla karsılasmıstım, demek gelirken kurduğum sessiz, yalnız geçecek bir kırsal yasam tasarısı bozulmustu. (Doğaya asıl onunla gireceğimi nerden bilebilirdim). Daha ilk

günden aklım, nerdeyse tümü ile ona bağlanmış oluyordu. Bunun o güne değin tanımadığım
bir aska varacağını o sırada kestirecek durumda değildim. Bunu sonraları her düsünüsümde
içimdeki baska birinin, benden habersizce, benim üstüme planlar hazırladığına inanacak
olmusumdur. Kendim için bile yabancı idim.

Vedia uzun uzun yüzdükten sonra, açıklarda sırtüstü döndü, bu kez bir süre de öyle yüzdü,
kıyıya doğru gidiyordu, ormancıların rıhtımına doğru. Orada kıyıya çıktı, rıhtıma tutunması ile
kendini döndürüp taslara oturması bir oldu. Bir an bana baktı, sonra doğrulup ormana
çamlıkların arasından görünen yola yürümeye basladı. Bu yol kayalıkların arasından buruna,
burundaki yüksek bir atlama tahtasına gidiyordu. Vedia, bu kez kosarak atlama tahtasına
vardı, iki kolunu açıp kendini dengeleyerek bu tahtanın da ucuna kadar gitti, oradan, kollarını
iki yanına yapıstırarak, dimdik, önce havaya fırladı, sonra gene öyle asağı çevrilip bir martı hızı
ile sulara indi, dalarken pek az su çıkardı.

Kızın denizden ne zaman çıkacağını beklemeye baslamıstım; portakal bahçelerinin
bulunduğu yerden bir erkek sesi yankılandı, davara bağırıyormus, ya da bağ yoluna koyulan
birine bağırmak istiyormuş gibi, bu ses zeytinliklerin orada duraksadı, gideceği yere gitmekten
vazgeçip geri döndü, sonra bir iki kez daha denedi atılımını, gittikçe zayıflayarak çevresinde
sessizliğe gömüldü.

Vedia, basını sallayarak, ağzından sular fıskırtarak çıkmıstı suyun üstüne, yadırgatıcı bir
devingenlikti bu, toprağın, tasın, ağacın durağanlığına aykırıydı. Bunun gibi, dayım da, bütün

o canlılığı, soluması, sıçrayısları, sağ elini yukarı kaldırması ile gereksiz bir devinim olusturuyordu
sanki. Oysa Hacı uyumak istiyordu.
Dste o sırada gereksiz, nedensiz bir kusku düstü içime. Evet, dayım yıllar önce yazmıstı anneme,
bir çocuğu evlat edindiğini. Bizse pek durmamıstık bu konunun üstünde. Dayımın bitip
tükenmek bilmeyen meraklarından doğma yeni bir heves diye bakmıstık ona. Çocuğun kız mı,
erkek mi olduğunu bile bilmiyorduk, kaç yasındaydı, kimin nesiydi, umursamamıstık. Gerçi
ilgilemek de hiç bir sey değismezdi ya, ama ben en azından hazırlıklı olurdum burada
karsılasacağım durumla ve yalnız

kendim için değil dayımla Vedia'mn iliskileri bakımından. Dayım bir an bile gözünü
ayırmıyordu onun üzerinden, uygulamak istediği eğitim dolayısıyle de kıza soluk aldırmıyordu
anlasılan.

Vedia'mn sözünü ettiği kıskançlık nasıl bir kıskançlıktı? Hacı hangi çesit dedikodulan tasıyordu?
Dayımın tabancayı üç el ateslemesinin nedeni neydi?

Yarın sabah resim yapmaya baslar, bunlara boş veririm diye düsünürken Vedia seslendi
oradan, eliyle beni rıhtıma çağırıyordu.

Kalktım, denize girmek hevesi yoktu içimde, kıyıdan yürüyerek onun bulunduğu yere yöneldim. Kızıl çam ormanı, kayalık bir toprakta tepelere yükseliyordu. Daha arkada,
aydınlığın renk ayrımlarını eritmesine karsın, sıra sıra birbirlerinin üstüne yığılmış dağların boyuna
genisliyor izlenimini bırakın katları göz alıyordu.

O güne değin görmediğim irilikteki kazların, benekli tavukların arasından geçip, sazlarla dolu
küçük bataklıkları dolanarak Vedia'mn yanına vardım. Gülümsüyordu. Beni elimden tuttuğu
gibi, rıhtımın arkasındaki beton merdivenlere doğru kosturmağa basladı. Basamakları ikiser
ikiser çıktığı için ona yetismekte güçlük çekiyordum. Merdiven bittikten sonra, çam pürleri ile
kayganlasmış bir izleği tırmanmaya basladık. Sonunda yolumuz bir çardağa vardı. Soluk
soluğa durduk orda. Açık denizden uzanıp gelen köy, ayaklarımızın altındaydı simdi. Görünüm
düsünceyi durduracak denli görkemliydi.

Vedia orada kendini bir sıraya attı, kollarını, açarak uzattığı bacaklarının arasından sarkıttı ve
bana bakmaya basladı.

— Yoruldun mu? diye sordu.
— Biraz, dedim, sıcak da...
— Alısırsın, dedi. Öğleden sonra kuzey doğudan bir rüzgâr baslar, anatimya deriz, bütün
sıcağı alır götürür. O da olmasa dayanılmazdı.
Az ötedeki sıraya oturdum. Vedia:

— Neden öteye gittin? diye sordu.
Yanına geldim bu kez, bana bakarken ayaklarını sallıyordu.
— Demek sayıkladım, dedim. Gülümseyerek:
— Sayıkladın ya, dedi.
— Neler söyledim sayıklarken? Omuz silkti.
— Söylemem.
— Niçin söylemiyorsun?
— Niçin mi?
— Evet.
— Ne bileyim, söylemem iste.
Konusurken çocuklasıyordu; daha doğrusu, konusmadığı zaman çocukluktan çıkıyordu. Onun
bu hali beni yüreklendirmiş olacak ki, yalancı bir ciddiyetle:

— Ayıp değil mi? dedim. Gene omuz silkerek:
— Olsun, dedi,
— Ne demek olsun, diye çıkıstım nerdeyse. Bak simdi, odama giriyorsun, ben uyurken
karsımda oturuyorsun, ben sayıklarken dinliyorsun...
— Ne var bunda?
— Bir sey yok elbet, ama neden saklıyorsun?
— Neden mi?
— Neden ya!
— Her seyin nedeni mi olurmus?
Konuyu değistirmekten baska çare yoktu; merak ettiğim seyi baska bir zaman ağzından alırım
diye düsündüm.

— Çok güzel yüzüyorsun, dedim.
— Ben mi? diye sordu.
Hep böyle gereksiz sorularla konustuğuna dikkat etmistim. Sanki onun için hiç bir sözün önemi yoktu da, sorular, yanıtlar, herhangi bir anlam tasımaksızın geçip gidiyorlardı, kusların uçusu, dalların sallanması gibi, bizim dısımızda.

— Ben sana güzel yüzdüğünü söylüyorum. "Ben mi?" diye soruyorsun. Baska kimse yok ki yanımızda.
— Ne?
— Dkimizden baska su an kimse yok diyorum.
— Yoksa ne olmus?.
— Bir sey olduğu yok... Dkimiz konusuyoruz. Ben sana bir sey söyleyince, senden onun karsılığını beklerim elbet.
— Nasıl karsılık?
— Gereği neyse öyle bir karsılık.
— Ne demek istiyorsun?
— Yani yüzmeyi seviyorsun anladığıma göre, atlatmayı da... Değil mi? Seviyor musun?
— Eh iste, herkes gibi.
— Herkes yüzmeyi sever mi?
— Ne bileyim.
— Diyelim, buranın köylüleri denize girer mi?
— Biraz girerler.
— Severler mi denize girmeyi?
— Bilmem.
— Seni severler mi?
— Hiç sormadım.
— Canım sormadan da anlasılmaz mı? Sana bakıslanndan filan.
— Hiç dikkat etmedim.
— Davranısları nasıl yani?
— Davranısları mı?

— Evet.
— Davranısları filan yok ki...
— Sen onları seviyor musun?
— Ben mi?
— Evet, sen.
— Ne bileyim.
— Dnsan kendini bilmez mi?. Sustu, anlamamıs, gibi. Ben sordum:
— Peki, burada canın sıkılır mı hiç?
— Sıkılır da, sıkılmaz da.
— Yani kimi gün sıkılır, kimi gün sıkılmaz mı demek istiyorsun?
— Hiç saymadım.
— Bu sayılacak bir sey değil ki... Köy yasamından hoslanıp hoslanmadığını öğrenmek istiyorum.
— Ben her seyden hoslanırım.
— Buradan gitmek istemez misin?
— Neden istemeyeyim?
— Gördün mü bak, demek baska yerleri özlüyorsun.
— Özlerim elbet.
— Nereleri sözgelisi?
— Ne bileyim ben. Her yeri.
— Büyük kentleri mi?
— Büyükten, küçükten ne çıkar?
— Anlıyorum, büyük olmus, küçük olmus, baska yerleri görmek, gezmek istiyorsun, ha?
— Hiç düsünmedim.
— Olur mu? Dnsan ne istediğini, ne istemediğini düsünür. Sustu.
— Öyleyse buradan memnunsun.
— Öyle.
— Hani demin her yeri severim demistin?

— Burası bir yer değil mi?
— Sence her yer esit mi?
— Ne bileyim.
— Peki, babanı seviyor musun?
— Dnsan babasını sevmez mi?
Bu sorumun yersizliğini o an anladım. Vedia, evlât edinilmiş bir kız olduğunu bilmiyor değildi ki,
baba sevgisinden sınava çekilsin! Gerçekte bilmeseydi de saçma olurdu bu sorum. Bir
çocuğun babasını sevmesi doğal bir seydi çünkü.

Ama Vedia'da her sey doğaldı.

Birden ayağa kalktı.

— Hadi simdi yürüyelim, dedi.
Çardaktan çıkıp ormana daldık. Konusmak onun nesesini kaçırmıstı sanki; sorguya çekilmiş bir
insanın tatsızlığı akıyordu yüzünden. Ama özel yasamına, duygularına karısıldığı için değil de,
kendisini yoklamaya zorlandığı için kızmış gibiydi. Birden bana dönüp, "Kuzum siz hep böyle
kendinizi yoklar mısınız? Her yerde, her seyde belli bir düsünceniz olsun ister misiniz?" diye
sorsaydı ve arkasından da, "Beni niçin güç durumda bıraktınız? Ben ince eleyip sık
dokumadan yasıyorum iste, bir sey de bilmiyorum. Daha diyeceğiniz var mı?" deseydi, hiç
sasmazdım. Ama o, kafasını böylesine bile yormuyordu o anda, ormanın içinde bir karaca gibi
hoplaya zıplaya gidiyordu.

Dayımın onu kültür eğitiminden geçirmek için harcadığı titiz çabalan bir an gereksiz buldum.
Fransızca sözcükler, Roma tarihi, hele hele görgü kitabı birden gülünçlesiverdi gözümde. Hatta
bu yüzden kendimle de yabancı düsüverdim. Görgü

kitabını bir yana bırakarak da, dünyayı ve kendimizi tanımak için bilgi edinmenin vazgeçilmez
olduğuna iliskin kanı, önüm sıra giden bu kızın ayaklan altında eziliyordu sanki. Vedia iste daha
ilk günden beri böylesine etkilemisti beni, istemeden, bilmeden. Belki asıl gücü de buradan
geliyordu.

Nereye gittiğimizi, ne zaman, nereden döneceğimizi bilmiyordum. Kendimi onun öncülüğüne
bırakmıstım.

Yolumuz bir kamp yerinin yanından geçiyordu. Ağaç parçalan ile sınırlandırılmış bu yerin
içinde bir de çocuk bahçesi vardı, ama konuksuzdu kamp. Vedia, sınır tahtalarından
atlayarak kamp yerinde daldı, kosa kosa bir salıncağa gitti, var gücü ile sallanmaya basladı.
Çocuklasmak isteyen bir genç kızın yapmacık hali yoktu onda. Sonra bağıra bağıra bir türkü
tutturdu, bu türküyü ilk kez duyuyordum ve üstelik sözlerini de anlamıyor-dum. Sözcükleri

ağzının içinde yuvarlıyordu, anlasılmasını istemiyormuş gibi. Dağlardan yana bakıyordu
boyuna, ezginin belli yerlerinde sesi çatlıyordu.

Sonra indi salıncaktan, yine kosa kosa kamp yerinin öte sınınndan atlayıp yola koyuldu. Ben
de arkası sıra kosmaya basladım.

Yanına vardığımda, yüzünün nese içinde olduğunu gördüm. Bana gülümseyerek bakıyordu
arada bir.

— Nereye gidiyoruz? diye sordum.
— Hiç, dedi.
Az önceki konusmamızdan gerekli dersi aldığım için, artık "Ne demek hiç?" diye sormaya
kalkmadım. Hiçse hiçti, yürüyorduk iste.
Bu kez o sormaya basladı bana.

— Hasta olduğun yalan değil mi? dedi. Gülümsemekle yetindim.
— Neden saklıyorsun? diye sordu.
— Neyi? dedim.
— Hasta olmadığını iste.
— Dinlenmeye geldim, dedim.
— Orada neden dinlenmiyorsun? diye sordu.
— Yer değistirmek iyidir, dedim. Sonra da ben burada resim yapacağım.
— Resim mi? Ne resmi?
— Resim iste, basbayağı resim.
Ben de onun gibi konusmaya baslamıstım istemeden.
— Resim yapacaksın da ne olacak?
— Bir sey olacağı yok, insan resim yapmaz mı?
— Bilmem.
— Evdeki resimleri bilmiyormuş gibi konusuyorsun. Dayım o resimler üstüne bilgi vermedi mi
sana?
— Verdi.
— Dste o resimler var ya...
— Ama onlar yabancı.
— Hep yabancılar yapmaz ya, ben de yapıyorum. Vedia:
— Ağaç resmi mi yapacaksın? diye sordu.
— Ağaç, deniz, dağ... Burada ne varsa. Dstersen senin resmini de yaparım.
— Benim resmimi mi?
— Evet.
— Yapsana.

— Olur.
— Yaptıktan sonra alır götürür müsün, yoksa bırakır mısın burada?
— Dstersen bırakırım, dedim. Dster misin?
— Dstenmez mi hiç?
Yolumuz küçük bir koya bakan bir yamaca gelmisti, oradan asağı inmeye basladık.
Vedia:
— Aman düsme ha, dedi.
Asağıda bir balıkçı teknesi vardı, içinde sakallı iki balıkçı. Vedia'yı tanıyormuş gibi bize bakıp
gülümsediler.
Ağaç dallarına tutuna tutuna, o önde ben arkada, kıyıya indik.
Vedia, balıkçılara sormadan tekneye atladı, sonra elini uzatıp beni içeri çekti, balıkçılara:

— Rıhtıma gitmiyor musunuz? dedi. Onlardan biri, genç olanı:
— Gideriz, dedi.
Teknede, deniz dibinden ağlara takılıp gelmis, bitkiyi andıran, görülmedik biçimlerde
mercanlar, tortul taslar, birkaç

büyük balık, bir de küçük siyah kedi vardı. Kedi boyuna balıklara doğru atılıyordu, balıkçılar
da onu tuttukları gibi kıyıya fırlatıyorlardı. Fakat hayvan, bağlı olduğu ipin uzunluğunca
kenardan uzak duran sandala bir sıçrayısta atlayıveriyordu gene.

Vedia'nın çok hosuna gitti bu, kediyi basının üstüne kaldırdı, bağırmalarına aldırmadan hep
öyle yüksekte tuttu bir süre, göğüsleri kabarık kabarık ve önü çıkıntılı.

Yaslı balıkçı motoru isletirken:

— At kenara, dedi Vedia'ya.
Kıza bakmıyordu, bakmama için tutuyordu kendini, bu yüzden sert olmayı göre almıs,
dindarca ve içten içe korku ile. Vedia da:

— Atmıyorum, dedi kediyi teknenin içine bırakarak.
Sonra da ellerini beline koydu. Ama fazla oynamaya gelmeyen bir vücudu vardı, hangi
hareketi yapsa asıp tasacak, fırlayacak, kabarıp rahatlayacak.

Genç balıkçı güldü, beyaz dislerini göstererek, saçları alnında ve uzun burnu üst dudağına
yatmıs.

— Sizin evde kedi yoksa al götür, dedi. Vedia:
— O da balıkçı ise ne yapsın bizim evde! dedi ona, alay eder gibi ama bunun bir bağış
olduğunu bilerek.
Genç balıkçı gene güldü. Vedia:

— Gene getirirsiniz buraya, diye ekledi. Bizimle gezsin biraz.
Yaslı balıkçı bu karara uyup uymamakta sallantılı kalmış gibi, sandalın ipini bir türlü çıkarıp bırakmıyordu. Denizin üstünde hafif bir rüzgârın uyandırdığı titremeler baslamıstı. Yamaçtaki, denize eğik çamların iğne yaprakları oynuyordu ufaktan. Günesin vücudumda yoğunlasan ısısı, ağır bir yük gibi eziyordu beni. Gözlerim kamastığı için çevremi iyi göremiyordum. Buruna gidip oturmuş olan Vedia, genç balıkçıya gözlerini dikmiş gülümsüyordu. Ve sanki yaslı balıkçı ile ben, kediyi ve kızı ve kızla genç balıkçının gülümsemelerini ne yapmamız gerektiğine bir türlü karar vermemis, teknenin hangi ilk hızla basladığı bilinmeyen, belki de biz tekneye atlarken baslamış olan sallantısına uyarak hafifçe ileri geri gidip geliyorduk. Zaman tümden

durmustu.

Basım dönerek kendimi denize attım, soğuk su kendime getirdi beni, kestirilemeyecek gibi soğuktu gerçekten, dipteki taslar oynuyor gibi geldi bana. Basımı suyun yüzüne çıkardığımda, Vedia ile genç balıkçıyı gülüsürlerken gördüm gene, bir daha daldım, derine, çok derine.
Motorun sesi kulaklarımda uğuldu-yordu. Yeniden çıkısımda, kedi kenarda idi, sinirli sinirli dolasarak tekneye doğru bağırıyordu. Ama Vedia unutmustu artık onu.

Tekneye çektim kendimi, içerisini sularla ıslatarak zar zor binebildim. Ben denizde iken kim olduğum üzerine konusulmuş gibi, bu kez üçü de bana bakıyorlardı. Yol almaya baslamıstık bile.

Vedia:

— Tatlı su kaynar buralarda hep, dedi bana.
Fakat yaslı balıkçı, az önce konustukları konuyu sürdürmek istiyormuş gibi, Vedia'ya:
— Köylü korkar, dedi.
Kız karsılık vermedi bu söze. Belki de yaslı balıkçı kendi açmıstı konuyu, karsılık beklemeden.

Kalktığımız yere benzer, eğik çamların örttüğü, kaya oyuklarının ve daha genisçe koyların önünden geçerek rıhtıma geldik. Balıkçılara tesekkür ettim. Vedia hiç bir sey demeden kenara atladı, genç balıkçıya da bakmadı artık. Oysa genç balıkçı, yüzünde hep o gülümseme, gözlerini kızdan ayırmadı.

Yürürken Vedia:

— Çabuk olalım, dedi. Babam gelmistir belki de.
— Sen oraya sık sık gider misin? diye sordum.
— Nereye?
— Demin gittiğimiz canım, balıkçıları bulduğumuz koya?

— Gitmisimdir,
— Sık sık mı gidersin?
— Hayır.

— Dayımla mı gidersin?
— Hayır.
Artık, "Yalnız mı gidersin" diye sormadım, ona da "Hayır" diye karsılık verebilirdi.
Bu gezintimizi dayımdan saklayıp saklamamak gerektiği beni
54
düsündürüyordu. Vedia da bunu düsünüyor olacaktı ki, dönüp yüzüme baktı.
— "Kıskanç mıdır dayım?" diye sordum.
— Evet, dedi.
Her seyi ondan sorarak anlamanın yersizliği açıkça belliydi; ben bunları kendi basıma
bulacaktım. Diyelim, dayıma, beraberce o koya, hatta o koya bile değil, ormana gittiğimizi
söyleyecektik de, balıkçıları atlayacaktık. Acaba doğrusu bu muydu?

Daha ilk günde, bu kırlık yerde, bir takım sorunların içine girdiğimi sasarak görüyordum. Oysa
ben, büyük kentin en gürültülü olaylarından sıyrılarak buraya, kendimi dinlemeye ve sessizce
beklemeye gelmistim.

Eve yaklasırken müzik sesi geldi kulağımıza. Demek dayım evdeydi. Az sonra da onu balkonda gördük, bize el sallıyordu. Uzun beyaz bir pantolon giymis, gömleğini değistirmisti.

— Nerden geliyorsunuz? diye sordu uzaktan.
— Ormandan, dedim.
Fıldır fıldır gözlerle bir Vedia'ya, bir bana bakıyordu. Kız merdivenleri kosarak çıktı.
Dayım ona:
— Kızım, çabuk hazırla sofrayı, dedi. Ben kasabaya gideceğim.
Vedia içeri girdikten sonra dayım bana döndü:
— Kendi çıkarlarını bilmiyorlar. Elbette basta bilmeyecekler. Ama ben onlara bunu öğreteceğim. Ne demektir kooperatif, ne demektir turfanda sebze, sonra ne demektir sera?
Ben, kaç yıl önce, bir köyde tütün ekimine baslatmak istediğim zaman da böyle olmustu.
Annene yazmıstım. Direndi köylü önce, "Biz babamızdan görmedik bunu" dedi. Sanki ben
görmüsüm! Ama sonra ne oldu? Ne olacak, önce beni kovdular köyden, sonra da tütün
yetistirmeye basladılar. Anlıyor musun yeğen? Merak ettikleri su: Bu adam ne bekliyor, ne
istiyor? Bunun açıklama yolunu bulamıyorum, benim en zayıf yanım bu.
Dayımı serüvenleriyle tanıdığım için ne demek istediğini anlıyordum, burada olan bitenin
hikâyesini bilmesem de. Ona ya deli diye bakıyorlar, ya da bir içyüzü olacağını düsündükleri
için bir türlü kavrayamadıkları bu öncülükten korkuyorlardı. Gerçekte benim için de anlamsız
eylemlerdi dayımın bu hevesleri.

55

Aklına ne koyarsa, tek basına gerçeklestirmek istiyordu. Örgüt nedir bilmiyordu.

Ben onun, evlât edindiği bir çocukla, artık yaslandığı için, uzak bir köye çekildiğini, orada son
yıllarını dinlenerek geçirmek istediğini sanmıstım. Yorulmak bilmeyen bu adamın canlılığı beni
sasırtıyordu. Tartısmanın gereği yoktu, dinleyecek ve seyirci kalacaktım.

Dayım:

— Demiryollarında çalısırken, bir gün, ünlü bir eğitimci generalin yataklı vagonda yolculuk
ettiğini duydum. Haber yolladım konusmak istiyorum diye. Gelsin demis. Lokomotiften arkaya
geçerek, onun kaldığı vagonu, kompartmanı buldum. Üstüm basım yağ içinde, kömür
içindeydi. Beni görünce, "Ne istiyorsun oğlum?" diye sordu. "Yurdumuzun eğitim durumunu
konusmaya geldim" dedim. Adam bu soruları hep kendi gibi yüksek kimselerle konusmaya
alısık olduğu için, karsısına dikilen atesçinin sözlerinden irkildi. "Ne demek?" diye doğruldu
yerinden. Gerçi ona kuzey ülkelerinde eğitim sorunlarının nasıl çözüldüğünü anlattım, ama
adam söylediklerimi değil, beni düsünüyor, beni ölçüyordu. Bu yüzden inanmadı bana. Tıpkı
bu köylüler gibi. Belki de korktu benden.
Bu sırada sofradan çatal bıçak sesleri gelmeye baslamıstı. Sofra hazırlanıyordu. Dayım.

— Geçelim içeri, dedi.
Dçerde sofraya dikkatli dikkatli baktı. Kızının görgü kitabında anlatılanları uygulayıp
uygulamadığını inceliyor diye düsündüm. Ama ben bunu anlayacak bilgide olmadığım, daha
doğrusu böyle seylere boş verdiğim için, onun ne gibi bir yargıya vardığını yüzünden
çıkaramadım. Ancak sofra iç açıcıydı; örtüsünden tabaklarına, çesitli salatalarından içkisine
kadar.

Dayım masanın üstüne konmuş olan bir sarap sisesini açarak üç bardağa doldurdu. O sırada
sofra için çalısmakta olan Vedia'ya da bu bardaklardan birini vererek bana:

— Hadi içelim, dedi.
Benim gördüğüm kadar, Vedia'nın sofrayı düzenlemesinde bir bastan savmalık vardı. Elleriyle,
kullandığı nesneler arasında sanki bir uyumsuzluk varmısçasına, zoraki bir isi sürdürüyor
izlenimini uyandırıyordu. Sezgim doğru ise, tuhafı su ki, dayım

durumdan memnun görünüyor, niyete değil, sanki ise bakıyordu. Dsti, uygulamaydı onu
ilgilendiren. Bunu bilinçle seçmiş olmasa bile, yasamın bir biçim olduğu yargısından daha
derine gidecek vakti yoktu. Bunun daha derini olup olamayacağını sonraları çok düsündüm.

Üçümüz de saraplarımızı dikdik. Kız öylesine neseliydi ki, hafifçe oynar gibi, yemekleri getirmek
üzere mutfağa gitti. O zaman dayım:

— Sen bununla nerede idin? diye sordu.
— Ormanda yürüdük, dedim.
Dayım sofraya oturdu, bana da yanında yer gösterdi. Masada, sağ yanında, bir tahtanın
üstünde duran ekmeği kocaman bir ekmek bıçağı ile dilim dilim kesti. Bardağına yeniden

sarap koyarak:

— Dyi, dedi. Orada baska kimse var mıydı? Ben sakin sakin:
— Gezdik, dedim. Dayım:
— Buraları öğren, dedi (merakının üstüne düsmek istemiyormuş gibi, ama belki de bunu zar zor basararak). Gördüğüm gezdiğim yerler içinde en güzeli burasıdır. Ama sunu bil ki, ben turist değilim. Burası güzelmis... Yani ne olmus! O değildir bizim sorunumuz. Seni biraz tanıyorum yeğen, buraya zorunlu geldin. Aklın baska yerde senin. Ama nerde?

Sarabını içti.

— Düslerde, dedi. Ya da düsüncelerde. Dkisi bir kapıya çıkar. Sen düsündüklerinin nerede, nasıl
uygulanacağını bilemezsin. Dnsan düsündüğünün üstüne tek basına atılmalıdır. Benim ilkem bu
olmustur, anlıyor musun? Tek basına.
Masanın ortasına, büyük kenarlı bir tepsi içinde, üstü av elleriyle dolu pilav kondu. Bunun
çevresinde ise, pancar, turp, havuç salataları, tere, maydanoz, taze soğan tabakları
sıralanmıstı. Dayım kendi tabağını tepeleme doldurdu, sarabını da tazeledikten sonra bizlere
baktı.

— Hadisenize, dedi.
Çok acıkmıstım, kuslara saldırdım, ellerimle yerken sordum:

— Bunlar ne kusları dayı? Dayım bir yandan yerken:
57

— Üveyik, sarıasma, baltah, ankusu, diye gösteriyordu hayvanları.
Ben bunları ilk kez duyuyordum, hiç ava çıkmamıstım, kargadan ve serçeden baska kuş
bilmezdim.

Vedia, taze soğanı sapından tutmuş sallıyor ve dalgın dalgın bana bakıyordu. Bende bundan
sıkılıyordum, çünkü bu bakış dayımın gözünden kaçmıyordu.

— Köyde ne oldu? diye sordum dayıma, kendimi kurtarmak için ve sarap bardağına sarıldım.
Dayım:

— Bir seramız var, dedi. Bu yıl kurduk. Ben kooperatife önayak olarak ilk masrafları karsıladım.
Satış geliri bunu kısa zamanda amorte edecek ve bu ortak mal gelecekteki gelismelere hız
verecek.
Buraya kadar olan açıklamada anlasılmayacak bir yan yoktu. Dayım, babası sehbender
Nazmi beyden kalan mallarını satıp savurarak hep bu gibi islerde kullanmıstı, kendisi için hiç bir
yarar düsünmeden. Annem derdi ki, "Dayın bu kadar eli açık olmasa, geliri ile pasalar gibi
yasardı." Fakat o "Pasalar gibi yasamayı" hiç bir zaman tutmamıstı; kimilerinin safça, çocukça,
giderek delice buldukları bir takım tasarılar uğrunda, nesi ver nesi yok, ortaya koymaktan
çekinmemisti. Sunu da söylemeliyim, çocukluğumda bana tatlı gelen bu hikâyelerini,
sonradan sadece mantık dısı değil, bilim dısı da bulmusumdur. Onun iyi niyetle kurduğu bu
tasarıları, yalnızca heves olarak kaldıkça kuskusuz gerçeklesemez, toplumsal kosulların
direnciyle iflas ederdi. Bu konuda anlasmazlığa düsdüğümüzü ikimiz de biliyorduk. Dayımın
"tek basına" formülü benim anlayacağım bir sey olamazdı.

Ayrıca suna da dikkat ediyordum ki, dayım, sorunların çok yüzeyinde kalıyordu, derinine

inmekten hoslanmıyordu. Belki de buna bir neden olarak, onun hiç bir zaman sonuç almayı amaçlamadığı söylenebilir. Gerçekten de, heveslerinin sık sık yön ve konu değistirmesi bunu anlamaya yeterdi. Nitekim konusma biçimi bile dinleyeni doyurmaktan uzaktı. Bir sorunu anlasılır, çözülebilir kılmaktan sanki dirençle kaçıyordu. Oradan oraya atlar, karsısındakinin izlemesine olanak bırakmadan, isi karma karısık ederdi. O gün de böyle yapmakta gecikmedi, bastan biraz olsun kavramaya çalıstığım olayı içinden çıkılmaz bir duruma

getirdi.

— Herif yemek yemiyor, yalnız külle geçiniyor... Bu yüzden "ermis" sıfatını da kazanabiliyor. Bir
yanda hesap kitap, ciddi bir girisim, öte yanda bu kül yiyen ermisin düsleri. Demek en basta
savasılacak konu, inancaları değistirmek konusudur. Genellikle tembelliğin egemen olduğu
yerde, elbette düsler önemli bir etken durumuna gelir. Yakında uçacakmıs... Buna inanılıyor.
Göreceğiz bakalım! Ne zaman, nasıl uçacak? Alalım su domuz sorununu... Kimseye
dinletemiyorum. Domuz sorunu çözülmeden ülkenin besin politikasına temelli bir çare
bulunamaz. Üstelik bu sadece karın doyurma isi de değil; dağlar, ormanlar bu bakımdan bir
zenginlik kaynağı. Kim uğrasıyor bununla? Hiç kimse. Bütün düsüncemiz geleneklerle sanlı,
geleneklerin dısına çıkamıyoruz. Dste onun için diyorum ki, benim ilkem doğrudan ve tek basına
çalısmak ilkesidir. Çünkü kurumlar, kuruluslar cesaret gösteremezler, halktan korkarlar, sorunun
üstüne yürümek ancak kisinin yapacağı istir. Yakında tanısacaksın, adamın evine gidiyorsun,
sana bir hazine gösterircesine, ülkenin haritasını önüne seriyor. Ne var bu haritada? Evet, bir
ders çıkıyor elbet, ama yalnızca o dersle yetinilir mi? Yarınımız ne olacak?
Dayımın sözleri, benim tam olarak anlayamadığım bu sözler, acaba Vedia'da ne gibi bir etki
bırakıyor diye merakla kızın yüzüne baktım; onda tümden bir ilgisizlik bulacağımı sanıyordum,
çünkü bunlara alısmış ve bunlardan bıkmış olması gerekir diye düsünüyordum. Vedia, konu ile
değil de, sadece dayımla ilgili olarak, bu sözleri, sükûnetle ama boş vermeden dinliyordu, evin
kadını olarak. Anladım ki, burada, bu evde, hiç bir söz bosa gitmiyordu, üstüne düsülmese de,
önemsiz olduğu bilinse de, dayımın sofrası, yasamdan kopmuş değil, onun bir perde arası gibi
yasanıyordu.

Yemek böylece bir konudan baska konuya atlayarak geçti. Dayım sofradan kalkıp piposunu
yaktıktan sonra bana bası ile isaret etti, birlikte dısarı çıktık, merdivenden indik, bir çamın altına
doğru yürüdük. Orada bana kısık bir sesle: — Ormanda yabancılar var mıydı? diye sordu.
Oysa burada herkes benim için yabancıydı. Dayımın neyi öğrenmek istediğini
anlayamamıstım. Üstelik balıkçılardan söz etmek de istemiyordum.

Dedim ki:

— Ormanda bizden baska kimse yoktu. Kamping yeri bostu. Dayım:
— Kamping yeri baska, diye kesti sözümü. Oraya yerli, yabancı, arabalılar gelir. Ama bir de
göçebeler var ki, onlann ne zaman, nereye konacakları bilinmez. Hırsızlıklar oluyor, hayvanları
kaçırıyorlar... Göçebeliği kaldırmadan bu ülke yükselemez.
Sağ elinin isaretparmağım yukarı kaldırarak:

— Göçebeliğin kökünü kazımah, diye sürdürdü sözlerini. Oturmus, toprağa, bir iş yerine bağlı insanlar lâzım bize. Üretim, eğitim, ahlâk hep buna bağlı. Sanıldığından çok daha geç oturmustur bu halk toprağa. Toprağına oturamayan bir halka ise ulus diyemeyiz. Kimi gençlerin anlayamadıkları budur. Savasımı asıl halka yöneltmeli.
içinde büyük, ama açık-seçik olmayan savlar tasıyan ve biraz da beni iğneleyen bu laflan asıl niyetini saklamak için söylediği izlenimi uyandı bende.

— Çingeneleri mi söylemek istiyorsunuz? diye sordum. O zaman dayım faltası gibi açtığı gözlerini gözlerime dikerek:
— Ormanda çingeneler mi vardı? diye sordu.
— Hayır, dedim.

— Dyi, dedi, bugünlerde bu taraflara geldiklerini duyuyorum da...
Sonra açtığı kuyuyu gösterdi bana. Kuyu birkaç kez çökmüs, çöküslerden birinde dayım
içerde kalmıs, kendi çalısıyormuş çünkü, güçlükle kurtarmıslar.

— Dsin içinde sabotaj vardı, dedi. Su bulamazsam buradan çekip gideceğimi düsündüler.
Resmen koyamadıkları için dolambaçlı yollar deniyorlardı.
Piposunu silkeledi.

— Ben biraz sonra kasabaya gidiyorum, dedi. Sen ne yapacaksın?
— Uyumak istiyorum, dedim.
— Uyu uyu, dedi. Yarından baslayarak kendine bir program çiz. Köyü tanı, resim yap, denize
gir... Bil ki seni rahatsız etmeyiz. Keyfince geçirirsin günlerini.
Günlerim... simdi düsünüyorum da... nasıl geçti!

Ertesi sabahtan basladım resim yapmaya. Basladım dedimse, resim yapmaya değil de, nasıl bir resim yapacağımı düsünmeye. Gerçi bu iş için getirdiğim kağıtlara, büyük resim defterlerine bir takım çizgiler çiziyordum. Bunlar ağaçların, evlerin, hayvanların resimleriydi; ama sadece benzetmek bana yeterli görünmüyordu. Akademi'de okurken edindiğim bilgileri kafamda derleyip toplayarak, tutturacağım tarzı saptamaya bakıyordum. Önce su kararı verdim; içinde yasamak fırsatını bulduğum bu yer, ısığı, rengi, kısaca bütün görünümü ve doğası ile bana model olacaktı. Burada, bir odaya kapanıp sadece renk uyumu ve çizgi orantısı aramak, ters bir tutum sayılırdı. Yasamımla resmimi iç içe sokmalıydım. Bunda bir tereddütüm yoktu.

Ancak doğaya bakısımı seçmek zorundaydım. Bunu çalısırken mi bulmalı, yoksa önceden mi saptamalı sorunu kafamı bir hayli yordu.

O güne değin doğa üstüne belli bir kanıya varmamış olduğumun uyandırdığı saskınlık yanında su örnek durdurdu beni: Diyelim bir ağaç resmi yapacağım... Ağacın yapraklarını, gerçekte olduğu gibi mi, daha açığı, tek tek bütün ayrıntıları ve sınırları belirtilmiş olarak mı çizmeliydim, yoksa bu yaprak yığınının tüm görünüsünü mü yeğlemeliydim? Gerçekçi olmak istiyordum, bana baska türlüsü yakısmazdı gerçekler uğruna savastan gelmistim oraya, ama gerçek çok çaprasık bir sorun olarak çıkıyordu karsıma simdi. Söyle ki, yaprakların tek tek varlığı ne denli gerçekse, bu tekleri silip yok eden tümel görünüş de öylesine gerçekti. Birincisinde, tek tek yapraklann var olduğu bilgisine, ikincisinde ise ısığın ve duyumunun doğasal değiskenliğine dayanacaktım.

Resim yapayım derken bu sorunun tartısmasına girmistim. Düsünüyordum, izlenimlerim,

gözlemlerim mi ağır basmalı, yoksa doğa üstüne olan bilgilerim mi? Bir bakıma, yaprağın tanımı, soyutlanmış bir bilgiyi içeriyordu, öte yandan görünüş aldatıcı ve süreksizdi. Ama ben yaprağı olduğu gibi çizmeye kalkarsam, ağaca bakmam da gereksizlesebilirdi, bunu odamda

6ı

da yapabilirdim. Doğa karsısında çalısmak, ister istemez, onun oynaklığına boyun eğmeyi zorunlu kılardı.

Böylece gerçekçi olma niyetim bir hayli sallantılı duruma giriyordu. Ama ben bu konudaki durumumu kesin olarak saptamayı beklemeden ilk denemelerime girismiş bulunuyordum. Karsıma aldığım nesneyi, önce kağıtta ortalıyor,sınırlıyor, sonra da ayrıntılara girmeye

çalısıyordum. Bu durumda arka plan elbette belirsiz kalıyordu. Ama asıl hosnutsuzluğum iste bundan sonra baslıyordu. Çünkü ayrıntı dediğim, gerçeğe benzemesini istediğim seyler ortaya çıktıkça, resim derinlikten yoksun kalıyordu. Mesafe kayboluyordu ve ben doğadan uzaklasıyordum, bunca güvendiğim doğadan.

Bunun üzerine, baktığım nesnenin çevresi ile birlikte bende bıraktığı izlenimi çarçabuk belirtmeye girisiyordum, yarım çizgilerle, gölgelerle, netliği belirsiz seylerle doluyordu resim. Ama gözlerimi kısıp biraz geriden baktım mı, görünümü daha gerçekçi olarak verdiğimi anlıyordum.

Nerden nereye geçeceğim, sonralara bu deneyden yasantımın baska olayları için de yararlanmaya kalktım. Ama buna yararlanma demek belki doğru olmayacak. Gerçeği aradıkça gerçekten uzaklastığımı farkettim. Kimi zaman gerçek, arastırmalara lüzum kalmadan, düpe düz gözümün önünde durur oluyordu.

Vedia'ya âsık olduğumu da iste böyle anladım. Vedia kimdi? Ne düsünüyordu? Tutarsızlıklarının nedeni neydi? Neyi amaçlıyordu? Dayımla iliskisinde bir gizli yan var mıydı? Önceleri, bunlara birer yanıt bulmadan Vedia'yı gereğince tanımayacağımı düsünmüstüm. Sonra vazgeçtim bu arastırmadan, vazgeçince de âsık oldum. Ayrıntılarını bilmediğim, bilemeyeceğim bir varlıktı o, ama seveceğim, hiç unutmamacasına seveceğim bir varlık. Bu da bir gerçek değil mi?

Kim anlayarak sevmistir? Vedia, anlasılmasına gerek olmayan, varlığı yeterli bir nesne gibiydi.

Dayım, rahatsız edilmeyeceğimi söylemisti ya, onun dediği gibi oldu. Ama bu, kendiliğinden gerçeklesti, bana gösterilmesine karar verilen özenden değil. Öyle olsaydı belki de daha çok rahatsızlık duyardım. Dayımın o sözü, kendisinin ve Vedia'nın doğal davranıslarını yansıtmaktan baska bir amaç tasımıyordu

demek, yasamlan böyleydi: ikisi de kendilerinden baska, düslerinden baska bir seyle ilgili değillerdi ki... Dayım için insanlar, ancak onun kurduğu tasanlar içinde bir rol aldıkça anlam kazanıyorlardı. Bu anlam ise, bir yaprağın günün her saatinde değisen rengi gibi, geçici nitelikteydi. Nitekim bu geçici varlıklar içinde, o "tek basına" yaptığı yolculuğu sürdürürken, geriye dönüp bakmıyordu bile. Yalnızca Vedia, bu görüsü yanlış çıkaracak bir örnek gibi dikiliyordu karsıma. Oysa bu iliskinin sonu çok baska türlü geldi.

Vedia ise amaç nedir bilmiyordu, düş de kurmuyordu. Onun düsü, yaratılısının kökenindeydi. Doğa onda düş kurmustu. Bir göze gibi, bir tohum gibi, sadece bir "can" di o, yasamı kuracak,

tası toprağı devirecek ve kimsenin bilemeyeceği bir evrensel olusumu gerçeklestirmek için
düsünmeden, tasarlamadan akıp gidecekti. Gücü buradan geliyordu. Dliskimizin sonu olan
olayda bunu, hiç bir yoruma yer bırakmayacak denli tanıtladı.

Dkisini de yitirdim, yasayıp yasamadıklarını da bilmiyorum simdi. Fakat ben, bu iki hızlı insanın
gerisinde, bir seyirci gibi bile değil, bir ölünün ayakkabıları ya da kaynağı ile birlikte denize
bosalmış bir derenin tası toprağı gibi kaldım.

Onları, onlarla birlikte geçirdiğim günleri ve askımı anlatırken açık, tutarlı, çeliskisiz bir tanıtma
beklenmesin benden; onların doğaları buna elverisli değildi. Gerçekliklerini bulup çizmek
istersek, yasama boş verip odamıza kapanmamız gerekir ve böylece yaptığımız iş de bütün
canlılığını yitirir, ortada kala kala, bütünü vermeyen aynntı çizgileri kalır.

Sabah bayrak töreni ile baslıyorduk günümüze. Dayım pikaba Beethoven'in Türk Marsı'nı
koyuyor, sonra bir kosu yukarı fırlayarak, üçüncü kattaki odanın düz damı üzerinde dikilmiş
göndere kırmızılı siyahlı bayrağını çekiyordu. Bayraktaki kırmızı, besleyici kanı temsil ediyor ve
kirlenmiş kana baskın çıkarak yasamı yaratıyordu. "Canlı Bayrak" ti adı.

Güneş ıslak ıslak çıkardı denizden, cızırtılarla ve dumanlarla. Deniz cıva yuvarlağı gibi kabarık ve titrek olurdu. Evreni olusturan baslıca elementlerin bir araya geliş anını düsündüren bir yaradılış söylencesiydi bu. Taş parlayıverirdi ve gittikçe artacak olan ağırlığını yok sayarak fırlayıvermek isterdi yerinden. Sanki bu isteği farketmiş gibi, bir çocuk, onu tuttuğu gibi denize,

63

bir mersin ağacının sık fakat taranmış yaprakları içine ya da bir çamın sona ermek üzere olan düslerine atardı. Ama tasın ruhu göklere uçardı.

Köyden limonların, portakalların, narların renkli balonlar gibi uçusan kokulu soluklan gelirdi; ormancıların orda beyaz kazlar yürüyüse geçerdi ve eğilmiş dağın eteklerindeki bahçelerden damızlık koçların, sakallı keçilerin öksürükleri duyulmaya baslardı. Kuru dereden hızla geçen sabah otobüsünün tangırtısına kosan köpekler nese ile havlarlardı.

Baska yerde kurulmak üzere her an yıkılmaya hazır bekleyen, temelsiz, altı boş ev, dayımın koyduğu adı ile "Uyanış Konağı", bayrak, müzik, jimnastik gibi devingenliklerle yasamına katıldığı çevreyi, basta bir süre tedirgin ederdi. Dayım, müzikten ve bayrak töreninden sonra indirirdi merdiveni, gece kaldırılmış olan, ve bahçede jimnastiğini yapardı, lobutla. Kuyudan su çeker dokunurdu. Bu isleri arasında da boyuna konusurdu, kendisinin bir pencere arkasından, duvarın ötesinden muhakkak dinlendiğine inanarak. O sıralarda gelmiş ya da gelmek üzere olan Hacı, dinleyemediklerini dinlediklerine ekleyerek kendince ortaya çıkardığı acaip isler yüzünden azar isitirdi dayımdan ve bunları duymazlıktan gelebilmiş olmak için, bahçeyi sulamaya baslardı.

Gün, renkli ortancalardan yükselirdi, Vedia'nın odasına, içinde anlar dolasan büyük güllerin kokularını da tasıyarak. Bunlardan baska, çamların göğüs aralarından yayılan burukluklar da dolardı kızın odasına ve onun dislerini kamastırırdı. Dudaklan siş siş çıkardı balkona bürümcük geceliği ile ve iki elini önüne, bacaklarının birlestiği yere sokarak asağı bakardı. Sonra sallana sallana inerdi bahçeye, çiçeklikteki straliçaları, antoryumları sonra sardunyalarla begonvilleri, yörük güzellerini, mavisleri, sardunyaları, sebboyları, ilk görüyormuş gibi gözden geçirir ve limon yapraklarını koparıp koparıp cildine bastırırdı.

Bahçede kahvaltı edilirdi genellikle. Dayımın civardan bulup getirdiği, yüksekkabartmalı bir Roma mezar kapağı, dört tahta ayak üzerine oturtulmus, bahçe masası olarak kullanılıyordu.

Sabahleyin yenecek içecek seyler bu Roma tasının üstüne dizilirdi, fakat kabartmalardan
ötürü bunların hiç biri tam yerini bulamaz, hele sofra düzeni bir türlü kurulamazdı. Dayım hep
ayakta kahvaltı ederdi, bu sırada da boyuna konusurdu, çoğun

•

buyruk biçiminde sözler söylerdi. Arada bir "Bugün sıcak olacak" gibi tümden gereksiz sözler
çıkardı ağzından, sağ elinin isaret parmağını kaldırarak, "Denize girmeli" ya da "Gemi geçiyor"
derdi.

Hacı, önem vermiyormuş gibi davranarak, kısık bir sesle

köyün dedikodulanm getirirdi dayıma. "Hamdi Ağaya oğlu

•tabanca çekmis... Ya... Dün gece olmuş canım... Biz uyurkene...
, Hamdi Ağa da uyuyormus... Atla gelmiş oğlu, ormancıların

1 ordan, içkili imis... Kuyu basına gelince kisnemiş hayvan, kazları

uyandırmıs, küfür ediyormuş boyuna. Sonra hayvanı bağlamıs,

) dayanmış kapıya... Korku içinde uyanmış Hamdi ağa, önce

açmayalım kapıyı demisler, ay da tam bahçeye vurmuş o sıra,

; pencereyi açmış babası, nedir istediği sormadan. Bakmış ki namlu

j parlıyor gözünün önünde. O da yaylaya çıksaydı, kalacak ne var

köyde... Ama der ki, zenginlestikçe dükkândan ayrılamıy jrum

der, bırakıp çıkamıyorum yaylaya... Tabancalı görünce ama...

Bereket tutukluk yapmıs..."

Dayım:

— Markası ne tabancanın? Niçin tutukluk yapar? Boş olmasın? Belki de tabanca yoktu elinde, yanlış gördü Hamdi Ağa...

— Ay ısığında gördüm diyor, babanı mı vuracaksın namussuz demiş de, o da vururum ya demis... Hayvan da boyuna kisniy örmüs...

Vedia, mırıltı halinde türkülere baslardı az sonra hem mırıldanır, hem de havaya attığı tasları ellerini arkada çarptıktan sonra tutma oyunu oynardı kendi kendine. Dayım birden ona döner, "Bugünkü derslerin" diye baslayarak, çalısacağı kitaplan sayardı. Vedia çok terbiyeli ve dikkatli dinlerdi onu. Hacı da göz ucu ile bir dayıma, bir kıza bakardı.

Sonra... sonra bir de bakardım ki yanımda hiç biri kalmamıs, yalnız basımayım. Defterlerimi, kalemlerimi alıp kendime yer beğenirdim.

Önceleri evin bahçesinde çalıstım hep. Boyalanmı almıyordum yanıma, desen çiziyordum. En yakın ağaçlardan, mersinlerden, çamlardan, zeytinlerden baslayıp gerilere doğru genislettim konu alanımı. Bu alan dağların gökle birlestiği yerde sona eriyordu. Nesneleri, oldukları gibi yapmakla, bana göründükleri

gibi yapmak arasındaki karsıtlığı bir türlü çözümleyemiyordum. Bu yüzden de resimlerim ya o anlayısa, ya bu anlayısa uyuyordu. Sonunda kurtuluş olmayacağına inanarak kendimi rahat bıraktım. Kimi zaman, resmini yapmak istediğim seyi yakından inceliyordum, eğer bu bir yapraksa (yine o örneği vereyim) yaprağı elime alıp uzun uzun bakıyordum. Ağaçları, taslan, köpekleri, kazları böyle inceledikçe bilgimin arttığını sasarak görüyordum. Çünkü bildiğimi sandığım bu seyleri yeni öğrendiğimi anlıyordum.

Kimi zamanda uzun yürüyüslere çıkıyor, bir görünüme çesitli yerden bakmayı denemek istiyordum. Gene sasarak görüyordum ki, aynı yer baska görünüler-kazanıyordu.

Böyle böyle çevreyi tanımaya basladım. Bu tanıma sırasında kuskusuz buranın insanları ile de tanısıyordum. Köyde yeni bir adamdım, konuk olarak gelmistim, zafiyet geçirmistim, burada iyilesecektim. Bu bilgi daha ilk günden bütün köye yayılmıstı. Demek herkes beni tanıyordu. Ama kimse de yüzüme meraklı meraklı bakmıyordu. Öğrenmisler, anlamıslar ve bırakmıslardı, ya da öyle görünüyorlardı.

Dlk tanıstığım Hacı olmustu. Ondan sonra sabahları keçilerini otlatmaya çıkan yaslı bir nine ile
tanıstım. Bu kadının keçilerle konusması daha geldiğim gün kulağıma çarpmıstı. Keçiler onun
ne dediğini anlıyorlardı.

Ben resim yaparken, bir taş yığının arkasından çıkıp keçilere sopa fırlatmıstı. Beni rahatsız
etmelerinden korkuyordu. Yanımdan geçerken:

— Günaydın, dedim,
— Günaydın, dedi.
— Buyur, otur söyle dedim.
Canı konusmak istiyordu anlasılan, gösterdiğim yere oturdu.

— Ne yapıyorsun oğlum, diye sordu.
— Resim yapıyorum, dedim.
— Resim ha... Ne de güzel yapıyorsun! Tıpkı benzemiş baksana! Sen nereden geldin bakalım?
Hastalanmış mısın? îyi bak kendine, gençsin, çabuk atlatırsın, boğazına bak. Ama sende hiç
öyle hasta hali yok oğlum. Demek kentlilerin hastaları böyle olur... Masallah dayın tosun gibidir.
Gençler basa çıkamaz onunla. Çalısır, didinir durmadan, kuyuyu bile kendi açtı da, az
kaldı içinde kalıyordu... Bu evi de o yaptı. Ne bileyim ben, iyi yaptı her hal, ama bizim evlere
benzer hiç bir yanı yok. Kooperatif kurdu köyde, ben kimsesiz yoksul bir kadınım, torunumla
otururum burada, öyle kooperatifle filan isim yoktur benim. Bu keçilerle konusur dururum,
bütün gün. Ama köylünün dediğine bakılırsa, ne bileyim, kooperatif iyi imis, iyi imiş ya, sonrası
ne olacakmış diye kaygu ederler hani. Masallah dayın ava da gider, vurur hayvancıkları,
sonra canavar da vurur ama köylü sokmaz onları köye. E bir bildiği vardır elbet dayının,
masallah, o da sinirlenir buna. Öğleden sonra amatimya çıktı mı, püfür püfür olur bizim köy.
Gidiver kahveye oğlum, soğuk suyumuzu iç.

Keçilerin unutulmuş olmaktan bir an için alındıklarını fark etmiş gibi susuvermisti; oysa
keçilerden, sararmış otlardan, ninenin son sözlerinden ötede, daha büyük bir suskunluk,
günesin hızla yükselmesini ağırbaslılıkla izleyen bütün canlılardan ve cansızlardan gelme bir
suskunluk tepelere doğru çekiliyordu. Kadın öylesine kuru, ağırsızlık ve yalnız bir bosluğu
içermisçesine saydamdı ki incecik konusma sesinin, gırtlağından değil de, etekleri arasındaki
bozuk bir radyodan geldiği sanılırdı. Buna karsılık, derin mavi gözleri, konularını seçip
düzenlerken gözettiği kuralların bağlı olduğu aklına açılıyordu.

Sonra yerden aldığı bir tası, duvarın üstüne çıkmış bir keçiye fırlatarak ve anlamadığım bir
takım sözler söyleyerek ağaçların arasında gözden yitiverdi.

Öğleye doğru dayımın midillisi ile Vedia gezmeden dönüyordu, ikisi de ter içinde. Derdemez Hacı beliriyordu atın ezdiği kurumuş otlu izlekten. Elinde yiyecek içecek dolu sepetle, sepeti merdivenin basına bırakıyor ve hayvanı tutuyordu. Hayvan basını yukarı yukarı kaldırarak huysuzluk ediyordu.

Vedia, ayağında kilot pantolon ve yarım çizmeler, kırbacını bacaklarına vura vura yanıma geliyor, yaptığım resimlere bakıyordu. Ama resimlerden çok da yüzüme dikiyordu gözlerini, öyle dakikalarca duruyordu.

— Denize gitmiyor musun?

Güneş yükselmis, sıcak artmış olurdu.

— Gidelim, diyordum isteksizce.
Denizden çok, serin bir oda çekiyordu içimi. Ama Vedia soyunmak için içeri girince de kağıtlarımı toplayıp deniz hazırlığı-

6?

na girisiyordum.

Saatların nasıl geçtiği anlasılmazdı, kızın at giyimli olarak evden çıktığını bile görmemiş olurdum çoğun. Belki önce derslerine çalısıyor, sonra bahçenin öbür yanından çıkıp midillinin ahırına gidiyordu. Belki de öğleden sonraya bırakıyordu dersleri. Her seyi yapmak için bol zamanı vardı. Sanki her yerdekinden daha uzundu günler, bu uzunluk tembelliğe,-kayıtsızlığa iter gibiydi kisiyi. Resim, at gezintisi, sıcağın çivilediği durgun zaman içinde, uyku ile uyanıklık arası bir düsleme gibi, belli belirsiz geçip gidiyordu ve Hacı oturduğu gölgelikte, kasketinin altından saçlarını kasıyarak eve gidip uyumayı kuruyordu.

— Hadi, diyordum ona, sen git istersen...
Hacı, dayımla olduğundan daha rahat, ama biraz saygısız, sepeti gösteriyor:

— Onları içeri al, diyor. Sonra:
— Ben ikindi üzeri yine gelirim,diyerek paytak paytak, zeytin ağaçlarının arasına dalıyordu, yedeğinde midilli. Ama evine gidip yatmadan önce herhalde kahveye uğruyordu. Orada kimi bulursa, bizimle ilgili birkaç söz ediyordu, belki diyordu ki:
— Adamın isi gücü yok, resim yapıyor oturmus. Zenginlik iyi sey! Midilli de bugün bir huysuz. O kızı görüp de huysuz olmamak elde mi?
Gerçekten de, Vedia, mayosunu giymiş omuzunda havlusu, basıma dikilince ben de huysuzlasıyordum önceleri. Denize gitme bir zorunluk oluyordu sanki, biran önce görülüp bitirilmesi gereken bir is.

Ve hiç konusmadan kıyıya yöneliyorduk.

Genellikle ormancıların iskelesinden giriyorduk denize. Vedia hemen sulara dalıp hızla uzaklastığına göre de, benim bu arkadaslıkta bir yerim olmadığını düsünüyordum. Belki de bunu kendisi için bir görev sayıyordu. Konuskan olmadığına göre de, sadece yanyana gelmekle görevini yerine getirmiş oluyordu.

Dayım sık sık kasabaya gittiği, ava çıktığı ya da köyde birinin evinde kaldığı için kimi zaman öğle yemeklerinde bulunmazdı. Geceleri gelmediği de olurdu. O zaman biz sabah aksam bayrak törenini Beethoven'siz yapıp bitiriverirdik. Bu olay Vedia ile

aramızda gülüsmelere neden olurdu, aramızda bir sır arkadaslığı kurardı.

Ama dayımın gelip gelmeyeceği sabahtan belli olmadığı için, o varmısçasına oturalım öğle

Ben odama çekilirdim, yatağıma uzanırdım, bir kitap alırdım elime ve daha okumaya
baslarken uyuyakalırdım. Ana imya çıkmış olurdu o sırada, bahçedeki çamlar, elim
üstünde
oyunundaki çocuklar gibi ellerini eve uzatır geri çekilirlerdi. Gözlerim kapalı
görürdüm bunu.
Biraz vahsi, biraz huzursuzluk verici olurdu bu sallanıslar. Çamların bosluklları
oyalayıp dururdu
bu esintiyi ve ıslak kanatlarını rüzgâra açmış martılar gibi ürpertirdi insanı. Elle
sevilemeyecek
hayvanlara benzetirdim çam ağaçlarını, resimlerimde de hep öyle uzak dururlar.
Resimlerimle
çamlar ve zeytinler uykuma karmakarısık girerlerdi. Düslerimde polislerle
çarpısırdım hep.

Ter içinde uyanırdım, ilk günler unutuverirdim dayımın evinde bulunduğumu bu
uyanıslarda.
Bir telas, bir korku içinde fırlardım yatağımdan, odada sıkıstırılmıs, basılmısım gibi
birini bulup
konusma isteği ile dolu olurdu içim. Dısarı çıkardım, karabasanı atardım üstümden.
Sonra bir
bakardım ki, evde kimse yok. Vedia kimbilir nereye gitmiş olurdu... ama aksam
dayım gelip
onu sorguya çekince, bu kayboluslarını ansımazdı sanki. Saklıyor muydu? Bunun için
bir neden
olamazdı. Denize gitmek ya da bahçeye çıkıp bir ağacın altına uzanmak gibi akla
hemen
gelecek açıklamalar yeterdi de artardı bile. Burada yasamın gizlisi saklısı
düsünülemezdi.
Demek gününün anlatmaya gelir, ansınacak bir yanı olmadığı kanısındaydı. Keçiler
gibi
yeryüzünde dolasıyor ve unutuyordu. Onun gizlice dağlarda gezdiğini sonra
öğrendim.

Dkindi vakti Hacı'yı bahçe duvarına oturmus-bulurdum.

— Sıcakta uyunmuyor. Bu sabah Hamdi Ağa gazoz sisesini fırlatmış oğlunun
suratına,
yaralamış yüzünü. Oğlum yok benim diyor. Malıma göz koyan, koymuş mu,
koymamış mı, olur
a.
69

Canıma diyor göz koymuş sayılır. Oysa elinde tabanca, kapıya dayandığında elbette
canına
göz koymustu babasının. Ama tutukluk yapınca kurtuldu Hamdi Ağa. Sözde tutukluk
yapmamış diyen de var. Öteki de artık çekmemiş tabancayı. Demek ay ısığında, kafa
da
dumanlı ya, dumanlı olduğu için yüreklendi. Simdi ne yapacağını bilemiyor. Dayını
araya
koymak istemis. Ama Hamdi Ağa razı değil buna. Aracı istemem diyor, oğlum yok
benim. Ya...
Dste böyle! Az önce anatimya çıktı da biraz rahat ettik, yoksa çok sıcaktı.

Çevremi yavaş yavaş genislettim. Öğleden sonraları evden ayrılıp uzun yürüyüslere
çıktım.
Dayımın burada belli baslı islerinden biri olan serayı görmeye gittim önce. Yoldan
epeyce
içerde, dağın eteklerine yakın bir yerdeydi sera. Diktörtgen biçimindeydi, derinliği
otuz,

genisliği on beş metre kadardı. Önüne, naylon torbalara doldurulmuş ürün yığılmıstı. Dçerisi ise,
bakımsız bir bahçeyi andıracak bir bırakılmıslıktaydı. Ürün alındığı için yeni ekime değin
sürecekti bu bırakılmıslık. Çuvalların yanında oturan bir köylü anlattı bunları bana. Bense ilk
görüyordum sera denen seyi. Adam çömelmiş sigara içiyordu, sigaranın atesi ile hava tutuş
.çakmış gibi alev içindeydi, bu yüzden gözlerini kapamıstı, eliyle atesi söndürüyordu. Sera
kırmızı bir semsiye gibi parlıyordu arkada. Benim yaklastığımı hem görüyor, hem görmüyor
gibiydi, bakıslarım daha ötelere fırlatarak beni uzaklastırmak istiyordu yanından. Konusmak
zorunda kalacağı için duyduğu sıkıntı vardı yüzünde. Hemen konusmaya basladı ben kendimi
tanıtınca, bu sıkıntıyı atabilmek için, sigara ile birlikte.

— Camekân bu ya iste, dedi. Ürün çuvallandı mı tümden örene döner içerisi. Bir de sıcaktır
ki... Bakma sen cam bacalara. Kamyon çalısmasına çalıstı, bu kez de bey istemedi. Bir o
istemez, bir bu istemez. Kimsenin isine karısmam ben, herkes isini kendi bildiği gibi yapsın derim,
bu dünyada fazla üzülmeye gelmez. Dayının yüzüne duramıyoruz, akıllı adam, mahmuzluyor
isi. Bakalım ne olacak? Bizim hanım da diyor ki, babamdan sana toprak getirdim ya, ama az,
ama çok, basımıza iş açmanın ne gereği var? Dnsanın varacağı bir arsın toprak. Dün de bakkal
bana, "Senin neyin eksik ulan!" dedi. Bilmem ki eksiğimizi, bu dünyada değmez. Uzun Dsmail'in
bütün evi yandı da ne oldu?

Dayın der ki, bütün köy zengin olacakmış simdi. Biz de iki arada kaldık.

Sigara uzattı, yaktım.

— Dki yıl önce Dstanbul'a gittim, diye sürdürdü sözünü. Karnımda, bacaklarımda ağrılar baslamıstı. Kasabadaki hekim bilemedi, nerden bilsin! Daha öteye, hastaneye yolladılar. Oradan da dediler ki, Dstanbul'a gideceksin dediler, te Dstanbul'a. Buradan borçlandık, yola çıktık. Çanakkale'ye geldik, bir vapur kalkıyordu Dstanbul'a. Dskelede bir adam geldi yanıma, bilet kesti, atla dedi, atladık ambara. Sonra memur geldi, bilet değilmiş o elimdeki. Aldatmış bizi adam. Yeniden bilet kesti. Haklı. Neyse vardık Dstanbul'a, bir otele indik. Orada biri geldi, senin hastalığını iyi edecek bir doktor biliyorum, yürü dedi. Yürüdük gittik. Dki kisiydiler, beni dinlediler, paramı sordular, aldılar hepsini. Sonra da çıkar pantolonunu donunu dediler.

Eğdiler beni duvarın önüne, basladılar ta geriden kaba etlerime iğne atmaya. Usûlü böyle imis. Bir kaç gün sonra tamam dediler. Döndük geldik köye. Ama ağrı sızı dinmedi. Simdi sıcaklar biraz hafiflesin, kaplıcaya gideceğim. Bugün de anatimya gecikti, çok sıcak.

Dağlarda tüfekler patlıyordu.

— Adını bağısla, dedim.
— Hasan, dedi.
— Hasan, dedim, sen kooperatife üye misin?
— Öyleyiz, dedi istemeye istemeye. Ama bizim paramız yok ortada, hepsi dayının. Sonra bizim olacakmıs, onun dediği. Köy zengin olmasına zengin, portakalı, limonu var. Simdi de öyle bir patlıcan, domates yetisiyor ki, değme keyfine. Ama Hamdi Ağa ne der. O da baska is. Patlıcan sevmem diyor o. Domates de sevmem diyor. Kimseyi sıkboğaz etmemeli. Dayın danlmasa, diyeceğim ki ona, sıkma tatlı canını, eskiden nasılsa gene öyle olsun diyeceğim. Ama kızıverir diye korkarım. Dün öğleyin bizim bahçedeydik, topladı arkadasları... Yoğurt yedik, pide yedik. Bununla olur mu diyor dayın, domuz yiyin diyor. Yemezseniz satın diyor, dağ bayır domuz dolu. Daha biz bu kooperatifin, camekânın hakkından gelemedik, insanın hiç boş vakti kalmıyor. Bir de domuz çıkarmasın basımıza. Yüzüne duramıyoruz, severiz kendini. Ama iki arada kaldık. Bakalım ne olacak? Sıcaklar da bastı, insan hep çalısmaz ya, yatar da biraz. Öyle değil mi? Bizim anlamadığımız isler bunlar. Domates sevmem diyor ya Hamdi Ağa, bakma sen, köyün bütün domateslerini versen yer. Ama domuz yemez. Ne diye yesin. Sunun gibi...

Seranın içine girdim, sıcak korkunçtu. Yerlerde domates, patlıcan kalıntıları vardı. Cam

bacalardan gökyüzü, içeri dalmak istermiş gibi, bütün ağırlığı ile yaslanmıstı. Dısarı çıktım.

Orada kalmanın hiç bir anlamı yoktu artık, bosuna yormustum adamı,yüzüne yeniden baktığımda, görevi atlatmış olmanın rahatlığını okudum.

Gerçekten tuhaf bir durumda buluyordum kendimi; kısa bir süre önce içinde bulunduğum olayların adamı ben değildim sanki, burada karsıma çıkan bir takım gerçeklerin anlamına varamıyor-dum, ya da onlar beni gereğince etkilemiyorlardı. Öyle ki, bu köy benim bildiklerimin, inandıklarımın dısında, onlarla ilintisiz bir yasam sürdürüyordu sanki. Dklim, toprak, kisiler, iliskiler bastan basa değisikti ve bütün edinçlerimle yabancı ve tek basıma idim. Tam bir seyirci durumuna geçmistim. Bunu dayım nasıl fark etti, hâlâ sasarım, sırası geldiğinde anlatacağım o büyük tartısmada yüzüme de vurdu.

Buna gelirken mi hazırlamıstım kendimi, yoksa dünya ile alış verisim sürekli mi değildi. Aklımın orada öyle, burada böyle çalısması bayağı üzüntüye düsürdü beni. Gemisi seferden çıkmış bir kaptana benzetiyordum kendimi. Denizden görülen kara ile, ayak basılan kara aynı değildi ve ben yeni seferime değin oyalanacaktım.

Nitekim dayımın, Hacı'nın, ninenin, Hasan'm söyledikleri, anlattıkları, önemsiz seyler gibi geliyordu bana. Hiç birinin üstüne düsmüyor dinliyor ve geçiyordum. Dahası, buradaki çevremden, o güne değin tanımadığım ^arip bir tat alıyordum. Tek tek niteliklere ayrılamayan, ancak birarada var olabilen karmasık bir toplamdı bu. Hangisinin üstüne düssem bütünü yitirebilirdim.

Hasan'm anlamadığı, anlamak istemediği seyi merak edecektim de ne olacaktı? Evet, içyüzüne girecektim birtakım dedikoduların, ama kisileri elden kaçıracaktım. Belki de o zaman buradaki yasamım sıkıntılı olmaya baslayacaktı. Oysa simdi su yarı

72

kavradığım sözler, bana hiç de açılmak istemeyen, beni gelisigüzel konusmalarla oyalayan bu kisiler ortasında, ister istemez yepyeni bir insandım. Onlar sanki bende elbirliği ile düssel bir kisilik yaratmıslardı, umursamadıkları, gelip geçici olduğumu bildikleri için. Buna boyun eğmekten baska yol yoktu. Ben bir ressam olmak istemiyor muydum?

Çok geçmeden köyü de tanıdım. Her köy gibi o da bir oturma yeriydi, insanların oturmaları için kimbilir ne zaman önce yapılmıstı? Fakat burada "Oturma" buyruğu sanki askerce yerine getirilmiş gibiydi, kalkmamak üzere oturulduğu izlenimini bırakıyordu. Sıcak da buna yardımcı oluyordu elbet. Nine, kendisini yürüyüse çıkardıkları için, gerekli gereksiz dövüyordu keçilerini, sopalar, taslar atıyordu üzerlerine. Hacı yorgun argın geliyordu. Gelir gelmez de dinlenmeye geçiyordu. Hasan, sanki ona çuvalların yanından hiç kalkma denmiş gibi, olduğu yerde cigarası ile havayı tutusturup tutusturamayacağını kuruyordu. Bunların içinde dayım ile Vedia, durağan bitkiler arasında dolasan alevli arılar gibi vızıldayıp duruyorlardı.

Bakkal, dükkânın önünden, yandaki çardağın altına doğru sırıltılarla akan bir dereciğin basında, alçak iskemlesinde ayak ayak üstüne atmıs, çorapsız parmaklarını sıvazlayarak, düsünmeden durabilme talimi yapıyormuş ya da neyi düsüneceğini seçemiyörmüs, bundan ötürü de canı sıkkın gibi oturuyordu. Ne düsündüğünü anlıyabilseydim! Yanından akan su da olmasa geçen hiç bir sey yoktu.

Köye ilk gidisimdi bu. Gerçekte bir köye ilk gidisimdi. Okuduklarıma, dinlediklerime benzemeyen bir görünüm ile karsılasmıstım. Kısa boylu portakal, limon, nar ağaçlarının koyu gölgesi altında, balkonlu, iki katlı, ahsap evler, çesitli bitkiler ve saksılarla dolu bahçeler, burada her seye egemen olan sessizliğin ve sıcağın altında, kimsesizmisçesine, bırakılmısçasına, tenha düslere dalmıslardı, insanların sorunlarım örtmek ister gibi. Deniz de öyledir, geceler de öyledir ya, düz ve sakin bir denizin altında sürekli bir ölüm kalım savası vardır; bizi büyüleyen ayısıklı bir gece içinde, topraktaki çesitli hayvanların yasam savası sürüp gider. Su ve karanlık örter bu kanlı oyunu. Bu köyün de, iste öyle, içindekini saklamak ister gibi, kendini sessizlik ve ısı ile sardığını düsünüyordum.

73

Dki yanında küçük dereler akan yoldan köyün alanına girdim; burada bir iki kahve, bir zerzavatçı, iki bakkal, postahane, üzerinde bir ucu havada, bir ucu yerde uzun bir ağaç kaldıracın bulunduğu bir kuyu ve iki büyük çınar vardı. Kahvelerden birinin önünü gölgeleyen çınarların altındaki tahta sıralarda köylüler oturmuslar, konusmadan duruyorlardı.

Benim yanlarına yaklastığımı görünce selâm verdiler, yer gösterdiler. Dçlerinden biri:

— Geçmiş olsun, dedi.

Tesekkür edip oturdum. Yabancı değildim kimseye; bunu onların gösterdiği yakınlıktan çok,
kendi kendime, içimden duyuyordum. Burada tümümüz doğadandık. Rızkı ve ömrü topraktan
verilmiş yaratıklarıydık dünyanın. Buydu bizi yabancı kalmaktan kurtaran.

— Sıcak, dedim yüzlerine ayrı ayrı bakarak.
Baslarını salladılar. Biri, çıplak sağ ayağı bezle sarılı, yaslıca bir adam:
— Yayla serindir, dedi. Yazın kalabalık olur yayla. Ta uzaklardan gelirler sürülerini otlatmaya,
çadır kurarlar.
Bir baskası, pehlivan izlenimini uyandıran bir adam:

— Yalnız onlar değil, diye söze karıstı. Çingeneler de gelir. Bu söz üzerine köylülerin tümünde
bir kıpırdama oldu. Önce
birbirlerine, sonra bana baktılar.
Bu bakısların anlamını kavrayamamıstım. Konuyu desmek için:

— Çingeneleri sevmez misiniz? diye sordum.
— Yoo... dedi biri, bize göre hava hos. Ama onlar yaylada kalmazlar ki... Daha asağılara da
inerler, bizim ormanlara kadar gelirler.
O zaman dayımın bana sorduğu bir soru geldi aklıma Dayım, gözlerini açarak, "Ormanda
çingeneler mi vardı?" diye sormustu, arkasından da göçebeliği yermisti. Dayımın bu konu
üzerinde bunca duyarlık göstermesi tuhafıma gitmisti. Yine ondan duyduğumu anımsayarak,

— Hayvanları mı kaçınyorlarmıs? diye sordum. Köylülerden biri:
— Yok canım, dedi. Öyle bir sey olduğu yok... Ama iste dayın kızar çingenelere. Komayın
burada onları der bize, sürün
gitsinler. Dyi... ama bizim elimizde bir sey yok ki... Diyeceğim, nasıl süreriz çingeneleri. Onlar da
Tanrı'nm kulu değil mi? Baska bir köylü, bıyık altından gülümseyerek:

— Dün yine çatısmış dayıngil, dedi. Çingenelerle. Onlar da korkup daha yukarılara
tasınmıslar. Tüfek bile attı dayın arkalarından. Sonra geldi köye, aman ne köpürmüstü... Siz
adam değilsiniz dedi bize, bütün mallarınızı çalıp götürecekler.
Dste o sırada, kahvenin arkasındaki sokaktan, çoğu çoluk çocuk, bir kalabalık sökün etti.
Ortalarında, önde, soluk yüzlü bir genç vardı, ayağında çok bol bir pantolon, üstünde ceketle
pardösü arası, yine çok bol bir giysi.

Kahvedeki köylüler yerlerinden kıpırdadılar.

Arkasındaki çocukların alaylı, fakat büyüklerin ciddî, neredeyse saygılı diyebileceğim bakısları
ortasında, o bol giysili, soluk yüzlü genç, fersiz gözlerini önüne indirmis, elleri arkasında,
önümüzden geçip gitti. Yürürken yere basmaktan korkuyormuş gibi, vücudunu her adımda
yukan aldığı gözüme çarpmıstı.

Merakla:

— Kim bu? diye sordum.
Biri: ,
— Ermiş Yusuf, dedi.
Bir baskası da, belli belirsiz bir gülümseme ile:
— Külden baska bir sey yemez, diye ekledi.
— Çok zayıf, dedim sağlığı bozuk olmalı.
— Öyle deme beyim, yakında uçacak. Eliyle denizden yana bir yeri gösterdi.
— Nah suradan, suradaki kayadan uçacağını söylüyor.
O zaman yine dayımın, bu genç üstüne söylediklerini anımsadım. Demek buydu. Yusuf,
dayımı sinirlendiren ermis. Uçmayı kararlast rdığı için, hafifliği sağlamak niyetiyle mi kül yiyordu,
yoksa sürekli bir perhiz mi ona uçabileceği umudunu vermisti?

Köylülere:

— Uçmak niye? diye sordum.
— Sözünü dinletmek için, dedi yammdakilerden biri, bastonunu çenesine dayamış yaslı bir
adam. Siz benim her dediğimi yapmaz mısınız, uçayım da görün, diyor.
Ötekilere baktım, baslarım önlerine eğmislerdi.

— Ne istiyor da yapmıyorsunuz? diye sordum.
— Bizim bir sey yaptığımız yok, dedi yanımdaki, günahtan korkan bir inanmısın ciddiliği ile.
Dağlarda domuz avlanıyormuş da...
Ötekiler yine yerlerinden kıpırdayarak bana baktılar. Dayımın sözkonusu olduğunu anlamıstım.
Ama bunu açmayı doğru bulmadım.

— Uçup da bütün bütün mü gidecek, yoksa yere inecek mi yine? diye sordum.
O zaman biri gülerek:
— Artık orasını bilmeyiz, dedi. Nasıl olacağını o düsünür.
Ermiş Yusuf'a inanıp inanmadıklarını anlayamamıstım. Bunu sormağa da yanasmadım.
Yerimden doğrulup çocukların arasında gözden yitmek üzere olan ermise bir daha baktım.
Köylüler de bana bakıyorlardı.

— Ne zaman yapacak bu isi? Köylülerden biri:
— Dayın kızdınrsa yakında, dedi. Dün, öğleden sonra Kayalıburun'a gitmis, uzun uzun
bakmış oradan asağı. Yapma etme diyoruz biz de elbet. Ama duymuyor bile söylediklerimizi.
Bir bildiği var ki duymuyor. Üstüne gitmemeli böylelerinin. Ne olur bey, dayına söyle de,
kıskırtmasın çocuğu.
— Demek dayıma inat uçacak, öyle mi?

— E... öyle gibi.
Bir sabah erken kalkmıs, bahçedeki ağaçlardan birinin altında resim yapıyordum. Dayım
kasabada idi. Arkamda bir kıpırtı duydum, dönüp baktım. Vedia yüzükoyun yere, otların
üzerine uzanmıs, bacaklarını arkadan kaldırmış ileri geri sallayarak bana bakıyordu. Eteği kısa
olduğu için, bacakları yukarılara kadar açılmıstı; elinde tuttuğu bir otu çiğneyip çiğneyip
tükürüyor, bir eliyle de göğüslerini kapatıyordu. Bakıslarında acaip bir parıltı vardı, gece çıkmış
bir yangının sabaha kalan közü. Bana bir haber getirmiş ya da bir muziplik yapmış da, bunu
bulmamı beklercesine kendini tutuyor gibiydi.

Yataktan yeni kalktığı zamanki, dudakları sis, kasları çatık, yırtıcı bakıslı kız değildi de, yüzüne
soğuk su serpmis, ama içinin sıcaklığı sevecenliğe dönüsmüş bir kadındı simdi. Hava gibi
gerekli bildiği, herkes için gerekli bildiği varlığını, karsılıksız

sürdürmenin cömertliği ve özgecisi içindeydi.

Ne zaman gelip arkamda yere uzandığını duymamıstım, dönüp bakmasaydım, kendisini hiç
belli etmeyecekti belki de. Sabahın gizi gibi sessizce açılıyordu, taç yapraklan, toprak
yuvaların ağızlan ile.

içimde kabaran bir heyecan dalgasının yüzüme değin çıktığını sasarak, biraz da korkarak
anlamıstım, neden bilmiyorum, bu saskınlıktan ve korkudan ötürü, suçüstü yakalandığım
duygusuna kapılmıstım. Bu anı sonradan düsündüğümde, her seyin o sabah basladığına
inanacak olmusumdur. Ama bunu hep kusku ile ölçtüm biçtim, kesin bir yargıya varamadım.
Ah bu baslangıçları merak etme alıskanlığı! Oysa neyin ne zaman basladığını kimse bilemez.

— Burada miydin? dedim.
Basını sallamakla yetindi, gözlerini kırpmadan bakıyordu. Bu bakıslardaki anlamı
çözemiyordum, ama bir çesit zorlama vardı onlarda, dilsiz bir asılama gücü vardı ve en
önemlisi, asıladığı seyin gerçekleseceğine güven duygusu okunuyordu. Belki de bir büyü idi
bu.

— Dyi uyudun mu? diye sordum, sıkıntıdan ve kendimi böyle daha ne kadar koruyabileceğimi
düsenerek. Ellerini titriyordu, ya da bana öyle geldi o sırada.
Soruma karsılık basını yukarı yukarı kaldırdı "iyi uyumadım" anlamına, biteli çok olmayan
gecenin sıcak kabuğu içinde. Ne yapacağı belli değildi.

— Neden orada duruyorsun, dedim, buraya gelsene! Yine öyle yüzükoyun otlann üzerinde,
dirseklerine dayanıp

sürünerek yanıma geldi, göğüslerinin arası adam akıllı açılmıstı, üstünde ince giysisinden
baska bir sey olmadığı için tümü ile görebiliyordum bu göğüsleri. Sert sert sallanmıslardı.
Göğüslerinin altında, yerde, toprağın otları arasında turuncu mantarlar vardı.

Sözde resmi sürdürüyordum, ama aklım ondaydı.

— Neden uyumadın? dedim.
Vedia, yerde sürünerek bana biraz daha yaklastı, sanki topraktaki küfü otlar, dikenler üzerinde
vücudunu tarıyordu.

— Ne bileyim, dedi.

— Hep böyle yerde mi yatacaksın? diye sordum.
Çevik bir davranısla kalkıp oturdu, bacaklarını soldan yana yanm uzattı.

— Böyle mi oturayım istiyorsun? dedi.
— Sen bilirsin, dedim, resme de bakarsın. Nasıl olmus, beğendin mi?
— Dyi olmus, dedi. Sonra da:
— Nedir bu? diye sordu.
— Ne? dedim.
— Neyin resmi bu diye soruyorum.
— Öndeki su lekeler orman, arkada dağlar görünüyor.
— Hep resim mi yapacaksın burada?
— Hep resim yapmıyorum ki...
— Ya ne yapıyorsun?
— Yemek yiyorum, geziyorum, uyuyorum.
— Onlar bir sey sayılmaz ki... Kalemi yere bırakıp:
— Peki, ne yapayım? diye sordum. Omuz silkti.
— Ne bileyim, dedi.
— Öyle ise konusalım, dedim.
Yine omuz silkti. Etekleri diz kapaklarından çok yukarıdaydı. Yerdeki kalemleri toplar gibi yaparak göz ucu ile diz kapaklarına baktım. Bu gizli bakısımı fark etmiş gibi sol eliyle dizlerini oksadı. Gözleri hep bendeydi.

— Dayım kasabada, dedim durup dururken. Vedia:
— Bu gece de gelmeyecek, dedi.
— Demek sana söyledi gelmeyeceğini.
— Söyledi.
— Ne zaman gelecekmis?
— Yarın gelir artık.
— Böyle sık sık gider mi kasabaya?
— Arada bir gider.

— Sen yalnız mı kalırsın?
— Ya kiminle kalayım?
— Korkmaz mısın yalnız kalmaktan?
— Niye korkayım? Sen yalnız kalsan korkar mısın?
Ben de ona uyarak:

— Niye korkayım, dedim. Gülümsedi.
— Yalnız kaldığın geceler merdiveni çekmeyi unutmazsın, değil mi? diye sordum.
— Her gece çekiyoruz ya, dedi.
— Dayım neden asma merdiven koymuş eve?
— Bilmem.
— Doğrusu anlamıyorum, dedim. Geceleyin ev baskına uğrayacak değil ya... Kimsenin
bizimle bir alıp veremediği olamaz. Hem dayım köylülere iyilik etmeye çalısıyor. Öyle değil mi?
— Öyle.
— Sana hiç korktuğundan, düsmanı filan olduğundan söz etti mi?
— Hayır.
— Sen ne düsünüyorsun?
— Ne zaman?
— Simdi... Yani bu merdiven için?
— Bir sey düsünmüyorum, dedi.
Merdiven üstüne sorularım bosunaydı. Dayımın asma merdiveni herhangi bir korkusundan
değil, acaipliğinden düsündüğünü bilmiyor değildim. Ama aklımın bir ucunda, bütün bu
güvenlik önlemlerinin Vedia için alındığı kuskusu vardı. Belki de kıza göz koyan birinin gece eve
girmeye kalkısacağından kaygulanıyordu.

— Ben de yapayım mı? diye sordu bana.
— Hadi, dedim.
— Ama, dedi, sen elimi tut da yanlış bir sey çizmeyeyim.
— Peki. dedim.
Ve elini avuçlarımın içine aldım, resme yaklastırdım, kömür kalemi ağaç lekelerinin üzerinde
gelisigüzel dolastırdım. Vedia gülmeye basladı, hep bana bakıyordu.

— Hadi yine, dedi.

Bu kez ciddilesti, elimi avucumdan kurtardı, kendi basına çizmeye basladı. Gözlerini kısmıs, bir resme, bir karsımızdaki görünüme bakıyordu.

Sonra birden kalemi attı elinden, bana dönüp:

— Oldu mu? dedi.
— Oldu ya.
— Ben bir sey yapmadım ki...
— Benim yaptığım kadar yaptın iste.
— Ama senin çizdiğin yerlerin üstünden gittim.
— Dstersen baska kâğıt vereyim.
"Dstemem" anlamına basını yukan kaldırdı. Sonra gözümün içine bakarak:
— Ne zaman döneceksin? diye sordu.
— Nereye? dedim.
— Dstanbul'a.
— Daha buradayım, dedim.
— Çabuk mu dönersin? diye sordu.
— Pek değil, dedim.
— Ne zaman yani?
— Bilmiyorum.
Yanımdaki küçük transistorlu radyoyu susturdu.
— Dönmesen olmaz mı? dedi.
Bunu söylerken kasları çatılmıstı. Çatık kaslı yüzünün de çok güzel olduğuna dikkat ettim.
Konusmanın nereye varacağını bilmiyor ve bundan ötürü de anlasılmaz bir çekingenlik duyuyordum. Çünkü bu duygum gerçekte konusmanın kendinden değil, benim içimden doğuyordu. Dki insan arasında çok olağan sayılması gereken bu konusma, onun için duyduğum heyecan yüzünden olacak, bende sakıncalı bir gidisin baslangıcı izenimini uyandırıyordu. Ama söz insanı akarsu gibi sürükler götürür.

— Dstersen kalayım, dedim.
— Kalamazsın sen, dedi gözlerimin içine bakarak.
— Nedenmiş o?
— Boyuna radyo dinliyorsun. Ben bilmiyor muyum?
— Ne var radyo dinliyorsam, dedim, herkes dinlemiyor mu?

— Haber bekliyorsun sen, dedi.
— Ne haberi, dedim sasırdığımı belli etmemek isteyerek. Bir an daldı, sonra yerinden öyle bir fırlayış fırladı ki, sasırdım. Ayağa kalktı, ellerini bacaklarının arasına sokarak:

— Kahvaltıyı buraya getireyim, sen hiç kalkma yerinden, dedi, olur mu?
— Olur.
Bir keçi gibi sıçraya sıçraya merdivene doğru kostu,

merdiven basında bir an durdu, dönüp bana baktı, basının bir hareketiyle saçlarını arkaya attı, yüzüne dökülmüş olan. Ben bir sey söyleyecek diye bekledim. Bir adımı merdivende, bir sey demedi, sonra hızla yukarı çıktı. Bakıslarımdan bacaklarına, beline, göğüslerine sarılan telleri gere gere.

Güneş yükseliyordu. Gölgeye koyduğum resim kâğıdımı ısık kaplamıstı bastan basa.

O dönünceye değin biraz daha çalıssam mı diye düsündüm, ama bunun olamayacağını o an anladım. Dahası, onu beklemenin sıkıntısı kaplamıstı içimi, bir an önce gelsin, dikilsin karsımda, bir yaprağı inceler gibi bütün ayrıntıları ile göreyim, seyredeyim onu.

Basımı kaldırıp eve baktım. Evden bir türkü sesi geliyordu. Vedia söylüyordu bu türküyü, hep öyle, kimi yerlerde sesi çatlayarak. Basım denizden çıkarıyordu sanki o yerlerde, baska bir dünyaya bakıyordu. Bu sezgilerimin nasıl da doğru çıktığını çok sonra anladım. Yasamın kanatlı olduğu bir dünyanın kızıydı o.

Ama Vedia'nın beni o sabah ilgilendiren yanı yalnızca bu değildi; bir değisiklik olmustu onda, sanki uykusunda olmustu bu değisiklik. Uyumadım demesi de, belki uyandığı zaman kendisinde gördüğü bu değisikliktendi. Böylesine kararlı, atılgan ve gözüpek davranış baska türlü yorumlanamazdı.

Türkünün kesildiği bir an eve doğru seslendim:

— Hacı gelmedi bu sabah, dedim.
Kısa bir süre sonra Vedia balkonda göründü, sanki beni duymamış da, içende çalısırken göreceği gelmiş gibi, dirseklerini parmaklığa dayayıp içten bir sevecenlikle, basını yana eğmis, baktı bana. Bir kez de bahçede tıraş olurken görmüstüm bu bakısını. O sırada dünyada baska bir sey görmüyor izlenimini uyandırıyordu. Gerçekte Vedia, birkaç isi birarada düsünecek, yapacak yetenekte insanlardan değildi, türkü söylerken türkü söylerdi sadece, sonra aklına diyelim ben geldimse, türküyü bırakır, hazırladığı tepsiyi de unutur, çıkardı balkona. Onu belki de bu yüzden yitirdim.

Vedia balkonda öyle bana bakarken, sorumu yineledim ben:

— Hacı gelmedi bu sabah, dedim.
— Babamla gitti kasabaya, dedi.
Bunu söyledikten sonra da bana belli belirsiz el salladı.

Neselendim.

Az sonra kollarında, omuzlarında, basının üstünde yastıklar ve örtülerle göründü merdivenin basında. Dnerken yastıklarından birini düsürdü asağı. Ben de yerimden fırlayarak ona yardıma kostum. Önce yere düsen yastığı, sonra elindeki örtüyü aldım. Gülüyordu:

— Sen yorulma, dedi bana.
Ağacın gölgesine yastıkları attı, örtüyü güzelce serdi.

— Sen otur, ben simdi geliyorum, dedi.
Tuhaf tuhaf bakıyordu yüzüme. Yine öyle çevik davranıslarla eve döndü. Dlk üzüntü iste o sırada belirdi içimde, arkasına dönünce geride kalanları unutuyor gibi geldi bana. Bir daha kimbilir ne zaman anımsar!

Kâğıtları topladım, kalemleri kutuya koydum. Sonra yastıklara çekidüzen verdim, onları örtünün dört bir yanına yerlestirdim. Zeytin ağaçlarının ve az ötede ağır ağır terlemeye baslayan denizin sessizliğinde bekledim. Beklemekle yitirdiğimiz zamanı toplasak kimbilir ne uzun tutardı! Beyin sürekli düsünür derler ya, oysa kafamın içi bombostu benim. Belki de zamanın geçtiğini tam olarak anlayamayısımın nedeni buydu. Boslukta yok olmamak için ellerimi, kollarımı oynatma gereksinmesini duyuyordum. Vedia, istemime hiçbir olanak bırakmamak için,sanki aklımı bir yerine, göğüslerinin arasına sıkıstırıp götürmüs, beni sadece kımıldama yetimle bırakmıstı burada. Ben de iste ancak o yetimi kullanabiliyordum. Simdi gelecek, aklımı, anahtarımı bir yerinden çıkarıp yanıma bırakacak ve böylece beni yeniden çalısır duruma getirecekti. Kendimi kaptınsım iste o sabahtan böyle basladı.

Bu kez, telassız, ağır ağır yürüyen bir Vedia belirdi merdivenin basında. Elinde kocaman bir tepsi vardı, gözlerini bu tepsiye dikmis, ayaklarını yoklaya yoklaya atarak inmeye basladı asağı. Horozlar öttü o sırada, hafif bir rüzgâr esti. Yerimden fırladım, ama o:

—• Sen otur, dedi benden yana bakmadan.

Dinlemedim onu, yanına gittim, kokusunu duydum. Dirseği ile itti beni ve yine öyle dikkatli, ciddi, tepsiyi getirip örtünün üstüne koydu, kendi de ayaklarını altına alarak minderlerden birine oturdu, beni yüzlerce telle sarmıs. Gülerek yüzüme baktı.

82 .
Ama ben daha oturmadan yine fırladı yerinden, iki üç minderi biraraya getirerek bana neredeyse bir taht hazıladı, eliyle de vurdu üstüne.

— Böyle gel, dedi.
Sonra çayımı koydu, seker çanağını alırken:

— Kaç tane? diye sordu.
— Dki tane, dedim.
Reçelleri açtı, yağ tabağının üstündeki kapağı kaldırdı, bal kutusunu önüme sürdü. Bunlardan
baska sofrada yoğurt, nar, portakal, armut vardı. Burada her sey birbirine yakındı; tepsideki
narın ağacı surada, portakalın dalı üstümüzde ve sütün ineği az ötede. Vedia'yı öyle benimseyiverdim ki uzanıp öpecek oldum yemislerin arasında, onlarla karıstırarak.

— Süt içmiyor musun sen? dedi.
— Dçerim, dedim.
Burada yadsınacak hiçbir sey olamazdı.
— Sen de ye, dedim.
— Olur, dedi.
Ve yukanda kesip hazırladığı büyük ekmek dilimlerinden birini alıp üstüne bol bol yağ sürdü,
daha üste de portakal reçeli kavanozundan kasık kasık bosalttı, uzattı bana. Doğurucu,
yaratıcı gibi.

— Hadi, dedi. Kocaman ekmeği alırken:
— Ya sen? diye sordum.
Bası ile "yerim" anlamına bir isaret yaptı ve yüzüme bakmaya basladı yine.
Gülmecemsi bir durumdu bu. Ben reçelli yağlı ekmeğimi yerken birbirimize bakıyorduk.
— Zayıf düsmüssün ya, dedi gülerek. O lafa inanmadığı besbelliydi.
— Yok canım, dedim.
— Ama herkes böyle biliyor, dedi.
— Sen de mi? diye sordum. Dudak büktü.
O açsın, ben açmış olayım, konularımız öyleydi ki, konusulmasa da olurdu. Gerçi ben, zaman
zaman gerçek sorular soruyordum ona, ama onun karsılıkları, sorularımın gerçekliliğini

bir anda ortadan kaldırmaya yetiyordu. Sanki zihinsel olan tümden gereksizdi de güdülerdi,
tepkilerdi, deviniydi yasayan, yasayanı belirleyen. En aza indirilmiş söz, kendisinden beklenen
isi — eğer bir bekleyen varsa — yapardı ve geriye çoğu kalırdı.

Sonraları çok düsünmüsümdür bunu ve kimi yerde sözün, yasamı, yasayanı hiçe sayarak tek
sey olup çıktığını görmüsüm-dür, bu beni sasırtmıstır. Vedia ile sevismemiz, bugün de
inanıyorum ki, sözün dısında bir seydi. Onunla konusmalarımız, çoğun, bir böceğin otlar
arasında ilerlerken çıkardığı gürültü benzeri bir doğal yankıydı. Gençliğimin o baskaldırı
günlerinde, bunun farkına varmak, hem söze, hem eyleme baska türlü değer biçmemi
sağlamıstır. Sunu demek istiyorum ki, söz sandığımız yerde kimi zaman yalnız devinim, devinim
sandığımız yerde de kimi zaman yalnız söz var.

— Ben de sana bir ekmek yapayım mı? dedim.
Basını yukan kaldırdı, "hayır" anlamına ve sol eline aldığı büyük dilimlerden birini kopara
kopara yemeye basladı.

Tanrım, bu kızın doğallığı, kendiliğindenliği, basitliği inanılacak gibi değildi. Dayım, geldiğim
gün bana onu överken, ana yanından da, baba yanından <a soyluluğu üzerinde durmustu.
Gerçi dayımın bu sözü, ne yandan bakarsak bakalım, yersizdi, gereksizdi; ama Vedia üstüne
bir sey söylemek gerekirse, bu onun soyluluğu değil, doğallığı olurdu en basta. Doğallık ise,
soyluluktan baska bir seydi, belki ondan üstün bir sey.

Onun ekmek yiyisini seyrederken bunları düsünmüyordum elbet, bildiğim sadece su ki, ona
hayranlıkla bakıyordum. Bu kızın davranıslarında hiç mi hiç yapmacıklık yoktu. Ekmek mi
yiyecek, kopara kopara yiyordu, birine mi bakacak, gözlerini dikip bakıyordu hiç ayırmadan,
unutacak mı, basını çevirir çevirmez unutuyordu.

Simdi bu sözleri yazarken içim acı ile doluyor. Beni de unuttu diye düsünüyorum, hani ormana
gittiğimiz ilk gün, koyda sandallarına bindiğimiz balıkçılardan gencine bakıp bakıp da,
tekneden çıkar çıkmaz basım bile çevirmeden gitmesi gibi. Gerçekte o genç balıkçıyı o gün
tümden unutmuş değildi. Canı çekince onu nasıl arayıp buluverdiğini biliyordum. Sırası gelince

anlatacağım.

Sonraları onu bulabileceğimi umduğurn yerlerde ararken,

birdenbire karsıma çıksa, acaba bana nasıl davranır, yakınlık gösterir mi diye merakla
düsünmüsümdür. Bilmiyorum, karsılığını bulamıyorum bu sorunun.

Karsılıklı bakısarak ekmeklerimizi yiyorduk; Vedia çayımın bittiğini görünce bardağımı tazeliyor,
ekmeğimin sonuna geldiğimde de bu kez baska reçelli ya da ballı bir ekmek hazırlamaya
baslıyordu. Bense bu arada durumu kendim için doğallastırmak amacı ile onu konusturmaya
bakıyordum.

— Çingeneleri kovalamış dayım, biliyor muydun? Elinde yağlı bıçakla dura kaldı.
— Ne zaman?
— Dyi bilmiyorum. Geçen gün köy kahvesine gitmistim, orada söylediler. Dayım çingenelerin
köye yakın ormana geldiklerini duyunca tabancasını çekip yürümüş üstlerine, sürmüş onları
yukarılara doğru.
Düsünceli düsünceli dinliyordu beni.

— Ama biliyor musun, diye sürdürdüm sözümü, köylüler çingenelerden hiç huylanmıyorlar.
Hani dayım hayvanların çalındığından filan söz etti ya, köylülerin öyle bir sey dedikleri yok.
Bana sorarsan, kahvedekiler dayıma bu konuda bıyık altından gülüyorlardı bile. Evet,
göçebelik iyi bir sey olmayabilir, toprağa yerlesmek hangi bakıma alırsan al, göçebelikten
daha iyidir elbet. Ama dayımın tutumu, sadece böyle bir anlayısla olduğu ile açıklar gibi
değil... Evet, çingeneler birçok yerde...
Ben böyle dalmış konusurken, bir an için onu unutmustum, yüzüne bakınca sasırdım; karsımda
bambaska bir Vedia vardı simdi. Hosuma gitmeyen bir çıtırtı duymus, toprağın altındaki

**yuvasında alıcı antenini dikmis, dikkat kesilmis, ürkek bir küçük hayvan gibi, sanki soluk almıyor,
sâdece dinliyordu. Öyle ki, beni dinlediğinden bile kuskuya düstüm. Acaba baska bir sese mi
kulak veriyor diye çevreme baktım. Gözlerimi aydınlığın yalazı aldı.**

**Vedia gerçekten de beni dinlemiyordu artık, belki de o anda aklından geçenleri gözünün
önüne almıs, canlandırmıs, seyrediyordu bir sey kaçırmadan. "Ne oluyor?" diye sorsam, beni
susturacak, "Dur simdi, bekle biraz" diyecekti sanki.**

**Birden kaçırılma korkusu mu diye geçirdim içimden. Yoksa buna benzer bir olay mı vardı
geçmiste? Dayımın duyarlığı, kızın**

neredeyse korku sözcüğü ile anlatmaya kalkısacağım bu dalgınlığı... Evet, evet, epeyce
yaklasmısım, ama o gün bunu anlayamazdım ki...

Kısa bir süre öyle kaldık. Sessizliğimizin süresini sayıya vururmusçasma, uzaktan bir tarla sulama
motorunun düzenli vurgusu aramıza girdi. Üstümüzdeki ağaçtan kuru bir dal parçası yağ
kavanozunun içine düserek bu vurgulan dalgalandırdı.

Vedia birden kahkahalarla gülerek bu dal parçasını yağın içinden alıp kenara fırlattı.

— Sana ne oldu öyle? diye sordu.
— Bana bir sey olduğu yok, dedim, dalan sensin asıl.
— Yukarı sürmüş demek, dedi.
— Kim? diye soruyorum boş bulunarak.
— Babam, diyor.
— Evet ya.
— Sen çingeneleri bilir misin?
— Bilmez olur muyum?
— Nasıldır çingeneler?
— Nasıl olacak, senin benim gibi. Vedia:
— Ben hiç görmedim, diye sürdürdü sözünü. Belki gördüm de bilemedim çingene olduklarını.
— Öyle güç bir sey değil ki bu.
— Ne?
— Çingene görmek.
— Ama babam bırakmıyor ki gelsinler.
— Nereye? diye sordum. Vedia:
— Canım ormana elbet, dedi. Eve gelecek değiller ya... Sonra bana bakarak:
— Git onları gör merak ediyorsan, dedi. Ormana git de gör. Ha?
— Beraber gidelim istiyorsan, dedim.
Kaslarını çattı, eliyle ağzını kapattı, gözlerinden atesler çıkıyordu sanki.
— Babam ne der duyarsa!
— Kızar mı?
— Ne bileyim, belki kızar, çünkü çingenelere çok kızıyor,

ondan bana da kızar. Bir gün bana kızdı da az kalsın ama ben o vakit küçüktüm, daha ne bileyim. Tabancasını havaya sıktı böyle tabanca arkası arkasına. Ben az kalsın bakarken sasmısım vuracaktı öyle...

— Seni mi? diye sordum. Güldü.
— Yok canım, dedi, bir adamı vuracaktı az kalsın ne bileyim çocuktum ben o sıra.
— Adam bir sey mi dedi, bir sey mi yaptı ki?
— O kadannı anlamadım. Dısarıdan gelmisti satmaya bir sey de geçmedi sormak içimden. Önce ne bileyim ben, sonra sordum da o da yaslı bir adamdı. Sakallı babam gibi gelmiş uzaklardan. Bom bom bom patlayınca tabanca, korkmaz mı insan... Elbet korkar ki ben de sarıldım babamın bacaklarına, kaçın diye.
Bir çocukça korkutucu öykü anlatır gibi anlatıyordu burları, arada bir gözlerini aça aça ve tabanca namlularından çıkan dumanlar gözlerine kaçmısçasına, uzun kirpiklerini kirpi arıyordu.
Baska öyküler de anlattı bu biçimde, ama ben onun anlattıklarına değil de anlatısına bağlandığım için konulan gereğince izleyemiyordum. O da beni unutmustu gerçekte, aklındakilere takılıp gitmisti. Burada konusma yesil limon gibi ham, canlı ve anlamsızdı.

Vedia, son anlattığı öyküyü heyecanla "çingeneler" diye bitirdi ve ne anladığımı merak eder gibi yüzüme baktı. Elimden geldiğince sakin durdum, düsündüm, anımsamaya çalıstım son söylediklerini, kafamda karmakansık imgeler beliriyordu: Dayım atta önüne oturtmuş kızı, tabanca atıyor boyuna ve yağmur yağıyor, kara örtüler, teneke gürültüleri, yere serilmiş köpek...

— Kaldırayım mı sofrayı? diye sordu Vedia.
— Sen bilirsin, dedim.
— Süt içmedim ama, dedi, zayıflama. Alay mı ediyor?
— Çok yedim, dedim.
— Ben sana sonra içiririm sütünü, dedi. Olur mu?
— Olur.
— Hadi simdi denize gidelim.
— Gidelim, dedim.
Vedia önce tepsiyi aldı götürdü, ben minderleri,-yastıkları

toplayayım derken bir kosu yetisti, getirdiği zamanki gibi her yanım minderlerle doldurdu, yastıklara geçmiş günesi ve toprağı içine çekerek, onlara buna karsılık kokusunu vererek, sallaya sallaya götürdü içeri.

Dlk kez iste o vakit sordum kendime: Kıza birdenbire "duymaya basladığım bu ilgi düpedüz cinsel bir kaynaktan mı geliyordu? Onun vücudu mu çekiyordu beni? Az önce, onsuz kalmaktan sıkıldığımı anlayınca karısık bir ruh durumu içine düstüğümü fark etmistim, ama bunun bir et çekiminden baska bir sey olmadığına karar veremezdim. Hiçbir seye karar

veremezdim. Böyle bir seyi istemiyordum da. Altında resim yaptığım çamın keskin, buruk
kokusu ile birlikte sağa sola oynayan rüzgâr gibi bir sey kımıldamıstı, yer değistirmisti ağır arılarla

ve böceklerle ve kız, bir cam kavanozun içindeki kabarık, aralıklı mor yakutlar gibi, yerlesmis, oturmus, devinimsiz dururken birden gıcırdamaya, oradan buradan düsüp yeniden oturmaya, yeniden düzenlenmeye baslamıstı.

Sonra, Sıcak toprağın soluğuna bağladım bütün bunlan. Burada düsünülecek hiçbir sey olamazdı, her sey varabileceği sınırda kalırdı ve gerçekte ben o sınırın bile çok gerisinde, kendi kendimin içindeydim. Yakında köyden ayrılabilirdim, belki de çok yakında. Bir radyo haberine bakardı bu. Dste o zaman, dönüş yolculuğumda bunların hiçbirini aklıma getirmezdim... Böyle düsündüm, ama böyle olmadı.

Vedia, mayosunu giymis, havlusu omuzunda göründü. Beni bahçenin ortasında düsüncelere dalmış gitmiş görünce gülmeye basladı.

— Mayonu getireyim mi? diye sordu. Deniz kenannda soyunup giyinirsin.
— Yok, dedim, yukarıda yaparım o isi.
Onun inmesini beklemeden merdivenlerden yukarı çıktım. Neredeyse bana yol vermek istemiyormuş gibi merdiven basını tutmustu. Yan yan, ona sürtünerek geçtim, göğüslerine, bacaklarına değerek ve biraz sersemlemiş bir durumda odama girdim.

O önemli gün bütün ayrıntıları ile belleğimde kaldığı için çok iyi biliyorum, odamda bir süre ne yapacağımı sasırmıs, duvarlara bakarak kalakaldım. O sabah bir seyin, ne olduğunu, ne olacağını bilmediğim bir seyin birdenbire basladığım bütün vücudumda

duyuyordum. Ama bunu düsünmüyor, düsünmek istemiyordum. Aklımdan, istencimden önde giden bir çekici güçtü bu, almış beni ardı sıra sürüklüyordu. Onun sakin, kendine güvenli tutumu ise, bana baska bir seçenek kalmadığını gösteriyordu. Dste yapsam yapsam, odamda birkaç dakika daha kalabilirdim, o kadar.

Üstümdekileri çıkardım, mayomu giydim, havlumu alıp dısarı çıktım. Vedia denizin yolunu tutmustu. Hiç unutmam, arkasından kosmaya basladım, daha kumluğa varmadan yetistim ona.

Yan gözle beni yukarıdan asağı süzdü. Sonra birden basını öbür yana çevirerek bir türkü mırıldanmaya basladı, hızla sağa sola salladığı havlusu arada bir yüzüme çarpıyordu. Ben de basımı sola kaçınyordum.

Deniz kıyısına vardığımızda:

— Sen biraz yan istersen, dedi.
Ve havlusunu kumların üzerine atarak kostu denize, çılgınca bir sevinçle, bağıra bağıra daldı

sulara.

Oturdum, dirseklerimi arkada yere dayayarak onu seyretmeye basladım... Bol köpük çıkararak yüzüyor, dibe iniyor, bağırarak su yüzüne çıkıyor. Ağzından sular fıskırtıyor, arkaüstü dönüyor, kollarını basının üstünden arkaya dimdik atarak bir süre öyle yüzüyor ve bana bakarak kahkahalar atıyor. Ben de, ortada gülünecek bir sey varmış gibi gülüyorum, gözlerimi ondan ayıramıyorum. Vedia bir süre dipten yüzdükten sonra kıyıya çıktı, arkasından biri kovalıyormuş gibi hızla yanıma geldi ve ellerini, ayaklarını sallayarak üstündeki sulan bana atmaya basladı. Kendimi yerde yuvarlayarak ondan uzaklastım, ama o arkam sıra geliyor ve kahkahalar atarak beni ıslatmak isini sürdürüyordu.

— Hadi, dedi sonunda, denize.

Yerimden kalktım, ben de onun gibi nese içinde denize kostum. Kıyıdan bes-on adım sonra derinlik baslıyordu, daldım, gözlerim kapalıydı, bir süre öyle gittikten sonra bir seye çarptım, telasla suyun yüzüne çıktım. Ne olduğunu anlayamadan sağıma soluma bakıyordum ki, yanıbasımda suyun içinden Vedia çıkıverdi ve üstüme atılıp beni denize bastırdı. "Yapma" demeye vakit bulamamıstım, kendimi toparlayamadığım için su yuttum ve çırpınarak yeniden suyun yüzünü bulduğumda öksürüyor, tükü-

rüyor, zorlukla soluk alıyordum. Konusamadığım için elimle isaret ederek üstüme gelmemesini anlattım ona.

Kendime geldiğim zaman arandım onu, yoktu yanımda, baktım ki açılmıs, uzaklarda yüzüyor. Kıyıya çıktım, havlumu bıraktığım yere gelip oturdum. Soluk soluğa idim. Ama gözüm ondaydı, kulaçlayan kollarını ve basını görüyordum.

Yalnız basıma kalıp kendimi dinleyeceğimi umarak geldiğim bu köyde, hiç beklemediğim bir durumla karsılasmıstım. Dçine kapalı ve kendi dünyasındaki bir köy, insana istediği neyse onu veriyor, üst yanına kansmıyor, toprağına ve ısısına bağlayarak onu temel öğelerine indiriyordu, böylece de her seye yeniden baslamak, her seyi yeniden kurmak olanağını sağlıyordu ona. Burada insan ne ise o olduğunu anlıyordu. Fakat Vedia'nın varlığı ve sabahleyin patlayan bir tomurcuk gibi basına buyruk kisiliği, yasamın en olmayacak yerde ve zamanda olusturuverdiği sasırtıcı, hesapta olmayan bir olaydı sanki. Ve bütün "hesapta olmayan" olaylar gibi, uyumu, düzeni bozuyordu.

Kimdi bu uzaklarda yüzen kız? Bu köyde isi neydi? Dayım onun soylu bir ailenin kızı olduğunu söylemisti; onu iyi bir eğitimle, ama elinin altında yetistirmek istiyordu. Oysa bu yasa gelmiş bir kızın, yine dayıma yakıstırmam gereken bir mantıkla, simdi büyük kentin okullarından birinde yetistirilmesi daha doğru olmaz mıydı? Peki, dayım ondan ayrılmaya razı olamıyor muydu? Niçin? Geldiğim günden beri içten içe kafamı kurcalayan bu sorular, Vedia'nın bu sabahki değisik ve atılgan tutumundan ötürü büsbütün ortaya çıkıyordu. Dste bugün ve bu gece onunla bu evde yalnızdık. Ben, bütün bu bilgisizlikler içinde, ona karsı takınacağım davranısı nasıl, neye göre saptayacaktım?

Evet, bunları düsünüyordum, ama düsünmemin hiçbir ise yaramayacağını için için biliyordum.

Denizden dönecekti, yanıma gelecekti ve beni kendi istediği yola çıkaracaktı, bundan kurtuluş yoktu.

Geldi, yanıma oturdu, yüzüme uzun uzun baktı.

— Sen boyuna böyle düsünür müsün? dedi.
— Düsünüyorsam, düsünmeden olamayacağı içindir.
— Peki, ne düsünüyorsun?
— Köyü, dayımı, seni...
90

Sastı.

— Ne var bunda düsünecek? dedi. Sonra acele:
— Beni de mi düsünüyordun? diye sordu.

— Evet, dedim.
— Beni neden?
— Tanıyabilmek için. Kahkahalarla güldü.
— Alay mı ediyorsun, dedi.
— Alay ettiğim yok, dedim.
— Beni tanımak için düsünmek mi lazım, dedi. Tanıyorsun ya iste.
— Öyle ama, dedim, tanısmakla bitmez ki.
— Daha ne lâzım öyleyse?
— Bir sey lâzım değil de...
Ne diyeceğimi sasırmıstım, kekelemeye basladım. Söyleyeceğim sözü ararken onun yüzüne bakıyordum. Vedia'nın alnında, üst dudağında ve kulak memelerinde su damlaları vardı, bunları ağzımla toplamak hevesini duydum birden ve bu duygumdan ötürü, düpedüz korku geçirdim.

— Bir sey lazım değil de, diye yineledim, merak ettiğim kimi seyler var.
Vedia, çenesinden göğüs arasına inen bir su damlasını sağ elinin iki parmağı ile göğsü arasından dısarı çıkarırken:

— Merak edecek ne var, dedi.
Böyle diyerek yanıma daha da sokuldu; öyle ki, soluğunu yüzümde duyuyordum ve kendimi tutamayacağımdan kaygılanarak titriyordum.

— Su var sözgelisi, dedim, dayım çok iyi yetismeni istediği halde seni niçin burada özel bir eğitimle eğitiyor? Niçin iyi bir okula göndermiyor?
Vedia, yere dayalı duran sol elimin üstüne kendi elini koydu.

— Gönderdi, dedi.
— Nereye? diye sordum.
— Dstanbul'a, yatılı.
— Sonra?
— Sonra ben kaçtım oradan.
— Neden kaçtın?
— Sıkıldım, ondan.
— Demek sıkıcı bir yerdi.
— Hayır.

— Neden sıkıldın öyleyse?
— Ne bileyim... kapalı bir yer.
— Açık okul olur mu?
— Olmaz mı?
— Olmaz ya... Sıkılacak ne var? Kalsaydın.
— Ne olurdu kakaydım?
— Bitirirdin okulu.
— Bitirip de ne olacak?
— Ne mi olacak? Okulu bitirmiş olurdun.
— Simdi bitirmemiş oldum, öyle mi?
— Evet.
— Evet.
Dki elimi de tutarak yerinden fırladı, kaldırdı beni ayağa. Göğüs göğüse vurduk, soluk alıp verdikçe göğüsleri göğsüme değiyordu. Üzgün bir yüzle:

— Darılttım mı seni? diye sordu.
— Neden? dedim.
— Okulu bitirmedim diye?
— Hayır, ama bitirseydin daha iyi olurdu.
— Senin için mi?
—-Yok canım. Kendin için.
— Öyle mi?
— Değil mi?
— Bilmem. Ben senin için sandım.
Neredeyse benimle alay ettiğini düsünecek oldum. Yüzüne baktım, bunu gösteren en ufak bir belirti yoktu yüzünde. Bu kızın kayıtsızlığı beni serseme çeviriyordu. Okulu bitirmesini kendim için istediğimi de nereden çıkarıyordu? Bu sorunun karsılığını bulmak ilk bakısta güç gibi görünüyor idiyse de, gerçekte hiç de öyle değildi. Vedia, okula ancak baska birinin hatırı için giderdi, okul onun için anlamı bilinmeyen, olmayan seylerdendi.

Karsılıklı durumumuzu bozmak için bir adım geri çekildim, ama ellerimiz eskisi gibi yine birbirine bağlıydı.

— Dayımı nasıl razı ettin? diye sordum.

— Neye? dedi.
— Okuldan ayrılmaya.
Vedia o konuyu çoktan unutmustu.
— Ha... Yine onu mu soruyorsun? dedi.
— Bu konu seni sıktı ise bırakalım, dedim.
— Hayır, dedi.
— Sıkılmadınsa söyle, dayımı nasıl razı ettin?
— Ne bileyim, dedi. Ben razı olsun olmasın düsünmedim ki... Bak, simdi düsündüm iste. Razı
olmasaydı olmaz mıydı? Çünkü ben ne bileyim onun ne istediğini. Her sey sorulmaz ki
önceden.
Hangi konuyu açsam, sonunda ben güç durumda kalıyordum, çünkü sorularım, sözlerim, -bu
kızın karsısında bütün anlamlarını yitiriyor, saçmalasıyordu. Direnirsem gülünç duruma
düsecektim.

Boynumu büktüm çaresiz.

— Denize girelim, dedim.
— Ama sen sormak istiyordun daha, istersen sor.
— Soracak bir sey yok, dedim.
— Olduğu zaman yine sorarsın, dedi.
Sonra beni kolumdan çekerek denize doğru sürükledi. Bir yandan da:
— Simdi seninle yüzme yansı yapacağız, dedi.
Bense heyecandan mı, korkudan mı, ne yapacağımı bilememekten, saskınlıktan mı nedir,
ipinden çekilen keçiler gibi biraz geri alıyordum kendimi.
Vedia bunun farkına vardı, bıraktı elimi, bir süre yüzüme baktı, sonra:

— Darılma, darılma, söyleyeyim, dedi.
— Neyi? dedim.
— Dayımı n ısıl razı ettin diye sormuyor muydun?
— Evet öyle bir sey sordum, dedim.
— Ben babamı razı etmedim ki...
— Ya ne yaptın?
— Kaçtım okuldan.

— Nereye gittin?
— Bilmiyorum.
— Dnsan nereye gittiğini bilmez mi?
— Canım insan her seyi aklında tutmaz ki... Kaçtım dedim

ya...
— Buraya mı geldin?
— Sonunda buraya geldim.
— Buradan önce?
— Gezdim biraz.
— Sonra dayım mı gelip seni buldu?
— Evet.
— Nerede buldu?
— Unuttum.
Arkasını döndüğü gibi kosmaya basladı denize, bana da "Hadi!" diye bağırıyordu.

Sorularıma da, aklıma da lanet ederek arkasından kostum, onun köpürttüğü sulara kendimi keyifle bıraktım. Yıkanan etim, bedenim değildi, bir tahta parçasının üstüne boyalı kalemle yazılmış birtakım yazılardı, çivitli sular bu tahtanın üstündeki yazıları silip götürüyordu, geriye ne kalıyorsa onlardı asıl benim olan ve basımı sulardan çıkardıkça eski yazıların birbiri arkasına yok olduğunu görüyordum. Sadece gözümün önünde olanı düsünüyordum. Gördüğüm Vedia idi, baska hiçbir sey değil.

Vedia, eliyle ilerisini, ufku göstererek, oraya doğru yüzeceğimizi anlattı bana ve süzüldü gitti.
Ben de var gücümle ardına takıldım.

Unutmam, dünyadan uzaklasıyoruz gibi gelmisti bana, Vedia'nın eli ile isaret ettiği yerdeydi bizim yasamımız, onun ve benim, geçmisi olmayan, düsünülmemis, resmi yapılmamıs, siiri yazılmamıs, yasanmamış bir yer.

Böylece ne kadar yüzdük kimbilir!.. Bir ara Vedia'yı yambasımda, sırtüstü yatmış durumda buldum. Gözlerini gökyüzüne dikmis, derin derin solukluyordu. Ben de öyle, yanına sokuldum.
Denizin olağan sallantısına uymus, omuz omuza gidip geliyorduk. Ben de gökyüzüne bakıyordum. Gökyüzünü hiç bunca yakın, bunca içimden görmemistim. Belki de onu hiç görmemistim. Gökyüzüne askımı söylemek geldi içimden. Ve en önemlisi, en sasırtıcı olanı, kendimi ölümsüz duydum birden; sonsuz, sürekli bir devinim içinde, suyun ve gökyüzünün ölümsüzlüğüne katılmıstım. Bir tansıktı bu, yalnız benim tanık olduğum.

Bu ölümsüzlük düsü içinde gözlerimi biran için kapamak

**isterken kendimi son hızla suların içine batmış buluverdim. Ne olduğunu anlayamamıstım.
Gözlerimi açınca, gökyüzünün çubuklar ve beneklerle yansıdığı lacivert sular içinde Vedia ile
yüzyüze buldum kendimi. Kanatlı balıklar gibi dengeleniyor, ısınlar gibi kırılıp, beyazlıklar gibi
açılıp kapanıyorduk. Vedia gülümsüyordu, bunda haklıydı, çünkü gereksiz konusmaların
dünyasından beni alıp kendi dünyasına, gülümsemelerin dünyasına çekmisti. Öpüsüyorduk,
sarılıyor, öpüsüyor, ritmik bir devinimle yaylanıyor, ayrılıyor, sonra yine sarılıyor, yine
öpüsüyorduk.**

**Bir ara Vedia — bana hep gülümsüyor gibi geliyordu — benden ayrıldı, uzaklastı, derinlere
indi. Onu aramaya basladım. Kaçıyordu benden. Suyun üstüne doğru çıktığını görünce ben
de yükseldim. Basımı çıkarınca onu hemen iki kulaç ötemde gördüm. Bakısmamız bir an bile
sürmedi. Vedia yeniden daldı, ben de daldım ve onu suyun içinde yakalayıp sıkı sıkı kendime
çektim, dudaklarımı dudaklarına yapıstırdım. Kollarını göğsünün üstüne, yumruklan yukarı
gelecek biçimde yan yana koymustu. Basını sallıyor, kurtulmak için çırpınıyordu. Ayrılıp su
yüzüne çıktık. Bu kez onu hemen göremedim çevremde. Arkama dönünce... yüz yüze gelir
gelmez daldı, ben de arkasından.**

**Böyle, belki de yüzlerce kez dalıp denizin altında öpüstük ve yüzlerce kez dısarı çıktığımızda,
sanki birbirimize deniz dısında bakmamız yasaklanmış gibi, ama utanarak değil, deniz
yaratıklarının soylu bakısları ile bakarak göz göze geldik.**

**Bir ara onu denizin altında da, su üstünde de bulamaz oldum. Yorgunluktan sırtüstü uzandım
sulara ve gene gökyüzüne, deminki yakın gökyüzüne bakarak düsündüm. Askımı söylemek
geçti içimden. Vedia'ya olan askımı. Gökyüzü artık eskisi gibi yakın değildi, genislemisti,
yükselmisti sanki, evrenimiz eskisinden daha büyüktü simdi.**

**Dönüp kıyıya baktım, Vedia havlu ile saçlannı kurutarak eve doğru gidiyordu. Gitsin... Ben
daha kalacağım denizde, yeni yalnızlığımın kimliğini tanımaya çalısacağım. Vedia'nın bir
parçası olduğumu bilerek, ama bunu yadsıyarak kendimi tanıtlayacağım. Onu öptüğümü asıl
simdi anlayacağım, düsünerek bulacağım bunu. Göğsünde yanyana getirdiği kollarını kendi
göğsümde duyacağım, sonra çözeceğim bu kollan, açacağım.**

**Türkü söylüyordum, vücuduma çesitli biçimler veriyordum, dönüyordum, dalıyordum, her
biçimde ve her durumda kendimi tümden bırakıyordum, korunmasız, kaygısız... Çünkü bana**

hiçbir sey olmazdı, olmuyordu da iste, yüzükoyunken bakıyordum ki yan dönmüsüm, sonra
yüzüm sulara gömülmüs, bısım batıyor, gene çıkıyor, hafifim, çok hafif, elimi biraz vurunca öte
yanıma dönebiliyorum, kendimi yormadan yol alıyorum, bir ayağımı hafifçe oynatarak.
Basıma çakıl taslarının değmesinden kıyıya geldiğimi anladım.

Denizden çıkınca bir ara sallandım, günesten mi, yüzmekten mi, bilmiyorum, basım
dönüyordu. Kumlar tabanlarımı yakıyordu. Havlumu basımın üzerine attım. Görebileceğim en
iyi yer (çünkü aydınlık kör ediciydi) ayaklanmı bastığım yer olduğu için, daha denizin tuzlu
laciverdini tasıyan gözlerimi önüme dikmistim, kum tanelerinin cam gibi parladıklarını
görüyordum. Sandallarımı geçirdim ayağıma. Derimdeki su damlalarını elimle silip atarak eve
doğru yürümeye basladım. Dünyada hiç kimse yoktu.

Ormancıların oradan bir balta sesi geliyordu yalnız, bu da olmasa zamanın bütün bütün
ortadan kalktığına inanacaktım. Günesin altında birbirlerine sokulmuş izlenimi uyandıran
ağaçların teklikten bütüne geçisi, çizgi iken gölgelesmesi de, zamanın durmasına uygun bir
erimeyi esinliyordu.

Birden sevincimin yanda kaldığını anladım. Gerçekte sevinçli miydim de yitirmistim onu? Böyle
olduğunu tam söyleyemeyeceğim. Ne var ki, kumların parıltısından yanan gözlerim uzağı da
görmeye alısınca, içime bir korku düser gibi oldu. Simdi Vedia'yı nasıl görecektim? Ona
bakısımı nasıl düzenleyecektim? Su altında öpüsmemiz, su üstüne çıkınca, hele karaya ayak

basınca unutulup gitmeli miydi? Baska dünyalara iliskin bir olay mıydı bu? Onu tümden yok saymamız daha mı doğru olurdu?

Ben bu soruların hiçbirine karsılık verecek durumda değildim. Gerçeği ancak Vedia ile karsılastığım zaman bulabilirdim. Demek her sey ona bağlıydı, ben onun gösterdiği yolda yürümek zorundaydım. Bundan baska bir özgürlüğüm olamazdı.

Eve yaklasınca basımı kaldırıp pencerelere baktım. Vedia görünürlerde yoktu. Kuyudan su çekip yıkandım. Bu beni biraz kendime getirdi. Sonra merdivenlerden çıkıp eve girdim. Sofra hazırlanmıstı, ama Vedia'mn yemek hazırlığında olduğu, mutfak-

tan gelen seslerden anlasılıyordu. Onunla içeri girer girmez karsılasmamız çok isime geldi.

Odama girdim, kurulandım, soyundum, giyindim. Biraz da yatağıma uzanıp dinlendim.

Dyi etmisim, kapım vuruldu, Vedia beni yemeğe bekliyordu. Denizde hiçbir sey olmamış gibi davranmaya karar verdim ve o -kararla dısarı çıktım. Vedia sofraya öteberi yerlestiriyordu. Kısa etek, çiçekli bir entari geçirmisti üstüne. Ayakları çıplaktı. Dsi ile uğrasırken gülümsüyor gibiydi. Benim sofaya çıktığımı farketme-misti sanki, bir kosu mutfağa gidiyor, yemekleri getiriyor, sonra gene mutfağa dönüyordu. Bir tek sözcük söylese rahat edecektim.

Sonunda o da oldu, içeriden seslendi. — Otur sofraya, geliyoruni, dedi.

Mutfağa arkam dönük oturdum. Kulağım ondaydı, gelecek, yanımdan geçecek, karsıma oturacak, bakısacağız... O zarr aı ne olacak?

Sofraya bakıyorum, bir sarap sisesi duruyor ortada, bir an önce içmek istiyorum ve çarçabuk dolduruyorum bardağımı, yansına kadar içiyorum. Dste o sırada yanımdan geçiyor, masaya yemek tabağını koyuyor, düsündüğüm gibi karsıma geçip oturuyor ve yumruklarını çenesine dayayıp bana bakmaya baslıyor. Bu kez gülümsemiyor, hayır. Beni ilk görüyormuş gibi bakıyor. Ben de onu ilk görüyorum sanki. Ne garip! Bir öpüsme her seyi değistirdi. O sadece Vedia iken, simdi öptüğüm Vedia oldu... Baska biri... Gözlerimi önüme indirsem, biliyorum ki yeniden baktığım zaman, bu öptüğüm Vedia'yı göreceğim. Demek boyuna öpüyorum onu, düsüncemde. Ve anlıyorum ki, ben de baskasıyım artık, ben iken, onu öpmüş olanım artık. O yaz sürdü gitti iste bu duygum, gitgide güçlenerek, çoğalarak, tutkulasarak, sevismenin binbir yanı ile zenginleserek... Ve aklım biran bile ondan kopmadı.

Uzanıp sarap sisesini alıyor, bardağını dolduruyor, siseyi yerine koyduktan sonra bardağım
kaldınyor, iki eliyle tutuyor, gözleri bende, çay içer gibi küçük küçük yudumlarla içiyor. Ben
tabağıma yemek alıyorum, yemeğe baslıyorum, sonra bardağımda kalan sarabı dikiyorum.
Söze kim baslayacak?

97

O baslıyor.

— Sahiden dayın mı? diye sordu.
Az kalsın "kim?" diye soracaktım. Onun konusurken hep yaptığı gibi. Hiçbir konu sürekli değildir
onun için, her kez yeniden baslar. Ya da böyle, simdi olduğu gibi, birdenbire yandan baslar.
Ben de onun gibi konusmaya alısıyorum demek.

— Sahiden değil, dedim. Anneannemin üvey kardesi... Daha doğrusu üvey kardesi değil,
baba ana ayrı kardesi... Demek anneannemin ilk kocasının ilk karısından oğlu... Sehbender
Nazmi bey var ya... Dkisi evlenmis, anneannem gibi...

Sarap sisesine uzanıyorum, bardağımı yeniden dolduruyo-rum. Konusmanın baslaması bendeki gerginliği dağıtıyor, ama çok garip bir sey de oluyor o ara, öpüsme olayı biran için ortadan kalkıyor. Buna üzülüyorum ve yeniden öpüsmemiz olasılığının çok uzaklastığını düsünüyorum. Belki de hiç öpüsmeyeceğiz, bir daha hiç öpüsmeyeceğiz, diyorum kendi kendime. Denizin içindeki oynak aydınlıklarla sallana sallana dibe çöktü o anı, dalıp arasak da bulamayız artık onu, vazgeçmekten baska çare yok. Unutmalı!

— Yemek y emiyorsun, dedim.
"Hayır" anlamına basını yukarı kaldırdı, ama benim sorumdan aklına gelmiş gibi, bir turp alıp kütür kütür yemeye basladı.

— Dstanbul'u ondan önce görmemiş miydin? diye sordum.
— Neden önce?
— Okula gitmeden önce.
— Nereden göreyim, dedi.
— Demek hep Anadolu'da kaldınız.
— Kim?
— Sen ve ailen. Daldı bir süre. Sonra:
— Sen hep Dstanbul'da mı olurdun? diye sordu. Sarabımı içerek:
— Yoo, dedim, Dstanbul'dan çıktığım oldu, ama öyle gezmek için hani. Dağlara filân giderdik.
— Biz de, dedi, biz de dağlara giderdik, ama yalnız dağlara değil.
— Nereye giderdiniz baska?
— Her yere. Ama ben çocuktum o zaman.
— Yani iyi hatırlamıyorsun, öyle mi?
— Yo, hatırlıyorum.
— Pek, nereleri biliyorsun?
— Ben mi?
— Evet.
— Her yeri biliyorum, dağları, ormanları, yollan.
Kendisini kendiliğinden anlatmadığı ya da anlatmak istemediği için, ben öğrenmek istediklerimi ondan zar zor kopanyor-dum. Ama sunu söylemeliyim ki yasam öyküsünü saklıyor gibi de değildi. Doğa ve yasam basit bir seydi onun için, her yerde birdi ve serüvensizdi.

— Dayım, dedim, çok övdü anneni, babanı. Dste o zaman sasırtıcı bir söz söyledi Vedia,

— Nereden biliyormus, dedi.
Sarap bardağımı masaya bıraktım. Vedia ise kaldırdı bardağım.
— Dayım tanımaz mı demek istiyorsun anneni babam? Vedia sarabını sonuna dek içtikten sonra:
— Tanımaz olur mu hiç? dedi.
— Öyle ise?
Sarabın ısısı, dalga dalga, kursuni yesil gözlerine vurup uzaklasıyordu.
— Tanımasa beni nerden bulacaktı? dedi.
Konuyu değistirmekten baska çıkar yol yoktu. Ama sunu anlıyordum ki, konustukça karsımdaki kız bir bilmece olup çıkıyor. Ben dayımın -Vedia üstüne anlattıkları ile yetinebilirdim, yetinmistim de, ama lâf olsun diye açtığım her konuda kız, kafamın sorularla dolmasına yolaçan bir davranış içine giriyordu. Basit karsılıkları olması gereken sorularım ortada kalınca, ben yenilerini hazırlamaya baslıyordum. Vedia'nın soylu anası babası kimlerdi? Dayım onlan nerede, nasıl tanımıstı? Kız niçin anasını babasını suskunlukla geçistiriyordu?

Bana gereksiz meraklandığımı düsündüren bir sey varsa, o da Vedia'nın her konuda böylesine bir boş verirlik içinde bulunmasıydı. Benim onu kapalı kutu gibi görmemdi yanlış olan.

Ama kendimi tutamıyordum.

— Anneni babanı anlatsana bana, dedim.
— Nasıl yani? diye sordu.
— Nasıl insanlardı? Sever miydin? Baska kardeslerin var mı? Çocukluğun nasıl geçti? Annen baban ne zaman öldü? O zaman sen kaç yasındaydın? Dayımı nasıl tamdınız? Vedia:

— Dur dur dur... dedi, ellerini saçlarının arasına sokarak. Aklım karıstı. Neyi öğrenmek istiyorsun sen?
Sarhoş olmustum.

— Bir seyi öğrenmek istediğim yok, dedim. Yanlış anlama. Dçtenliğimden soruyorum bunları, daha doğrusu yakınlığımızdan. Ama hoslanmıyorsan sormam bir sey.
— Sen hep böyle soru sorarak mı konusursun?
— Hayır, dedim, ama sen sorularımdan hiç birine anlasılır bir karsılık vermediğin için merakım artıyor elbet.
Gülmeye basladı, bardağına sarap doldurup içti. Bir sey yemiyordu gene.

— Yemeden içme, dedim, sarhoş olacaksın.
— Sen de oldun sarhos, dedi.

— Ama ben yiyorum bir seyler.
— Madem istiyorsun, ben de yiyeyim.
Ve masada ne varsa, hepsinden kasık kasık alıp tabağını doldurdu, hızlı hızlı yemeye basladı.
Biri görse, günlerce aç kalmış sanırdı onu.
Bu kez:

— Hızlı yeme, demek zorunda kaldım. Vedia:
— Peki öyleyse, dedi ve çatalını bırakarak arkaya yaslandı, kesti yemeği.
Deli olacaktım.
— Anladım, dedi Vedia, tanısmak istiyorsun.
Ve böyle diyerek kahkahalarla gülmeye basladı. Benim ciddi durduğumu görünce, yumusak,
sevecen bir sesle:

— Darıldın mı? diye sordu.
— Niye dardayım Adedim. Seni tanımak istiyorsam bunda ne
r9
var.'
— Geleli bu kadar gün oldu, daha nesini tanısacağız kuzum. Dste ben burada, karsında
oturmuyor muyum? Birlikte sarap içip >'" yemek yemiyor muyuz?
— Doğru, dedim.
Aklımı basıma toplamalıydım, bunun için de yapılacak tek sey ona uymaktı.

Vedia kalkıp yeni bir sarap sisesi getirdi, açtı, bardaklarımızı doldurdu. Sonra da gidip pikaba
bir plâk koydu. Yabancı bir halk türküsüydü bu, bilmediğim bir dilde, Sırpça, ya da Rumca,
Romence bir kadınlar korosu. Vedia ayakta ellerini beline koymus, kısık ve süzgün gözlerle
müziği dinliyor, "hey", "ah" gibi sesler çıkarıyordu türküye uyarak.

O böyle yapa dursun, ben de içkiye vurdum isi, içtikçe hafifliyor, aklımı kurcalayan sorulardan
kurtuluyor, geçmisi geleceği unutmus, içinde bulunduğum anı yasıyordum sadece. Bilmediğim
bu türküye katılmak, dahası kalkıp oynamak isteğini duyuyordum.

Vedia bunu anlamış gibi tatlı tatlı gülerek baktı yüzüme ve birden sarap bardağını alarak
yanıma sokuldu.

— Benim bardağımdan iç, dedi.
Ve elinde tuttuğu bardaktan sarabı lıkır lıkır ağzıma akıttı. Son yudumlar ağzımın iki yanından
çeneme, göğsüme indi. Vedia:

— Ben de senin bardağından, dedi.
Ve benim bardağımdaki sarabı aldığı gibi bir anda içiverdi.

**Halk türküsü bitmis, plâk son çizgisi üzerinde biteviye dönüp duruyordu. Dkimiz de adamakıllı
sarhoş olmustuk. Bu kez Vedia basladı türkü söylemeye. Sadece su söz kalmış aklımda
söylediği türküden: "Anne oğlun beni kalaylamıyor." Hem söylüyor, hem dönüyordu ortada.
Böyle döne döne kapıya doğru gitti, orada durup dısarı, ağaçlara, denize baktı ve sonra
kosarak çıktı. Merdivenlerin gıcırtısını duydum, inerken var gücü ile basıyordu anlasılan sallantılı
merdivene.**

Yerimden kalktım, balkona çıktım. Vedia çoktan yitmisti.

**Basım dönüyordu. Bir an, arkasından gidip onu bulmayı düsündüm. Gerçi bunu yapacak
gücü bulmuyordum kendimde, ama gene bahçeye indim, dört bir yana baktım. Kimsecikler
yoktu görünürde. Gölgeler ağaç altlarına tünemislerdi.**

**Yukarı döndüm. Sofrayı toplasam diye geçirdim aklımdan, sarap sisesiyle bardakları aldım
elime. Mutfağa doğru ilk adımımı attığımda, yerde buldum kendimi. Sise devrilmis, içindeki az
bir sarap yere dökülmüstü, bardağın biri de kırılmıstı.**

**Orada her seyi olduğu gibi bırakarak, yıkıla yıkıla odama girdim, üstümdekileri tümden atıp
yatağa uzandım. Sızmısım.**

**Düsümde denizlere dalıp çıktım boyuna. Isık çubukları, beyaz, mavi, lâcivert lekeler içinde
yüzüyordum. Sonra Vedia çıkıyordu karsıma suyun içinde, saçları iki yana ve yukarıya doğru
açılmıs, ağzı yarı açık, büyümüş gözlerle bana bakıyordu. Onu tutmak, tutup öpmek
istiyordum, gülerek uzaklasıyordu benden. Daha dipte elden kayıp gitmiş öpüslerin deniz
minareleri gibi helezon biçiminde üstüste kımıldayıp durduğunu görüyordum. Soluksuz kaldığım
için makas vurup su yüzüne çıkıyordum, ferahlıkla yastığımın beyaz örtüsünde gözlerimi
acıyordum. Ama gözlerimi açmamla kendimden geçmem bir oluyordu; bu kez dayımı
görüyordum, midillisine binmis, elinde ikide bir ateslediği tüfekle çingenleri kovalıyordu
ormanda. Sonra jandarmalar yakalıyorlardı beni, ellerime kelepçe vuruyorlardı, bir minibüse
atıyorlardı ite kaka, minibüsün soförü çiklet çiğneyerek dikiz aynasından bana bakıyordu.
Derdemez, yara bere içinde bir bayırdan asağı yuvarlanıyordum, bir sandal hafifçe
sallanıyordu önümde, genç bir balıkçı Vedia'ı kollan arasına almış öpüyordu, eteklerini
kaîdıryordu onun, e; ilip bacaklarım öpmeye baslıyordu. Bağırmak istiyordum, ama sesim
çıkmıyordu. Kollarımı uzatıp Vedia'yı kurtarmak istiyordum.**

Dayanılmaz bir sıkıntı içinde gözlerimi açtım, yatağımda olduğumu anlayınca içim sevinçle

doldu, artık rahat rahat uyuyabilirdim. Gözlerimi kapadım.

Fakat gülmeye, öksürmeye benzer bir ses duydum odamda; uykudan zorla sıyrılarak basımı kaldırdım. Vedia yatağımın ayak ucunda yere oturmus, dizlerini çenesine dayamış bana bakıyordu. Bacakları tümden açıktaydı. Sarhosluk, uyku ve bacaklar birbirine karısarak beni gerçek olmayan bir dünyaya süreklemislerdi. Konusmasa düş gördüğümü sanabilirdim. Düsümde onu altıma çekerdim.

— Uyu istersen daha, dedi.
— Çok mu uyudum? diye sordum.
— Bilmem, üç saat var.
Birden anımsadım çıplak olduğumu. Çıplaktım, ama bu bende en ufak bir irkilme uyandırmıyordu. Çıplaklığın doğal olduğu bir ilkel toplumun üyesiydim sanki.

Daha da tuhafı, Vedia'mn da tıpkı bu durumda olması, çıplaklığıma sasmaması idi. Vücudumun her yerine ayrı ayn, uzun uzun bakıyor, dizlerinin üstünü kasıyor, burnunu
çekiyordu.

Uzandım, dizlerini oksadım.

Sanki bunu bekliyormus. Vedia beni korkutan bir çeviklikle yerinden fırladı ve bir iki saniye
içinde soyunuverdi. Üstünden ya bir ya iki parça sey attı yere. Bunlardan biri kırmızı idi.

Kısa bir süre durdu ayakta, kuskusuz onu iyece görmem için, bunu biliyorum, çünkü bakıslarımın vücudunda gezindiği yerleri izliyordu. Sevismeye basladığımız zaman, onu
böylesine tüm olarak göremeyecektim, yüzü, dudakları, ya da vücudunun herhangi bir
parçası olacaktı gözümün önünde, iste o zaman bu tümü düsünebilecektim.

"Dyice bak" demek istiyordu Vedia, "az sonra seveceğin bu iste." Ve geldi, nedense ayaklarının
ucuna basarak geldi, yanımda dizlerinin üzerine çöktü önce, sonra yumusakça uzanıverdi
yüzükoyun, kollarını uzattı, yüzünü yastığa gömdü kaldı öyle.

Her zaman yarı çıplaktı evin içinde, mayosu ile görülmedik pek az yerini bırakıyordu elbet,
ama simdi anlıyorum ki bir güzelliğin küçücük bir parçası saklıysa, bütünü saklı demektir.
Dçimde kopmuş olan sevisme kasırgasının siddetine karsın, onu seyretme olanağını bulabildim
gene de. Kollarını ileri uzattığı için omuz baslannda çukurlar belirmisti, kürek kemiklerinin
arasında sırtı ta beline değin bir oluk gibi iniyor ve kaba etlerin basladığı yerde öylesine
derinlesiyordu ki, oraya dokunmaktan kendimi alamadım ve ona ilk değmem böyle oldu
toprağın üstünde ve çünkü artık denizde değildik.

Sonra kaba etlerim oksamaya basladım. Elimi değdi değmedi denebilecek bir hafiflikte
gezdirmeyi büyük bir basan ile becerebiliyordum, çünkü kendimi böylesine tutmasam
parmaklanın bıçak gibi kesebilirdi bir yerini. Aynca bu hafif değmeden ötürü onun huylandığım, etinin titremesinden anlıyordum; öyle ki, elim kaba etlerinden asağı doğru
kayarken, arkasını biraz yükseltiyordu değmeyi iyi duyabilmek için. Ben de onun temposuna
uyarak hafifçe kaldırdım elimi. Böyle baslattık inip çıkmayı iste ve siddetini gitgide arttırdık
sürdürdük.

Bu değmelerden gözeneklerinin pütür pütür olduğunu

görüyordum; kasları gerilip gevsiyordu. Belinin üstü altı bükülüyordu. Ellerimi bastırmaya,
parmaklarımı etlerine geçirmeye basladım. Bir yandan da omuz baslarını öpüyordum. Etin

canlılığı ne demektir, o zaman anladım. Değdiğim, öptüğüm her yeri sanki onun bilincinden
bağımsız olarak ses veriyordu. Et konusuyordu ve yapısının olağanüstü çekiciliği ile bu vücut
beni kendi birliğine çağırıyordu artık, görünen parçaların kurduğu görülmeyen birliğine ancak
kapalı gözle duy alacak, aklı asan birliğine.

O zaman onu alt üst ettim, yüzü ateş parçası gibiydi, kollarını omuzlarımdan sararak beni
kendine doğru çekti, ağzımı kaptı nerdeyse, dili ile yumusattı, dislerinin arasında çiğnedi,
soluksuz bırakıncaya kadar emdi. Bası boyuna bir sağa bir sola oynuyordu. Karnının altının ıslak
jslak bacaklarıma değip ayrıldığını duyuyordum. Göğüslerini göğsümde ezmek istediğini
anlayınca ona yardım ettim. Ellerimi de kattım araya, öylesine sıktım ki, bağıracak sandım,
basımı ayırıp yüzüne baktım. "Acıma, hiç acıma" dedi yavasça. Dudaklarını bırakıp, boyunu,
saç diplerini öpmeye basladım, ofluyordu, sonra göğüslerine indim, çocuk emzirir gibi elleriyle
yardım etti ve ne yaptığıma baktı çenesini boynuna dayayarak, kabarttı kendisini, iyice
sunmak için.

Öpmedik, durmadık yerini bırakmadım; sonra ter, ıslaklık içinde, açık gözle, bağıra çağıra
birbirimizin olduk. Bayram sevinci gibi bir seydi bu, savaş narası gibi bir sey. En sasırtıcı olanı da,
bitin tükenmemesi idi. Sevismenin, en heyecanlı dönemi... Bir ara yeniden baslamış olabileceğimizi düsündüm ve öyle oldu. Vedia bunu anlayınca "Deli... deli..." diyerek dudaklarıma atıldı, benimle yarısa giristi. Saçlarının yastıkta yayılmıs, dağınık görünümü, bana
denizin altındaki öpüsmelerimizi anımsattı. Tıpkı öyle, yüz, yüze, bacaklarımızı açıp kapatarak,
sular içinde sevisiyorduk.

Öyle kalmısım üstünde, ne süre b:lmiyorum, içim geçmis. Onun oksamaları ile kendime
geldiğim zaman dudaklarım burnunun üstündeydi. Burnunu, ağzını, gözlerini, çenesini öptüm
ve sağ yana kayarak kolumu onun boynunun altından geçirdim. Vedia da bana dönerek
basını çenemin altına soktu, dizlerini karnında topladı, kollan göğsünde, toparlacık oluverdi,
ana rahmindeki çocuk gibi. Ben de bacaklarımla, kollarımla onu iyice

sarıp sarmaladım. "Çok iyi" anlamına ya da yorgunluğunu çıkardığını gösteren bir takım sesler
geldi burnundan. Basımı kaldırıp kaldırıp onun yukardan görünüsünü arıyordum, kollarımın
arasında olması yetmiyordu bana.

Bir süre öyle kaldık, belki de daldı Vedia. Burnundan alıp verdiği derin soluklardan çıkardım
bunu. Üstümüzden alev alev bir arı geçiyordu. Anatimya baslamıstı. Arının ardı sıra, bahçenin
daha baska renkleri de küçük beneklerle odanın duvarında oynasmaya basladı. Kuru ot ve
tuzlu hava kokusu birbirine karısarak bir yangın sonrası havası estirdi pencerelerin hafifçe
oynayan kanatlarında. Uzakta bir esek anırdı.

Uyuyor sandığım Vedia, kollan ile göğsümün arasından, ta derinlerden:

— Düsmüsün yere, diye mırıldandı.
— Bardak da kırıldı, dedim, sonra sarap da döküldü. Kıkır kırır güldü.
— Çok mu sarhostun?
— Eh sanırım.
— Ben de.
— Sen nereye gittin?
— Tepede bir kaynak vardır, oraya kadar kostum.
— Uçtun gittin sanki. Baktım arkandan, göremedim.
— Görecektin de ne olacaktı... Delinin biri kosuyor iste.
— Arkandan gelirdim.
— Ne yapmaya?
— Birlikte kosmaya.
— Birlikte kosup da ne olacak?
— Ne bileyim, sarhosluk iste.
— Gördün mü?

— Ne demek?
— Baska bir sey yapmaz miydin?
— Ne gibi?
— Beni orda, toprağın üstünde sevmez miydin?
— Toprağın üstünde mi? ' —Ya...
— Onun için mi kostun gittin?
— Onun için ya.
— Demek seviseceğimizi biliyordun sen.
illi I

— Sen bilmiyor muydun? Duraladım, Vedia:
— Hiç sevismeden olur mu? dedi.
Sevismiş olduğunu, sevismeyi bildiğini anlamıstım elbet; ama bunu düsünmeye vaktim
olmamıstı daha, belki de aklımda yeni sorular biriktirir diye korkarak uzaklastırmıstım o konuyu
kafamdan. Sorulan sevmeyen, daha önemli olarak da hiç bir soruma tam gerekli yanıtı
vermeyen ve bunu geçistirmesini çok iyi bilen Vedia, kimlerle nerede sevismiş olduğu
konusundaki ufak bir sorgulamadan kimbilir nasıl sıkılırdı!.. Doğrusu bundan bütün bütün
vazgeçmiş değildim, sadece ileriye bırakmıstım bu konuyu, yasadığım saatin tadını
bozmamak için. Eziyet etmeyi, tadımızın kaçmayacağı zamana saklarız.

Ama Vedia'nın söylediği söz, "Hiç sevismeden olur mu?" sözü, o konuyu bir anda önemsiz
kılmaya yetmisti. Sevismeden duramayan bu kız, burada, bu köylük yerde, isteklerini nasıl
gerçeklestirebiliyordu? Sasırmıstım.

Göğsüme dayalı kollarını, bileklerinden tutup açtım, basım yukarı kaldırdım, yüzüne baktım.

Ürkek bir sesle:

— Gene ne var? dedi.
Benim ağzımı açmadığımı görünce de:
— Gene ne soracaksın? diye ekledi.
Saçlarını oksayarak gözlerinin içine daldım gittim. Saflık içindeki, acınacak kadar güzel yüzünü
görmek büyülüyordu beni. Seviyordum onu. Anlamak, tanımak baska seydi demek, sevmek
baska. Yasam gibiydi o, son soluğumuzda bile anlıyamayacağı-mız, fakat kanımızla, canımızla
bağlı olduğumuz.

Gerçi onu, kısa bir süre sonra, kafamdaki soruların tümünü olmasa da, çoğunu çözümleyecek
denli tanıma olanağını bulmustum. Vedia bir giz olmaktan çıkmıstı artık benim için, ama
onunla ilgili olayları tutarlı bir düzene koyabildikten sonra da kisiliğinin belki de yüzyıllar geriye
inen yapıcı etmenlerini bir türlü kavrayamadığım için, karsısında âciz kalmıstım.

Sonunda kendimi sununla avutabildim ki, yasamak onda bir islevdi, ödev değil. Dahası da
var, ben zamana inanıyordum, bana öğretilmiş olan geçmis, simdiki zaman, gelecek bölümlemesi benim için gerçekti. Oysa Vedia, yasamın bir zamanı olduğuna

106

inanmadığı için, bu bölümleme içinde sadece simdiki zamanı biliyor, bu yüzden de her an,
her seyi unutuyordu. Bizim aklımızı çelen geçmisle ilintili sorunları anlayamadığı gibi, sonraları
benim ona dirençle önerdiğim, gelecek ile de hiç ilgilenmiyordu. Bana sedece "Dstersen sen
benimle gel!" demisti bir gün. Ben ona sasıyordum, o bana sasıyordu.

Vedia beni değistirdi mi? Hiç sanmıyorum. Ben anlamak, bilmek üzere yetistirilmistim. Bu
alıskanlığımdan vazgeçemezdim. Oysa anlamak, bilmek istediğimiz bir seyi durdurmamız
gerekir, îste burada idi bizi birbirimizden ayıran duvar. Onun bilme, tanıma, anlama gereksemesi yoktu. Çünkü zamanın geçtiğine iliskin bir düsüncesi yoktu. Hep düsünmüsümdür.
Vedia yasamayı seviyor da, üst yanına boş mu veriyor diye; hayır, yanlıs, geçen bir zaman
olduğu düsüncesi ona tümden yabancıydı.

— Hiçbir sey sormayacağım, dedim.
— Boyuna bir seyler soruyorsun da gene soracaksın sandım, dedi.
— Seni seviyorum, dedim. Biraz düsündükten sonra:
— Elbette ya, dedi.
Bunu öylesine olağan bir sesle söyledi ki, ürperdim. Benim ona âsık olmamı bir yana bırakalım,
her seyi basitlestiren bir tavır, aramızda cinsel iliski olduğunu bile kuskulu duruma düsürüyordu.

Oysa ben askımın olağanüstü bir sey olduğunu anlatmak istemistim. Baktım ki, anlasamayacağız, susmayı yeğledim.

— Neden sustun? dedi.
— Sevdiğim için, dedim.
Yataktan fırlayıverdi. Ötesini berisini oynata oynata giyindi. Düğmelerim iliklerken:
— Ben de seni, dedi hiç önemsemeden.
Nezaket değildi bu, içtenlikle söylenmisti. Ama benim söylediğime hiç benzemiyordu. Benim
kafamda büyüttüğüm sey, onun için olağan bir seydi besbelli ve söyleyip geçilecek bir sey,
üzerinde durulmaya değmeyecek.
Eziyordu beni onun bu davranısı. Önemsenmek istiyordum. Sevdiğimi söyleyince, heyecanlanması gerekirdi, çünkü sevmek az bulunur bir seydi. Ben sevmekle kahramanca bir
ise girismiş

107

olmalıydım, bunu anlamalı ve beni gururlandırmalıydı.

Nerdeee!..

Vedia arkasına bakmadan çıktı dısarı, beni tutulmuş yakalanmıs, kolu kanadı kesik bıraktı

orda. Oysa ben tutulmamak, yakalanmamak için kaçıp gelmistim buraya, gençlik örgütümüz

darmadağın olmustu, daha toparlamadan içine düstüğüm bu durum benim için hiç beklenmeyen bir olaydı. Kıvrım kıvrım kıvranmaya baslamıstım.

Hep düsünmüsümdür, üzüntü, keder, kaygu gibi sürekli olunca sinirleri çöktüren duygular,
askın özünde mi vardı, yoksa Vedia'nın çıkmazlı, umursamaz, kendini vermez kisiliği mi
yaratıyordu bunları bende?

Gözlerimi kapadım, az önce Vedia'nın her yanı ile eze eze yer bırakmış olduğu yatağın sol
yanına yüzükoyun uzandım. Onun kokusunu arıyordum, terini, soluğunu, iniltilerini; etini
arıyordum yeniden. Dste o andan baslayarak sürüp giden bu her zaman onunla sevisme isteği,
bende tutku biçimini aldı. Sunu söylemem gerekir ki, sadece bir kadın arama duygusu ile hiç
bir ilintisi yoktu bunun: kadınsız kalabilirdim, uzun zaman sevisme-sem de olabilirdi, ama
Vedia'yı sadece düsünmek bile beni yerinde duramaz biri yapıp çıkarmaya yetiyordu.

O ilk sevismemizde, tükenmenin hemen ardından, durup dinlenmeden bir daha baslayabilmenin inanılmaz gücü buradaydı. Vedia bana her an sevismeye hazır bulunmamı
sağlayan bir yeti asılamıstı sanki, yoksa güç bende değildi. Dahasını da söylemem gerekirse,
bana, kendi isteği süresince arasız çalısmak üzere verdiği bu olağanüstü yeti, onun görülmemiş güzelliğinden geliyor değildi, olamazdı. Vedia'nın aracılığı ile doğa kıskıvrak
bağlamıstı beni. Ondan üzerime sürekli olarak milyonlarca, milyarlarca cinsellik atomu
yağıyordu da, ben bu bombardıman altında yalnızca onunla sevismek, hep sevismek için
bekliyordum sanki, baska bir görevim yoktu dünyada.

Elbette bunların tümünü o gün yatakta, yüzükoyun uzanmıs, Vedia'yı düslerken düsünmedim;
ama bu gerçeğin ilk o gün, o saatte farkına vardığımı kesin olarak söyleyebilirim. Sonra sürdü
gitti bu durum. Vedia, ilk sevismemizde ara vermeden ikinciye basladığım zaman, omuzuma
vurarak "Deli... Deli" demisti; yoksa bilmiyor muydu bu gücün ondaki inanılmaz doğadan

geldiğini? O anda bilmiyor idiyse bile sonraları inanmış olmalıdır buna. Çünkü olur olmaz
zamanlarda, olur olmaz yerlerde benimle sevismeye kalkarken alacağı sonuca çok güvenliydi. Ne zaman elini uzatsa, beni hazır bulurdu, habersiz yakaladığı hiç olmadı.

Birden basımı kaldırdım, dısarıya kulak verdim, dayını konusuyordu. Bu beni yalnızca
sasırtmadı, heyecanlandırdı da. Çünkü Vedia'nın odamdan çıkısı üzerinden dört beş dakika
geçmiş geçmemisti. Acaba dayım daha önce gelmisti de dısarda oturuyor muydu? Böyle ise,
Vedia'nın odamdan çıkısını görmüş olacaktı. Yok, Vedia dısarı çıktıktan sonra geldiyse,

yakalanmaktan kıl payı kurtulmuş sayılırdık.

Bunu düsünmek beni çok rahatsız etti. Gerçi dayım kapıyı açıp bizi bastırmaya değin vardırmazdı isi, ama yatakta yakala,-masa bile Vedia'yı odamdan çıkarken görmesi onu
sadece kuskuya düsürrnez, kesin bir kanıya vardırırdı elbet. Tuhaf bir durum olurdu bu. Belki
dayım ona da bana da bir sey sormaz, konuyu kendi kendine çözmeye çalısırdı. Nasıl bir
yöntem izlerdi? Bunu asağı yukarı kestirebiliyordum.

Önce kararını verirdi, sonra bunun nedeni üzerinde sağlam bir kam edindiğini sanırdı. En
sonunda da eyleme geçerdi. Ve biz belki onun yaptıklarının gizini bir türlü çözemezdik.

Dayımın sözlerini tam duymuyordum, ama sesinin tonunda bir olağanüstülük bulunmadığını
da anlıyordum. Kasabadaki islerini konu edindiği belliydi, gerçi heyecanla anlatıyordu, ama
bu onun her zamanki tutumuydu.

Biraz daha kulak verince, dayımın kısık bir kahkaha attığını duydum. Dçim rahatlamıstı. Kalkıp
çarçabuk giyindim. Dısan çıktım.

Ama dayım ortalıkta yoktu. Sofraya baktım, ben yemekten, sonra odama gidip sızınca,
Kayalıburun'a yaptığı gezintiden dönen Vedia, tabağı, çanağı, çatalı bıçağı kaldırmıstı
demek. Çünkü bu isleri son beş dakika içinde görüp bitirmesi olacak sey değildi.

Acaba benim kulağıma gelen sesler bir yanılsama mıydı?

Ben böyle düsünürken, odasından Vedia çıktı. Üstünü değistirmisti, bana bakmadı bile, çok
mesguldü sanki. Az önc3 sevistiğimiz kız o değildi.

— Dayım mı geldi? diye sordum.
— Evet, dedi.
— Nerede simdi?
— Bahçeye inmistir.
Dayımın birden çıkagelmesi üzerine duyduğum rahatsızlık yol olup gitmisti de, bunun yerini
Vedia'mn bana karsı takındığı umursamaz davranıstan duyduğum üzüntü almıstı.

Hızla yanma gittim, kolundan tutup kendime doğru çevirdim onu. Hiç sasırrnadı. Dçleri boş
gözlerle baktı bana. Sakin bir sesle:

— Ne var? dedi.
— Demin yüzüme neden bakmıyordun? diye sordum. Simdi bakıyordu da sevinçli miydim
sanki!
Gene o sakin tavrı ve sesi ile:

— Bakıyorum ya, dedi.
— Öyle değil, diye fısıltı ile bağırdım. Sanki birden ilgin koptu benimle, ha varmısım, ha
yokmusum.
— Neden yok olacak mısın? Hiç öyle sey olur mu? Anlatamıyordum, ama o anlamak için iyi
niyetle dinliyordu
beni.

— O değil, dedim, biz demin sevismemiş gibi davranıyorsun.
— Sevistik bitti.
— Yani ben unutuldum mu?
— Hiç olur mu öyle sey! Dnsan hemen unutur mu?
— Ne bileyim!
Gülümsedi Vedia, kolumu tuttu.
Birden üzüntüm dağılıverdi. Kendime geldim, ben de gülümsedim ona.
— Dayım geldi demek, dedim.

— Geldi ya.. Biliyorsun demin sordundu bana, duymussun içerden. Ben de hep derim ki
duymus, çıkmaz gene.
— Sen benim odamdan çıktığında o burada mıydı? Mahkemeye çıkmış bilgisiz ve telâslı bir
tanık gibi heyecanla
anlatmaya basladı, eliyle de orayı burayı gösteriyordu.

— Ben çıktım girdim bu odaya surdan o geldi sonra burdan simdi o orda ben burda dururken
bir de ne göreyim gelmemiş mi... Dste böyle oldu.
— Yâni sen benim odamdan çıktığında burada' mıydı?
— Kim?
no
— Dayım.
— Yok, vallahi sonra geldi.
— Demek biraz önce gelseydi bizi yakalayacaktı.
— Nasıl yani?
— Seni görecekti benim odamdan çıkarken.
Sastı Vedia, anlamadı ne demek istediğimi, soran gözlerle:
— Görecekti elbet, dedi.
— Ne derdi buna?
— Bilmem.
— Aklına fena seyler gelmez miydi?
— Fena seyler mi?
— Öyle ya.
— Nasıl yâni?
— Bizim sevistiğimizden kuskulanmaz mıydı demek istiyorum.
— Bilmem.
Baktım, hiç oralı değildi. Konuyu sükûnetle karsılayısına hem hayran oldum, hem de üzüldüm.
Gerçi paniğe kapılmaması iyi bir seydi, beni de telaslanmaktan kurtarıyordu böylece, ama
yakalanmamıza boş verecek denli umursamaz olusunda yadırgatıcı bir yan vardı. Benimle
yatması, onun için sıradan bir iş olup çıkıyordu.

— Seni sordu babam, dedi.
— Gideyim bahçeye göreyim, dedim.

Ve böyle diyerek balkona doğru yürüdüm. Uyur-gezer gibi bir halim vardı, kaptırmıstım
kendimi. Aklım da dağınıktı, yürürken dönüp dönüp Vedia'ya bakıyordum.

Vedia yanıma gelip kolumu tuttu.

— Sen bilmiyorsun ki, dedi.
— Neyi? dedim.
— Ben gene gelecektim odana.
— Dayım gelmese miydi?
— Ya...
Durdum, bekledim ne diyeceğini. Sözünün o anda niçin anlasılmadığına sasmış da, onlan
aklından bir daha geçiriyormuş gibi düsünüyor.

— Beni gene sever miydin? diye sordu.
— Severdim, dedim.
Bir buyruğa uyarcasma, aklım bahçede.

— Yorulmadın mı?
— Hayır. Vedia sevinçle:
— A ne güzel, diyor.
Sonra bırakıyor beni, tarn olarak değil de o anlık.
Ama ben, dayımın o geceyi kasabada geçireceğini söylediği halde köye dönüvermesi
üzerinde Vedia'nm ne düsündüğünü öğrenmeye vakit bulamamıstım. Onun için böylesi bir
vakit hiç bir zaman olmadığından, bunu sonraya bıraktım.
Bir daha durdurdu beni.

— Gece odama gel, dedi.
— Peki, dedim.
Dçimdeki sevinç ve üzüntü denizin gelgiti gibiydi. Dayım çiçeklere su veriyordu. Beni görünce:
— Ben de seni çağıracaktım, diye seslendi. Yanına gittim.
— Simdi seninle köye gideceğiz, dedi.
— Bir iş mi var? diye sordm.
— Evet, çok önemli bir is. Simdi kahveye gideceğiz. Ermiş Yusuf u çağırtacağız oraya.
Uçacağını söyleyip duruyor, gününü kararlastıracağız.
Güldüm.

— Siz buna inanıyor musunuz dayı? diye sordum.
— Sen inanıyor musun? dedi.
— Dnanmamı beklemezsiniz herhalde, dedim.
— Ama köylü inanıyor.
— Sanmam.
— Simdi göreceksin.
Böyle dedikten sonra sulama isini bıraktı, kovayı attı elinden.
— Vedia, diye yukarı seslendi.
Vedia çıktı balkona, kısık gözlerle bakıyor, saçının bir lülesi ağzına girmis. Dayım ona:
— Biz köye gidiyoruz, dedi, bir saate kadar geliriz. Sonra bana dönerek:
— Bu aksam yemeğe konuklarımız var, dedi.
Güneş çoktan köyün ardındaki dağlann öte yanına indiği
ti

için, ortalığı tatlı bir gölgelik kaplamıstı. Günün savası bitmisti. Yasamın aksama doğru bu
saatlerde canlanması ruha bir yeniden doğuş sevinci veriyordu. Günün yapamadığını gölge
gerçeklestiriyor, çocuklar ve keçiler, zeytin ağaçlan, çamlar, limonlar, portakallar, narlar
harekete geçiyordu. Sessiz bir konusma baslıyordu tasların ve otların arasında. Günün inmesi
ile toprakta açılan çukurun ağırlığınca yeryüzü biraz yükseliyordu, deniz gibi. Dnsanlar da
kendilerini hafiflemiş buluyorlardı.

Dayım bir adım önce gidiyordu ve konusuyordu boyuna.

— Çingenelerin geldiğini duydun mu? diyordu. Bu kez kuzey batıdan inmisler. Bunların
yürüyüsü on birinci yüzyıldan beri durmak bilmiyor. Deli olacağım. Çingene demek, soruların
ortadan kalkması demektir. Çingene soru sormaz, ona sorulunca yanıt vermez. Çünkü
çingene için yasam da, dünya da sorusuz-dur. Peki ama, sorusuzluk, sorumsuzluğa varmaz mı?
Ben bütün yasamım boyunca hep sorularımın ardında kosmusumdur. Biraz sonra göreceksin,
Ermiş Yusuf a birtakım sorular yönelteceğim, onun yanıtlarını alacağım. Ve zorlayacağım onu
uçmağa. Ya uçacak, ya düsecek. Ama soru yanıt böylece yerini bulmuş olacak.
— Siz, dedim, onun uçabileceğine inanıyor musunuz? Dayım durdu, bana baktı.
— Demin de sordum, sen inanıyor musun? Gülümsedim gene.
— Bunu bana mı soruyorsunuz?
Sanki Ermiş Yusuf'u değil, beni sınava götürüyor.
— Evet, sana soruyorum, dedi. Niçin ciddiye almıyorsun sorumu?
— Söyleyeyim dedim, inanmıyorum. Dayım:

— Ama köylü inanıyor, dedi gene. Bir yerde bir seye, ne olursa olsun, inanan varsa, o sey
ciddidir artık. Yerinden oynatümalı ve zorunlu sonucuna vardınlmalı. Anlıyor musun? Bizlere
düsen budur. Adam ruha inanıyorsa, ruhun hızım ölçmek gerekiyor. Bunun için de ruhu
durduğu yerden iteceksin. Nereye değin gidecek, gözlemleyeceksin. Oysa bir çingene,
ruhun olduğuna inanmaz, olmadığına da. Bu yüzden ermiş de çıkmaz aralarından...

O daha sözünü bitirmeden:

— Siz Ermiş Yusuf u övüyorsunuz, diye araya girdim.
— Övüyorum elbet, dedi. Dnsan sivriliktir. Böyle yükselir. Simdi bize düsen, Ermiş Yusuf'un
sivriliğini asmaktır. Uçamazsa ben de domuzu yediririm köylüye. Anlıyor musun? Yarısma
burada. Bak su ağaçlara, su dağlara bak, her gün bunlara baka baka insanın nasıl
kosullandığını görebiliyor musun? Ben ağaçların ve dağların değistirilmesinden yana
değilim, doğrudan doğruya insanı değistirmektir inandığım. Dse çevreden baslamak, bana
sonucu belli olmayan bosuna bir davranış gibi gelir. Konuyu bırakıp onun çevresinde, ortaya
çıkış nedenleri üzerinde durmak bana göre iş değil. Kestirmeden gitmeli.
Basımdan geçenleri biliyor, biliyor da beni rahatsız etmek için böyle konusuyor diye
geçiriyorum aklımdan.

Onunla tartısmaya girmemeyi kararlastırdığım halde kendimi tutamadım:

— Dnsanın bir ürün, bir sonuç olduğuna inanmıyor musunuz? diye sordum.
— Bit de bir sonuçtur, dedi, ama biti görünce hemen öldürürsün, yoksa onu saçlarında,
ensende bırakıp nedenlerini düsünmeye baslamazsın.
— Yo, dedim, nedenlerini de düsünürüm. Sözgelisi temizliğime özen göstermemisimdir,
yıkanırım ve bitin üremesini önlerim.
Dayım,

— Dnsan esasında pistir, dedi. Sana bir gün Schwietzer'den söz etmistim. Schweitzer Avrupa'nın
en iyi orgcusuydu, böyle iken niçin kendini Afrika'ya attı?
— Ha, o konu, dedim.
— Evet, o konu, diye sürdürdü sözünü dayım. Avrupa'daki misyoner örgütleri onun böyle ise
tek basına atılmasını doğru bulmuyorlardı. Schwietzer'e örgütlü çdısmayı öğütlüyorlardı. Peki,
Kara Afrika'da bizim bilmediğimiz bir takım hastalıkların pençesinde kıvranan zencileri
kurtarmak için, oradaki yasam kosullarının değismesini mi bekleyecekti Schwietzer? Gitti,
hastanesini kurdu ve kestirme yoldan hastalan iyilestirdi.
— Bunlar bireysel atılımlar, dedim.
— Elbette, dedi dayım, insan baska türlü tanıtlayamaz

kendini. Yapılan isin büyüklüğü, küçüklüğü değildir önemli olan. Benim için en büyük havacı

Lindberg'dir. Onun çürük çarık uçağı, bugünkü dev uçaklardan çok daha değerlidir benim
için, çünkü tek insanın basansını simgeler.

Sonra birden bana, evet bana kızıyor besbelli, nerdeyse bağırmaya baslıyor.

— Ben hiç olmazsa basarısızlığımı kabullenirim. Kosullardan ötürü sıyrılmaya kalkmam. "Ben"i pohpohlama denilen seyi bulamazsın bu yolda. Kimse beni tanımıyor.
— Ama siz de kendini doyurmak için... diye bir söze basladım. Dayım kesti sözümü.
— Onu kendinde ara, dedi. Sustum.
Düsünüyor, pismanlık duyuyor, beni darıltmış olabileceğinden korkuyor ve kısık bir sesle, belki de özür diler gibi.

— En azından ikimiz de biriz, diye söyleniyor.
Böyle diyor ama, bunun daha çok gönlümü almak niyetiyle söylenmiş olduğunu da belli etmek için yüzünü gözünü oynatıyor. Ben büyük kentte eylemlere kendimi doyurmak için mi katıldım? Ne bakımdan? Bir idealist değil miyim ben? Dnsan düsününce her sorunun karsılığı vardır; sözgelisi bu soruya "Gururumu doyurmak için" diyebilirim. Ama tam bir bireyci doyum olmaz mı bu? Ben ki bireyciliğe karsıyım, ben ki dayımı üstü kapalı olarak bireycilikle suçlamaya kalkınısım, ben ki...

Dayım birden durdu, uçan bir kusu bana parmağı ile göstererek:

— Bu ne kusu bu? diye sordu.
Kargadan biraz küçük, koyu renkli bir kustu. Dyi ki "Karga" demedim.
— Bilmiyorum, diye karsılık verdim. Dayım eğilip yerden bodur bir ot kopardı.
— Bunun adı ne? dedi. Boş bulunup:
— Dste bir ot... deyiverdim. Keyifli keyifli güldü dayım.
— Ölü dalga neye derler bilir misin? dedi. Bilmiyordum.
— Bilmiyorum, ama bunları neden sorduğunuzu da anîayamıyorum, dedim.
Basını kasıyarak baktı yüzüme.
— Bilgini seylerin bilgisinden baslatmayı dene bir, dedi. Dnsan o vakit inançlarında da daha güvenli olur. Filozofların bilim dallarından birinde, ikisinde uzman olmaları nedendir? Kendi bulacakları sözde haklı olabilmek için. Matematik, ya da fizik bilmeyen bir filozofa kimse inanmaz.
Sonra birden konuyu değistirerek parmağı ile köyün kahvesini isaret etti.

— Simdi orda dananın kuyruğu kopacak, dedi.
Kahve kalabalıktı, dayımı görünce köylüler söyle bir kımıldadılar. Anladığıma göre dayım, Ermiş Yusuf a daha önce Hacı ile haber salmıstı, kahveye gelmesi için. Nitekim kapının önünde duran Hacı'ya:

— Geliyor mu? diye sordu. Hacı:
— Direndi önce biraz ama sonra yumusadı, diyor ağzının içinde, sözlerinin tam olarak anlasılmasını istemiyor gibi.

Ve biraz daha yüksek sesle, sanki köylülere duyuracak,

— Bir de zayıfladı ki., diy; ekliyor. Külle beslendiği için bilmem ama külün iyiliği nedir ki... uçmak için...
Hacı kendi kendine mırıldanır duruma geçti ve öyle kaldı. Dinlemeseniz de olur. Dnsan her sözünü anlasılsın diye söylemez ki... Kimi yerde sadece ses çıkartmaktır gerekli olan. Üst yanına kansamayız. Böyle düsünüyor sanki.

Dayım gürledi, köylülere bakarak, sağ elinin isaret parmağı yukarda, ringe çıkmaya hazırlanan bir boksör gibi meydan okuyor:

— Nerde o ermis? diye soruyor. Bu isin sonu gelmeli. Ben yerini buldum. Kayalıburun'dan uçacak.
Oysa, bildiğime göre, Kayalıburun'u bulan Ermiş Yusuf. Dayım:

— Söz namus, diyor; uçarsa ben de bu köyden piliyi pırtıyı toplayıp gideeğim. Hodri meydan!
Köylülerden biri, seyrek sakallı, çiçek bozuğu, zayıf, yaslı biri:
— Uçar uçar, diyor, siz ne diye bırakacaksınız köyü... Sesinde sevince benzer bir titreme.
Yanında oturanlara bakıyor. Bir giz üzerinde anlasmıslar gibi.

— Öyle değil mi? diye soruyor. Onlar da bir ağızdan:
— Öyle öyle diyorlar. Bizim bunda ne suçumuz var! Dayım:
— Ben kimseyi suçlamıyorum, dedi sakalını yukarı doğru iterek. Yusufa da kızdığım yok. Uçsun görelim diyorum. O kadar. Ama uçarsa ben de giderim.
Geçti, bir masaya oturdu. Hacı'ya:

— Geldiğimi haber ver, dedi.
Hacı davranırken, kuyunun yanından göründü Yusuf. Üstünde o cübbeye benzeyen bol, uzun ceket ve bol pantolon. Ardında çocuklar. Bası önüne düsmüs, bitkin.

Kahvede bir kıpırdama daha oldu. Bir heyecan dalgası bu. Köylülerin yüzlerine bakıyorum, saklanan bir sevinç var bu yüzlerde, Ermiş Yusuf'a inandıklarını ya da inanmak istediklerini saklamaktan gelen bir sevinç. Ama bunu dayıma belli etmekten sakınıyorlar. Kumar oynamayı sevmezler.

Yusuf içeri girdi, öyle zavallı, öyle yorgun ki, derin bir soluk bırakarak kapı yanındaki iskemlelerden birine çöküyor.

Dayım':

— Böyle gel Yusuf, diye ona karsısındaki yeri gösterdi. Yusuf kısık sesle:
— Burası iyi, diye mırıldandı. Dayım:
— Olmaz olmaz oğlum, buraya gel, söyle ortaya, diye direniyor.

Yusuf halsiz halsiz yerinden kalktı, dayımın karsısına gelip oturdu. Önüne bakıyor, ama
köylülere baktığı belli. Bunu ötekiler de anlıyorlar. O duyulur duyulmaz sesi ile:

— Bey, diyor Yusuf, benden ne istiyorsunuz? Dayım:
— Uçmanı, diye yanıtladı onu. Yusuf dizlerini oğuyor.
— Uçmusum uçmamısım, size ne bundan? diye sordu. Köylülerde gene bir kımıldanma.
Birbirlerine bakıyorlar.
Birinin uçmak istemesi baskasını ilgilendirmez.
"117

— Bana ne olur mu? Sen söylemiyor musun aylardır uçacağını?
— Söylüyorum ya...
— E., bu isi uzatmayalım diyorum ben de. Hazır mısın? Yusuf:
— Ben kaç kez uçtum, deyiverdi.
Köylüler dönüp dayıma bakıyorlar. Öyle bir bakış ki bu, onun inanıp inanmadığını merak
ediyorlar. Dayım:

— Ama kimse görmedi uçtuğunu, dedi. Bak, bütün köy burada, senden rica ediyoruz, bir de
bizim gözümüzün önünde uç. Olur mu oğlum?
Sesinde yalvarmaya benzer bir yumusaklık var. Yusuf, boynu bükük ağlamaklı bir sesle:

— Madem istiyorsunuz, uçayım, diyor. Önüne baktı, inançlı, bıkkın. Dayım:
— Bravo, diye bağırdı. Dinle beni, sen kendin için mi uçtun? Hayır, uçmakla bir seyi tanıtlamak
istiyorsun. (Kimsenin anlamadığını düsündü) Anladın, değil mi? Yoksa oğlum seni sınava
çekiyoruz sanma. Köylü inanıyor uçacağına.
Çevresine bakıyor. Herkesin bası önünde. Yusuf:

— E öyleyse, diye mırıldandı, ne gereği var?
— Ne gereği var olur mu? Göreceğiz.
Dayımın zayıf düstüğü belli oluyor. Bu yüzden belki de yükseltiyor sesini.
— Alkıslayacağız seni. Demin de söyledim, uçtuğunu görür görmez ben buradan gideceğim.
Bilesin bunu.
Yusuf:

— Bana ne düsmanlığınız var? diye sordu ağlar gibi.
— Yok düsmanlığım, diyor dayım. Ama sen düş görünce kamyonun balatası yanıyor, mal
ortada kalıyor. Daha kötüsü, yalnız kül yemekten ölüp gideceksin. Uçarsan uçarsın, uçmazsan
oturur, adam gibi yemek yersin. Anladın mı?
Elini yukarı kaldırıyor.

— Benim kooperatiften, seradan bir çıkanm mı var sanıyorsunuz? diye bağırdı. Bunu düsünen
varsa çıksın ortaya.
Köylüler:

— Estağfurullah, estağfurullah, diye mırıldandılar.
— Öyleyse, dedi dayım, gününü saatim kararlastıralım.
Köylüler yerlerinden doğrulup oturuyorlar, altlarına aldıkları ayaklarını değistiriyorlar. "Oğlum bir
çay yap, beye bir kahve" sesleri. Heyecan gitgide arttı.
Dayım:

— Çarsamba, tamam mı? diyor. Deminki seyrek sakallı yaslı:
— Kendi bilir, diye mırıldandı. Dayım:
— Olmazsa persembe, o da olmazsa cuma, diye direniyor. Ermiş Yusuf, bası önünde:
— Siz nasıl isterseniz, dedi.
Kendine güveni belli, sesinin kısıklığı, bitkin durumu da güveni büyütüyor sanki, zaferi için değil,
hatır için vjacak, kırmak istemiyor dayımı da, köylüleri de.

— Çarsamba nasıl? diye sordu dayım. Yusuf duyulur duyulmaz bir sesle:
— Peki, dedi. Dayım:
— Sabah mı olsun? diye soruyor. Ermiş Yusuf basını sallıyor.
— Sabahleyin erken.
— Peki, diyor dayım, sabah altıda. Oldu mu? Heyecan dalgası son kertesine varmıstı. Bakkal,
sismanca,
anlamsız yüzlü bir adam:

— Dyi düsün oğlum, diyor Yusuf a. Daha bir vakit istiyorsan verelim. Öyle ya, hazırlığın vardır,
yapacak islerin vardır belki.
Yusuf:

— Siz bilirsiniz, nasıl isterseniz, diyor. Dayım:
— Ne hazırlığı bu? diye soruyor. Uçakla uçacak değil ya benzin ikmali yapsın! Bırakacak
yukardan kendini uçacak, iste bu kadar.
Dönüp köylülere bakıyor.

— Öyle değil mi?

— Öyle öyle, diyorlar.
119
Ama sonucun basarılı olması için Yusuf un hazırlanmasını istedikleri belli. Ancak bu düsüncelerini dayıma belli etmek istemiyorlar. Birbirlerine bakıyorlar.
Dayım:

— Tamam, dedi. Bu iş bitti. Çarsamba sabahı orada bulusuruz erken erken.
Ve böyle diyerek yerinden kalktı. Yusuf da doğrulmak istedi, ama gücü yetmedi ayağa
kalkmaya. Dayım:

— Yorma kendini, dedi ona, çarsamba sabahına kadar iyice bir dinlen.
Bana bası ile isaret etti. Birlikte kahveden çıktık. Kuyunun yanından geçerken:
— Dayı, dedim, siz bu zavallınının ille düsüp ölmesini, ya da yaralanmasını mı istiyorsunuz?
Dayım kurnaz kurnaz gülümsedi.
— Merak etme, dedi. Tedbir alınmıstır. Düserse, denize düsecek.
— Yüzme biliyor mu bari?
— Yok canım, ne gezer.
— Boğulursa?
— Kurtarırız.
Önüm sıra hızlı hızlı yürüyordu. Konusmuyor, düsünüyor, ama sevinçli. Sıçrar gibi gidiyor.

Bu uçma olayı hiç de eğlenceli gelmiyordu bana. Gülünüp geçilecek bir söylentiden dayımın
bir savasım sorunu çıkarması hosuma gidemezdi. Dahası var, Yusuf'un Kayalıburun'dan denize
düsmesi, köylünün ona inancını sarsacak mıydı bakalım? Sanmıyorum. Belki onlar da güleceklerdi buna, ama dayıma gene eskisi gibi uzak duracaklardı. Bundan kuskum yoktu.
Dayım bosuna bir zafere bel bağlamıstı.

Gerçi bunları düsünüyordum ama kahvede de, yolda da aklım tümden Vedia'daydı. Sasarak
görüyordum ki, Vedia bir an bile aklımdan çıkmıyordu. Hele simdi, eve dönerken, onunla
karsılacağımı bilmem, beni öylesine heyecanlandmyordu ki, dayımın bunu farkedip kuskulara
düseceğinden korkuyordum.

Az sonra Hacı kosarak yetisti arkamızdan.

Dayım:

120

— Ne var? diye sordu.
— Ağlıyor, dedi Hacı. Köylü de acır zavallıya. Dayım:
— Ne diye ağlıyor? Korktu mu yoksa? diye sordu. Hacı onu duymamış gibi:

— Derler ki, bey vazgeçerse... Dayım kızıyor.
— Bırakırım ama, diyor, kül yemekten vazgeçerse. Gelir kahveye, herkesin içinde söyler uçamayacağını.
— Yo, dedi Hacı, korkusundan değil de, köyün basına felâket gelecek diye üzülüyormus. Ağlaması o. Benimle uğrasıyorlar diyor. Uğrasa'n eden yok elbet, bilmez miyiz?
Dayım durdu:

— Sen git ona, kahvede herkesin içinde, de ki, evime gelip vazgeçtiğini söylesin, bırakayım. Yoksa çarsamba sabahı Kayalı-burun'da. Dste bu kadar.
Hacı:

— Dyi ya., diye söylenerek geriye döndü, kahveye yollandı. Dağlar ara renklerini yitirmisler, köpeklerin bakıp bakıp korku ile havladığı koyu bir losluğa bürünmüslerdi. Saçları ağarmış bir kadındı aksam. Alçak bir rüzgâr otların arasında yılanlar gibi dolasıyordu. Damı uçmuş günün sahipsiz yeri içime gariplik çöktürdü. O anda düsündüm ki, Vedia olmasaydı çekip giderdim buradan. Ama nereye gitsem, onu arayacağımı biliyordum. Onsuz olunca her yerde evsiz barksız bulacaktım kendimi. Yeni değil, çok daha önce sevdalanmıstım sanki, ya da yasamım onu sevmekle baslamıstı. Burada onunla karsılasmam, bilinmez bir gücün bizden habersizce uyguladığı bir tasarımın gereğiydi, buna inanıyordum. Bize seçme, düsünme nrsatı tanımamıstı o güç.

Ama Vedia'nın buna kayıtsız olusu beni umutsuzluğa, düsürüyor, benzeri bulunmaz bir yalnızlığa koyuyordu.

Dayımla kahveye gidis, Kayalıburun'dan yapılacak uçus, bin yıldır yürüyen çingeneler... Dster eylem olsun, ister söz, beni yüreğimden çekecek, ilgimi tümden kavrayacak güçte değildi hiç biri. Biraz masal, biraz oyun gibi geliyordu bana bunlar. Benim eylem diye bellediğim baska olmustu, bence her sey benim eylemim diye bellediğimdi. Onun dısında kalanlar önemsizdi.
Nitekim buraya gelisim, sadece gözden uzak olmak için değil,

eylemsiz bir çevreden dinlenme umusumdandı. Kenarda kösede kalmıs, dünyadan habersiz bir bucak diye düsünmüstüm anlasılan, burada kimsenin bir seyden haberi yoktur. Burada insan sorunları basittir, benim uğrasmamı gerektirecek önemde değildir. Oysa yasanan her yerde, baska biçimlerde de olsa, her sorun, her eylem vardır. Bunu görmektir güç olan. Ania simdi düsünüyorum da, bunlar dayımın bana söylediklerinden aklımda yer eden sözlerdir.
Dlerde anlatacağım.

Dayımın arkası sıra giderken, o aksam ben yalnızca geceyi bekliyordum. Sofradan kalkılacak, ne kadar oturulursa oturulacak, sonra herkes yatmaya gidecek. Ben de gideceğim. Köpeklerin kuyruk sallayıslarmın ve küçük çığlıklarının duyulduğu, yere düsen olmuş zeytinlerle, silkelenen çam iğnelerinin sessizliği tıkırdattığı, kırmızı ceviz yaprağını andıran kocaman ayın saat sarkacı gibi sallandığı bitip tükenmez bekleme süresi içinde, kulağım kiriste, gecenin zemberekli kapısını dinleyecektim.

Fakat burada masal yalnız benim için kurulmustu; ay ısığı gibiydi bu masal ve toprağın gözü görünmeyen deliklerinde, kapanmış bir taç yaprağının altında, bir dalın boğumlu kabuğunda, burunlarını oynatan, antenlerini sallayan, tırtıllarını büzen gevseten binlerce ufak yaratık her günkü eylemlerini sürdürüyorlardı.

Dayım eve giden izleği bırakıp sola sapmıstı. Ses çıkarmadan ardınca yürüdüm. Yolumuzun seraya çıktığını anlamıstım. Dayımın bu saatte orada ne aradığını bilemezdim elbet. Ayısığı gözlerimi karanlık gibi etkilemisti, önümü göremiyordum, bu yüzden ayaklarımı taslara çarpıyordum boyuna. Yere değil, gökyüzüne bakmak gerekiyordu çünkü. Ama dayım av köpeği gibi sıçraya sıçraya ve nerdeyse hiç ses çıkarmadan hızlı hızlı ilerliyordu.

Sera uzaktan görününce, dayım birden yere çömeldi. Ben de öyle yaptım.

Bir evin bahçesinden bir kadın keçiye sövdü.

Bir yıldız aktı.

Yakınımda iki kaplumbağa çarpıstı.

Derken dayım birden fırladı, Sera'ya doğru atıldı. Biraz ötede, Sera'nın yanında oturan bir adam kalkıp kaçmaya baslamıstı. Ben durdum. Kovalamanın sürmeyeceğini anlamıs-

tim, çünkü adam var hızı ile çalıların, ağaçların arasında yitip gitmisti. Dayım tabancasını çekip birkaç el ateş etti. Uzaktaki evlerden birinde, herhalde tabanca sesini duyan biri, "Ho... ho..." diye bağırdı. Sonra derin bir sessizlik. Ay yükseliyordu denizi altına boğarak.

Dayım bu kez taslan tekmeleyerek, otlan hısırdatarak, sövüp sayarak döndü. Dkide bir arkasına bakıyordu. Barut kokusu geldi burnuma.

— Beretta'mı yeseydi anlardı gününü, dedi yanımdan geçerken.
Benim merak edeceğimi umursamamıstı bile.

— Ne oldu? diye soruyordum. Kimdi o kaçan adam?
— Köpeğin biri, diyor dayım. Evet, oraya diktikleri bir köpek. Son günlerde nöbet bekliyorlar artık. Bakalım ne gelecek Sera'ya? Domuzlar gelecek mi? Yok mu ya!
— Domuz mu gelecek? diye soruyorum.
— Daha değil, diyor dayım. Ama önümüzdeki hafta, olmazsa bir ay içinde o ise baslıyoruz. Vurup getirdiklerimizi buraya koyacağız, buradan kasabaya, ordan büyük kente. Anlasma hazır. Kamyonlarla gelip alacaklar. Eğer bana madik atmazlarsa. Zenginlik akacak köye. Bu isi bir kaç köy birlikte yapacak olursak, o zaman orta yerde bir de fabrika kurmayı düsünüyorum.
Fabrika çalısanların, katılan köyler ortak. Anlıyor musun?
Soseye çıkmıstık. Dayım kaçan adamı unutmus, tasarısının coskunluğuna kaptırmıstı kendini.

— Bir uygarlık merkezi doğacak nah suracıkta. Fabrikanın çevresinde okullar, konser salonu, tiyatro, sergievi. Halk bunu bekliyor. Yeter ki omuzundaki yükleri atsın, önüne konulan

engellerin temizlendiğini görsün. Aklın egemenliği var gücü ile yasamı yüceltecek. Sabahlan
beş köy birden Dsveç jimnastiği ile baslayacak ise, öğle paydosundan sonra yanm saat
Mozart, yanm saat folklorik müzik. Öğleden sonra bir saat arastırmalar merkezinde teorik ve
pratik bilim toplantısı. Büyük kentlerden uzmanlar çağıracağız, her konuda köylüye aydınlık,
bilinç getirmeleri için.

— Dayı, dedim, o adamı oraya diken kim peki? Dayım,

Yakında anlayacaksın, dedi kısaca.

Köylü domuz isini istiyor mu sizce?

Dstemez olur mu? Basındakiler! at, telkinleri yok et, elbet

ister.

— Ama oraya diktikleri adam?
Dayım bu sözü duymamıs, ya da tam o sırada aklına baska bir konu gelmiş gibi:
— Yoksa? diye bağırdı.
Ve bir geriye, Sera'ya doğru, bir de evden yana baktı,
— Yoksa?
Neden kuskulanmıstı? Ve ben ne olduğunu anlayamadan eve doğru kosmaya basladı.
"Uyanış Konağı" ısıklar içindeydi. Holde yanan büyük lüks lâmbasının aydınlığı pencerelerden
dısarı vuruyordu. Demek oda kapılan açıktı. Bahçeye vuran bu aydınlıkta ağaçlar, düğün evi
çevresinde toplanmış neseli bir kalabalık gibi dalgalanıyordu. Uzaktan müzik sesi geliyordu.

Bu görünüm onu çok rahatlatmış olacak ki, dayım ta kökünden devrilmiş bir ağacın üzerinden
atlarken durdu, gözleri "Uyanış Konağı"nda, çöktü yere, oturdu, derin bir soluk verdi. Demek
Vedia evdeydi. Onu kaçıran eden yoktu.

— Otur. otur, dedi bana. Yanında yere oturdum. Dayım kısık bir sesle:
— Vedia'nın evlenmesi konusunda ne düsünürsün? diye sordu.
Öyle sasırdım ki, az kalsın "Hangi Vedia?" deyiverecektim. Kendimi topladım.
— Evleniyor mu? dedim.
— Yok canım, dedi dayım, evlendiği filân yok. Ama ilerisi için ne dersin diye sordum. Ona nasıl
bir kocayı uygun bulursun?
— Siz daha iyi bilirsiniz?
— Köylülerin konustuğu gibi konusma benimle, dedi. Elbette ben daha iyi bilirim, çünkü onu
tanıyorum, ailesini biliyorum. Bana kalırsa onu olgun biri ile evlendirmeli. Yasını basını almıs, aklı
basında, gözü pek biriyle. Gençlere yapılacak en büyük iyilik, asktan kurtarmaktır onları. Bu da
öyle güç bir iş değildir. Çünkü askın mevsimi vardır, onu geçistirdin mi, tehlike atladı demektir.
Ben Vedia'yı kurtardım, gene de kurtarırım. Bütün
»24

yasantımın ürününü görmek istiyorum onda, güçlü, kuruntusuz, düsmanlarının tutsağı olmayan
bir insan. Ama evde bu konuyu açmağa vakit var daha. Sonucu aldığım zaman görürsün.

Bunlar anlamı açık seçik sözler değildi; dayımın aklından neyi geçirdiğini anlayamamıstım.
Söylediklerinden bana karsı, kuskusunu önseziden alan bir uyarma olduğu izlenimi
anlasılıyordu. "Sakın umutlanma" demek istiyordu sanki, yoksa dayım böyle bir konuda benim
düsüncemi almak gereğini duymazdı.

Kalktık, konusmadan yürümeye basladık.

Daha merdivene gelmeden kolumdan tuttu, gözlerinde yaprakların düserken günese çarpıp bir an içinde parlayıvermeleri gibi bir ısık çaktı, kısık bir sesle:

— Hiç evlenmedim, dedi. Gençliğimde gereksiz bulduğumdan, sonra da vakit olmadı. Doğrusunu istersen, evlilik, kolunu kanadını bağlar adamın, ama kol kanat dediğin de nedir ki?
Zavallıların düsmemesi, meleklerin uçması için verilmiş gülünç bir sey.
Gözlerini faltası gibi açarak:

— Adam dediğin önce kolundan kanadından kurtulur, diye sürdürdü sözünü. Dste kadının gerekli olduğu zaman da o dönemde baslar. Anlıyor musun?
Sağ elini yukarı kaldırıp isaretparmağını göklere uzatarak;

— Bir lokomotif atesçisi, dedi kazanın parçası değildir, doldurur onu, o kadar. Sonra basım yandan dısarı uzatıp dirsek keyfi yapar. Koyuverir gitsin!
Sonra konuyu birden değistirerek kolumdan tuttu.

— Konuklarımız nerdeyse gelirler, dedi.
Bahçeden içeri girerken gördük ki, konuklar gelmis, balkonda oturuyorlar.

Ne olaylı gectydi o!

Ay ısığının çıldırması ile insanlann da akılları baslarından gitmis, gözden saklanmayı çok iyi bilen cinler ortaya dökülmüs, tansıklar görülmeye baslanmış ve ask, kaynağı olan toprağa kavusmustu. Mevsimler de dalgalar gibiydi, nasıl dalgaların doruk noktası varsa, koca bir yaz da tıpkı öyle, belli bir gecede, çıkabileceği en yüksek yere çıkıyor, kendisi ile birlikte bütün canlıları ve cansızları dengelerinden oynatıp birbirine katıyordu.

Konuklarımızdan biri, köyün yaslı ve varlıklı bir kisisiydi,

damadı ile gelmisti. Göze çarpan yanı, gür kaslı, uzun kirpikli, küçük kara gözlü olusuydu: gözleri bu gür kaslann, kirpiklerin arasında kısmet böceği gibi oradan oraya konuyordu. Hep gülümsüyor gibiydi. Benekli kravatı, gözlerini boyuna çoğaltıyordu; öyle ki, yorulup da biraz gözlerini kapadığı zaman, kravatından dört bir yana bakıyordu. Acaba bizi ziyarete geleceği için mi giyinisine önem vermisti? Yoksa her günkü kılığı mıydı bu? Mendil cebinden koca bir mendil nerdeyse göbeğine değin sarkıyordu. Kösteği vardı. Oturduğu koltuğun önünde duran alçak masaya gözlüğünü koymustu.Gözlüğün yanında bir kitap duruyordu.

Damat benden bir kaç yaş daha büyük görünüyordu. Onun ilk göze çarpan yanı ise ciddiliği idi. Az sonra cenaze namazına duracakmış gibi hazırlıklı bir tutumu vardı. Ellerini karnının üstüne kavusturmustu. Ağırbaslılığını konusmamakla sağladığını anlamakta gecikmedim.

Dayım beni onlara tanıttıktan sonra Vedia'ya:

— Hiç böyle ayısığı gördün mü? diye sordu. Vedia:
— Evet dedi kısaca. Ne anlama, bilemem. Dayım:
— Biz yokken dısarı çıktın mı? diye yeni bir soru yöneltti ona.
Belki deminki sorusu "giris"ti sadece. Vedia:

— Ben mi? dedi. Sonra:
— Hayır diye ekledi.
Bu kez dayım, konuklarına:

— Buyurun sofraya geçelim, diyerek yol gösterdi. Bu arada yaslı olan, bana bakarak:
— Masallah, bir seyciği yok, dedi.
Dayım üstünde durmadı bu sözün. Konuk benim hastalığıma inanmadığını söylemek istiyordu.

Sofra kurulmustu ve çok istah açjcı bir görünümü vardı. Öğleyin az yemis, çok içmistim, sonra
uyudum ve sevistim. Açlıktan içim eziliyordu.

Dayım sofraya otururken:

— Halit Bey, diye seslendi yaslı konuğuna, Yusuf çarsamba günü uçuyor. Demin kahvede
bütün köylünün yanında kararlastırdık. Sabah erken. Kayalıburun'da bulusuyoruz. Geliyorsunuz
değil mi?
Halit Bey ağır ağır ve alçak bir sesle, (önüne bakıyordu bu sırada):

— Belki de çarsambadan önce uçar, diye söylendi. Söylediği alay mı, ciddi mi, anlayamamıstım.
Dayım bardaklarımıza sarap koyarken, Halit Beye yan gözle baktı, Halit Bey bu bakısın sarapla
ilgili olduğunu varsayarak elini bardağının üzerine kapadı. Oysa dayımın bakısı, Ermiş Yusuf la
ilintili geldi bana, ama bunun üzerinde durmayarak dayım bu kez damada dönüp sarap
sisesini salladı. Damat basını hafifçe arkaya atarak belirtti içmeyeceğini, hem de
içemeyeceğini, kayınpederin yanında. Böylece düsünceler, sözler ve sarap birbiri içine girmiş
oldu.

Halit Bey:

— Neden derseniz, diye sürdürdü sözünü, öylesine zayıfladı ki, böcek kadar bile ağırlığı
kalmadı. Söyle güçlü bir esinti, alıp önüne yaprak gibi uçurur onu, ama der ki, ben
bedenimden kurtuldum, ruh oldum der, desin o baska da bizim ruhtan alıp veremediğimiz ne!
Uçar uçar, ille biz de üfliyecek miyiz ya... Baskası uçsa onun yerine...
Göbeğini oynata oynata gülüyordu bunları söylerken. Yu-sufun uçması öyküsünü ciddiye
almamısa benziyordu. Ama bunun yanında baska bir düsüncesi daha var gibiydi. Benim
anladığım kadarı ile "Uğrasma Yusufla" demek istiyordu dayıma, tartısmaya kalkmadan,
yumusak ve bir sofranın tatlı dili gerektirdiği alıskanlığına uyarak.

Damat ise, basını önüne eğmis, sadece dinliyordu konusulanları, kayınpederin gülümsemelerine katılmadan.

Vedia yemekleri getirip sofraya oturmustu, gözlerini bana dikmisti, hiç ayırmadan uzun uzun
bakıyordu.

Dayım:

— Ne demek, diye parladı Halit Beye, beni bir insanla değil de, bir ruhla mı uğrasır
durumunda görüyorsun Halit Bey? Önce sunu bil ki...
127
Halit Bey gülümseyerek onun sözünü kesti:

— Bizimki lâtife... diye mırıldandı.
O sırada ne göreyim. Vedia gözlerini damada dikmemiş mi? Unutmuş beni. Dayım:
— Latifeyi bir yana bırakalım, diyor, önce sunu bil ki, ben Yusufla uğrasmıyorum. Elin fıkarası
ile neden uğrasayım! Çıkarın bunu kafanızdan. Ama koca bir köy aylardır "Yusuf uçtu.. Yusuf
uçacak" söylentisi ile çalkalanıp duruyor. Sanırsın ki, kuyruklu yıldız çarpacak. Kimsede çalısma
hevesi, kimsede huzur kalmadı. Bu kadarına müsaade edemem Halit Bey, Halit Bey!
Vedia, gözleri damatta sarabını içiyor, ama damat görmüyor bunu. Belki de görmek istemiyor.

Dayım sağ elinin isaretparmağını yukarı kaldırdı:

— Uçacaksa uçsun, kalacaksa kalsın. Çingenelerin dolastığı yetmiyormuş gibi, simdi bir de
havalarda mı gezgin olacağız. Ruhları ile de, kıçları ile de oturtmalı insanları efendim!
Halit Bey gülüyor.

— Çok doğru söylüyorsunuz, çok doğru diyor. Söyleyeceğim söylemisti, baska sözü yoktu,
belki onun için
tartısma diye bir sey de yoktu, çünkü gereksizdi. Dnsanın bir düsüncesi olursa, elbet küçük bir
düsüncesi (böyle diyordu içinden Halit Bey), bundan ötürü küçük bir sözü de olurdu. Bir yığın
sözcüğü gerektirecek hiç bir düsünce tasarlanamazdı (belki Halit Beyin böyle düsündüğünü
Vedia da içinden onaylıyordu). Bu yüzden de ona ancak dayımı dinlemek ve onaylamak
kalıyordu. Çarsamba günü ne olacağı sorunu ise, bu sözlerin, konusmaların dısında, kendi
isleyiş kurallarına bağlı, baska bir sorundu. Vedia damada bakıyor, damat ağır ağır yiyordu.

Dayım daha bir süre konudan konuya atlayarak konustu. Ermiş Yusuf bir yana bırakılmıstı.

Biz üçümüz içiyorduk, konuklarımız içmiyorlardı. Damada baktım.

— Sarap içmiyorsunuz, dedim.
— Dçmem, dedi.
Ve gözucu ile Vedia'ya baktı. ^Dayım bana:
128
— Babasının yanında içmez, diye açıkladı durumu. Damat gülümsedi.
Dayım:
— Oysa bu köyde elli yıl önce içmeyen yokmus, diyor. Meyhanelerden biri simdi postahane,
içki depolarından biri ise genel tuvalet. Köyümüzde ne saz çalmasını bilen var, ne türkü
söylemesini. Uçmaya özeniyoruz onun için.
Ben Halit Beye:

— Soysop buralı mısınız? diye sordum. Halit Bey:
— Elbette, dedi.
— Demek, binlerce yıldır, diye ekledim.
Bunu söylerken, dayımın az önceki "Elli yıl önce" sözünü düsünmüstüm. Halit Bey bunu anlamış
gibi, sofra örtüsü üzerinde ekmek ufalayarak;

— Yok canım, diye düzeltti, binlerce yıl olur mu hiç?
— Ya kaç zamandır?
— Onu da iyi bilemem, ama vardır bir iki yüz yıl belki de. Damat, terbiyeli terbiyeli su içti,
onunla aynı zamanda Vedia
sarabını dikti.
Ben, bunu görmezlikten gelerek Halit Beye:

— Nerden gelmissiniz buraya? diye sordum. Dayımın, oturduğu yerde sinirlendiğini anlıyordum. Halit Bey:
— Biz Yörükten azmayız, dedi.
Dste burada, dayım, içmekte olduğu sarap boğazına kaçtığı için mi, yoksa lâfı bir an önce
kendine geçirmek için acele ettiğinden mi, ağzından burnundan sarap püskürterek bardağını
sertçe masaya koydu.

— Biz dolasırken, eloğlu burada sarap içiyordu, diye bağırdı. Hâlâ alısamadınız oturmaya,
kıçınız otursa, ruhunuz uçmak istiyor.
Halit Beyin gözlerinden yaslar bosanmaya baslamıstı, ama onunki boğazına sarap
kaçmasından değil, gülmektendi düpedüz, dayımın son sözünden çok hoslanmıstı.

Doğrusu bu uygarlık örneği beni çok duygulandırmıstı. Dayımın, konuklarına, ikram edeceği
yerde bağıra bağıra ders vermesi, ilk basta yadırganacak bir davranış gibi görünüyorsa da,

Halit Bey ile damadının buna Karsı bunca doğal ve giderek tatlı olan tutumlan, ortada bir
uygunsuzluk bulunmadığını anlamaya yeterdi. Dahası da vardı, bütün çalıskanlığına
yardımseverliğine, özgeçmisine karsın, dayım, gülmecel bir kisilik görünüyordu burada. Bu
yüzden de sözleri kimseyi kızdırmıyordu, kızdırmadığı için etkilemiyordu. Her sey dayım
yokmusçasına olup geçiyordu. Bunun Vedia için de böyle olduğunu anladığım zaman nasıl
sasırdığımı ileride anlatacağım. Ama bakalım basarabilecek miyim? Dayım:

— Çingeneler, diye sürdürüyordu sözünü, köyünüze dayandı, siz hiç oralı değilsiniz. Oysa
köyün gençlerinden bir mangayı üzerlerine sürebilirsiniz pekâlâ. Ben çingenelerle tek basıma
uğrasabilirim, öyle de yapıyorum, sokmuyorum köye hiç birini.
Teker teker hepimizin gözlerine baktı.

— Yoksa giren var mı, diye bağırdı.
Bekledi bir süre, sonra kimseden ses çıkmayınca:

— Yasaktır, dedi, çingenelere yasaktır, iste bu kadar. Köylünün Yörük'ten azma olduğu sözünden çingenelere gelinmesi, elbette göçebelik ortak temelinden birbirine bağlanıyordu. Fakat konuklarımız bundan bir alınganlık konusu çıkarmamıslardı. Gerçekte dayım da bu iliski üzerine basmamıstı.
Bir ara Halit Bey yerinden kalkıp dısarı çıktı, balkondan dönüsünde elinde bir kitap vardı, demin dısarıda gördüğüm kitap, cam masanın üstüne koydu onu. Ciltli, arasına bir basılı sey daha sıkıstırılmış orta büyüklükte bir kitaptı bu. Dayım:

— Getirmissin kitabını, dedi Halit Beye. Haritan da burada mı?
Halit Bey:

— Oğlumuza göstermek için getirdim, dedi bana bakarak. Oysa o sırada ben Vedia'ya bakmaktaydım. Adam, bu bakısı tam yerinde yakalamış ve ondan alacağını almıstı. Üst yanını Hacı'ya sorabilirdi artık. Önce Vedia'ya, sonra dayıma, sonra damadına baktı. Damat çok ciddi, gerdanını çıkardı.

— Baslayın, dedi dayım. Halit Bey:
— Yemek bitsin, öyle, dedi. Merak etmistim.
— Ne kitabı? diye sordum.
Halit Bey, bilmiş bilmiş gülümsüyordu. "Yemekten sonra her seyi göreceğiz" demek istiyordu.

Aydınlık gece ikide bir balkondan içeri giriyor ve lüks lâmbasını soluksuz bırakıyordu. O zaman yüzler aklasıyor, anlamsızlasıyor, en kötüsü, oda bütünüyle eski bir fotoğrafı andırıyordu duvarlara asılı duranların yanında. Biz de olduğumuz yerden duvarlara doğru çekiliyorduk.
Vedia'ya bakıyordum, ona içimden, "Seninle sevismistik, biliyor musun?" diyordum, ama soluk fotoğrafın içinden onun sçssiz yanıtını alıyordum sadece, geçmiş yıllardan uzanan. Aynı b idi, hiç değismemisti. Güzel değil, güzellikti o; bir kavramın göstergesiydi, duygu ile alısverisi yoktu.
Bunda yanılmış olmayı istiyordum, gözlerini anyordüm, fotoğrafta değil artık, masada, buluyordum, gözlerimle tutuyordum onları, öylesine derin ve düsündürücüydüler ki, yitiyordum içlerinde.

Dayım sona ermekte olan sofra zamanın son dakikalarından yararlanarak seraya, oradan domuzlara, oradan gene domuzlara ve elbet hiç unutmadığı çingenelere gelerek sürekli konusuyor, damat terbiyeli terbiyeli, aklında sarap bardaklarını birbiri arkasına deviriyor, belki Vedia'ya sarılıyor ve sürekli susuyordu.

O aksam seranın dibinde yatan, sonra bizi görünce fırlayıp kaçan adam konusu açıldığında Halit Beyin yüzünde meraka, sasmaya benzer bir anlatım belirmedi, olağan karsıladı bunu.

Kuskulanılacak bir durum vardı ortada. Köylü seraya nöbetçi dikmekte birlesmiş miydi?
Vurulan domuzların getirilip oraya konmasını önlemek için mi böyle davranıyorlardı? Fakat
dayım ayrıntılar üzerinde durmuyor, doğruca, ileri, amaç edindiği ise bakıyordu. Onca,
köylünün bastan karsı koması olağandı, asıl sorun bu karsı komayı kırıp isi gerçeklestirmekti.
Diyordu ki:

— Kıracağım bu direnisi, domuz isi baslayacak burda, anlıyor musun Halit Bey? Bu aksam
vurabilirdim o köpeği, sizin oraya diktiğiniz köpeği. Korkutup kaçırmakla yetindim. Dkincide
acımam, anlıyor musun Halit Bey? Berattamı gördün mü sen benim? Nah bak, surada duranı?

Üstüne üstüne gidiyordu konuğunun. Damat, sanki dayıma yer açıyor gibi geri çekiliyordu
oturduğu yerde, hiç gereği yokken. Belki de kavgaya hazırlanıyordu. Daha ne kadar

dayanabilirlerdi buna? Bilgim yoktu, denememistim.

— Öldüreceğim, anlıyor musun Halit Bey?
Halit Beye gelince, bütün bunlara dayımın gereksiz çırpınmaları gözü ile bakıyordu, ne amaca
önem verdiği vardı, ne ayrıntılara. Damadını da ona göre yetistirmisti. Ermiş Yusuf ne ise, Dayım
da o idi onun gözünde, biri uçmak istiyor, biri domuzu sokmağa çalısıyordu köye, ikisine de
kimsenin inandığı yoktu. Dayımın niyeti sadece sözde kalsa, iki masal pekâlâ bir arada yasayıp
giderdi. Portakallar, limonlar, narlar yetisip duruyordu kendiliğinden, masallar eğlendiriyordu,
sıcak ve ay ısığı, düssel bir dünyayı sürükleyip götürüyordu gece gündüz. Yemekler yeniyor,
uyunuyor, sonra yemekler yeniyor ve köye bir yabancı geldiyse, albüm ve harita açılıyordu.

Bu ziyarette özel bir niyet olup olmadığını düsünmedim değil, ama bir yargıya varamadım.
Arkasından da niçin öyle düsündüğümü düsünüp kızdım kendime, sadece bir ziyaret bana
neden olanaksız geliyordu. Ama dayımın köydeki durumunu biraz olsun kavradığım, ayrıca
onun kisiliğini de bildiğim için, amacı ziyaret olan bir ziyaret ona çok yabancıdır gibi geliyordu

bana.

O olaylı gecenin gerginliği, iste böyle, adım adım çoğalıyordu.

Dayımın, isaretparmağını yukarı kaldırması gibi, Halit bey de ikide bir sağ elinin
isaretparmağını sakağına götürüyor, aklının bulunduğu yeri gösteriyordu. Fakat kendi sözleri
için değil de, dayımın sözleri için yapıyordu daha çok, çünkü konusan hep o idi. Halit bey
onun sözlerini onaylamadan önce, hayranlığını belirtmek için parmağı ile sakağını gösteriyordu.

Gerginliği belki azaltabilirim düsüncesiyle, yerimden kalkıp Halit Beyin kitabına uzandım. O
sırada herkes yemeği bırakmıstı, dayım ise ayaktaydı düpedüz.

— Kalkabiliriz, dedi.
Halit Beyin kitabı, ilk Meclis'teki milletvekillerinin fotoğraflarını içeren bir albümdü. Konuğumuz
bu albümdeki resimleri bana bir bir göstermeğe basladı. Sevdiği, büyük saydığı, önemli
bulduğu milletvekillerinde elini sakağına götürdü. Kim bilir ne kadar sürmüş olan albüme
bakma isi sıkıntılarla sona erince konuğumuz, öteki basılı belgeye geçti. Bu ise bir haritaydı,
yurt

haritası. Fakat haritanın üzerinde, eskiden yurdumuzdan koparılmak istenmiş bölgeler ayn
renklerle iyice belirtilmisti. Halit Bey bu bölgeleri de bana bir bir gösterip adlannı okuttuktan
sonra gene elini sakağına götürdü, yüzüme bakıp basım salladı.

— Bunları unutmamalı, dedi.
Dayım ayağa kalkmıstı, konusmağa baslamak üzereydi ki, çıngıraklar çaldı arkası arkasına, biri
gelmisti. Vedia davrandı, balkona çıktı, bir süre konusmadan durdu orada. Dkimizin de
yasamında çok önemli bir yer tuttuğunu (elbet dayım da içinde olmak üzere) sandığım o
anların ayrıntıları belleğime kazınmıstır. Dayım gerçi çıngıraklar çaldığı için konusmasına
baslayamamıstı, basını hafifçe sola eğerek, yan yan balkona bakmıs, bir an düsünmüs, fakat
sonra Halit Beye dönerek söylevine baslama davranısı içine girmisti.

— Unutulmayacak seyler diyorsunuz, doğrudur, ama, unutmamakla yetinilebilir mi? Bunun
üzerine neden hiç düsünülmüyor? Halit Bey, elinde iki kitap, dolasıp duruyorsun, diyerek
konusurken duruverdi. Çünkü balkona çıkıp kimin geldiğine bakan Vedia, gereğinden çok
kalmıstı dısarıda. Bundan önemlisi, dısarıdaki sessizük, dilsizlikti.
Dayım, az önceki söylevini tümden unutmuş gibi,

— Vedia, diye seslendi.
Onun seslenmesiyle Vedia'nın dönmesi bir oldu. Yüzüne baktım. Hiç bir olağanüstülük yoktu
yüzünde. Ama bana biraz titrek gibi gelen bir sesle:

— Biri arıyor, dedi. O kadar. Dayım:
— Kimmiş o? diye sordu.
Sorması ile birlikte fırlaması bir oldu balkona. Ay ısığında gündüz gibiydi ortalık. Halit Bey
haritasını kapatıyor, kitabının arasına yerlestiriyor, damadı saygısından gerdanını sisirmis, önüne
bakıyor. Ben Vedia'ya bakıyordum.
Her sey o aksam kopuvermedi, hayır, sürdü gitti daha, ama koptuğu yer o aksama bağlıydı.
Vedia'nın asağıda, o aksam gelenle konusmasına, bunu biliyorum artık.
Dayımın merdivenden asağı kosar gibi indiğini duyuldu. Arkasından bir sessizlik. Bekliyorduk.
Merdiven gene sert sesler verdi, dayım göründü. Bitik,

perisan bir yüzle bizlere baktı. Onu böyle hiç görmediğim gibi, görebileceğimi aklımdan da
geçirmezdim. Korkmuş bir çocuk gibiydi, yalvarırcasına bakıyordu ve susuyor bakarak,
Vedia'ya:

— Çantamı ver, diyebildi sonunda.
Ne yapacağını sasırmış bir adam sendeliyordu ortada.

Vedia, her zamanki sadeliği ile kalktı, dayımın cam masa üstünde duran para çantasını alıp
ona uzattı. Dayımın elleri titriyordu çantayı alırken. Bir an tereddüt geçirdiğini farkettim. Ama
çok kısa sürdü bu ve dayım dönüp gitti.

Konuklar da farketmislerdi beklenmedik bir sey olduğunu. Bu kez merdiven daha az sahildi,
daha az ses verdi. Yalnız çok garip bir sey, kapıya gelenin buradan kosarak uzaklastığı
duyuldu.

Halit Bey bana:

— Çingeneler her mevsim gelir, dedi, az kalır giderler. Köye bir kötülükleri yok. Ama dayın
istemez onları. Korkutur boyuna. Bizi de iteliyor, sürün bunları diyor. Ama elimizden ne gelir
bizim... Dste simdi dağlarda otururlar. Tanrının dağı!
' Ve dayımın gecikmesinden yararlanarak:

— Bıraksın canım Yusuf'u, diye ekledi gülümseyerek. Dlle uçuracak ne var fakiri? Öyle değil mi?
Belki de o gece bütün söylemek istediği buydu.

Dayım göründü, baktım, kendini toplamıs, ya da toplaması gerektiğim düsünmüs, çünkü hâlâ
derin soluklar alıp veriyor. Canlı olmasına canlı ve güçlü.

Bizim soran bakıslarımız altında:

— Bak su ise, diye konusuyor. On beş yıl önce kaldığım köyden biri. Nasıl bulmuş burayı,
nerden gelmis? Sasılacak sey!
Sonra dönüp Vedia'ya bakıyor, gözleri yerinden oynamıs.

— Gördün mü adamı? diye soruyor. Vedia:
— Evet, diyor. Dayım:
— Gördün demek diye yineliyor sorusunu. Tanıyor musun adamı?
Oturduğu yerde ellerini bacaklarının arasına sokan Vedia yüzüne ay ısığı vurmus:
— Ne bileyim, diyor.
Sofrayı toplamaya basladı kalkıp, korkmuş gibi değil, dalgın gibi biraz, aklı baska yerde. Ben
hele hiç yokum. Dayım:

— Nerden bileceksin, çok küçüktün o zaman, dedi. Halit bey:
— Gitti mi? diye sordu.
Dayım duymuyor onu, sasırmıslığını atmak istiyor üstünden, yakamadığı için piposunu atıyor
camın üzerine, bizlere bakıyor ama görmediği belli, bir kuruntunun içine düsmüs, kendi basına
yenmek istiyor onu. Dolasmaya baslıyor, yeni bir pipo yakıyor, yakması ile de sıkıntısı artıyor,
sonra balkona çıkıp dısarıyı gözlüyor, ay ısığında sakallarının titrediği belli oluyor sanki. Halit
Beye dönüp "gitmis" demek istiyor. Sonra.

— Ahlâk kalmadı, diye bağırıyor birden.
Neden? Kimse bir sey anlamadı. Ama hiç birimiz bunu sormayı geçirmiyoruz aklımızdan. Ahlâk
kalmadı ise kalmadı demektir. Buna ancak dayım karar verebilir.

O aksamdan aklımda kalan bence önemli anılardan biri de, dayımın ikide bir durup bana
bakmasıdır. Onu hiç bu bakıslarındaki kadar kendime yakın görmemistim. Benimle konusmak
istiyordu, basına gelenin ne olduğunu anlatmak, belki de yardım istemekti niyeti. Ama olmadı,
yalnızca konuklanınız yüzünden değil, az sonra patlak veren yeni bir olay yüzünden. Dedim
ya, o gece bir olaylar gecesiydi.

Dayım ahlâkın kalmadığını söyledikten sonra durup birden:

— Vedia'yı yollayacağım buradan, dedi. Kız benim yüzümden okumasını yanda bıraktı.
Yasamımda gerçi bana büyük destek oluyor, ama onun geleceğini sağlama bağlamam
gerekir.
Kızına:

— Gideceksin, diye sürdürüyor sözünü. Belki bundan önce gittiğin okul olmaz, yenisini, daha

iyisini bulacağız. Ama sen hemen hazırlığa basla. Mevsim sonunda yerin hazır olmalı. Anladın mı?

Kız:

— Anladım, dedi ve bana baktı. Halit Bey:
— Acelen ne bey? diye sordu. Böyle birdenbire... Dayım onu aramaya gelenden hemen
sonra böyle bir karar
135
almasının garip karsılandığını anlamış gibi:

— Aylardan beri düsünüyorum bunu, dedi. Yeni bir sey değil. Beni aramaya gelen adam ise
yardım istedi sadece, o kadar. Bununla bir ilgisi yok elbet. Köyünde isleri iyi gitmemis. Hangi
köyde isler iyi gidiyor ki... Beni düsünmüş sıkılınca. Sıkıntısını giderdim, döndü.
Yalan söylediği öylesine belli ki, çantasını gösteriyor bunları söylerken.

Halit Bey.

— Gece vakti... diye mırıldandı. Köpek havlamaları geliyordu dısardan. Dayım:
— Gece vakti olsun, dedi.
— Nerde yatar?
— Kalmak istemedi, isi acele imis.
"Daha ne soruyorsun" gibilerden bakıyor dayım konuğuna, ama kaçmak da istemiyor. Öteki:
— Ne ile gelmiş bu saatta? diye sordu. Gerçekten de o saatta köye gelen bir araç yoktur.
— Geçiyormus, isi acele, dedi dayım, konuyu kapatmak istediğini anlatmak niyetiyle.
Seranın önünde nöbet bekleyen ve bizden kaçan bir köylü, sonra dayımın yıllar önce
oturduğu köyden gelen ve yardım isteyen baska bir köylü, bu köylünün kapıdan savulması,
Vedia'nın okula gönderilmesi konusu... birbiri arkasına, çözülmedik, ama gene de kimsenin
üzerinde durmayı gereksemediği bir takım sorular doğuruyordu kafamda. Bu kadarla bitseydi,
konuklan çekilip gittikten ve evdekiler odalanna girdikten sonra, Vedia ile bulusacağımı
düsünmek, bu soruları bir yana atmama yeterdi. Fakat öyle olmadı.

Köy yanından uğultu halinde bağrısmalar yükseldi. Kulak kabarttım. Dayım piposunu masaya
bırakıp balkona fırladı, arkasından Vedia ile ben seğirttik. Halit Bey ile damadı da, bizim kadar
telâsla olmasa da, ne olduğunu merak ederek ardımız sıra geldiler.

Uğultu gitgide yaklasıyor, beyaz gecenin sanki uyandırıp görülmemiş bir duyarlığa
kavusturduğu, yerinde duramayan

136

bahçelerden ayak sesleri geliyordu, öyle sandım ki, daha uykusunu almamış horozlar, sabah
oldu yanılgısı içinde ortalığı velveleye veriyorlar, hayvanlar ahırlarında tepiniyor, çocuklar
sokağa fırlayan analarının babalarının ardından bağıra çağıra kosuyorlar. Dayım ilk iş olarak
basta tabancasını, Smith Wesson'unu alıp beline taktı ve:

— Çingeneler bastı köyü,dedi. Zavallı dayım!

Oysa bana gelip "Ayısığı köyü ayaklandırdı" deselerdi hiç Sasmazdım. Dünyanın böylesine
ateş aldığı bir gecede insanlann deli olmasını olağan karsılamak gerekirdi. Bir olay yoksa bile
yaratılırdı. Bilinmez bir gücün düzenlediği bir oyun, bir sölen baslayacaktı besbelli.

Birlikte bahçeye indik. Ayısığında evin aydınlığı sönük kalmıstı. Heyecan içindeydik. Ayak
sesleri ve bağırısmalar, iki yüz metre kadar ötedeki köy yolunu doldurmustu. Dayım o yana
doğru kosmaya basladı. Ama o sırada yoldaki kalabalığın bir bölümü de bize doğru yöneldi.
Midillinin ahırının biraz ötesinde bunlarla karsılastık.

Batırıyorlardı:

— Görmüyor musunuz? Görmüyor musunuz? Dayım gürledi.
— Neyi? Ne oluyor? Kalabalıktan:
— Uçuyor, uçuyor, sesleri yükseldi. Baska bir kümeden:
— Nur indi, diye bağırdılar.
Tümünün yüzü, kuzeydeki Kayalıburun'a çevrikti. Saskın saskın o yana baktık. Arkasını bodur
çamların örtüğü Kayalıbu-run pırıl pınldı.
Dayım:

— Nereye nur indi? diye gürledi.
— Kayahburun'a, Kayalıburun'a...
— Yusuf uçtu.. Yusuf uçtu.
Bize bu olağanüstü durumu bildirdikten sonra, ilk islerinin sona erdiğini düsünmüş gibi,
kalabalık itise kakısa kosarak o yana yöneldi. Biz de arkalarına takıldık.
Dayım:

— Belki de çingeneler ormanı yakıyorlar, diye bağırdı.
— Ama gürültü arasında duyulmadı ne dediği.
Birden Vedia'yı yanı basımda gördüm. Tanrım, onun yüzünde hiçbir heyecan belirtisi yoktu.
Dstek dolu, konusan gözlerle bana bakıyordu.

Yola çıktık. Kalabalığın kosusmasından toz kalkmıstı havaya. Kuru derenin taslığı içinden
geçerken yere yuvarlananlar oldu. Camiden ezan okunuyordu. "Kıyamet" diye bağıranlar
oldu.

Kuru dereden yokusa doğru sardığımızda kalabalığın arasında, nedense tabancasını çekmiş
olarak kosan dayım birden durup bana:

— Sen Vedia'yı al, eve dön, dedi.
Bu sözü duyar duymaz Vedia elimden tutuverdi. Kenara çekildik.
Dayım, Halit beyin damadına.

— Sen kos, Yusuf un evine git, diye buyurdu.
Damat, yanında bir iki kisi ile geri döndü. Yusuf Kayalıbu-run'da mıydı, yoksa evinde mi? Bütün
sorunu çözecek düğüm noktası iste buydu. Ama ben gerçekte bunu merak etmiyordum,
avucumdaki elini sıkıyordum Vedia'nın. Köyün kıyamet gecesi içinde biz unutulacaktık, ve
dünyanın gözünden kaçarak sevisecektik. Ama nerede? Evde mi? Ben onu eve doğru
çekiyordum, ama onun eli buna karsı koyuyor, beni baska yöne, ormanın içine sürüklemek
istiyordu. (

Nitekim öyle oldu. Yukarı yoldan, kimseye görünmeden sola döndük, ormancıların oraya
giden orman yoluna saptık.Uğultuyu, kosusmaları arkamızda bıraktık. Ama ben bir iki kez
dönüp Kayalıburun'a bakmaktan kendimi alamadım. Gerçekten de bir parıltı yansıyordu
orada. Ay ısığının yoğunlasıp odak kurduğu bir nokta gibiydi.

Ormanın içinde, el ele, ağaçların arasına daldık. Vedia toprağı yatak odasının içi gibi
biliyordu. Nereye gideceğine alısmıs, nerede duracağı belli birinin kararlılığı içindeydi. Küçük
bir tepeyi astık, çam pürlerinden ayaklarımız kayarak asağı inmeye basladık. Ağaçların
arasından koyun ucu göründü. Ay dalmıstı suların içine, ağzı açık, dipte sallanıyordu. Yanı
basımızdan küçük bir su, sırıltılarla denize iniyordu. Derken sular

ikilesti. Biz oradan oraya atlayarak, asağıda, iki akarsuyun arasında kalmış bir adacığa vardık.
Adacık sazlarla örtülüydü. Oraya gelince Vedia elini bıraktı, bir zeytin ağacının altına sırtüstü
uzandı, eteklerini açtı.

Onun çıplaklığını ilk göz görüyorum duygusuna kapıldım ve hemen yanına uzanacağıma,
ayakta onu bir süre seyretmeyi yeğledim.

— Ne bakıyorsun? dedi.
— Sana bakıyorum, dedim.
— Ne var bakacak? Gelsene, dedi.
Diz çöktüm, üstüne çıktrnı, bacaklarını açtı.
— Yüzümü iyi görebiliyor musun? diye sordu.
— Görüyorum, dedim.
— Sonra gene soracağım, unutma, dedi.
Dki su sırıltısının ve iki ayın arasında onu öpmeye basladım. Bir yandan da:
— Gidecek misin? diye soruyordum. Vedia:
— Hayır, diyor.
Önce anlamıyor neyi sorduğumu, ne için sorduğumu; sözler belki de çalgı gibi geliyor ona,
isimize engel olmayan bir çalgı, oradan buradan gelen, kimi zaman ezgisine katıldığımız, kimi
zaman unuttuğumuz, varla yok arası bir sey.

Sonra birden soruyor:

— Nereye?

Bunu öyle soruyor ki, bu kez ben kendime gelmek için zaman kazanmak zorunda kalıyorum.
Üstelik çok güç oluyor bu benim için çünkü dudaklarımla onun ağzını kapatmısım, ağzının içinde konusuyor, dili oynayıp duruyor, sesi dilimden dudaklarıma, dudaklarımdan kulaklarıma oradan duyma merkezine ulasıyor, ama orası simdi görev bakımından çok gerilerde kaldığı için anlayamıyorum. Neden sonra dudaklarımı ayırıp:

— Okula, diyorum.
Çünkü bunu merak etmistim, dayım onu okula yollayacağını söylemisti. Belki de olur olmaz bir sözdü o, ama doğanın ve köyün çıldırdığı bu gece, beni en çok ilgilendiren de bu söz olmustu demek. Dlgilerimin böylesine bir odak noktasında toplanabileceğini hiç sanmazdım. Dünyanın bütün geri kalan

139

yanına metelik verdirmeyecek böylesine bir ilgi, sadece bana özgü bir duyguya, belki herkesin paylastıklarını sandıklan, ama bireyin kendi deneyimi ile varlığını anlayabildiği bir duyguya bağlı olsun! Böyle bir seyi bana daha önce söyleselerdi anlamazdım, kızardım da.

Kapatıyor dudaklarımı ve göğüslerini gömleğinin içinden dısarı çıkarıyor, ay ısığına çıkarıyor, ay ısığına sokuyor ve ayın çekimi ile yukarı doğru kabarıyor göğüsleri. Bir ay adamıyım artık ben. Soluyorum, yıldızların, ayların arasından geçiyorum. Aklım da buna göre baska bir akıl oluyor. Ne olabilirdi ki, diye düsünüyorum ve gizli gizli doğruluyorum kendimi. Otlar içinde kıpırdanan bacaklarını buluyorum ellerimle. Bacakları ile ellerim arasına otlar giriyor. Toprakla öylesine iç içeyiz ki, evlerin, odaların, yatakların simdiye değin bizi aldattığını, oyaladığım, sevismekten, asıl sevismekten alıkoyduğunu düsünüyorum. Bir toprak yaratığı benim sevgilim.
Bunu çok iyi anlıyorum. Onun yurdundayız simdi.

Ama bende de o yurdun insanı olduğumu anlatan bir sey var. Ne iyi olurdu! Ne var ki çok güvenli değilim. Ne yaparsa o yapacak.

— Sen, diyorum, busun iste.
Basımı elleriyle asağı doğru itiyor, göğüslerinin arasına gömülüyorum. Bağırmalar geliyor köyden. Tabancalar patlıyor. Ama o daha da itiyor, yukarı kaldırdığı entarisine sürünerek geçiyor yüzüm, toprağın kokusunu duyuyorum, çeneme otlar batıyor, yüzümü gözümü ıslak duyuyorum, elleriyle kendine doğru bastırıyor basımı, soluğum kesiliyor ikide bir.

Köyün en heyecanlı gecesi.

Ne zaman sonra, bilmiyorum.

— Gel artık yukarı, dedi.
Basımı kaldırıyorum, altına uzandığımız delicenin meme baslan büyüklüğündeki yemislerinde
ayısığmdan mumlar yanıyor. Yanı basımızda akan sulann çağıltısı ile, dünyada sevismekten
baska ne varsa, süreklenip denize, oradan uzak deryalara, bilinmeyen yerlere kayıp gidiyor.
Üstümüzde bir kuş cenneti kurulmuscasma, kabına sığamayan mutluluğun binlerce kanadı
çırpınıyor. Ona bir daha kavusuyorum. Nerdeyse bir burgaç gibi çekerek, baş dönmeleri
arasında, en derindeki yosunlu, açılıp

kapanan, düsle gerçek arası kabuğu içine gömüyor beni. Uzaklardan gelen sesler çalınıyor
kulağıma.

— Kıyamet geceleri.

— Yusuf, Yusuf...
Tabancalar atılıyor gene. Bu kursunlar dayımın tabancasından çıkıyor dur diye düsünüyorum,
ama unutuyorum bunu.

Vedia ile ben de katılıyoruz bu hayhuya, bağıra çağıra kosuyoruz, kosuyoruz oradan oraya,
olduğumuz yerde, ay yanıbasımıza düsüveriyor, iki yanımızdan akan sular çoğalıyor, bizi
sarıyor, sallamağa baslıyor, denize inmenin ölümsüz soluğuna dek sürüyor bu çalkantı.

— Seni seviyorum, dedim. Duyuyor musun beni? Gözleri inanılmaz büyüklükte.
— Güzellestim mi? diye soruyor.
Yüzüne bakıyorum. "Sonra gene soracağım" demisti. Gerçekten de Vedia değil bu sanki,
toprağı oyup çıkardığım yıldızlı bir gök.
Sırt üstü devrilip zeytine bakıyorum. O da bize bakıyor, hiç utanmıyorum, aynı topraktan
olmanın bildikliği var çünkü.
Ne gece!
Öyle yorgun, kımıldamadan, konusmadan ne kadar yattığımız bilmiyorum. Neden sonra:

— Okul nerden çıktı birdenbire? diye sordum, içimde saklanmış bir merakla.
Eteklerini indirmenin gereğini duymadan, yan çıplak yatıyor yanımda, göğüsleri dısarda
kalmıs, yıldızlara bakıyor, yalnız basına.

— Bizimkiler geldi ya, diyor.
— Kim sizinkiler?
Sustuğuna göre kendi kendine konustu demek. "Bizimkiler "in kim olduklarını bilmiyorum,
sorsam da öğrenemem. Vedia ne kadar söylerse onunla yetinmek zorundayım. Dalmış
gitmisim bir bilinmezler dünyasına, zar zor tutunuyorum orada, kendimi yitirmememin tek
nedeni, ona olan bağhlığımdır. Beni bırakırsa, boslukta kayan bir yıldız olurum ben, nereye
akacağım bilinemez. Böyle kaldığı halde onu alıp götüremiyorum. Niçin? Burada baska biri,
büyük kentte baska biri olduğum için mi? Belki de ondan. Buradaki dünyamın kızı o, ben de
burada

kaldıkça benim olacak., sonra... sonra ben gideceğim. Birden gerginlikle:

— Sen bir gün gidersin, deyiveriyorum.
Bunu düsünmeden söyledim, daha doğrusu bu düsünce birdenbire geldi aklıma.
Vedia gülümseyerek — ya da ayısığında bana öyle geldi — yüzüme bakıyor, diyor ki:
— Nerden çıkardın bunu?
Ama "Nerden anladın" anlamına soruyor. Diyorum ki:
— Birileriyle gidecekmisin gibi geliyor bana. Tanrım, nasıl da doğmuş içime

Vedia:

— Dstersen sen de benimle gel, diyor.
DKDNCD BÖLÜM

Zamanın da çukurları, kabarıklıkları vardır, bizi toprak gibi indirir, çıkarır; kimi zaman öyle yükseliriz ki, geçmiş ve gelecek, bastığımız yerin çok asağılarında, küçük yaratıkların bir aldanısı durumuna bürünür.

Sade orada geçirdiğim yazı değil, kimbilir, belki de bütün yasamımın doruğuna o gece çıktım. Çok sürmedi, kısa bir süre, • her seye o tepeden bakabildim. Kendimi yitirdim, tanıyamaz duruma düstüm diyemiyeceğim, çünkü aklım nabız gibi atıyordu, kulaklarım köy yanından gelen seslerle dolup tasıyordu, gözlerimin önünde ay, zeytin ağacı ve Vedia, bir iki üç saniyelerimi sayıyorlardı. Ama ben, ben ki o güne değin yasamımın anlamını aramıstım, bulmustum da, dünyaya yeni gelmiş gibi değil, dünya ile ilk karsılasmış sayıyordum kendimi.

Tanımadığım biriydi Vedia.

— Kim sizinkiler? diye sordum.
Beklenmez bir hızla fırladı yerinden, biri yanımıza yakla-sıyörmüş da, korkmuş gibi. Elimde olmadan sağıma soluma bakındım. Sazlıkta uykusu kaçmış birkaç yaban ördeği homurdandı.
Ama sessizlik yeniden bastırınca, topraktan gümlemelere benzer seslerin geldiğini duyar gibi oldum. Anladım sonra bunların köy yolunda kosanlann ayak sesleri olduğunu. Vedia'ya sorduğum soruyu unuttum. Doğrusu unutan oydu. Aklından geçeni daima tam olarak söylediği kanısında olduğu için hiçbir sözünü açmak gereğini duymazdı. Ayrıca hiçbir düsünce, hiçbir konu da onu öylesine tutmazdı kendinde. Nitekim iste simdi de, kulaklarını ormandan gelen seslere dikmiş bir ceylan gibi kendi dünyasının ilk bakısta çok sade görünen, fakat böyle olmasına hiçbir yerde olanak bulunmadığı için sadeliklerin daha da karmasıklığı gizlemesi gibi merak uyandırıcı, nerdeyse korku verici akısı içinde, kim olduklarını anlamadığım, belki de artık anlamanın bir gereği kalmamış olan "onunkiler" düsüncesinden baska bir .düsünceye ya da düse, ya da ona en yakısanı sayılabilecek "hiçbir seye" atlamıs, geçmiş bulunuyordu. Bu

bakımdan dayımla benzesiyorlardı. Sorumu yinelesem, biliyorum, anlamadan yüzüme bakacaktı.

Gerçi onu, kafasından artık uzaklasmış bulunan bir konuya döndürmek pek de olanak dısı sayılmazdı, ama köyün yasadığı gece, baska her türlü merakı bastıracak güçteydi. Sorumu

unutmamda,bunun da etkisi olmadı değil. Sonra direnseın,ille bir yanıt almaya kalksam,
bakarsın, öylesine basit bir durumla karsılasabilirdim ki, meraka değmez. "Bizimkiler" dediği
"Köylüler" olabilirdi, sözgelisi. Belki de köyden bir isteyen, isteyenler vardı Vedia'yı, onlar
gelmislerdi eve, dayım da kızmıstı, kızı bu köyde evlendirmek istemediği için Dstanbul'a bir okula
göndermeye..

Ne boş seyler düsünmüstüm! Çok sonra bir gece bana gerçeği anlattığı zaman, Vedia'ya
bunu anımsatmıstım; önce bilememisti, arkasından bulmustu sözünü, bulmustu ama benim
nasıl olup da anlamadığıma, böylesine yanlış düsüncelere saptığıma sasmıstı. Ona göre her
sey ortadaydı, bunu bilmeyen yoktu, ona göre, ben de biliyordum elbet, dayımın anlatmaya
kalkısmasına karsın. "Kim sizinkiler?" sorumu yanıtlamaması, bilinen her seyin
yinelenmemesinden baska bir nedenle açıklanamazdı.

Oysa ben biliyordum. Dayımın etkisinde kalmıstım. Dayımın eğitimine yararlı olur umudu ile,
Vedia'yı etkilemek için tutturduğu davranısın basarısını yalnızca bende kazanmış oluyordu.
Böylece ben, olayların akısında bilmeden bir rol oynuyordum.

O geceye değin, elbette gitgide azalmakla birlikte yabancılığımın bilincindeydim; köyle,
köylülerle ilgilerimin hiçbir sağlam temeli yoktu; ben buraya bir süre gizlenmek üzere gelmiş
biriydim. Ülkülerim vardı ve ülkülerimin uygulama alanı nedense buralardan çok ötedeydi
(bunu sonraları sasarak düsünmüsümdür), giderek önce bir sanı, sonra bir inanç olan sevdam
bile, bu toprağın bu daracık bölgenin bitkileri ya da günesin, denizin ve nar taneleriyle içilen
beyaz sarabın, değisen uyku saatlerinin ve uykunun, birdenbire baska bir havaya geçmenin
bilmem karaciğerde yaptığı değisiklikten doğmuş bir tür deri hastalığı gibi bir seydi.

Gerçi kisinin kendisini baska bir yerde bırakıp bir baska kisiliğe bürünerek ya da daha kısası
ikiye bölünerek, hem

ötelerde, hem burada yasaması olasılığının bulunabileceği akıl alacak bir sey değildi. Ama
ne denli yadsırsam yadsıyayım, gerçek buydu ve bu beni yüreğimden sıkıyordu da, sıkıntımı
görmezlikten gelmeye çabalıyordum. Bir mahkeme kapısında içeri girme sırası beklenirken,
baska kapıların üstünde asılı levhalardaki yazıların okunması, otobüs duraklarında,
istasyonlarda, tanımadık kisilerle saçma sapan konusulması gibi, hareketle hareketsizlik,
yasamın hızlanması ile durağanlasması arasında, vakit geçirici ve aldatıcı bir oyalanma mıydı?
Böyle ise nasıl olur da süreklilikten, daha önemlisi kisilikten söz edilebilirdi?

Dste o gece bu ikilikten kurtulduğum duygusunun bütün ruhumu sarrverdiğini sezdim. Ama bu
kez bir baska sasırtıcı düsün beni oldukça güç bir durumda bıraktı. Gerçekliğin sarsıntıya
uğramasıydı bu. Sonraları daha çok düsünmek fırsatını buldum bu konuyu. Sırası gelince
anlatacağım.

Vedia:

— Gitsek artık, dedi.
Geldiğimiz yoldan mı, yoksa baska bir yerden mi, iyi bilemiyorum, geri döndük, çam
ormanından geçtik ve köyü tepeden gören yola çıktık. Gözüm Kayalıburun'u aradı nedense,
orası gene öyle pırıl pınl bir aydınlık içindeydi, ama köylünün artık köye indiği anlasılıyordu. Köy
yolundan sesler, bağırmalar, çağırmalar geliyordu. Kimi yerde atesler yanıyordu. Köy ayısığm-
da yükselmis, göğe ağmış gibi duruyordu. Ormancıların iskelesinde birileri, ellerindeki gemici

fenerlerini sallıyorlardı. Ermiş Yusuf kendini Kayalıburun'dan asağı bırakmıssa, belki de sulara
gömülmüstü, bu telaş onun aranmasmdandı. Ne olup bittiğini az sonra anlayacaktık elbet.

Ama o an beni acele davranmaya iten baska bir neden vardı, dayımın eve dönüp bizi orada
bulamaması, ortaya güç bir durum çıkarabilirdi. Vedia'yı eve götürmemi söylemisti bana.

Dönüş sırasında daha yakın tepelere gelip çadır kurduklarım duyduğumuz çingeneler
olacağını kestirdiğim bir takım kimselerin çok yakından gelen konusma seslerim duydum.
Vedia'ya:

— Çingeneler bu yanda mı? diye sordum.
Ses çıkarmadı, önüm sıra hızlı hızlı yürüyordu. Turistler için ayrılmış olan yerin yukarısından
geçtik. Yol kayalık ve kaygandı. Vedia hem ayısığının ortalığı gündüz gibi aydınlatmasından,
hem

de bildik yerlerde yürüdüğünden hiç bir zorluk çekmiyordu, ama ben onun gibi değildim,
tökezliyordum ikide bir, ona yetismeye çabalıyordum.

Dayımın serasının biraz üstünde köy yoluna çıktık. Daha önce düsündüğüm gibi, Kayalıburun'dan yana kimse kalmamıstı ortalıkta, ama köy yolunun kalabalık olduğu anlasılıyordu. Biraz daha yaklasınca konusmaları açık saçık duymaya basladık.

— Uçtu, diyordu biri, gözümle gördüm. Surdan söyle uçup gitti.
Bir baskası:

— Uçtu, peki ama nereye gitti? diye soruyordu. Onların arasında dayımla karsılasırsak ne
derim düsüncesi
birden kafamı kurcaladı. Önümde yürümekte olan Vedia birden durunca, onun da aynı
kaygıya düstüğünü sandım. Oysa Vedia:

— Senin gitmene daha var, değil mi? diye sordu. Kalabalığa yaklastığımızın farkında değilmisçesine, yan
dönmüş bana bakıyordu. Saçları dağınıktı. Bir elini beline dayamıstı. Bu duruş ve benim iki
adım arkada olusum, düsündüklerimizin kim bilir ne denli ayrı bulunmasına karsın iliskimize bir
alt üst görünümü veriyordu. Bunun sadece bir görünüm olması baslıca benim dileğimdi elbet,
çünkü Vedia'mn istem gücü her aksam havanın azar azar kararması gibi, kendini belli
etmeden bendeki yerini almıstı. Onunla konusulacak hemen hiçbir sey olmuyordu aramızda,
ama her sey onun istediğince yürüyordu. Bunu yalnız ona değil, kendime de söylemekten
korkuyordum. Seviden korkuyordum asıl. Dnsan bununla küçülür sanıyordum, kendini yitirir, ise
yaramaz olur. Olmaz mı hiç? Sevi kisiden her seyini istemez mi? Yanına yaklastım.

— Benim gitmemi simdi nereden çıkarıyorsun? dedim. Düsünceli hali beni sasırtıyordu. Ama
ne de az sürdü! Vedia hızla dönerek:
— Ben herseyi biliyorum,, dedi.
O sırada ay, bir zeytin dalının ucuna takılmıstı. Uykusu kaçmış bir horoz bağırdı yanıbasımızda.
Gece bir çocuğun düsündüğü gibi, evlerin çevresinde dolasıyordu.

Üstelemedim. Kimden neyi duymuş olabilirdi? O konuyu

dayımla bile açık konusmadığımıza göre, evde kulağına bir söz çalınmış olamazdı. Dayımın
ise, kalkıp da Vedia'ya benim durumumu anlatması olasılık dısı idi. Burada her sey ayrılık içinde
ayrı bir önem kazanıyor, gözde büyüyordu. Öylesine ki, insan en küçük hareketlerinin bile
hesabına varıyordu. Sessizliği bozulan gece bir denetimci gibi baslarımızın üzerine dikilmisti.

Dayım, Vedia'mn umurunda değildi.

Yanlarına yaklastığımız kümede, dayımın bulunmadığını anlamıstım. Köylüler, alçak sesle

**konusuyorlardı aralarında, ama çıt çıksa onu alıp ormana kaçıran gece, köyün bahçeleri,
evleri üstünde bir orkestra kurmuş gibiydi, pes sesleri, daha ötelerden kaptığı bağırmalarla
dengeliyordu.**

**Vedia durmamıstı, yoluna gidiyordu. Bense onu gözden yitirmeksizin, su birkaç kisiden kurulu
kümede neler konusulduğunu öğrenmek isteğine düsmüstüm. Önce hiçbirin tanımadığımı
sandım, fakat az sonra avucunun içinde cigarasının atesini üfleyen Hasan'ı seçtim. Ben
yanlarına varınca sustular.**

— Ne oldu? diye sordum. Bir haber var mı? Hasan:
— Kimden haber soruyorsun bey? dedi. Daha gelmedi.
— Kimdi o gelmeyen?
— Dayını derim... Oradan oraya kosup durur, herkese de tembih eder ki, yerinizden kıpırdamayın, buradan geçerse bana haber verin diye oysa biz ta aksamdan beri Kayalıburun'a bakıyoruz burdan, ne oluyor, ne bitiyor, gerçi Ermiş Yusufun buradan geçtiğini
ben su gözlerimle gördüm, ama nereye gidiyordu, neydi niyeti çünkü biz ne bilelim ne için
gidiyor sunun gibi.
Kestim onun sözünü.

— Dur dur Hasan, dedim, ağır ağır konus, anlayamadım. Dayım köye mi gitti?
— Bey dedi, demin tabancayı patlatmıstı ya, o sıra köyden bu yana geliyordu. Köye gitmesi
de hani ya Emiş Yusuf nerdedir onu anlayacak ama Ermiş Yusuf ondan önce uçtu diyorlar,
doğrusunu istersen ben Ermis'i uçarken gördüm diyemem ne de Kayalıburun'da gördüm
derim, çünkü ben evdeydim, hani bizim çocuklar hastaydı ya gözümü kapamamıstım derken,
bu yandan bir konusma oldu nah bu yandan geldiler bizim çocuklar
uyandırır belki beni kalk der ya simdi Ermiş o yana gitti desem de yalan bu yana gitti desem
de. Ben yola vardığımda Kayalıburun'a nur iniyordu onu bu gözlerimle görüm ama ermiş o
zaman köyde miydi desen bana demin dayın da sıkılar nerdeydin diye oysa nur inerken Ermiş
belkim de uçuyordu nah söyle kuş gibi...

Bu benzetmeyi yaparken adam kollarını açıp iki yana salladı. Ötekiler gülüstüler. Ama kuş
taklidine mi, dayıma mı, anlayamadım.

Ben lâfın uzayacağını anladığımdan can kulağı ile dinleyemi-yor, köy yolu üzerindeki, düzlüğe
yaklasan Vedia'nın görüntüsünü yitirmemek için gözlerimi kısmış bakıyordum.

Hasan, nereye baktığımı anlayınca:

— Sen onu merak etme ağam, dedi bulur yolunu o kendiliğinden, keçi gibi gider eve.
Neden dersen yalnız burayı değil ha, ormanı da bilir karış karıs.
Anlayamamıstım.

— Kim bu dediğin? diye sordum. Hasan:
— Vedia Hanım, diye sürdürdü sözünü. Bir gözün onda da, için rahat etsin diye söyledim. Hani
yalnız olsa çingenelerin oraya gider derim ama beraberdiniz ya demin, o da iste tutmuş evin
yolunu. Dayın bilmez simdi sizin ormandan geldiğinizi ya, bir kızgın ki sorma.
— Dayım nerede? diye sordum.
Ben onlardan ayrılmak üzere yanm sola dönmüş durumda iken söylemisti bunları Hasan,
dayımın benimle Vedia'yı ormandan gelirken görmesinden korktuğum sanısı içinde
bulunduğunu düsündüğümden olacak, yemden yarım sağa aldım, Vedia'yı boş vermiş gibi
yaptım. Bir bakıma doğrusu da buydu.

Hasan:

— Demin diyordum ya dayın belki on kez geçti bir bu yana bir o yana... Ateş püskürüyor,
uçmadı diyor da baska bir sey demiyor. Elbet o daha iyi bilir. Biz fukara takımı anlamayız her
seyden. Ben dayının yanında bulunduğumdan bu yana yediğim ekmek çarpsın bir gün bile
bir kötü sözünü duymadım. Neden dersen kibar bir adam, var elbet bir bildiği.
Ateş böceği yakalamış gibi avucunda cigarayı kapalı tutuyor hep. Saatin kaç olduğunu
bilmiyordum ama Hasan'ın artık

148

uyumaya niyetli olmadığını anlıyordum. Göz ucu ile ileri, Vedia'nın artık görünmez olduğu yola
bakıyordum. Neredeyse düzlüğe varmış olmalıydı.

Benim ne zaman döneceğimi sorması, gitmemi istememesinden mi, yoksa birlikte
gidebileceğimizi düsünmesinden mi idi? Ne de sertti sorarken? Neredeyse kaba idi
diyeceğim.
Dayım onu gönderirse ben de arkası sıra giderim ve o zaman buraya gözden uzak bulunmak
için gelisimin hiç bir anlamı kalmamış olurdu. Bu düsünce ile ürperdim.

Hasan'ın öte yanında duran öksürüklü bir köylü, kesik kesik söyle anlatıyordu:

— Dayın önce Halit Bey'in damadını yolladı köye baksın diye Ermiş Yusuf evinde mi değil mi
hani.. Damat döner ne der bilmem ama, o sıra dayın Kayalıburun'dan dönüyordu zaten ne
derse desin.. Olan olmus, uçan uçmus.. Kimi der so yandan bu yana gitti, kimi der so yandan
bu yana gitti... Ben kahvenin yanındaki bostanda yatıyorken, nah su yandan bir ısık parladı
parladı geldi geldi Kayalıburun'a indi. Kelime-i sahadet getirdim. Öyle ya verilecek bir can var
içimizde...
Hasan'ın öteki yanındaki:

— Bizim çocuklar görmüsler o ısığı, diye sözünü kesti öksürüklünün, o yandan değil, bu yandan
parlıyor ısık, sonra dönüyor, köyün tepesinden su yana doğru yatıyor...
Onların yanında gereğinden çok oyalandığımı anlayarak "Eyvallah" dedim. Benim böyle
birdenbire ayrılısım sanki sasırtmıstı köylüleri, bunca önemli bir konu yanda kesilir mi diye
sorarcasına, karanlıkta birbirlerine baktılar. Neden sonra Hasan:

— Hayırlı geceler, diyebildi arkamdan. Sonra mırıltılarını gitgide azalarak duydum.
— Su yandan değil, bu yandan... Ermiş Yusuf'un uçtuğunu... Ne zamandan beri...
Öskürükler arasında duyulmaz oldu konusmaları.

Yol üstündeki evlerin bahçelerinde de köylüler üçer beser toplanmıslardı. Ya konusmalarım
ben yaklastıkça kesiyorlardı ya da konusmadan duruyorlardı. Boyuna gökyüzüne bakıyorlar
gibi geldi bana. Kadınlar, çocuklar ağlasıyorlardı. Arada bir erkeklerden biri onlara sövüp
sayıyordu.

Köyün yasadığı bu önemli geceyi bir bakıma, kaçırmış

149

sayılabilirdim. Ermiş Yusuf un uçtuğu söylentileri ile dolup tasan bu ayısıklı, görülmemiş gecenin
en canlı saatlerini, ormanın dibinde iki akarsu arasındaki bir adacıkta seviserek geçirmistim.
Hayır, sevismeye karsı değildim. Ama toplum nice sıkısık ve karısık günlerinde sevismeyi sağır bir
bireycilik durumuna sokuyordu bence, ona vakit bırakmıyordu. Dahası olayların önem
sırasında onun yeri bulunmaz bile oluyordu. Bunun bir zorunluluk mu, yoksa çağımızın değer

**yargılarından çıkan bir sonuç mu olduğu konusu ara sıra kafamı yorardı. Ara sıra diyorum,
çünkü bunu bir düsünme sorunu yapmaktaki ciddiyet beni çoğu kez yadırgatıyordu bile.
Gene de kimi örnekler üzerinde durmaktan kendimi alamamısımdır.**

**Sevdalanmıs, sevdasından baska bir sey düsünmeyen bir tanıdığımın çalıstığı yerde bir hırsızlık
ortaya çıkarılmıstı. O tanıdığım, hırsızlığın çıktığı yerde, az önce sorumlu bir göreve getirilmisti.
Olay patlak verince, daha o gün, hırsızlıkla hiç bir ilgisi bulunmadığı halde, yalnızca korkudan
ve belki de bunun kendisine bulasacağı olasılığını düsünmesinden, duygularında
beklenmeyen bir değisiklik oldu, unutuverdi sevdiğini. Kendini yokluyor, içinde o sevgiye iliskin
hiç bir sey bulamıyordu.**

**Kimi bu örneği yadsıyabilir, "Demek, o adamın sevdası entipüftenmis, ilk sillede yıkıldı gitti" diye
düsünebilir, ama en güçlü sevdanın bile nelere, ne kerte dayanacağını kestirmek, ölçmek
kolay değildir. Hastalıklar, yokluklar türlü sıkıntılar, onu yüceltildiği anlamdan, yükseldiği yerden
alasağı edebilir. Bu anlayış belki de çağın mantığı durumuna gelmistir. Artık sevi çağında
yasamıyoruz. Gerçekte bütün çağlar, dönemler içinde, sevinin bastacı edildiği sürem pek de
uzun değildir. Burjuvaların düş kurabilecek duruma geldikleri döneme rastlar o. Bir duyguyu
içinden çıktığı kosullardan soyutlayarak ele almak yanlıstır.**

**Dste düsüncemin burasına geldiğimde, içimde bir kusku uyandığını sezdim. Hiçbir seyi
tanıtlamak istemiyordum; fakat, benim gizlenmek için geldiğim bu uzak köyde birdenbire,
kendimi bir sevi fırtınası içinde buluvermem, ya doğamın gene de sevi için hazır olduğunu ya
da yasamın kosulları değisince, bende benden çok az sey kaldığını gösterir diye
düsünüyordum. Asağı yukarı altı yüz kilometre içindeki bir yer değistirme, nasıl olur da
mantığımın yönettiği ruhumu böylesine karsıt bir duruma getire-**

**bilirdi? Benim kosullar dediğim seyler, bölgesel öğelerden mi olusmustu? Ben kendimde sürekli
olanı buldum sanırken, boslukta mı kalıveriyordum birden? Çağ her yerde yargısını yürütmüyor
muydu?**

**Durumun baska bir korkunç yanı da bireyci olduğu için küçümsediğini dayımla bu konuda
ortaya çıkan rastlasmamızdı. Onun için de ask bir hastalıktı. "Gençleri bundan korumak"
gerekirdi. Dayımın basında bir gözetici gibi bekleyerek, Vedia'yı korumak istediği bu hastalığa
karsı, demek ben kendi bekçiliğimi yapmıstım. Baska baska yerlerden gelerek onunla
bulusmustuk. Ne çıkar! Ama dayımla kendimi karsılastırmamın daha inanılmaz sonuçları da**

olabileceği sezgisi bir gölge gibi ruhumun orasında burasında dolasıyordu. Bu konuya sonra
gene gelirim diyerek kendimden kurtulma yolunu tuttum.

Az sonra dayımın evine giden izleğe vardım. Uzakta evin ısıkları göze çarpıyordu. Ay ısığında
donuk donuk görünen bu ısıklar, sönmek üzere olan bir ocağı andırıyordu.

O sırada arkamdan bir kaç kisinin geldiğini farkettim. Aralarında dayım da vardı yüksek sesle,
söylev verir gibi konusuyordu.

Bekledim onları, Dayımın yanında Hacı, Halit Beyin damadı ve tanımadığım biri vardı.

Yanıma geldiklerinde dayım:

— Vedia nerede? diye sordu.
Kızın o vakte kadar eve gitmiş olacağım düsenerek:

— Evde, dedim.

Buna ayrıca sevinmistim. Dayım Vedia'yı evde karsılasaydı, ona nereden geldiğini soracaktı.
Gerçi benim kuskum yersizdi; daha doğrusu onu kendim yaratıyor ve dayımın kızla aramdaki
iliskiden ötürü sürekli bir dikkat içinde bulunduğu varsayımına dayıyordum. Elbette bosunaydı
bu kuskum, çünkü o güne değin dayımın sözlerinde olsun, bakıslarında olsun bunu doğrulayacak bir belirti sezinlememistim. Fakat o sırada bana Vedia'yı sorusu, sesinin tonu bir
baska türlüydü. Bana öyle geldi. Nitekim benim, "Evde" dememden sonra, büyük bir rahatlığa
kavusmuş gibi:

— Çok iyi, dedi.
Daha sorsaydı, "Hep evde mi kaldınız? Sen ne zaman çıktın dısarı? Birlikte eve dönmediniz
mi?" gibi sorularla isi sorusturma»
5"
ya vursaydı, ne yapardım bilmiyordum.
Dayım her zamanki gibi o konudan gecenin olayına hızla geçerek:

— Gördün mü? dedi bana, tutturmuslar Yusuf uçtu diye, Nereden uçtu? Ne zaman uçtu?
Onu söyleyen yok. (Sağ elinin isaretparmağım göklere doğru uzatarak) Ben yutmam, kimse
bana yutturamaz. Uçtu diyorlar, ama niçin yalnız basına, yanında kimse yokken uçuyor? Bunu
bana açıklayan var mı? Yok. Dste senin yanında (Halit Beyin damadını gösteriyordu) bunu köye
yolladım, baksın Yusuf evde mi değil mi? Ben de Halit Beyle birlikte Kayalıburun'a doğru
yürüdüm. Yolda kime rastladıksa sorduk: Yusuf u gördünüz mü? Gören olsa söylemez mi?
Sert sert yanındakilere baktı.

Halit Beyin damadı, aksam yemeğindeki gibi gene bası önde:

— Bizim peder diyor ki, diye söze basladı. Fakat dayım köpürdü.
— Ne diyor? Ne diyebilir? Adam gene terbiyeli terbiyeli:
— Diyor ki, diye sürdürdü sözünü, daha önce geçmiş o yoldan. Köylülerin dediğine göre...
Dayım:
— Sen simdi köylüleri bırak, diye kesti onun sözünü. Sen köye gittiğin zaman ne oldu?
Adam:
— Söylüyorum ya, dedi, ben köye gittiğimde, evet Ermiş Yusuf evindeydi...
Dayım:
— Ne demek "Ermis" Yusuf? diye bağırdı. Hâlâ değistirmeyecek misiniz bu kafayı?
Halit Beyin damadı bir süre sustu, sonra:
— Evindeydi ama üstübası ıslaktı, dedi.
— Dayım:
— Denizden mi çıkmıstı demek istiyorsun? diye sordu. Halit Beyin damadı:

**— Denizden çıkıp çıkmadığını bilemem, diye sürdürdü sözünü. Sordum, sorunca "Allah bilir"
diye mırıldandı o sırada Hacı da ya gelmisti ya gelmek üzere oraya çünkü daha ben...
Hacı:**
152

**— Yo, ben.daha önce varmıstım Ermiş Yusuf'un evine, diye kesti onun sözünü (Bir süre
birarada konustular.) Ben beyin burada, nah bu yolda bağırdığım duyunca senden önce
vardım Yusuf'a. Yusuf evde yoktu, oysa komsuları Rıza evdeydi diyor. Ben görmedim,
göremeyince kosa kosa bu yana düzüldüm. Ama sonra ehalinin Kayalıburun'dan döndüğünü
görünce gene bu yana döndüm. Çünkü Hasan bana dedi ki, Yusuf Kayalıburun' dan uçtu
dedi, sonra dedi kıyıya indi kıyıya inmiş yürüyerek, denizden evine doğru yönelmis, dedi
Hasan. Daha önce de çingeneler geçmisler...
Elleri arkasında sinirli sinirli gidip gelerek anlatılanları dinleyen, dayım bu sırada durdu, sert sert
baktı Hacı'nın yüzüne. Hacı korktu. Dayım:**

**— Çingeneler ne zaman geçmisler köyün içinden? diye sordu.
Bakısları deli bakısı. • , Hacı:
— Buraya da gelmiş ya... deyiveriyor.
Dayım var gücü ile bağırarak kesiyor onun sözünü.
— Her seyi birbirine karıstırıyorsun Hacı, diyor, ağzından çıkanı kulakların isitsin. Bir konuya
basladın, götür onu sonuna kadar. Bir lâftan baska lâfa atlama.
— Hacı, "Bir daha yapmam" gibilerden basını sallıyor ve ucuz kurtulduğu kanısı içinde
sürdürüyor sözünü.
— Ben denizden çıktığını görmedim Yusuf'un Allah var. O da demedi bir sey, ben eve geldiğimde...
Dayım:**

**— Deli ederler bunlar insanı, dedi bana bakarak ve evine doğru yürümeye basladı.
Halit Beyin damadı dayımın arkasından giderek:
— Kayalıburun'dan dönüyorum dedi bana Yusuf, diye mırıldandı. Oysa Kayalıburun'a
gidenler onu görmediklerine göre, demek denizden geldi Yusuf. Üstü bası ıslaktı da sordum,
denizden mi çıktın diye... Sessiz çocuktur Yusuf, hem de alçak gönüllüdür, bir sey demedi...
Hacı:**

— Öyledir, diyerek yavaş sesle onadı Halit Beyin damadını. Dayım, onların söylemek istediklerini dinlemek istermiş gibi
153

**arada bir duruyor, fakat dinlemiyor, o an aklından çok baska seylerin geçtiği belli. Çünkü,
bağırmıyor, sasmıyor, çenesini öne doğru uzatıp sakallarını diklestirmek istiyor. Dkide bir
Kayalıbu-run'a, daha yukarılara, ormanın bir seyleri saklamak ister gibi örttüğü dağlara
bakıyordu.**

Evin bahçesinde Halit Bey ile Hamdi Ağayı bizi bekler bulduk. Dayım onları görür görmez:

— Tamam, dedi. Yukarı çıkalım.
Sağ elinin isaretparmağını yukarı doğru uzatıyor, fakat bu isarette yukarıyı göstermek değil de alınacak önemli kararlann saati geldiğim anlatan baska bir anlam var. "Yusuf uçamazsa ben de o domuzu yediririm köylüye" dediğini anımsadım nedense. Bütün sorun Yusuf'un uçup uçmadığındaydı. Kör inançlarla bunca uğrasacak ne vardı diye düsünüyordum, bunlar daha baska temel sorunların çözümü ile ortadan kalkacak nitelikte seylerdi. Dayımın davranısını yanlış buluyordum. Yusuf'la uğrasmasını ve köylüye domuz yedirmeye kalkmasını bosuna ve hattâ züppelik sayıyordum. Kuskum yoktu ki. dayımın bu yanlıslıklara, bu boş çabalara düsmesinin baslıca nedeni "Tek basına çalısma" ilkesinden doğuyordu. Bireyciliğin, eğlenceli görünüleri. Çok sonraları bir gün, tam değil de asağı yukarı bu konuya değindiğimizde bana söyle demisti:

— Evet, ben tek basmayım ve bunu biliyorum, yaptığımı da bunun böyle olduğunu bilerek yapıyorum, sorumluluğu yalnız bana aittir. Ama sen bir topluluğu, belki içinde bulunduğun bir topluluğu gerçekte ne sanıyorsun? Kalabalık ama bir kisi diyemez miyiz ona? Hem sorumluluk da kimsenin olamaz o vakit. (Sonra bağıra bağıra sunları eklemisti.) Yeğen, yeğen! Sen burada niçin ilgisiz, eylemsiz oturuyorsun? Sunu anlatsana bana? Köy sana küçük mü geldi yoksa? Unutma ki, hiç bir yer küçük değildir bir seyler yapmak, bir seyleri değistirmek isteyen için.
Sallantılı merdivenden arka arkaya yukarı doğru çıkarken, Vedia balkondan göründü. Isık arkasından geldiği için yüzünü iyice seçemiyordum. Bir elini beline koymustu. Saçlarını toplamıstı. Demin sevistiğim kız iste bu, diye geçirdim içimden, inanmayarak, inanmak isteyerek ve yasamın bilincini onda bulduğum kuruntusu içinde.

Dayım:

— Sen hiç dısarı çıkmadın değil mi? diye sordu Vedia'ya, yukarı varınca, sakallarını tutarak, önemli bir sorun karsısında düsünüyormuş gibi. Onun bu hali bizden yana hiç bir kuskusu olmadığı kanısını verdi bana. Nerden çıkarıyordum bu kuruntuyu, o da ayrı bir konu. Dayım, benim anlamadığım baska kuruntular içinde kendini yiyordu. Neydi bu? Ah, daha sonraları her seyi öğrenip anladığım zaman, nasıl olup da bunun farkına varamadığıma sasmıstım.
Ancak sunu söylemem gerek ki, bugün Raziye'den de, dayımdan da uzak bulunduğum

bugün isin gerçeğini tümden bildiğimi gene de söyleyemem.
Vedia:

— Ben mi?
Diyerek gene bir soru ile karsıladı dayımın sorusunu, her zamanki gibi.

Hepimiz balkona varmıstık. Sapkasını çıkarıp yeniden basına geçiren Hacı:

— Eh o da merak etmistir ya... gibilerden bir seyler mırıldandı.
Gece, denizle balkon arasında sıkısıp kalmıstı da bu yüzden ikide bir yüzümüze vururcasına,
yukarı kalkıyordu. Köyden gelen sesler azalmış gibiydi. Yalnız köpekler boyuna havlayıp
duruyorlardı.

Dayım, Hacı'nın söylediğini duymadı mı, yoksa duymamaz-lıktan mı geldi, iyi anlayamadım,
kızına bakıyordu heyecan içinde.

— Elbette sen, dedi, baska kim olacak? Sonra soruyorum. Kız:
— Çıkmaz olur muyum? dedi. Çıktık ya. Dayım dönüp bana baktı.
— Yan yoldan döndük dedim.
Fakat, o an Hacı'nın belli belirsiz gülümsediğini fark ettim. Bizim ormana saptığımızı görmüş
olacaktı. Çünkü biz eve dönmeyip ormancılardan asağı doğru yöneldiğimizde, yoldaki
kalabalığın içinde Hacı da bulunmuş olabilirdi.

Dayım:

— Eve döndünüz değil mi? dedi kendi kendine.
Sonra, sanki asıl konusu Ermiş Yusuf un uçup uçmadığı değilmiş gibi, her zamanki çevik,
sasırtıcı geçisi ile:

— Köylü hazır ayaklanmısken, dağdaki çingeneleri sürüp atabilirdik, dedi.
Bu kez Halit Bey, açık açık gülümsedi. Dayım bunu görmedi.

Dçerde bir küçük kurultay toplanmıstı sanki. Halit Beyle Hamdi Ağa oturdular, dayım da
karsılarına geçti, bir iskemle çekti altına, yeni bir pipo doldurmaya basladı. Hacı ile Halit Beyin
damadı ayakta duruyorlardı.

Durum yargılaması basladı. Hamdi Ağa, Ermiş Yusuf u bakkal Kâzım'ın önündeki çardakta
otururken görmüstü. O sıra bakkal, uykusu kaçmış olduğu için evinden asağı inmis, küçük
akarsuyun yanında cigara içiyormus. Bir de gazoz açmıs, genisük verir diye. Daha köy uykuda
imis, ama sanki bir depremden önceki sıkıntı varmış havada, kümeslerdeki, ahırdaki hayvanlar
huysuzluk içindeymisler, hatta bakkal durup dururken, "Hayırdır insallah" demiş de Hamdi Ağa
korkmus. Tabancasını yanına almadığı için de kaygılanmıs, gerçekte o da bilmiyormuş neden
bakkalın önünden geçtiğini, hele onu uyanık bulacağını hiç sanmıyormus. Ermiş Yusuf'u
sonradan fark etmiş bir ağacın altında, yere çömelik, derin derin solukluyormus... "Nasılsın
Yusuf?" diye sormus, "Dyi iyi" demiş arka arkaya. Bunun üzerine bakkal Kâzım, gene "Hayırdır
insallah" demis.

Dayım, arada bir, "Sonra sonra?" diyerek, Hamdi Ağa'nın sonuca gelmesini çabuklastırmak
istiyor; öğrendiklerine, duyduklarına göre bir karar vermek için dinlediği belli. Herkes
konusacak, inandığı ne ise ortaya dökecek, ama sonunda onun dediği benimsenecek.

Demokratik bir plan uyguladığının bilincinde olan dayım, bu yüzden gülümseyerek dinliyor
söylenenleri.

"Sonra? Sonra"

O böyle dedikçe, Hamdi Ağa, kanıyor, aldanıyor, dayımı karsı komaktan vazgeçireceği
umudu içinde.

Ama Hamdi Ağa'nın bütün anlattıkları içinde, Yusuf'un uçtuğunu kanıtlayan hiç bir sey yok.
Kendisi de biliyor bunu, bence. Peki, niçin konusuyor, neden bunca çaba?

Bunu merak ediyorum.

Halit Beye gelince, dayımla Kayalıburun'a doğru halkın bağrısmasından sonra ilk gidenlerden

o. Ama Hamdi Ağa ile

156

bakkal dükkânı önünde berabermiş gibi bası ile onu onaylıyor.

— O sırada ben diyor, yoldaydım. Ehalinin yansı köye dönüyordu, yansı gidiyordu. Bey
benden aynlıp köye yollandıktan sonra, ağır ağır yürüdüm. Çünkü kalbim var, biliyorsunuz...
Yokusu çıkarken, Yörük Hüseyin'in karısını gördüm, hâlâ salvarını çıkarmadı, ağlıyordu, "Uçtu,
uçtu gözümle gördüm" diyordu. Bir ağacın dibine çömelmisti. Sonra kocası ind.i tepeden,
"Ayakkabılarını bırakmış atlamadan önce" diyor. Sonra gene kansına her zamanki gibi
sulanmalar, sekerim, mekerim, ah civanım...
Dayım yerinden kalktı.

— Sen gördün mü ayakkabılan Halit Bey? diye sordu. Halit Bey:
— Hayır, görmedim, diye sürdürdü sözünü. Ben yukan vardığımda ayakkabı filan yoktu.
Sordum, Yusuf'un komsusu sığırtmaç Mustafa almış ayakkabıları, götürmüş köye, Yusuf un
evine, kendi elleriyle geçirmiş ayağına çocuğun. O da. demiş ki, "Ayaklan ıslaktı" demis.
Dayım:

— Yüzme bilmiyor ki, diye bağırıyor çevresindekilere bakarak.
Halit Bey yumusak yumusak:
— Canım bey, diyor ne biliyoruz suya indiğini? Belki de kumluğa düstü, oradan...
Dayım:
— Yusuf Kayalıburun'dan kumluğa düstüyse bacakları kırılmıstır, diye gülüyor. Sonra? Sonra?
— Ben gittiğimde evine dönmüstü, dedi. Soluk soluğa idi. Ağlıyordu. "Oğlum Yusuf dedim.
"Doğru söyle, uçtun mu?" O da bana dedi ki: "Aman bey bunu duymasın" dedi. Senden çok
korkuyor beyim. Benim bildiğim bu.
Dayım "Korku" üzerine söyleneni bası ile onayladı.

Konusma böyle sürüp gidiyordu. Halit Bey, Hamdi Ağa, damat, Hacı birbirlerinin sözünü
keserek, kendi bildiklerini anlatmak için ortaya atılıyorlardı. Ama hiç biri de gerçekten konu
üzerinde durmuyordu, tümünün amacı dayımı inandırmaktı. Giderek inandırmak bile değil,
sakinlestirmek, o k^dar.

Kendileri inanıyorlar mıydı? Yusuf un uçtuğuna? Hiç sanmı-

157

yorum. Hele Halit Bey, konu tam Yusufun uçtuğu noktasına gelince, baktım gülmekten kendini
alamıyor. Ötekilere de böylesine önemli bir olaydan, "Mucize"den ötürü hiç bir heyecan
belirtisi yok. Peki niçin çabalıyorlar?

O zaman anladım ki, onlar için önemli olan Yusufun uçması, uçmaması değil, bir masaldır bu,

her masal gibi dinlenir geçilir. Ama masalı doğrulamak ya da yalanlamak diye bir sey olamayacağı için, dayımın akılcılığından tedirgin oluyorlar. "Bırak" demek istiyorlar ona, "üstüne düsme, çocuk uçtum diyorsa uçtu deriz. Ehali öyle istiyorsa öyledir."

Çok garip bir sey, o sırada köylülerle aramda bir benzerlik buldum: Dayımın bu masala bunca önem vermesi, benim için de saçmaydı. Yasamın dısında belki de ona kosut, her gün binlerce binlerce örneğini gördüğümüz saçmalıklardan biri idi bu. Üzerinde durulmaya değmezdi. Böyle düsündüğüm için dayıma destek olmadığımı anladım. Dayımın bu gibi olayları bir çatısma durumuna getirmesi bana, olayın kendisinden daha saçma görünüyordu. Çünkü saçmalık, üstüne düsüldükçe, daha da saçmalasır.

Ama böyle düsünmem beni içten içe rahatsız etti. Belki de dedim, kendi kendime, dayımla saçmalıkların çesidi üzerinde anlasamıyoruz. Benim sorunlarımın da bu kez ona saçma görüneceği korkusunu içeriyordu bu düsünce. Kendi basına, tek basına çevresini değistirmeye kalkan bu garip adamı, gerçi bir bencil sayamazdım, kendisi için hiçbir sey istemiyordu; ama herkesi kendine benzetmek, kendi gibi düsündürmek isteyiş de bencillik sayılmaz mıydı? Mantığımı yürütmek istemiyordum, bundan çekiniyordum. Sorunları önem sırasına koymaktan baska çare olmadığı düsüncesine sığınıyordum. Ama her seye karsın burada, bu olayda bir yan tutmak olanağını bulamayısım beni rahatsız ediyordu.

Dayım bir süre daha onları dinledikten sonra, piposunu hızlı hızlı cigara tablasına vurarak bosalttı. Sanki kurultay baskanı susmağa çağırıyordu konusanları.

Sustular.

— Hepsi saçma bu anlattıklarınızın, dedi. Her iki yana da adam saldım. Gelen haberlere göre, Yusuf aynı anda hem Kayalıburun'da hem bakkal Kazım'ın yanında, hem kendi evinde çıkıyor. Buna kimin aklı yatar? Bana Yusuf un uçtuğunu gören bir kisiyi gösteremiyorsunuz. "Yusuf uçtu" diye bir laf atılıyor ortaya. Herkes buna inanıyor. Çıldıracağım. Yusuf un ayakkabılarını Kayalıburun'da bulmaları ise düpedüz yalan. Kim bulmus? Çağırın gelsin buraya. Yörük Hüseyin, "Ayakkabılarını bırakmıs" diyor. Peki nerede ayakkabılar? Yusuf'un ayağında. Gittim gördüm. Üstü bası ıslakmıs... (Dayım yerinden kalkıyor, sürahiden bir bardak su doldurup üstüne döküyor.) Buyurun iste benim üstüm basım da ıslandı. (Davayı kazanmış gibi gözleri parlayarak bana bakıyor.) Uçtum mu ben simdi? Halit Bey gülerek:

— Sen baska bey, diyor, sen... Dayım:
— Yooo... Olmaz böyle saçmalık, diye sürdürüyor sözünü. Gittim Yusuf'un evinde buldum kendisini. "Söyle bana" dedim. (Dayım gözlerini açıyor bağırarak, sağ elinin isaret parmağını yukarı doğru kaldırıyor.) "Söyle? Uçtum de kabul edeceğim..."
Herkesin yüzüne bakıyor uzun uzun, sonra diyor ki:

— Ağlamaya basladı. "Hayır hayır uçmadım" dedi. Dste bu kadar. Biz kahvede Çarsamba dememiş miydik? Çarsamba günü hepimizin yanında uçmayacak mıydı? Aradan kaç Çarsamba geçti. Oyaladınız beni. Niçin bizim yanımızda uçmuyor?
Halit Bey gene gülümseyerek:

— Onun da bir bildiği var elbet, dedi. Dayım ona sert sert:
— Sen de inanıyor musun Halit Bey? diye sordu. Sen ki bu yerin geçmisini bilirsin, miskinliği, köleliği bilirsin, yanından Meclis albümünü eksik etmezsin, haritanı açıp açıp, topraklarımızın seyrine doyamazsın, Mucizeler mi çizdi o haritayı Halit Bey?
Halit Bey:

— Canım bey, dedi alçak sesle, o baska, bu baska. Dnanıp inanmamak değil ki konumuz. Bir köye ermiş de gerek elbet. Ama sen diyeceksin ki, ermiş değil, bu deli. Olsun! Bir köye elbet bir

deli de gerek. Hiç delisiz köy gördün mü sen? Köylü çalısıp ekmeğini kazanıyor, namusu ile ya,
iş burada.

Dayım:

— Size son sözümü söylüyorum, dedi. Yusuf gözlerimizin önünde uçarsa uçar. Yoksa size
katılamam, bu saçmalığı sessizce
159

geçistiremem. Benim bu köyü kalkındırmak için tasarılarım var, biliyorsunuz. Kooperatif
gelisecek, yakında domuz satımına da baslıyoruz. Gidip kentte anlasmayı imzalayacağım.
Etini yemez-seniz yemeyin. O da simdilik ha! Satacağız domuzlan. Dste açıkça söylüyorum Yusuf
benim yanımda uçarsa gideceğim bu köyden. Yoksa tasanlarımı uygulanm. Gık diyemezsiniz.

Küçük kurultaydaki konusmalar sona ermisti. Konuklar gitmeye davrandılar. Damat ile Hacı
yan gözle bana bakıyorlar, beni kendilerinden saydıklan anlasılıyor. Belki de, "Sen yatıstır
dayını" demek istiyorlar. Ben de gözlerimde hafif bir gülümseme ile onlann bu yakınlığını iyi
karsıladığımı belirtiyorum, belki de istemeden.

Vedia da bütün bu konusmalar sırasında yanımızda duruyordu, ama dinlemiyordu,
düsünceliydi. Bana bakmıyordu. Belki de konu ile ilgilenmemi gereksiz bulduğu için böyle
yapıyordu. Gerçekte hep onunla dolu olan kafamın içi, eve dönüp de böyle bir toplantı içine
girince ilgi yönünü değistirmisti. Bir oyalanma idi benimkisi, bir ara verme. Konuklar gidip yalnız
kalınca, gene Vedia'yı bulacaktım içimde. Ama kendimi? Kendimi bulabilecek miydim? Dlk kez
karsılasıyordum kendimi arama düsüncesiyle.

Dayım önden, konuklan arkadan, bahçeye indiler. Hacı sapkasını çıkanp giyerek, "Bak su ise!"
diye mırıldanıyordu. Halit Bey, haritasını, albümünü koltuğunun altına sıkıstırmıstı. Damat bir
adım arkasından onu izliyordu. Geriden gidenler birbirlerine bakıp susuyorlardı. Halit Bey,
"Tesekkür ederiz" diyordu dayıma. Dayım ise, bu tesekküre aldırmıyor, seranın simdilik domuz
yollama istasyonu olarak kullanılacağını anlatıyordu.

Ben asağı inmedim. Sofada Vedia ile karsı karsıya kaldık.

— Sen ne diyorsun bu islere? diye sordum. Omuz silkti.
— Yusuf'un uçtuğuna inandın mı? diyerek açtım sorumu. Bu kez:
— Bana ne dedi. Belki uçmustur.
— Dayım böyle dediğini duyarsa kızar.
— Neden kızsın?
— Baksana, köylülere kızıyor ya! Vedia:
160
— Kızıyor mu? diye sordu.

— Öyle ya, dedim, konusmalan dinlemedin mi?
— Hayır.
— Ama buradaydın ya, yanımızda?

— Nereye gidecektim?
— Bir yere gitseydin demiyorum, ama... Vedia sözümü kesti.
— Babam sen çekil odana demedi ki...
— Odana gitseydin ne yapardın?
— Ne bileyim.
— Beni düsünür muydun?
— Nasıl yani?
—7 Bu aksamki sevismemizi.
— Sevistik ya.
— O kadarla bitti mi?
— Gene mi seviselim diyorsun? Dyi olur ama, day .n evde.
— Bu gece odana geleyim mi?
Vedia'nın bir sey söylemesine vakit kalmadı, dayımın merdivenlerden gelen ayak seslerini
duyduk.

Yaslı adam bir atlet çevikliği ile içeri daldı, doğru gidip belindeki tabancasını duyara astı. Bize
hiç bakmıyordu. Masanın üzerinde duran sarap sisesinden bir bardak sarap doldurdu, bir
dikiste içti. Sonra derin bir soluk vererek:

— Bu iş burada bitti, dedi. Ben yendim. Bana döndü:
— Yeğen, dedi, bu oyun gerçek bir düzendi. Beni alt etmek için hazırlanmıs. Anlıyorsun ya?
Oysa bende o göz yok. Perisan ettim hepsini. Bana düpedüz karsı gelmeye cesaret
edemiyorlar, karsıma bir deliyi, bir zavallıyı çıkarıyorlar. Onunla uğrasmayacağımı sanarak.
Belki de uğrasamayacağımı: Beni ya ermisin ya da budalanın karsısında yenik düsürmek
istediler. Senin yanında, kahvede anlasmamış mıydık? Baktılar ki, o yoldan paçalan sıkısıyor, bir
gece yansı olayı yarattılar. Yusuf'u uçurdular Kayahburun'dan.
Kahkahalarla gülmeye basladı.

Hiç de konusmaya niyetli olmadığım halde:

— Dayı, dedim, istediklerinizi yapmanıza Yusuf engel değil ki...
Sakallarını tutarak:

— Nasıl? diye sordu.
— Anladığım kadarı ile köylü bu olaya, olayın dar anlamı içinde bakıyor. Diyebilirim ki, bir çesit
merak, hatta eğlence konusu olarak. Siz, bununla hiç ilgilenmeseniz, gülüp geçseniz ne
değisir?
Sakalını bıraktı, alnına düsmüş olan kıvırcık saçlarını yukarı kaldırarak:

**— Bunu sen mi söylüyorsun? dedi.
Gözlerimin içine bakıyordu. Kendimi birden sınava çekilmiş durumda buldum. Benim halk
anlayısım, mücadele ve devrim anlayısımdı söz konusu olan. Çok acele gözden geçirdim
kendimi, güçlü ve zayıf yanlarım vardı. Ama bundan da kötüsü, o anda eylem dısı
bulunusumdu. Konuya girmek istemedim. Bu bakısma kendiliğinden her seyi ortaya
koyuyordu. Ben, halkın kör inançlarına boş vererek, halk için çalısma yanlısı çıkıyordum. Bunu
açıklamaya yanassam, dayımdan alacağım karsılığı çok iyi biliyordum. Suçlayacaktı beni.
Bunun üzerine ben de onu düsçülükle suçlayacaktım... Ve çekip gitmem gerekirdi.**

Dayım bütün bunları, yüzümden okumuş gibi gülümsedi sonra:

**— Ben mi halkın eğlencesi olayım istiyorsun? diye ekledi. Ben kuyruk olamam ben (bağırıyor,
bir eliyle masaya vuruyordu), ben kendimi her an kendine tanıtlamakla görevliyim. Anlıyor
musun? Üst yanı vız gelir. Basaramazsam çeker giderim. Dünya'da savasım konusu mu yok!
Daha olmazsa Schweitzer gibi Afrika'ya giderim. Bütün sorun, ısığı bir yerlerden parlatmaktır, o
kadar. Sonrası ne olur, hatta olur mu, olmaz mı, orası önemli değildir.
Hiç istemeden:**

**— Ama zamanı değilse, zamanı gelmediyse... diyiverdim. Dayım:
— O senin kuruntun, dedi. Zaman dediğin seyi gene insanlar getirirler. Kosullar da içinde
olmak üzere her seyi yaratan insandır. Zaman, hem basarının, hem de basarısızlığın ölçüsüdür.
Basanrsam zamanı imiş derler, basaramazsam değilmis. Ancak sunu da bilmeni isterim ki, ne
diyecekleri önemli değildir. Yaratıcılığın kendisi güzeldir.
Orada geçirdiğim günler, aylar içinde ilk kez:**

**— Siz ne istiyorsunuz? diye sordum. Dayım:
— Bekliyordum bana böyle bir soru yönelteceğini, dedi. Sonra da balkondan dısarı, ayısıklı
geceye bakarak:
— Dnsan olduğumu anlamak, diye ekledi. Yasamak, yiyip içmek, hatta sevismek. (Bunu
söylerken göz ucu ile Vedia'ya baktı) yetmez insan olmaya. Bir seyleri değistirebilmektir bizim
için gerekli olan.
Sözünü kestim.**

**— Ne olursa olsun, değistirmek mi? Dayım sert ve kesin:
— Evet, dedi. Eğer bu köyde Ermiş Yusuf olmasaydı ben uçardım Kayalıburun'dan.
Nasıl oldu bilmiyorum, tartısmaya girmek ne demek, konusmak bile istemezken, birden sinirli
sinirli dalıverdim konunun içine, günlerden beri dayım üstüne birikmiş olan düsüncelerimi
döküverdim.**

**— Anlasılan, dedim, sizin için yurdun o yana ya da bu yana doğru değismesinin hiçbir önemi
yok. Yeter ki değistiren siz olun! Sizin istediğiniz olsun! Halkı ve toplumu bilimsel açıdan görmeye**

**önem vermezsiniz. Çünkü sizler için öyle bir açı sözkonusu değildir. Siz, heveslerini toplumun
gereksemesi sayan kisilerdensiniz. Evet, sizin kisiliğinizi çözümlemek, yurdumuzun geri kalma
nedenlerini açık seçik ortaya koyar. Siz, kendini halktan ayrı görmenin tipik örneğisiniz.
Neredense gelip halkın üstüne oturuyorsunuz, okumusunuz, yabancı dil biliyorsunuz,**

yabancı ülkeler görmüssünüz, halkınızdan kopuk olarak uygarlığı tanımısınız, ama onun da nasıl bir uygarlık olduğunu düsünmek gereğim duymadan dönüp halka baktığınız zaman, bilisiz, kaba, geri, kör inançlara gömülü, tembel, aptal bir yığın görüyorsunuz. Memnun oluyorsunuz. Çünkü size geri, kaba, tembel, akılsız, bilisiz bir halk gerek. O olmasa "ben"inizi nasıl doyurabilirdiniz?

Dayım birdenbire baslayan bu söylev karsısında önce sasırır gibi oldu, ama çabuk toparladı kendini, kavgaya her an hazır ruhunun çevikliğinden yararlanarak bu duruma uyarlandı. Öyle uyarlandı ki, istediği bir müzik baslamısçasına, keyifle dinlemek için bir iskemle çekti altına, içinde hosnutluğun kıvılcımları yanan

163

gözlerini gözlerime dikti. Vedia'ya bakamamıstım, onun ne durumda olduğunu bilmiyordum. Ancak gözucu ile gördüğüm, o da dayıma bakarak bir iskemleye oturmustu.

— Sizin için gerekli o, diye yineledim sözümü. Sizin oyuncağınız da diyebiliriz ona; özgecinizin, özverinizin oyuncağı. Siz halkı hiçbir zaman anlamamıs, hiçbir zaman saymamıssmızdır. Bunu yalnızca size söylemiyorum dayı, hatta yalnızca sizin kusağınızdakiler için de söylemiyorum; bu ulusun tarihî boyunca bütün basa geçenleri düsünerek konusuyorum. Padisahlar, vezirler için halk demek köle demekti, bu köle çalısacak, sırası geldiğinde savasta ölecekti. Birtakım reform gösterisleri ile değisti mi sanki bu durum? Yooo... Efendilerin sayısı arttı sadece, buna uygun olarak da yeni bir sahtecilik doğdu. Eskiden lafı bile ağıza alınmayan "millet, vatan" sözcükleri moda oldu. Artık "millet, vatan" için keyif sürülüyor, zengin olunuyor, vergi alınıyor ve savasılıyordu. Ortalık durulunca ne görüyorduk? O "millet" dedikleri eskisinden daha yoksul düsmüs, "vatan" dedikleri biraz daha haraplasrnıs. Eğer halk, ulus gerçekten düsünülseydi, gerçekten sayılsa, sevilseydi, bunca zamandır bir kalkınma görülmez miydi. Bakın, bayramların sayısı gitgide artıyor, bunların her biri bir egemen sınıf ya da zümrenin basa geçisinin bayramıdır, halkın, ulusun değil. Her kurtarıcı yalnız paydaslarını toplayıp keyfine dalmıstır. Ama bununla yetinmezler, kendi bayramlanna halkın da katılmasını isterler. Hani zengin evlerinde düğünler olur ya, zenginlerin mutlu günleridir onlar; zavallı hizmetçiler, usaklar da katılırlar o mutluluğa, onların da yüzleri güler. Nefret ederim eseklesmiş halktan. Ne gülüyorsun be! Senin düğünün değil ki bu! Bir savaş olur, köylüleri ite kaka cepheye sürerler, lüks döseli odalarda

hazırlanır bunun planı; biri eline kalemi alır, harita üzerinde bir birliğin yerini değistirir... Oysa bu
harita üzerindeki değisiklik birkaç bin kisinin ölümü demektir. Öldüğüne göre bari çoluk
çocuğu refaha kavussa... Ne gezer! Eskiden halk adına yenilip içilmiyordu, sonraki yenilik
buradadır iste, zaferin, toplanan zenginliğin en büyük payını yöneticiler bu kez halk adına
tıkınmaya basladılar. Bu halkı kendi basına bıraksalardı, yemin ederim,yöneticilere hiç gerek
duymadan daha mutlu yasamanın yolunu bulurdu o. Boş durmaktan hoslanmayan dayım,
Vedia'ya eliyle isaret

ederek kendisine sarap vermesini istedi. Vedia bu isi yapadursun, o da gülümseyerek bana
döndü:

— Eee..., dedi, dinliyorum. Bakalım bu giriş nereye varacak?
— Giriş değil ki bu, dedim, bizim dünümüzle günümüz birbirinin aynıdır, değisen bir sey yok
ortada. Asıl belirtmek istediğim bu. Ama daha somut olarak sözü size getirmemi bekliyorsanız,
onu da yapacağım. Sabredin. Ulusal gelirin en büyük parçasını hep mutlu azınlık aldı. Bu
yüzden okuyup yazma, bilgi edinme, güzel sanatlar eğitimi görme gibi uygarlık için gerekli
olan bütün seyler onların tekelinde idi. Avrupa'lara gidiyorlar, yabancı diller öğreniyorlar,
görgü ediniyorlar, * -ırda dönünce de halkımızı geri, dar kafalı görüyorlardı. Yetismelerine
uygun olan yüksek mevkilere de kolayca geçiyorlardı elbet. Eski bir nazırın oğlu vekil oluyor,

vekilin oğlu da bakanlığa atanıyordu. Ve bunların tümü halka hizmet ettikleri savını ileri
sürüyorlardı; hem de özgecide bulunarak, rahatını tepmis, keyfinden vazgeçmiş gibi yaparak... Hadi canım sen de, ne özgecisi, ne özverisi! Devlet isi, hükümet isi bile giz gibi
aralarında konusuluyordu ancak, bilerek, evet, bilerek saklıyorlardı, halktan devletin girdisini
çıktısını. Halk sadece söylevlerde övülecek, fakat yönetimden uzak tutulacaktı. Kural buydu,
Yöneticilerin arasında bir geçimsizlik oldu, bir rezalet çıktı diyelim, en basta halktan saklanıyordu bunlar. Demek yöneticiler, birbirleriyle ne denli yarısa, mevki kapma yarısına
girseler de sınıflar çıkartan gerektirdiğinde birbirleriyle kenetleniyorlardı. Fakat sürüp gidemezdi
bu, ipleri gevsetmenin zorununu duydular sonunda. Sanıyor musunuz ki, halk, kendisine
sadaka gibi verilen birtakım haklardan ötürü yöneticilere kendini borçlu sayacaktır. Yok
canım, halk eskiden olduğu gibi yine nefret ediyordu basındaki-lerden. Etmiyorsa onu dürtmek
gerekir, kafasına vura vura uyandırmak gerekir onu.

Dayım sarabını yudumlayarak beni dinliyor, arada bir gülümsüyor, sonra kaslarını çatıyor,
dikkat kesiliyor, basını sağa sola sallıyordu.

— Bitti mi? diye sordu, benim bir ara susmamdan yararlanarak.
— Bitmedi daha, dedim, çünkü daha size gelmedim,
Dayım:

— Ben de onu bekliyorum, dedi. Ama sanıyorum ki, bu söylediklerini bir de benim için
yineleyeceksin.
Sonra benim söze baslamama fırsat vermeden Yedia'ya döndü:

— Sen çekil, dedi.
Vedia kalktı, sallana sallana odasına gitti. Alınganlığa kapılmadığını yürüyüsünden anlamıstım.
Hareketlerinde, konusmalarımızdan sıkıldığını gösteren bir belirti de yoktu. Ya da bütün bunlar
benim kuruntularımdır. Onun için bir konusmayı dinlemekle dinlememek arasında bir ayırım
olamaz. Dinliyorsa duyduğu için dinliyordur.

Dayıma:

— Evet, dedim, bir de sizin için yineleyeceğim söylediklerimi. Ama genelden somuta geçeceğim. Biz somut düsünürüz.
Da}'im açıkça alay ederek:

— Ya! dedi.
Artık hızımı almıstım.

— Ne o? dedim, beğenr lediniz mi?
— Ayol, dedi, somut düsünmek ilkellerin isidir. Dlkel kafa soyutlama yapamaz çünkü. Sana
gelince, ben senin asıl somutla-ma yapabileceğini sanmam.
— Siz düsçülükten fırsat bulamadığınız için somut gerçekleri anlayamazsınız.
— Ne imiş o somut gerçekler. Sadece "sözler" olmasın sakın?

Gülümsedim.

— Bekleyin biraz, görürsünüz. Siz sehbender Nazmi beyin oğlusunuz, babanız Avrupa'larda bulunmus, para biriktirmis, sizi Dngiltere'de okutmus, size "pasalar gibi yasatacak" bir para bırakmıs. Evet, pasalar gibi... Bunu annem söylemisti bana. Ama ne öğretici bir söz! Sizce görünüste bu parayı rahatınız, keyfiniz için harcamadınız, kendinize göre birtakım amaçlarınız vardı, onlar için sarfettiniz. Geri kalmış bir bölgede bir görev alıyor, ora halkının kafa düzenini, yasayış biçimini değistirmek için birtakım savasımlara girisiyordunuz. Ama kesin olan yenilgiden sonra da baba evine dönüyordunuz. Paranız olmasaydı yapabilir miydiniz bunu? Sizin keyfiniz değil miydi bu? Evet, keyfiniz... Siz halkla

166

oynamaktan keyif alan bir pasazadesiniz. Buraya da yine böyle bir amaçla geldiniz, belki köylü için yararlı kimi islerde ona öncülük de ettiniz, ama durum bu ölçüde kaldıkça rahat edemiyor dunuz, dille huzurunu kaçırmanız gerekiyordu halkın. Ona domuz yedirmeye, ya da domuz ticareti yaptırmaya kalktınız. Çünkü onun inançlarına saygınız yoktu. Ayrıca sunu da söyleyeyim ki, sizin burada sera kurmanız, kooperatif kurmanız da tutarsız islerdir. Çünkü belli kosullar içinde bulunan bir toplumun yalnızca bir parçası, bir kösesi, o kosullardan bağımsız olarak düzeltilemez. Siz bunu bilmiyor, bunu anlamıyorsunuz. Siz bir yabancı, bir Doktor Schweitzer'siniz burada. Gittiğiniz gün, bir parçası bile kalmayacak kurduğunuz, kurmak istediğiniz seylerin. Toplumu kökten değistirmektir gerekli olan. Kurulu düzen yıkılmalıdır ki, yenisinin temeli atılabilsin. Biz bu idealin insanlarıyız iste.

Daha böyle sürdürebilirdim sözümü, fakat birdenbire anladım ki, sürdürdükçe yinelemeye düsecektim, buna zorunlu idim, çünkü kendimi kapıp koyverdim mi, sözü Vedia'ya getirmeden duramayacaktım. Dayımın Vedia'yı evlat edinmesi de onun düsçülüğünün bir parçasıydı. "Soylu aile" masallarını bir yana bırakıyordum, ortada düpedüz yoksul bir kızı kurtarma amacı idi görülen. Köylülere yaptığı iyilikler, bir kız çocuğunu alıp kurtarması, onu alkıslamamıza yeter nedenler olacaktı aklınca. Gerçekte Vedia sorunu belki bunca basit olmayabilirdi, içimde belli belirsiz bir kusku hep sürüp gidiyordu bu konuda, fakat ben onu aydınlığa çıkarıp çözümleyemiyordum. Dokunulmaz olarak kalacaktı o konu ve hep öyle kaldı.

Ben durur durmaz dayım kalktı, bana sarap getirdi. Yüzüne baktım, bu yüzde benim konusmamın hiçbir etkisi görülmüyordu; sözlerime hak verip vermemesini bir yana bırakıyorum, onu darıltıp darıltmadığım da belli değildi.

Sözü dayıma kaptırmak istemiyordum, sarap bardağını biraz öteye iterek:

— Biz, dedim, halka iyilik etme isteyen tuzu kurulardan değiliz; biz ona iyilik etme gücünde olduğumuzu bile söyleyemeyiz; biz belki onu sevmiyoruz da, çünkü sevmek de bayağı bir duygusallıktır, onu sevmekten ötürü bir eyleme girismiş değiliz demek istiyorum; biz onu ezenleri yok etmek istiyoruz, biz tarihin

ona açtığı kapıyı itiyoruz, o kadar... Çünkü böyle bir kapının açılacağını belki o da bilmiyor, bir sarsmahyız onu, ortalığı yıkarak, karıstırarak aklını basına getirmeliyiz onun. Biz romantik değiliz, biz acıma bilmeyiz, biz...

Dayım birden kesti sözümü, sinsi sinsi gülerek: — Sen yüzyıl gecikmiş bir Bazarov'sun oğlum, dedi. Benim romantikliğim yanında seninkisi daha gülünç kalır. Neden mi? Anlatayım: Ben tek basıma çalısıyorum, yengimin de, yenilgimin de sorumlusu benim, kimseye iyiliğimin dokunmadığını kabul etsem de, kimse de benim zararlı olduğumu ileri süremez. Benim paramı pulumu, bütün zamanımı böylesine romantikçe hevesler uğrunda harcadığıma gelince, bundan bir beklediğim olmadığına göre nasıl suçlayabilirler beni? Dleride yonutumu dikeceklerim, yasamımla ilgili kitaplar yazacaklarını düsünmediğimi biliyorsun. Böyle bir sey düsünseydim düpedüz aptal denirdi bana. Ben sadece böyle bir yasam yolunu tutturmuş bir

deliyim,evet deliyim. Çünkü böyle berbat bir dünyada akıllı yasamanın olanağı yoktur.
Kendimi oyalıyorum, azıcık da olsa, bir yararlı olma niyeti var içimde. Ben sana göre bir
bireyciyim, kendime göre ise bir devrimci. Evet, gülme, bir devrimci... Ama kitaplarda
yazılmayan türden bir devrimci. Kenttekilerin bencilliğinden, aptallığından, yozlasmıslığından,
hattâ hattâ hiyanetinden tiksinmiş biri. Ama anlıyorum ki senin için asıl düsman onlar değil,
benim. Çünkü ben halkla, köylü ile iliski kuruyorum, sizin düsündüğünüzden çok baska biçimde
bir iliski... Seni çıldırtan bu iste! Eğer ben de kentte bir kentsoylu gibi yasayıp gitseydim, seni hiç
rahatsız etmeyecektim, çünkü notumu kolayca verecektin benim. Simdi ise ezberlediğin
durumlar dısında bir durumla karsılastığın için rahatsız oluyorsun benden. Aklını çalıstırmaktan
yorulacağını düsünüyorsun. Bir türlü sezemiyorsun ki, ben de sana bakarken rahatsızlık
içindeyim. Hem "rahatsızlıktan da çok bir sey bu, seni yadırgıyorum, bir insanın kendinden nasıl
bunca habersiz olabileceğini anlayamıyorum. Ser bir yerden kalkıp bir yere gelmedin yeğen,
iyi dinle beni, sfn çevrenden çıkıp bir bosluğa düstün. Çevrenin içindeyken her sey yolunda
gidiyordu; amaçlar, eylemler, sonuçlar, kaçmalar, saklanmalar... ve bütün bunlar belli
kuramlara göre yürüyordu ve siz o kuramları özümsemiş kahramanlardınız. Ama buraya
düsüverince ne oldu?

Ne eylem kaldı, ne kuram. Burada artık bir toplum içinde değilsin sen. Toplum, içine girilir ve
içinden çıkılır bir sey senin için. Burada seni hiçbir sey ilgilendirmez, çünkü burası toplumdan
sayılmaz. Sen "çevre" ile "toplum"u birbirine karıstırmısın. Arkadaslarından ayrı düsünce bir hiç
oluverdin burada. Anlıyor musun, bir hiç. Oysa ben senin gibi değilim, bak, nereye gitsem
nereye yerlessem, orada savasacak bir sey buluyorum. Benim için dünyanın her yanı birdir.
Oysa sen bir "çevre"yi dünya sandın. Romantiklik değil de nedir bu? Toplumu kökünden
değistirmek sorununa gelince, düpedüz bir tembellik bu. Çünkü gözünün önündeki birçok isi
küçük görmeni sonuçluyor, çünkü onlar küçük islerdir sen büyük isler için gelmisin dünyaya.

Sarap bardağını sonuna dek dikti.

Ben bu fırsattan yararlanarak, burada gizlenmemin savunusuna geçtim.

— Biz darbe vuracağımız zamanı da, çekileceğimiz zamanı da biliriz, dedim.
Aldırmadı ne dediğime, ayağa kalktı, dolasmaya baslayarak sürdürdü sözünü:

— Sen her seyi değistirmek istediğin için hiçbir seyi değistiremeyeceksin. Tümü aradığından

parçayı unutuyorsun. Bir yapı, taş taş üstüne konarak yapılır. Sense sadece yapıyı görüyorsun.
Sana hangi somut isi önersem küçümseyecek, bana "genel"i aradığını söyleyeceksin, biliyorum. Tembellik dediğim bu iste. Toplum değismedikçe hiçbir sey değismez... Peki, doğru,
ama toplum dediğin de nedir ki? Ben domuzu sokmak istiyorum köye. "Domuz en büyük
gübre fabrikasıdır" sözü kimin biliyor musun?
— Hayır, dedim kayıtsız.
— Mao Tse Tung'un, dedi. Halkın tüm alıskanlıklarına saygılı olmak halk sevgisi, ya da sen onu
sevmediğine göre, halk saygısı değildir. Senin için geçmisten kalma değerli, saygın bir sey var
mı? Yıkmak istediğin düzenin ahlâkı, alıskanlıkları değil mi sürüp giden?
Sonra yanıma geldi:

— Gerçeği öğrenmek ister misin? dedi.
Yüzünde o güne değin görmediğim bir yumusaklık, bir yorgunluk, bir candanlık vardı. Dçtendi.

— Sen de, ben de masalıyız bu ülkenin. Sana da, bana da

169

gülümseyerek bakacaklar ilerde. Bana bireyci diyorsun ya, sen de bireycisin. Dkimiz biriz. Ama
doğrusunu istersen, ikimiz de bireyin ne demek olduğunu bilmiyoruz. Birey ilerde gelecek belki.
Ne bileyim?! Herhalde kurtarıcılara gerek kalmayacak. Ama o günler gelinceye dek çok acı
çekilecek, çok sey yok olup yeniden kurulacak...

Basını arkaya attı, gözlerini kapattı. Ben susmus, onu dinliyordum. Bir sey daha söyleyecekti,
vazgeçti. Tam karsıma gelip sevgi ile yüzüme baktı. Bu öyle bir bakıstı ki, az önce onunla
tartıstığımı unuttum.

— Umutlusun demek, dedi.
Sağ elinin içini bütün yüzünde basura basura dolastırdı. Arkasından da:

— Vedia, diye seslendi içeri. Vedia hemen çıktı odadan. Sasınp kaldım.
Dayım belki de bu saskınlığımdan yararlanarak kızına döndü.

— Hadi artık yatalım, dedi.
Fakat bana öyle geldi ki, kızına "Sen yatma" diyor, "Beni bekle".

Bu bir kuruntudur diye düsünerek, ikisine de iyi geceler diledim ve odama girdim.

Dayımla aramızda geçen tartısma, ruhumda çok daha önce tohumları atılmış bulunan bir
düsüncenin iyice belirginlik kazanmasını sonuçlamıstı. Gerçeklik duygusunun sarsıntıya
uğramasıydı bu. Kendimden saklamaya çalıstığım korkunç bir duygu. Gerçi dayıma iliskin
görüslerimin sağlamlığından hiçbir kuskum olamazdı, o vardı, ama ona söylediklerimden
baska olarak bir düsçü bile değildi, gönlünü eğlendiren, bunun için de kendine uydurma bir
dünyada sözüm ona ülküler seçmiş görünen bir zengin çocuğu. Kısaca söylenmesi gerekirse,
onun durumunu çözmekte, anlamlandırmakta, yorumlamakta hiçbir güçlük yoktu. Bir roman
kahramanıydı o. Ama ben öyle değildim, büyük kentte iken hiç saka götürmeyen birtakım
olayların içinde rol oynamış olan ben, siyasa alanında büyük küçük herkesin basına
gelebilecek bir zorunlulukla oradan kaçmıs, bir köye gizlenmistim. Dste bu "gizlenmiş adam"
durumum burada ilk günlerdeki görünüsü

170

içinde sürseydi, hiçbir sorun çıkmayacaktı ortaya, ben kendi gerçekler dünyamın içinde
kalacaktım, kendimden söyle ya da böyle kuskuya düsmeme bir neden olmayacaktı,
böylece bütün ömrümce ruhum denge içinde kalabilirdi. Yok mudur öyle insanlar! Dttihat ve
Terakki Partisi'nde çok küçük bir rol oynamış ve sonra ömrü boyunca evine çekilmis, nerden
edinmiş olduğuna hep sasakaldığım bitmez tükenmez anıları ile mutlu yasamış bir akrabamız

vardı, kendisinin ve partisinin varlığından bir gün bile kuskuya, ruhunda mutsuzluk rüzgârları
estirecek bir özelestirinin acısına düsmemisti. Ama iste benim durumum onunkinden çok ayrı
bir yön almış bulunuyordu simdi. Burada kendimi" bastırama-mıs, silememistirh, üstelik de büyük
kentteki kisiliğimden çok baska bir kisilikte, bir devrimci iken bir âsık olarak ortaya çıkıvermistim.
Dayımın dediği gibi, sadece orada iken bendim, çevremle yasayan biriydim de, buraya
gelince o benliğimden uzaklasmıs, çevreme yabancı düsmüş değildim, keske öyle olsaydım...
Yürürken durmamıstım, bir ikiliğe düsmemistim, kendi gerçeğini yasayan bir adamdım,
çevremle alısverisimi hiç kesmemistim (dayımın dediği yanlıstı), ama orada iken bu alısveriş
baska biçimde, burada iken baska biçimde göstermisti kendini. Bunlardan hangisi gerçekti?
Dste gerçekçilik duygum burada sarsıntıya uğruyordu. Gerçeklik dediğim sey benim değildi,
benimle eğlenen, dısımda bir seydi sanki; dayımla tartısmamız, bende onun istediği etkiyi
değil, bambaska bir kusku uyandırmıstı.

Elimi yüzümü yıkamam için onların da odalarına çekilmelerini beklemem gerekiyordu.
Odamda, duvarlardaki resimlere bakarak oyalanıyordum. "Ben buraya resim yapmaya
geldim" diye düsünüyordum. Ne kadar süreceğini bilmediğim, belli bir zaman geçirmeye.
Oysa, bakıyordum da, olayların içindeyim yavaş yavas. Hem de pek öyle yavaş değil.
Vedia'ya tutuldum, onunla sevistim. Oysa buraya gelirken sevdalanacağımı aklımdan bile
geçiremezdim. Sonra burada her sey bir bilmece olup çıktı benim için. Köylüleri anlayamadım,
anlamak için de çabalamadım doğrusu. Ama onlar, ben hiç farkında olmadan, etkileri altına
aldılar beni. Edilgen tutumum, konuk durumunda bulunmam buna yardımcı oldu. Dayım bir
sorun olarak çıktı karsıma. Dahası, kendimi tartmama, elestirmeme neden oldu. Olaysız ve

sorunsuz bir yerde aklımı, ruhumu dinleyeceğim derken, benim o güne değin düsünmediğim
bir takım sorunlarla, olaylarla karsı karsıya geldim, Evet, bunları hâlâ önemsiz, küçük
görüyorum, ya da öyle görmeye çalısıyorum. En iyisi, bütün bunları bir yana bırakırım, dedim.

Dısardan gelen sesler sofranın toplandığını anlatıyordu. Dayımın gırtlaktan çıkma boğuk sesini
duyuyordum arada bir, ama ne dediği anlasılmıyordu. Yavaş konusuyordu.

Bir süre pencereden dısan baktım, geceyi dolduran olayları düsündüm. O sırada dısarıdan
gelen sesler de kesilmisti. Uyumak istemiyordum, ama gene uzandım yatağa üstümü basımı
çıkarmadan. Ne tuhaf, dalıvermisim o an. Düsümde Vedia'yı görüyorum, beni elimden tutmuş
kaçırıyor... derken uyandım. Giysilerimi çıkarmayı düsündüm. Ev ve çevresi tam bir sessizlik
içindeydi.

Ayağa kalktım. Pantolonumu çıkardım... Dste bu sırada bahçeden bir konusma, belli belirsiz bir
konusma geldi kulağıma. Yavaş yavaş pencereye yaklastım. Ay, balkon parmaklığının
gölgesini benim pencereme düsürdüğü için, kendimi göstermeden bahçeye bakabiliyordum.
Fısıltı halinde bir konusmaydı bu.

Daha yaklastım, pencerenin, pervazına gizledim basımı, oradan görebildiğimce bahçeyi
taradım gözlerimle. Önce birsey göremedim. Az sonra çiçekliğin yanında, evin güneye bakan
duvarı ile alçak bahçe duvarı arasında dayımın sakallan oynayı-verdi ay ısığında. Karsısındaki
Vedia idi. Ama tuhaf olanı su ki, Vedia dayıma arkasını dönmüs, denizden yana bakıyordu ve
dayım, film çekilirken kamera zorunluluğu ile yapıldığı gibi, kızın arkasında konusuyordu. Bu
durumda beni göremezlerdi. Pencereye rahatça yaklastım, basımı, biraz daha uzattım. Dste o

zaman konusmalar daha net gelmeye basladı kulağıma.

Dayını ağlar gibi:

— Ne olur söyje bana, diyordu, ne konustun onunla? Ne dedi sana? Benden gizleme.
Yalvarıyorum Vedia, söyle, ne olur söyle!
Kız bir sey demiyordu, ya da diyordu da ben duymuyordum. Belki de dayımın
ağlamaklı sesi,
Vedia'nın söylediklerini boğuyordu. Ben sözü edilen adamın kim olduğunu merak
ededura-
yım, dayımın bir sözü daha çarptı kulağıma. "Tanıyor muydun?" dedi. O aksam, köy
daha
ayağa kalkmadan, biz yemekteyken

kapıya gelen, dayımın para yardımı istediği köylü müydü bu? Dayım:

— Hayır, kulağıma bir sey gelmedi, ama çok kaldın. Beni öldürmek mi istiyorsun?
A<~mıyor
musun bana? Sevmiyor musun beni hiç? diyordu.
Sonra biraz daha yüksek sesle:

— Öldürürüm onu, dedi.

O zaman Vedia'nın dayıma doğru döndüğünü gördüm. Fakat basını kaldırsa beni görebilir korkusu ile geri çekildim ve aralarında ne geçtiğini kaçırdım. Vedia'nın sesi de kulağıma çarpmadı.

Az sonra merdiven gıcırdadı, sofada ayak sesleri, Vedia'nın kapanan oda kapısı, asma merdivenin çekilisi, gene sofada ayak sesleri, yukarı katta ufak tefek gürültüler... Ve yine tam sessizlik.

II

Dayım erken kalkardı. Onun uyandığını, yukarıdan gelen seslerden anlardım. Odasının taban tahtalan gıcırdardı, ama bu gıcırdama daha çok sabahlan olurdu. Sanki hep aynı tahta, düzenli aralıklarla yaylanırdı ve salıncak sallanırken çıkan sese benzer bir ses verirdi. Kimi zaman da güm diye bir sey düserdi yere. Derken bas bir sesle bir opera aryası baslardı. Bunu izleyen sessizlikte ben gene dalardım. Çok geçmez, sofadan dayımın ayak sesleri gelirdi. Dayımın yavasça "Vedia... Vedia... Uyandın mı?" dediğini duyardım. Herhalde bunu Vedia'nın kapısında söylerdi ve karsılık alamayınca bahçeye inerdi. Kuyudan kova kova su çekerdi, yıkanırdı orada çırçıplak. Eğer bu sırada Nine, keçilerini otlatmak için bizim bahçeye yakın geldiyse, hayvanlan bahane ederek çığlıklar atardı. Arkasından dayımın kosusu baslardı, dört dönerdi bir süre bahçede. Gürültü ile soluk alır, verirdi.

Dayımın sabah jimnastiği böylece sona ererdi. Bu idmanın odasında nasıl basladığını önceleri ancak kestirme yolu ile biliyordum. Odasını gördükten sonra, bunun gülle kaldırmak ve yay açmak olduğunu anladım. Elbet yerde vücut hareketleri de yapıyordu. Gıcırdamanın nedeni buydu. Odasında çesitli jimnastik gereçleri vardı. Ayrmtılannı onun odasına ilk çıktığım günün öyküsüne bırakıyorum.

Sonra Vedia uyanırdı. Mınltı ile söylenen bir türkü gelirdi sofadan. Sonra dayımın gür sesini duyardım. Nese içinde geçerdi konusmalan, gülüsmeler, sakalasmalar arasında. Dayım boyuna anlatırdı. Vedia arada bir tuhaf tuhaf çığlıklar atardı. Dayımın ise erken çıkacağı sabahlardı bunlar. Ama bir arada kahvaltı etmemiz de öyle pek sık olmazdı.

Ben kimi sabah, dayımın gitmesinden sonra, daha Vedia ile karsılasmadan, yürüyerek ormana giderdim. Yanıma küçük transistorlu radyoyu alırdım. Haberleri dinlerdim can kulağı ile. Bu sırada garip bir gurura kaptırırdım kendimi. Bu gurur, gizlenmemden geliyordu kuskusuz.

Dağın tasın benden habersiz olması hosuma giderdi. Hele haberlerde benimle de ilgisi olan konulara değiniliyorsa, duygularım gülümseme halinde yüzüme

vururdu. Gerçi içinde bulunduğum durumun ne zaman, nasıl değiseceğini bilmiyordum; ama buraya bunu beklemek üzere geldiğim çok açıktı. Öyle ki, zorunluluk karsısında kalmasam, yazı geçirmek ya da dayımı görmek için kalkıp buraya gelmeyi düsünmezdim bile. O kadar kendi havama dalmıstım. Ama simdi, radyodaki haberleri bu açıdan da değerlendirerek incelediğim zaman, buradan aynlacağım günün gelmesi ya da yaklastığı olasılığı beni tuhaf bir kaygu ile etkiliyordu. Vedia'dan bütün bütün aynlmak düsüncesi tatsız, hatta sarsıcı geliyordu bana. "Bütün bütün" deyisim bosuna değildi hiç de, dayımın yasamı düzenli, oturmuş bir yasam değildi ki, buradan ayrılmak onu (Vedia'yı) hemen, istediğim'an bulabileceğim umudunu yasatsın bende. Gerçekte dayımla aile iliskimiz, daha önce de anlattığım gibi, uzaktan, kararsız bir iliskiydi. Elbette bunda dayımın yasamının oynaklığı baslıca etmendi. Bakardın, kısa bir zaman sonra buradan ayrılmıs, kim bilir hangi tutkusunu gerçeklestirmek üzere dünyanın öbür ucuna gidivermis... Ara da bul Vedia'yı.

Aynca, hep dısında kaldığımı sandığım bu köy günlerinin de beni içten içe sardığını sezmiyor değildim. Olaylar ve kisiler, sanki belli etmeksizin kafamda yerlerini alıyorlar, beni yavastan ama hiç de gevsek olmayan bağlarla kendilerine bağlıyorlardı. Öyle ki, sabah gezintilerimde kimi zaman, kendimi buradan saymaya basladığımı sezip sasıyordum. Gerçi bu duygudan

çabuk kurtuluyordum, ama Vedia ile olan iliskimi ne yapacağımı bir türlü bilemiyordum.
Durumumun bir çıkmaz içinde bulunduğunu açık seçik görüyordum: Dliskimizin bende yarattığı bağlılık duygusu, yasamımın baska hiçbir yanı ile dengelenmiyordu; ayrı, gizli, baska, tek basına bir seydi o, hem benim olduğum her yerdeydi, hem de beni o güne değin ben yapan ne kadar düsün ve olay varsa, onlardan bağımsızdı, dahası hiçbir yeri yoktu. Bu bakımdan, onu yakın ve uzak tasarılarımdan hiçbirinin içine yerlestire-miyordum. Bu durumumu paylasacak kimse yoktu, olamazdı da. Böylesi ilk kez basıma geliyordu ve daha garibi, bunun bir benzerine kimsenin rastlamadığını da düsünüyordum. Baska kulu olmayan gizli bir tapınım bulmuş gibiydim. Buradaki insanlar yanında saklılığım nasıl yalnızlığımı yapıyorsa, yarın baskaları ile beraber olduğum zaman da Vedia'dan ötürü böyle bir sürekli

175

yalnızlık içinde kalabilecektim.

Hemen her gün resim yapıyordum gene, ama çalısma saatlerim çok değisik oluyordu. Daha çok, boş kaldığım saatleri seçiyordum bunun için. Düsünce yalın olarak sıkıyordu beni, onu bir isle örtmek, çalısma sırasında düsünmek daha rahat ettirici oluyordu. Böylece zamanın geçisine sığınıyordum. Bir gün dayım yanıma gelip, "Tamam, özgürsün" deyiverirse, ne yapacağımı, neye karar vereceğimi bilememenin verdiği sıkıntıyı baska türlü uzağa atmanın olanağını bulamamıstım. Ben de elbet "Hadi Allahaısmarladık" diyecektim. Sonra?

Sonrası bir bakıma gülünç bir durumdu benim için. Gidip Vedia'ya bakacaktım, ona veda edecektim, çantamı hazırlayacaktım. Dayım belki de "Ne bu acele?" diyecekti, "kal daha!" Ve ben yüzde yüz kalacaktım.

Dste o zaman durum bütün güçlüğü ile karsıma dikilecekti. Kimse bilmese bile, burada Vedia için kaldığım düsüncesi beni saskına çevirecekti. Bunu kendimde doğrulamanın kandırıcı gerekçesini bulamayacaktım.

Resim yaparken bu düsünceler, sıcağın altında gevsemis, yayvanlasmıs, gökyüzünde dağılıp toplanan hafif bulutlar gibi ruhumun içinde oradan oraya dolasıp duruyordu. O zaman, çizmek, boyamak üzere baktığım nesneleri de dağıtıyordum Geldiğim günler, diyelim ağacın kendisim mi, yoksa görünümünü mü seçmem düsüncesi içinde sallantılı kaldığımı anımsıyorum; bu kez, nesnenin kendisi ile boyuna değisen görünümü arasındaki ayrıma, benim bu bir türlü

bir yere bağlanamayıp somutlasa-mayan kaygılarımın basıbosluğu da ekleniyordu. Nesnelere
bakan ben de bir nesne olup çıkıyordum. Doğa, ben ve öteki ben bir üçlü oyuna girmiş
gibiydik. Resim serüveninin yasama girip çıktığını, daha da önemlisi, bir yasam serüveni
olduğunu düsünmeye dek vardırdım isi. Yaprağın tek basınaki gerçekçiliği ile, baska yapraklar
içinde aldığı biçim ve renk arasındaki iliski neyse, kendime bir nesne olarak baktığımda, tek
basmalığım ve iliskilerim arasındaki yerim de bana o izlenimi verir gibiydi. Dısarıdan bakan için
yoruma göreliğimi düsündükçe rahatım kaçıyordu. Dayım üstüne olan kanılarımı, görüslerimi
yeni bastan ele almak gereğini duyuyordum.

Yaptığım resimleri, bir anı defteri gibi saklıyordum. Onlarda

176

ağaçlar kimi gün kendileri oluyor, saatine göre baska ağaçlarla kaynasmış duruma düsmekle
birlikte bana tanıdık olduklarını anımsatıyorlar, kimi gün gövdeleri, dalları, yapraklan ile
tümden değisik biçimlere giriyorlardı. Bu değisiklik, nerdeyse onlara bir birey olma niteliği
kazandırıyordu diyeceğim, tür olmaktan çıkıyorlardı.

Artık hep evin bahçesinde çalısmıyordum; ormanda, deniz kıyısına, köy yoluna gidip resim
yaptığım da oluyordu. Böyle zamanlarda bu topraklara bağlandığım duygusuna
kapılıyordum. Bakmak, alıcı gözü ile bakmak, insanı bakılan nesnenin bir parçası durumuna
getirebiliyor. Görerek, gerçekten görerek yasamanın çoğaltıcı etkisi ile, kendi yerimin bir çesit

devingenliğin içinde yüzer duruma geldiğini anlar gibi oluyordum. Bu bana kaygularımdan
kurtulduğum sanısını veriyordu. Daha doğrusu, kaygılarım dediğim seylerin, ruhumun bir oyunu
olduğu düsüne kaptırıyordum kendimi. Aydınlık, sessizlik ve tek basınalık, bir y angın
yaratıyordu kafamın içinde de, ben onu gerçek sanıyordum belki. Dayım, "Hadi bitti senin is"
dese, sevinçle çeker giderdim... Bilmem ki!

Sonra defterlerimi, kağıtlarımı topluyor, boya kutumu alıp eve dönüyordum. Ev bana
birdenbire çok acaip görünüyordu. Sallantılı asma merdiven, direkteki bayrak, boyalı tahta
sütunlar, allı pullu minderler gülümsetiyordu beni; içeri girerken ayakkabılarımı çıkarmak,
kolayca alısıverdiğim bir adet olarak, buraya sanki yıllar önce gelmisim duygusunu
uyandınyordu bende. O gülümseme ile, bu duygunun çarpısmasından kendimi bir düş içinde
buluveriyordum. Bir düş hiçbir zaman tam olarak aldatamaz kisiyi. Ama Vedia ile karsılasır
karsılasmaz, bütün bunlar yok olup gidiyordu. Nerdeyse hiç konusmadan sevismeye
dalıyorduk hemen. Güzel kızın bedeni o sırada nerde bulunmuş olursak olalım, beni tümden
kendine alıveriyordu. Öyle ki, onunla sevismenin dısında bütün yaptıklarım avarelikten baska
bir sey değildi.

Ermiş Yusuf un o ayısıklı gece yarattığı olay ise, diyebilirim ki, daha ertesi sabahtan unutuldu.
Köy, her günkü yasamına hiçbir güçlük çekmeden girdi. Herkes isinde gücündeydi, kimsenin
yüzünde, olağanüstü bir gece yasandığını düsündürecek bir iz görünmüyordu. Bizim evde olay
sırasında toplanmış olan küçük

177

kurultay sırasında düsündüğüm gibi, buralıların asıl çabası, dayımı yatıstırmak kaygusunda
kendini gösteriyordu. Onlar ermisleri, keçileri, limonlarının, portakallarının baygın kokulan
içinde, sıcağın bitip tükenmek bilmeyen tek sözcüklü sıfatlan, öğleden sonra çıkacak
anatimyayı beklemeleri arasında, dayıma gülümsemeler ve gizlenmiş kızgınlıklarla bakarak
günlerini geçiriyorlardı. Yusuf uçardı uçarsa, dayım çekip giderdi olmazsa, ama Hamdi Ağa
yaylaya bir türlü gidemediğini söyler, bakkal Kâzım yalın ayak gazoz patlatır ve Hacı uykusunu
alamadığından yakınırdı.

Dayım her zamankinden daha mesguldü. Gündüzleri onu evde pek az görüyordum. Sık sık
ava ya da kasabaya gidiyordu. Aksamlan evde birtakım yazılar yazıyordu. Kimi gece de
hatta biraz uyuduktan sonra, odasından paldır küldür asağı iniyor, giyiniyor, tabancasını alıp
dısan çıkıyordu. Ermiş Yusuf'un uçması masalı üzerinde onca titizlikle duran adam sanki o
değildi. Gerçi arada bir sofrada söyle konustuğu oluyordu:

— Dpin ucunu bıraktım sanıyorsanız yanılıyorsunuz diyordu bize. Biraz güçlensin, uçacak
duruma gelsin. Hevesi uyansın. Kuzular çevireceğiz Kayalıburun'da. Fakat bu kendinden
geçmis, bitkin oğlanda beni sasırtan bir istenç gücü var. Savasımını öyle ustaca yürütüyor ki,
yaptığı su: Benim karsıma gelince ağlıyor, "Peki, uçmadım efendim" diyor, ama böyle dediği
için de köylüde uçtuğu kanısını uyandınyor. Çünkü ermiş olan kendini tanıtlamayı gereksemez,
ancak inanılır ona. Piç kurusu, inanmayacağımı bildiği için beni araç olarak kullanıyordu. Oysa
köylü biliyor ki, asıl ben Yusuf u araç gibi görüyorum.
Vedia ilk tanıdığım günkü gibiydi. Benimle iliskisi onda hiçbir değisikliğe neden olmamıstı.
Ayrıca, benim için birer bilmece olan kimi olaylardan ötürü aklımda uyanan sorulan merak
etmiyordu, çünkü sezmiyordu benim birtakım kuskular içinde olduğumu, ya da sezmemiş
görünüyordu. Ben de ona bir sey açmıyordum. O gece, ikisinin, beni ' attı sanarak bahçeye
inmeleri, orada yavaş sesle konusmaları is.;, öylece kalmıstı. Yeni bir sey öğrenememistim.
Gene o aksam, kapıya gelen köylü üstüne de kimseye bir sey sormamıstım. Ne sorabilirdim
ki!... Bir köylü geldi, dayımdan para yardımı istedi ve gitti. Oysa ben çok iyi biliyordum ki, o
köylünün gelmesi, dayımı, Yusufun uçma

masalından daha çok etkilemisti. Bütün bunlar benim içinden çıkamadığım tuhaf seylerdi.
Hele dayımın "öldürürüm", ya da "öldüreceğim" dediği adamın kim olduğunu hiç kestirememistim. Bir sabah, dayımın nedense sessiz sedasız gidivermesinden sonra bahçeye
inmis, eski yerimde resim yapmaya baslamıstım. Vedia daha kalkmamıstı. Keçileri ile nine
göründü. Her zamanki gibi beni görmezlikten gelerek bir süre çevremde dolastıktan sonra,
yakınımda bir ağacın altına çöktü.

— Kolay gelsin oğlum, dedi.
— Hoş geldin nine, dedim.
— Gene boyuna çizip duruyorsun. Bitmedi mi çizdiklerin?
— Biter mi hiç, dedim, niye bitsin?
— Sasanm ben, dedi, ne var burada bitmeyecek çize çize.
— Buraların resmini yapıyorum ya, dedim. Keçilerine seslenip taş attıktan sonra:
— Sen nasılsın? Dyilestin mi? diye sordu.
— Dyiyim çok sükür,dedim.
— Aman iyi ol, dedi nine. Bak masallah dayın aslan gibidir. Kızı da öyle, nazar değmesin diye
dua ederim ikisine de.
Yaslı kadın, kendi kendine söylenir gibi:

— Babasının burnundan düsmüs, deyiverdi. Resmi bırakıp:
— Kim? diye sordum. Nine:
— Kim olacak, Vedia hanım, dedi. Sonra da:
— Babası değil mi, elbet benzer, diye sürdürdü sözünü. Kandır çeker demisler.
Evlât edinilmiş bir çocuğun, babasına benzetilmesi duyulmamış bir sey değildi; hatta asıl
duyulmuş olanı budur diyebilirim. Öz evlât için ise, babaya yahut anaya "çektiği" konusulur da,
edinilmiş çocuğun benzerliğinde direnilir. Eğer nine bunu amaçlıyor idiyse, anlamak kolaydı.
Fakat sözlerinin sonundaki o "Kandır çeker" lâfı ben irkiltmisti. Köyde Vedia'nm evlât edinilmiş
bir kız olduğunu bilmeyen yoktu. Acaba bu resmî bilgi miydi, bundan baska bir gerçek mi
vardı?

Basımı evden yana kaldırıp pencerelere baktıktan sonra;

— Kandır çeker, ha, diye takıldım ninenin sözüne.
Nine;

— Sen bana bakma evlât, dedi. Bunak iste, söylenir durur. Benimki sevdiğimden, baska bir
seyden değil.
Ağızdan kaçırılmış sözün geri alınmasına benzeyen bu çaba, gerçekte yapmacıktı. Bunu
ninenin sesinden anlamıstım. Söylediğini düzeltmek değil, pekistirmek istiyordu böylece.

Aklımın ucundan bile geçmeyen bir sey! Vedia, dayımın gerçek kızı olsun!

**Ama onun ağzından daha fazlasını alamayacağımı anlamıstım. Artık ne yapsam bostu,
söyleyeceğini söylemiş ve susmustu. Bundan ötesi bana kalıyordu.**

**O anda, köyde dayım üstüne yoğun bir dedikodunun varlığını düsünmekten kendimi alamadım. Evlât edinilmiş bir çocuğu, babasının yasa dısı evlâdı sayma dedikodusu çok
yaygındır. Burada da dedikoduya yol açan neden, gelenek olabilirdi. Köylü bakmış bakmıs,
"Yok canım" demisti kendi kendine, "Asıl kızıdır o."**

**Üzerinde durmaya değmezdi. Ama ninenin bunu bana çıtlatmaya kalkması da ayrı bir önem
tasıyordu. Böyle bir olasılığın aklımdan geçmemiş olduğu sanısına dayanılıyordu demek. Belki
de., belki de bir evde iki gencin baş basa kalmalarından doğacak sonuçlara dikkati çekmek
isteğiydi bu.**

**Doğrusu aranırsa, Vedia'yı dayımın yasa dısı evlâdı bilmek, kafamı kurcalayan kimi soruları
aydınlatmaya yarar nitelikteydi. Bunca düskünlük, eksiksiz yetistirme çabası baska türlü
açıklanamazdı çünkü. Hele dayımın, kızı bana ilk gün tanıtmak için, onun soyca üstünlüğünden söz etmesi, kendine olan hayranlığının bir belirtisi olarak görülemez miydi?**

**Fakat, bütün bunlara karsı gene de bir bit yeniği var gibi geliyordu bana isin içinde. O da
dayımın kızına karsın bir babanın olabileceğinden daha kıskanç olmasıydı. Ayrıca, Yusuf un
uçma gecesi, bahçedeki sessiz konusma, düpedüz açıklamasız kalıyordu. Kimi öldüreceğinden söz etmisti o gece dayım? Ve. niçin?**

Nine, bir yarısını ancak anlayabildiğim, sözleri ağzının içinde saklayan konusması ile diyor ki:

**— Benimki sevdiğimden.. Hani herkes de bilir ya bunu, kimse söylemez açık.. Neden diyeceksin, dayın kızar belki diye düsünür köylü. Vedia hanım gibi iyisi yoktur, hastalığımda bir
gün bile aynlmadı basımdan, bana baktı.**

**Gözlerini, ben ona bakmadığım zamanlarda yüzüme dikiyor. Hem bir takım bilgiler vermek
istiyor bana, hem de benzerine az rastlanır bir kurnazlıkla kendini çekiveriyor. Beni meraklandırmak istediği belli, ama üstüme de düsmüyor. Atıverdiği oltayı gevsetiyor, balığı
aramaz gibi yapıyor, konuyu değistiriyor.**

**Kızını öldürmüş damadı, yakmıs. Nine o zaman aklını oynatmıs. Günlerce uyumamıs. Yoksul
kadını köylü kendi basına bırakmıs. Bir Vedia arıyormuş onu. Sabah gelirmiş yanına, yemek
getirirmis, getirdiklerini yedirirmis. Dayım da para verirmis, ama nine paraya el sürmezmis.
Sonra torununu getirmisler yanına. Küçük bir kız. Onunla avunmaya baslamıs.**

— Hep anlatırdı, diyor Vedia için.
— Ne anlatırdı? diye sordum, boyalarımla uğrasacak. Geri alıyor nine, keçilerine bağırıp taş atarak.
— Ne anlatacak? diyor. Annesini bilmez. Kardeslerini de bilmez..
Gene pencerelere bakıyorum.

— Kardesleri mi varmıs? Nine:
— Domuz, çekil ordan... diye bağırıyor, bahçe duvarına çıkan keçisine.

Sonra:

— Bilmem ki oğlum, diyor. Benim küçük kızı kardesi gibi sever. Onunla ormana gider kimi gün.
Türkü öğretir, oyun oynamayı öğretir ona. Bir de güzel oynar ki hani... Babam görmesin der
oynadığımı.
Nine, giysisinin içinden küçük bir çıkın çıkardı, açtı, yemeğini almış yanına, yemeğe basladı.

— Afiyet olsun, dedim. Nedir o yediğin?
— Yufga, diyor. Ne olsun!
— Bizimle yeseydin nine, diyorum, biz de kahvaltı etmedik daha. Vedia nerdeyse uyanır, geç
kaldı bu sabah.
Telâsla eve baktı, lokmasını yutup çıkınını kapadı, koynuna soktu.
Arada bir atarım bir lokmacık, diyor. Sonra yerinden kalkarak:

— Ermiş Yusuf un uçtuğu gece sen neredeydin? diye
soruyor.

— Ben mi? diyorum.
— Sen ya... Gördün mü uçtuğunu fakirin?
— Uçtu mu ki?
— Hiç uçmaz olur mu?
Konusma biçiminin değistiğini görüp sasırıyorum. Ama suna da dikkat ediyorum ki, burada
köylüler, yabancıya baslangıçta bosuna söylenmiş sözler gibi gelen sözleri, belli bir amaçla ve

o amacı çok ustaca gizlemesini bilerek bir düzene sokmakta olağanüstü bir basan
gösteriyorlardı. Dste o gün de nine, önce Vedia üstüne çok önemli bir konuyu açıklamayı üstü
kapalı olarak baslatmış ve sonra konuyu oradan alıp Ermiş Yusuf'un uçmasına getirmisti.
— Sen gördün mü nine? diye sordum.
— Görmem mi? diyor. Nur indi Kayalıburun'a, Ermis'in hatırına elbet. Dayın yakalatmak istemiş
Ermis'i ama yakalata-mamıs. Daymlar Kayalıburun'a gittiklerinde, Ermiş .Yusuf evine uçarmıs,
evine gittiklerinde Kayalıburun'a. Yolda da gören var ya... Demem su ki, Ermiş Yusuf o gece
her yerde birden göründü. Dki gözüm tanrım. Keçimin biri doğurdu ya o gece... Sonra kızım
Vedia hanım oturur karsımda, konusur, avutur beni... Çoğu gün hani Vedia hanım içerde,
Ermiş Yusuf dısarda ağlar... Bir gün de bana dedi ki, bana Vedia hanımı iste, dedi. Ben
dertliyim, yüreğim yanıyor, benden ne istersin oğlum, dedim... Yüreğimdeki ateş hep yanar,
hiç dinmedi. Ama ömür Tanrının biçtiği ömür, gideceği kadar gider...
Sözünü kestim:

— Ermiş Yusuf, Vedia'yı mı istedi?
Nine yerinden kalktı, taslar atarak keçilerinin ardı sıra yürümeye basladı. Belki sorumu
yanıtlamayacak. Öyle ya, söyleyeceği kadarını söyledi. Benimki bunları yineletmekten baska
nedir ki!

Ama tutamıyorum kendimi, bodur mersinlerin arasında nerdeyse gözden yitecek nine. Ben de
yerimden kalkıyorum, arkası sıra gidiyorum. Dlk kez çok yakından görüyorum onu, yüz yüze
duruyoruz. Derin çizgilerle dolu alnı, dudaklar büzülmüs, ama yanaklarının sivri yerinde deri pırıl
pırıl, etli. Bir de gözler eskiden kalma.

182

Sasarak bakıyor.

— Neden sustun gidiyorsun? diye sordum.
— Sustum mu?
— Sustun ya.
— Benimki gibi bunaklar çok konusursa iyi olmaz evlâdım.
— Demek Yusuf istedi Vedia'yı, öyle mi? Nine korkmuş gibi gülümseyerek:
— Tanrının garibi o canım, diyor. Aklına eseni söyler iste. Kendimi Kayalıburun'dan atacağım
der dururdu basta. Canına kıymak için sevdadan. Sonra düsündü tasındı her halde, uçarım
daha iyi, dedi. Uçtu. Erdi de ondan uçtu. Ermese düserdi sulann içine.
— Dayım duydu mu, diye sordum, Vedia'yı istediğini? Nine ufak bir çığlık attı. Neresinden
çıkardı o sesi,
anlayamadım.

— Duysa öldürür beni... Çok kıskançtır... Ama b;n böyle isde araya girmem ki... Söylemedim
de bir sey... Baskası söylediyse, bilmem...
Bu kez ben baslamıstım keçileri kovalamaya, eğlenir gibi öyle.

— Vedia ne dedi?
— Vedia hanım mı? Ne desin? Huyu iyidir onun, kimseye kızmaz, her seyi güler yüzle karsılar.
~ —Demek razı olacaktı eğer dayım...
— Yo... onu demedim. Bilmem. Vedia hanıma kalsa herkesle evlenir, kimseyi kırmaz.
Daha çoğunu öğrenemezdim artık. Alacağımı almıstım nineden. O da anladı konusmanın bu
kadarla bittiğini, "Domuzlar, hınzırlar!" diye keçilere bağıra bağıra, bodur mersinlerin arkasında
gözden yitti. Onu bir süre sonra ta ötede, kavak korusunun basladığı yerde giderken gördüm.
Ne çabuk almıstı bu yolu?

Konustuklarımız yükselen sıcakla yassıldı, uzadı, biçim değistirdi ve toprağa düstü.

Resim yaptığım yere döndüğümde, Vedia'yı merdivenin basında dikilmiş buldum. Ellerini
beline dayamıstı, saçları darmadağın omuzlanna inmisti. Kaslarını çatmış dikkatli dikkatli bana
bakıyordu. Üstünde sabahlığı, bacakları aralık.

183

— Günaydın, dedim.

— Günaydın, dedi. Sonra:
— Nine ile gezmeye mi gittin? diye sordu.
— Gezmeye, dedim.
— Gel de kahvaltı edelim, dedi.
— Geliyorum.
— Dstersen bahçeye indireyim sofrayı.
— Yo, zahmet olmasın, ben gelirim yukarı.
— Gel öyleyse. Sonra da:
— Ama çabuk ol, diye ekledi.
— Ne o? dedim, süt mü tastı? Sustu.
Acelesinin neden olduğunu o zaman anladım ve geç anladığım için kendime kızdım.

Boyalarımı, kâğıtlarımı, fırçalanmı bahçede bırakıp merdivenlere kostum. O hep o durumda
bana bakıyordu.

Yanına varınca biraz tereddüt geçirdim ve sonra kucakladığım gibi içeri götürdüm. Sofada
kahvaltı için yer sofrası hazırlamıstı. Ortada büyük bir tepsinin içinde yiyecek öteberi, çay, süt
kaplan duruyordu. Tepsinin çevresine kabarık minderler atılmıstı. Dste ben de Vedia'yı bu
minderlerin üzerine atıverdim. Üstündeki sabahlığı açıldı, çıplaktı. Dstekle bana bakıyordu,
soyunmağa basladım.

— Bırak simdi soyunmayı, dedi Vedia.
Süt tasmıstı. Vedia, o güne değin görmediğim bir coskunlukla bana sarıldı, ellerini gömleğimin
içine soktu. Ateş içindeydi. Değdiği her yerimi yakıyordu. Güçlükle soluk alır gibiydi, iniltiye
benzer sesler çıkarıyordu, sonra utanıyormus, sıkılıyormuş gibi basını sağdan sola, soldan sağa
atıyordu. Arada bir:

— Sakın bırakma, sakın bırakma, diye mırıldanıyordu. Ağzının içine uzattığım dilimi acımadan
ısınyordu. Öyleki,
onu korkarak öpüyordum artık. Kurtulamayacağımı anlayınca ben de onun gibi saldırıya
geçtim. Fakat Vedia bu saldırıdan öyle bir doygunluğa yürüdü ki, gözleri ile beni onaylıyor,
acımaktan vazgeçmemi söylüyordu sanki. Bu vücudun sevismeye daha önceden hazırlanmış
olması beni her zamankinden çok hevesli ve

güçlü kıldı. Bahçede nine ile konusarak, resim yaparak geçirdiğim zamandan dolayı kendime
lanet ediyordum, hele onu merdiven basında gördükten sonraki ağır hareketlerimden ötürü
utanıyordum düpedüz. Hazırlanmış bir kadını anlamamak bağıslanır suç değildi. Bu yüzden
atılganlığım suçlarımı bağıslatmaya yönelik bir çaba da sayılabilirdi. Vedia basını sağa sola
atarak:

— Sen nesin sen, diyordu.
— Ya sen...

Diyordum ağzımın içi dili ile dolmus.

Sabahlığı ile sırtı arasına sokuyorum elimi, bel kemiğinden asağı doğru indiriyorum. Her yeni hareketimden titriyor, gözlerini kapıyor, açıyor, basını kaldırıyor, yukardan asağı süzüyor ikimizi, beraberliğimizi, içiçeliğimizi, sonra bayılmış gibi basım arkaya bırakıyor, gözlerini kapıyor. Gözü ile gördü ya, artık içi rahat, güvenliğe kavusmus. Ama bu da çok sürmüyor, yeni bir cosku dalgası onu yerinden sıçratıyor, gene geliyor, inanamıyor, basını kaldırıp bakıyor.

Yanına devrilmeyi bile düsünmeden üstünde kalıvermistim öyle. Gözlerim kapalı, deniz geçiyor aklımdan.

— Ağırlığımı üstüne koydum, diyorum. Dneyim mi? Çok derinden gelen uykulu bir sesle:
— Yo yo, diyor acele, ağırlık filân yok.
— Hah böyle iste, diyorum.
— Nasıl yani?
— Böyle konussana her zaman.
— Ben her zaman konusmuyor muyum?
— Konusuyorsun ama tüm değil, kısa kısa.
— Simdi nasıl konusuyorum? Uzun mu oldu?
— Korkma, diyorum, uzun oldu diye korkma. Böyle konuş uzun uzun konus. Sesini duymak, seni dinlemek istiyorum Vedia. Seni seviyorum, biliyor musun?
Dalgın gibi:

— A elbette, diyor. Bilmez olur muyum?
— Öyle değil, diyorum.
— Ya nasıl?
— Ben seni askla seviyorum.
Bir süre susuyor. Düsünüyor anlasılan. Bunu anlamak için basımı kaldırıp doyamadığım güzellikteki yüzüne bakıyorum. Ama yakalayamıyorum onu kendi halindeyken. Baktığımı görünce gülümseyiveriyor ve az önceki dalgın, düsünceli yüzü dağılıve-riyor.

Diyor ki:

— Ben de seni öyle seviyorum.
Ama bunu beni darıltmamak için söylediği, konusma olsun, sessizlik kapansın diye söylediği öyle belli ki, kendisi de anlıyor bunu sesinin tonundan, belki bilmeden öksürüyor.
Bu kez gözlerim, gözlerinin içinde:

— Sen sevmek ne demek biliyor musun? diye sordum. Korku ile, dünyayı anlayamadığını
bilmesinden, ya da
dünyanın basitliğini, sadeliğini kimsenin anlayamadığını bilmesinden gelen korku ile:

— Bilmem mi, diyor.
— Peki ne demek?
Düsünüyor, yüzüme bakıyor, sonra diyor ki:
— Titremek demek.
— Sen beni görünce titriyor musun?
— Hayır.
— Beni düsününce?
— Nasıl yâni?
— Yatağında gece beni düsününce... Ama önce onu sorayım. Yatağında gece beni düsündüğün oluyor mu?
— Olmaz mı?
— Evet, simdi söyle gece yatağında beni düsünürken titriyor musun?
— Dçimden gelir, ben bilemem.
— Yâni kimi zaman içinden titremek gelir, öyle mi?
— Öyle.
Ne demek istediğini iyice anlayamamıstım, ama uzatmadım lan. Uzatsam da isin içinde
çıkamıyacaktık. Vedia konuyu büsbütün arap saçına döndürecekti o benzeri az bulunur
mantığı ile.

Ama Vedia bana askın ne olduğunu sorsaydı, ben ne derdim? Bunu düsününce güçlüğün
nedenim anladım. Bilinir sandığım seyleri konusmaya alısmıstım ben. Belki Vedia cinsel iliskinin
verdiği titremeyi söylemek istiyordu. Böylesi ise, sözleri

aydınlığa kavusuyordu. Bunu doğrulamak için:

— Sen demin beni sevdin mi? diye sordum.
— Ben seni hep sevdim, dedi.
Çıldırtacak bu kız beni diye düsünüyorum. Üstünden yavasça yana, sağa devriliverdim.
Göğüslerine, bacaklanna, karnına bakıyorum. Benim baktığım yere o da bakıyor, çenesini
boynuna dayayarak ve alt dudağını dısan çıkarıyor. Uzanıp öpüyorum alt dudağını. Gözlerini
kısarak, tuhaf tuhaf bakıyor bana.

— Sen dayımın asıl kızı imissin, diyorum.

— Ben mi?
— Sen ya.
— Bilmem.
— Nasıl bilmezsin?
— Kim söyledi sana?
— Nine söyledi.
— Ne zaman?
— Demin.
— Bahçede?
— Bahçede.
— O nerden biliyormus?
— Her halde sen söylemiş olacaksın.
— Ben nerden bileyim?
— Canım insan bilmez mi, sonradan mı, yoksa... Sözümü tamamlamadım, saçmalamağa baslamıstım çünkü. Vedia sordu bu kez:
. — Sen annenin babanın sahici çocuğu musun?

— Evet, dedim.
— Nerden biliyorsun?
— Ben mi?
— Sen.
— Benim annemin, babamın kim olduğunu gösteren nüfus kâğıdım var.
Bunu söyledim ve pisman oldum. Evlât edinilmiş ya da yasa dısı bir çocukla terbiyesizce yansa kalkmıstım istemeden.

— Özür dilerim Vedia, dedim.
Sabahlığının bir yanını söyle savurarak bacaklarının ansına soktu ve benden yana döndü.
— Niye?
— Hani nüfus kâğıdı dedim de... Gerçekte bunların hepsi uydurma seyler. Biliyorum, ama sen beni yanlış anlayıp da...
Sözümü kesti:

— Yanlış anlamadım, dedi.
— Doğru mu anladın?
— Doğru anladım.
— Yâni nasıl?
— Dkimizin de var nüfus kâğıdı.
— Var elbette, olmaz mı?
— E sonra? Duraladım.
— Dste bu kadar, dedim. Vedia:
— Neden sabahları uyanır uyanmaz benim odama germiyorsun, dedi.
— Dayım gittikten sonra mı demek istiyorsun?
— Evet.
— Sen uyuyorsun.
— Dyi ya, uyandırırsın.
— Yatağına girerim, sana sarılının, uyandırırım. Değil mi?
— Öyle ya.
— Kollarımın arasında uyanırsın.
— Evet.
Biraz düsündükten sonra:
— Sen beni her gün sevmiyorsun, dedi.
— Bir an bile aklımdan çıkmıyorsun, dedim. Vedia sıkıntı çeker gibi dudaklarını büzdü.
— Yoruluyorsun diye korkuyorum, dedi. — Neden yorulayım, dedim.
— Ondan gelmiyörsün sabahları.
— Hayır, ondan değil.
— Ben hiç yorulmam.
— Boyuna sevissek yâni...
— Evet, ne zaman olursa.
— Her zaman mı?
— Dstersen.

Bunu söylerken birden aklına geldi.

188

— A... kahvaltı edelim, dedi.
Ve doğrulup tepsiye döndü,bağdaş kurdu. Ben de onun gibi bağdaş kurup yanına oturdum.
Acıkmıstım.

Vedia'mn çok garip bir yemek yiyisi vardı. Önce sunu söyleyeyim, lokmasını çiğnerken basını
yana eğip saf saf yüzüme bakıyordu. Bu bakısta sevi, tutku gibi duygular okunmazdı; daha
çok kardesliğe, evcilik oynamaya, yasamın basitliğine doyup onu severek karsılamak gerektiği
inancına, sükretmeye, oruç bozmaya benzer melekçe bir iyilik havası vardı. Nerdeyse "Bana
bakacağına yemeğini ye" diyeceğim gelirdi.

Bundan baska, Vedia, önce ve katıksız olarak ekmeğini yerdi; dilimi ağzına götürür, kabuk
yanından disine takar çekerdi. Bu sırada öbür eli, avucunun içi dua eder gibi gökyüzüne
dönük dururdu kucağında. Ekmeğini çiğneyip yuttuktan sonra dört beş tane zeytin atardı
ağzına ve bunları ağzının içinde söyle dolastırır, çekirdeklerini topluca çıkanverirdi. Sonra
diyelim bir dilim kasar peynir alır, dikiş makinesinde elle kumasın itilmesi gibi, bu dilimi dislerinin
arasına sürekli olarak iterdi. Arkasından yemislere uzanırdı. Dste o zaman keyfine diyecek
olmazdı; elmayı ya da armudu ısırır ısırmaz gülerdi, portakalı yutarken gözlerini kapardı,
gözlerini açtıktan sonra da düsünürdü bir an. Ekmeğin üzerine yağ, reçel sürmeyi n<?k
sevmezdi. Ben, "Yağlı ekmek yesene" dersem, uzanır, benim yağlı ekmeğimden ısırıverirdi. Ben
de ekmeğin geri kalan yanını ona yedirirdim.

— Ben ısırdım diye iğrendin mi? derdi.
Bu söz çok canımı sıktığı için, bir dilim ekmeğin üzerine yeniden yağ sürer, ona ısırtır, üst yanını
ben yerdim. Vedia:

— Niçin bö;, le yaptın, ben alınmam ki, derdi. Alınmadığı ı'oğruydu.
— Öyleyse ne diye iğrenip iğrenmediğimi merak ettin?
— Ne bileyim!
— Dğrenseydim kızmaz miydin?
— Neden kızayım?
— Ben senden iğrenir miyim hiç?
— Bilmiyorum.
— Sevdiğimi biliyor musun?
— Biliyorum.
— Dnsan sevdiğinden iğrenir mi?
189
— Dğrenmez.
— Gördün mü?

— Neyi?
— Sevgilim, ben senin her seyini seviyorum. Anlıyor musun? Dudağım seviyorum, öpüyorum.
Parmaklarının ucunu seviyorum, öpüyorum...
Böyle söyliyerek dudağını, parmaklarının ucunu öpüyordum.
Vedia saskın saskın:

— Sonra? diye soruyordu. Ben kahkahadan ölüyordum.
— Sonra diyordum, gözlerini, göz kapaklarını...
Der demez göz kapaklarını kapatıveriyordu öpeyim diye.
Ah benim canım Vedia!
O gün kahvaltıda, onu ağzından baska bir konuda lâf almayı denedim. Nine, Ermiş Yusuf un
onu istediğinden söz etmisti ve bunu dayımın duyacağından korktuğunu söylemisti. Yoksa bu
konu dayımın kulağına gitmisti de, dayım o yüzden mi Ermiş Yusuf'a kancayı takmıstı? Bunu
pek de gözümde büyütmediğim halde, gene bir arastırmaya kalkıyordum.

Durup dururken:

— Ermiş Yusuf'a varır miydin? diye sordum. Vedia, ikide bir yaptığı gibi, kaslarını çatarak:
— Kime, kime? dedi.
— Ermiş Yusuf a.
Daldı, düsündü, yüzüme baktı.
— Bu da mı bahçeden? diye sordu.
— Hangi bahçeden?
— Canım sabahleyin nine ile konusuyordun ya...
— Ha... dedim. Evet... öyle...
— O mu söyledi?
— O söyledi.
— Ne dedi?
— Seni istemiş Ermiş Yusuf.
— E, istemiş de ne olmus?
— Ne bileyim. Vedia:
— Öyleyse niye soruyorsun? dedi.
Bu kez ben sasırdım. Dedim ki:

— O seni istemis, nineye söylemiş demek bunu, nine de sana söylemistir.
— E?
— Sen o zaman ne dedin?
— Bana bir sey soran olmadı ki...
— Sorsalardı ne derdin?
— Kim sorsaydı?
— Dayım sorsaydı.
— Ne diyeyim istiyorsun?
— Canım, varır miydin Ermiş Yusuf a? Vedia sakin sakin:
— Neden varmıyayım, dedi.
Ve gözlerini açarak bana baktı, aldığım yanıttan hoslanıp hoslanmadığımı anlamak ister gibi.
Sasakalmıstım. Zayıflıktan yürürken düsecekmiş gibi sallanan, ince ağlamaklı sesiyle Ermiş Yusufu, Vedia'nın kocası olarak düsünemezdim.

— Ermiş Yusuf a ha? dedim saskınlığımı belirterek. Bu kez Vedia sasırdı.
— Erkek değil mi Yusuf? diye sordu, saf saf.
— Erkek elbet...
— E? dedi.
Artık söylenecek söz kalmamıstı. Erkek olmak yeterliydi. Daha baska özellikler aramanın gereği yoktu.

Önce sasırıp kaldığım bu basit düsüncelerin, çok geçmeden doğru olduklarını kabul etmek zorunda kalıyordum. Öyle ki, tümden boş sorunlar içinde bunca yıl nasıl anlamadan yasadığımı düsünüp kızıyordum kendime. Vedia'nın "titreme" diye tanımladığı ask, benim için masal gibi kusaktan kusağa geçmiş bir duygu idi ki, uzak da durulsa, içine de girilse yüce, saygın, fakat tanımına pek gidilmeyen bir iliskiydi. Askın özünde bulunması gereken "beğenme" ise, sadece erkek ya da kadın olmakla çözümlenir bir sey değildi her halde. Ama Vedia, bilinemez nasıl ve nereden kalma bir kültürle, bu sorunlan sasılacak bir kolaylıkla çözüyordu. Ermiş Yusuf mu? Neden olmasın? Erkek ya.

Artık, "Beni mi seçerdin, onu mu?" diye sormadım.

Gerçekte baska olan kafa yapımızdı. Demek ben o güne değin, akıl, zekâ, yakısıklılık., gibi değer yargıları ile dizilen özellikleri, belki üzerinde durmadan, özümsemistim, insanları da buna göre sıralıyordum. Bundan ötürü de, diyelim Vedia beni sevince, bendeki bu özellikleri, baskalarında bulunandan daha üstün gördüğünü açıklamış oluyordu. Kıskançlık denilen duyguya da bu sıralama, bu yapay ayrımlar yol açmıyor muydu? Simdi aklıma rastgele düsen genç balıkçıyı alalım, eğer Vedia o delikanlıdan hoslanıyorsa, demek kimi özellikleri

bakımından onu bana üstün bulduğundandı bu. Asktan doğma üzüntülerin, acıların kaynağını
baska yerde aramak saçmaydı.

Ama bu mantık Vedia'ya uygulanınca-sonuç, bildiğimizden çok baska oluyordu. Onun için
erkek ve kadın vardı, o kadar. Ha ben olmusum, ha Ermiş Yusuf, ha o genç balıkçı... fark
etmezdi.

Böyle düsünürken, birden, askımın yok olup gittiği kanısına kapıldım. Çünkü ben, birsey olarak
ortadan silinmisim, bir cins adı, genel ad olarak kalmıstım ortada: Bir insan, bir erkek... isterseniz
sunları da ekleyebiliriz: Daha genç ve talihli. Evet, böyle bir kızla, uzak bir köyün, bir evinde
basbasa kalabilmek talihi kolay bulunur sey miydi? Ama benim yerime, asağı yukan benim
yasımda birini koydunuz mu, hiç bir değisiklik olmuyordu. Kız bu kez onu seviyor, onunla
yatıyordu. Masal yok oluyordu ve kendisi ile birlikte "ben"i de siliyordu. "Ben" silinince "ask"ın
sığınacağı bir yer de kalmaz elbet.

Çekip gitmek hevesi geldi içime, hemen o gün bineyim otobüse, ne olursa olsun, çıkayım
yollara, yakalarlarsa yakalasınlar, hapse atacaklarmış atsınlar. Ben yokum ki ortada.

Böyle düsündüm ama çarçabuk kurtulmayı da basardım bu düsünceden. Çünkü kendime
olan saygımı yitirmek tehlikesi ile karsı karsıyaydım.

Eğer ruhumda aska benzer biraz bir sey daha kaldıysa, onu da yok edip büsbütün kurtulmak
istiyordum. Dsi alaya dökmekten baska çarem yoktu.

— Vedia, dedim, Ermiş Yusuf la benim aramda bir seçme yapman gerekse...
Durdum, yüzüne bakmadım bu kez, aklıma nedense boyuna takılıp duran genç balıkçıyı da
araya katmayı kararlastır-dım.

— Ya da, dedim, üç kisi arasında bir seçme yapman gerekse...
Vedia, nar taneleri dolu tabağını eline aldı, öteki eline küçük bir kasık, alt çenesini sağa sola
oynatarak yemeğe basladı. Bense sormasını bekliyordum, "Üçüncüsü kim?" diye. O
sormayınca ben sordum:

— Üçüncü kim, biliyor musun?
Vedia, bilmece sorulan bir çocuk gibi basım iki yana salladı.
— Kim? Sonra birden:
— Babam mı yoksa? deyiverdi.
Bu hiç hesapta yoktu. Ne diyeceğimi bilemedim bir an ve o an bunu atlayıp geçmekten
baska bir yol tutulamayacağını anladım.

— Yanlış anladın beni, dedim. Üçüncü adam diye balıkçıyı düsünmüstüm ben. Hani diyorum
ki, üçümüzden birini seçmen gerekse, koca diye, hangimizi seçerdin?
Nar çekirdeklerini eline çıkardı, tabağına koydu.

— Hanginizi mi?
— Evet, evlenmek için.

— Üçünüzle de evlenemem ya...
— Evet, evlenemeyeceğine göre... Vedia:
— Kuzum, dedi, niye soruyorsun bunu bana?
— Hiç, dedim.
— Lâzım mı oldu? dedi.
— Hayır, dedim, niye lâzım olsun... Küçük koydaki balıkçı geldi aklıma... Yakısıklı bir genç değil
mi?
— Yakısıklı.
'-— Çok mu yakısıklı?
— Bilmem.
— Yâni beni mi beğenirsin, onu mu? Vedia gülmeye basladı.
— Ha simdi anladım, dedi. Ne diye uzatıyorsun lâfın ucunu bu kadar... Kıskandın mı yoksa
onu?
Sustum.

— Bütün erkekler kıskanç olur, değil mi?
— Sen kıskanmaz mısın Vedia? diye sordum.
— Neden kıskanayım?
— Ne bileyim, bana öyle geldi de... Diyelim beni kıskanmaz mısın?
Vedia:
— Kimden? diye sordu.
— Bilmem.
Bütün konusmalar böyle bir yere gelip duruyordu.
— Yakısıklı bulduğun o balıkçı ile ahbaplığı ilerlettin mi? diye sordum.
— Nasıl yâni?
— Ne bileyim, isi pisirdiniz mi? Sakin sakin:
— Hayır, dedi.
— Yalan söylüyorsun, diye bağırdım.
Ve ayağa fırladım. Kendimi tanıyamadım birden. Vedia korkup ayağa kalktı.
— Yalan söyledimse affet, dedi yalvararak.

— Söyledin ama, değil mi? dedim. Yalan söyledin. Dsi pisirdin balıkçı ile.
Susuyordu.
Ben onun balıkçı ile isi pisirdiğine inanmıs, sinirden deliye dönmüstüm. Dçimde azıcık bir parçası
kaldığına inanıp onu da yok etmeye kalktığım'sevdam, olanca gücü ile ayaklanmıstı. Vedia
eğer beni aldatıyorduysa buna katlanamazdım.
Üstüne yürüdüm:

— Doğru söyle, dedim. Beni aldattın mı?
Ağlamaya basladı, ama ağlarken yüzü burusmamıstı, çizgi-lenmemisti hiç, yalnızca gözlerinden yaslar iniyordu ve... en garibi, bir elini, korunmak için yüzüne kaldırması idi. Dayak
yiyeceğinden mi korkuyordu?

— Dndir elini de söyle, diye bağırdım. Vedia:
— Peki, dedi.
— Balıkçı île yattın mı? Sakin bir sesle:
— Hayır, dedi.
— Ama oraya sık sık gidiyorsun değil mi?
— Gidiyorum.
— Balıkçı seni seviyor, değil mi?
— Bilmem.
— Yani senden hoslanıyor.
— Evet.
— Oksuyor seni, değil mi?
— Yani nasıl?
O sırada kapının çıngırağı ötmeye basladı. Biri gelmisti asağıya. Zorunlu olarak konusmayı
yanda bıraktım. Sert sert:

— Git bak bakalım, kim gelmis, dedim. Vedia süklüm püklüm:
— Peki, dedi.
Yüzüme bakıp gülümseyerek toparlandı, göğsünü, bacaklarını filan örttü sabahlığı ile. Bu
sırada her yerini bir daha gördüm ve güzelliği karsısında büyülendim bir daha. Kolundan tutup
yavaş sesle:

— Seni seviyorum, dedim.
Kaslarını kaldırarak çok doğal bir sesle:

— Ben de seni, dedi ve yürüdü.
Beni içimde gene bin türlü kuruntu ile bırakıp balkona çıktı. Seslendiğini duydum.
— Babam mı gönderdi seni? diyordu.
Bağırmamın yarattığı ses dalgalan hafiflemiş bir halde onun sesinde titriyordu, bunun gibi,
balkona sabahlığını iyi örtmeden çıktığı izlenimi uyandınyordu bende; sıcaklığımı, kıskançlığımı,
sevdamın en kuytu köselerini götürmüstü dısan. Sevismeye basladığımızdan o güne, sanki ilk
kez, bu kızgınlık ve çılgınlık anında, (çünkü birdenbire patlak vermisti) kalplerimizin atısı garip bir
rastlantı ile bulusuvermiş ve bulusmadan doğan yeni enerji havadaki ısın gücünü arttırmıstı.
Bizse, o ve ben, bunun yarattığı gerginlik içinde çırpmıyorduk.

Gelen adamın sesini duymuyordum, Vedia da iyi duymuyordu ki, ikide bir:

— Ne dedi, ne dedi? diye soruyordu.
Balkona çıkmadım, çıkamadım, Vedia'nın içeri girmesini bekliyordum bir an önce konusmasını
bitirip ve onunla kaldığım yerden sürdürmek istiyordum konusmamı. Belki o da bunu istemiş
olacaktı ki, geri döndüğünde, kiminle ne konustuğunu bir süre söyleyemedi, öylece baktı
yüzüme. Kollan, vücudu ile

örgensel bağlantısını koparmış gibi iki yandan, hafif ve bitkin, sarkıyordu. Sabahlığının önü yan
açıktı, göğüslerinin yanlan ve her seyi bu açılmıs, uzun serit içinde sıraya girmislerdi.

Az önce sesimin yükselen tonundaki gerginlik, yer değistirip kollanma geçmisti sanki, bir
atılımda kollarıma aldım Vedia'yı, öpüslere boğdum ve bir elimle sabahlığını sırtından çıkardım.

— Odama gidelim, dedi kulağıma, çok hafif bir sesle ve titrek.
O zaman onu kaldırdım, odasının kapısını ayağımla ittim, böylece karyolanın yanına geldik ve
orada ikimizi beklediği samlabilecek çukurca yere gömülmemizle birlesmemiz bir oldu. Vedia,
ben bahçeden geldiğim zamanki gibiydi, bekleyemeyecek durumda ve çoktan baslamıs.

Basımı kaldınp Vedia'nın yüzüne baktım:

— Kim bu? diye sordum. Vedia:
— Gene o iste, dedi.
— Kim?
— Hacı gelmisti ya...
Gözlerini kapadı, bana daha sıkı sanldı.
— Sen isine bak, dedi.
Çıngırak çalıyordu boyuna, ama Hacı'nıh ipi ilk çekisinden ötürü âzala azala değil,yeniden,
yeniden çekilerek, acele acele. Ben sürdüremiyordum. O zaman Vedia umutsuz, hüzünlü ve
bırakılmıs:

— Dayın istiyormuş seni, dedi.

Gözleri yarı açık, basını sağa bıraktı. Solukları, büyük akarsuların kıyılara vuran rüzgârı gibi, her
yanımı yalayıp geçiyordu. Ve çıngırak.

Doğruldum.

O zaman Vedia birden beni iterek yerinden fırladı. Üstüne acele bir entari giyerken (kalçasını
sağa sola sallayarak) dedi ki:

— Babam acele senf istiyormus.
— Beni mi?
— Evet.
— Daha önce niçin söylemedin?
Vedia, "Ne bileyim ben?" ya da "Dste öyle" anlamına dudak büktü. Sonra benim dudak
büküsten danlabileceğim olasılığını

hesaba katarak gülümsedi. Saçlarını tarıyordu. Kilolunu giymediğine dikkat ettim.

Odadan hızla çıkıp balkona yürüdüm. Dısan çıktığımda çıngırak boyuna çalmaktaydı. Asağı
baktım, Hacı bir körüğün ipini çeker gibi, elini çıngırakta unutmus, çalıp duruyordu. Kendi
kendine konusuyordu, ama ne dediği duyulmuyordu.

Beni görünce bıraktı ipi.

— Kızmıstır ki kızmıstır dayın, dedi. Kosturdu beni buraya arkamdan da su gidise bak diye
söylenir ne varmış benim gidisimde! Taş bile attı koş diyor bir yandan, nedir acelen be adam...
Kahvaltı ediyorlardır iste, uzamıstır, lokması boğazında kalacak değil ya adamın...
Kestim onun sözünü:

— Ne diyorsun Hacı? dedim. Kanstırdın gene sözü. , Hacı:
— Ne kanstırayım, dedi. Karıstığım filan yok. Dayın acele seni bekler. Sen de yukarıda
yemeğini yiyorsun. Ben ne yapayım? Sunun gibi. Gelip zorla götüremem ya.
— Geliyorum Hacı, dedim.
Dçeri döndüğümde Vedia'yı, kahvaltı sofrasını toplarken buldum. Türkü söylüyordu hafiften. Bir
süre onu seyrettim. Özür dilemek istiyordum. Ama söylenecek sözü bulamıyordum. Ona
bağırmamla, önü yatakta bırakıp kalkmam, iki ayn sorun olarak, aklımın içinde birbirine
karısıyordu. Hangisini önce ele almam gerektiğini bilemiyordum. Ama genç balıkçıyı
kıskanısımdan doğmuş olan (buna patlamış olan demek daha doğru olur) kızgınlığım simdi
tümden yok olup gitmiş ve beni yan aptal durumda bırakmıstı. O konuya bir daha, hele simdi
dönemezdim. Yataktan kalkısımı ise Vedia'nın anlayısla karsılayacağını umuyordum. Üstelik
kapıda bekleyenin Hacı olduğunu, dayımın beni acele istediğini bildiği halde Vedia'nın o ara
benimle sevismeye kalkması, bunu ben istemiş olsam da, tuhaftı.

Kız, her zaman olduğu gibi, bir durumdan baska bir duruma son hızla geçmis, simdi içinde

bulunduğu havanın türkülerini çağınyor, düş kurmasını bilmeyen aklında, benim anlayamayacağım bir dünyanın gereklerini yerine getiriyordu, mutlulukla. Her zaman kendine
ait bir dünya idi bu. Vanlamaz. Çünkü bizim dünyamız gibi, durmuş oturmus, yasalann düzeni
içinde dönen,

bugünden y anna ne olacağı belli, alısılmış bir sey değildi. Onun sabah uyanıslarını, yüzmesini, orman gezintisini, kahvaltı edisini, gece uyumak üzere odasına çekilmesini, her gün yazsam baska baska betimlemeler çıkardı ortaya. Bu bakıma, onu ansıdığım zaman, belli bir kisiliği değil, günlerin içinde gelisigüzel bir günün anılarını bulurum hep; bir gece, yatmaya gittikten az sonra derinden bir ah çektiğini duymustum ornegin, sonra sofaya fırlamıs, balkona çıkmıs, dört dönmüstü balkonda. Baska bir gece ise hemencecik uyuyuverdiğini anlardım, küçük bir köpek yavrusu gibi, iniltiye benzer sesler çıkarırdı uykusunda. Gidip onu oksamak gelirdi içimden. Kimi zaman da sofraya oturmazdı, çoğun öğle yemeklerinde olurdu bu. Gider, balkona açılan kapının esiğine çömelir, basını dizlerine dayar, ileri geri sallanır-dı. Sonra durup dururken gülmeye baslamak huyu da vardı. Bir sey mi düsünürdü o sırada, anlasılmazdı. Sorarsam, "Dislerin hosuma gitti" derdi sözgelisi; ya da balkondan yakındaki çam ağacına sıçramayı aklından geçirdiğini söylerdi. Genellikle soru sormayı hiç sevmediği halde, bir aksam birdenbire:

— Senin baska adın yok mu? deyiverdi bana.
— Var.
— Neden gizliyorsun?
— Gizlemiyorum, dedim, nüfus kâğıdımda yazılı o, kullanılmıyor.
Sorulan birbiri arkasına geldi artık.
— Neden kullanılmıyor?
— Göbek adı kullanılmaz da ondan.
— Göbek adı mı?
— Evet.
— Ne demek göbek adı?
— Çocuk doğduğu zaman konan ad.
— Sonra bir ad daha mı koyarlar? Benimle alay ettiğinden kuskuya düstüm.
— Senin öyle değil mi Vedia? dedim.
— Öyle öyle, dedi.
— Gördün mü, dedim. Vedia:
— Boyuna neden ad koyarlar insanlara? diye sordu. Güç durumda kalmıstım.
198
— Her insana bir ad gerek de ondan.
— Ama bir tane koymuyorlar ki, dedi.
Bir gün de, gene bu konu açıldığında bana:

— Aç bakalım göbeğini, demisti.
Onun bu çesit çocukça isteklerini yerine getirmeye alısmıstım. Açıp göbeğimi gösterdim. Kırıldı
gülmekten.

O gün de, iste böyle, onu sevmeye kalkıp da yanda bırakmamdan sonra, sanki biraz önce
koyun koyuna olduğumuz o değilmiş gibi, öyle değisik bir hava içine girdi ki, hiç tanımadığım
bir insanla karsı karsıya geldiğim sanısına kapıldım. Gene hafifçe bir türkü tutturmustu, eskiden
olduğu gibi, türkünün sözlerini anlamıy ordum.

— Vedia, ben gidiyorum, dedim. Bir an yüzüme dalgın dalgın baktı:
— Gidiyor musun?
— Evet.
— Nereye?
— Dayım çağırmış ya. Döndü arkasını, mutfağa gitti.
Beni onunla bıraksalardı, baska hiç kimse olmasaydı, kimse beni çağırmasaydı, hiçbir haberci
gelmeseydi, ondan baska hiçbir isim olmasaydı dünyada... Düsünüyordum ki, çesitli yanlan
bulunan bir yasam içinde, Vedia'yı sevmek, tam olarak sevmek, olacak islerden değildi. Vedia
ile,bütün baska islerden, baska kaygulardan, amaçlardan sıyrılmış olarak bulusabilirdi insan;
onunla hiçbir sey pay edilemezdi, ortaklastırılamazdı. Hem Vedia olsun, hem onun dısında,
ondan baska çabalar, istekler... Bağdastırılabilir gibi değildi. Doğrusunu söylemek gerekirse,
benim kafam bulamıyordu bu uygunluğu. Vedia'yı dısta tutan bendim. Bir yandan büyük kent,
büyük kentteki olaylarım, o olayların getirdiği iliskiler olacak, fakat bir yanda da Vedia olacak,
onu seveceğim, onunla yatacağım... Kendimi parça parça eden bendim.

Bunu tam olarak anladı mı, anlamadı mı, kesin söyleyemem, ama bir gün bana baktı baktı
da:

— Ben senin ötelerindeyim, deyiverdi.
"Sen benden uzaksın" anlamına. Yemin ettim, öptüm her yerini, ondan baska kimsem
olmadığını söyledim, evet, böyle

dedim. Ama bir yandan da düsünüyordum ki, benim askım yalnızca bana bağlıydı, askımla
öteki iliskilerim arasında bir bağ kuramıyordum. Bütün mutsuzluğum buradan geliyordu.

Çok sonra, oradan ayrılıp da artık Vedia'yı da, dayımı da bir daha göremeyeceğimi
düsündüğüm günlerde buna tam benzeyen, ama bunun tersi gibi görünen bir mantık gelip
kafama takıldı: Ülkülerim de böyleydi belki, ortak olunamayacak kadar benim. Onların içinde
de kimsenin bilmediği içtenliklerim gizliydi. Sanki sevdamı açsam, kim benimle onu
paylasabilirdi ki? O zaman, zorunlu olarak, her-insanın parça parça yasadığına inanacak
oluyordum.

Gerçi sonra bunları yadsıyordum. Ama Vedia'yı hiçbir kusku bırakmayan bir askla sevdiğimi anlayınca, bunca içtenliğimle dünyada tek basıma kaldığımı görüp sasınyordum. Yapabileceğim tek sey, bu düsüncelerden kurtulmayı istemek oluyordu. Çünkü, Vedia da içinde olmak üzere, bütün dünya benim dısımdaydı. Atılmalarım, çabalarım hep hep bu "ben"le, onu saran çevre arasında, hiçbir zaman gerçeğini tanıtlayamayacağım bir karsılasma olup çıkıyordu.

Merdivenden indim. Hemen oradaki limon ağacından bir yaprak koparıp kokladım. Vedia gibi kokuyordu. Onu elimin üstüne sürdüm.

Hacı'ya:

— Hadi, dedim, gidelim.
Hacı, oturduğu taş duvardan kalkıp sapkası ile pantolonun arkasını temizledi, yola koyulmam için bir süre ayakta bekledi.

— Ne olmus? diye sordum. Acele bir iş mi var?
Hacı, dayımı da, beni de bosladığını anlatan bir bakısla gözlerini toprağa indirmisti.
— Öyle olacak, dedi. Biz nereden bilelim ne olduğunu? Arkam sıra yürüyordu.
— Hep aceledir dayının isleri. Ben de sasar dururum, ne var bu aceleye diye. Uyumaz, dinlenmez hiç, boyuna yer durur kendini. O da böyle iste, ne diyeceksin... Dnsan çesit çesit. Gene de Vedia Hanım çekip çevirir onu. Çünkü neden, Vedia hanımı sever dayı beyin. Onu gözünün önünden ayırmaz.
— Hacı, dedim, kızı elbet. Baska nasıl olur? Hacı:
— Kızı olmasına kızı da, dedi, herkesin kızı var. Dayı beyin baska türlü sever Vedia hanımı.
Hazır bu konu açılmısken, Hacı'nın da ağzından belki bir laf alabilirim diye düsündüm.
— Belki de kendi kızı olsa bu kadar sevmezdi, dedim. Hacı, sapkasını çıkanp saçlarını kasıdı, sonra:
— Doğrudur, dedi.
Nasıl olur? Nine'nin bana çıtlattığı sey, Hacı'nın kulağına gitmez olur mu? Konuyu daha da açmadan çekinerek:

— Vedia'yı onun gerçek kızı bilenler de var, dedim. Yüzüne baktım. Hacı ses çıkarmadı, bununla kalmayıp susmak zorunda olduğunu anlatan bir bakısla baktı bana. Dki arı dolasıyordu yüzünün önünde, sapkası ile kovuyordu onları. Düsünceler, sese dönüsmedikçe düsünce değildi belki de onun için. Bunu bilmenin rahatlığı içinde, fakat bakısları için hiçbir önlem bulamadan yürüyordu.
"Dayı beyin baska türlü sever Vedia hanımı." Birden aklıma geldi, Vedia'ya, Ermiş Yusuf u, balıkçıyı ve kendimi düsünerek hangimizi seçeceğini sorduğum zaman, kız isin içine dayımı da karıstırmıstı. Onunla evlenmeleri söz konusu kisiler arasına. Meraka kaptırmak istemiyordum kendimi, ama yavaş yavaş yükselen sıcağın altında, aklımı değistirmek de elimden gelmiyordu. Burada bir sey nerede ise, orada kalırdı. Dnsana ancak beklemek düserdi.
Sonunda:

— Ne derlerse derler, deyiverdi Hacı.
Dyi ki beklemisim! Sıramı kaçırmak istemeyerek, ama bunu da belli etmemeye çalısarak:
— Yani nasıl? dedim.
— Hiç yani, Vedia hanımı... dedi.

**— Ne olmuş Vedia hanıma?
— Kızıdır diyorlarmış ya...
— Sen duymadın mı? Hacı:
— Her duyduğuna ne bakarsın, dedi. Öyle diyen de var, böyle diyen de. Kendi kızı olsa birine
vermez mi?
Sabırsızlanıyorum.**

**— Peki, neden vermiyor sence?
— Kızı değil de ondan.
200
201
— Hacı dedim.
O da durdu, yan gözle baktı bana.
— Kızı da olsa, evlat da edinse, verecek olduktan sonra verir, dedim.
Hacı:
— Öyle öyle... dedi. Sonra da:
— Eli sıkıdır dayının, diye ekledi. Kendi malından vazgeçmez.
Ne yaptığımı bilmiyorum, birden yakasına yapıstım, sarstım onu.
— Ne diyorsun sen, dedim. Kızı değil, evlat da edinmemis, öyle mi?
Hacı:
— Ben bir sey demedim, diye mırıldandı. Korkuyla yüzüme bakıyordu.
— Sen sordun da söyledim, diye ekledi. Yoksa ben ne bileyim... Ben bir yoksul köylüyüm,
surada çoluk çocuğumu geçindirmeye uğrasıyorum. Çok sükür dayı beyinden de nzıklanı-rım
az çok. Hem sonra...
Yakasını bırakmasam bu biçimde konusup gidecekti.**

**Tuhafı suradaki, ben yaptığımdan pisman olmustum da, aramızda olağanüstü bir olay
geçtiğini gösteren hiçbir belirti yoktu onun yüzünde. Üstüne düssem ne olacaktı sanki? Biz
Vedia'yı evlat edinilmiş bir kız biliyorduk, niye dayımın gerçek kızı ve hattâ dayımın... belki de
sevgilisi, kapatması. Bunun içinden konusmakla çıkamazdım.**

Dayımı seranın önünde bulduk. Kafese kapatılmış yabani bir hayvan gibi sinirli sinirli dolasıyordu. Biraz ötesinde, camın dibine çökmüş iki köylü vardı.

Dayım beni görünce elini kaldırdı. Yanına vardım.

— Beni istemissiniz, dedim. Dayım:

— Evet, dedi. Gel söyle oturalım.
Beni bir çamın altına konmuş tahta bir sıraya götürdü. Yan yana oturduk. Hacı köylülerin
yanına çöktü, sigara yaktı. Belli belirsiz bana bakıyordu. Fakat aramızdaki olayın süreceğine
iliskin en ufak bir telaş yoktu halinde. Konuyu dayıma açmayaca-

202

ğımı biliyordu. Bunu benim bildiğimi de biliyordu. Dç rahattı. Asıl bundan ötesiydi ilginç olan;
Hacı isteyerek açmıstı o konuyu, onu konusturan ben olmamıstım. Sanki ben açmasaydım da
kulağımı bükecekti benim. Neden? Bunu anlamak güçtür. Dayım:

— Yeğen, dedi, ben simdi kasabaya gidiyorum. Domuz ticareti isini oldukça yoluna koydum.
Bu köyden, yakın köylerden adam tutuyorum, vurulan domuzlar seraya getirilecek ve günü
gününe kasabaya, oradan Dstanbul'a yollanacak. Anlasma hazır. Baslangıçta köylünün karsı
çıkacağını biliyorum, fakat çok ileri gidemezler, karsı komalarını kıracağım. Benden korkarlar.
Benim taktiğim vakit kazanmak. (Sağ elinin isaret parmağını yukarı kaldırdı.) Eylemin bamteli
buradadır. Dse girisenden yana çalısır zaman. Hele para gelmeye baslasın, durumum
kolaylasır. Dağdaki domuz vurulup gâvurlara gidiyor, köylüye ne bundan?
Kıs kıs güldü:

— Ama gâvurun parası gelmeye basladı mı, kafalar değisir. Ermiş Yusuf un uçmadığını hepsi
biliyor. Ben hiçbir isimi yarıda bırakmamısımdır. Kendime karsı sorumluluğumdur önemli olan,
benim için.
Yandan konusuyordu, arada bir seranın önünde oturan köylülere bakıyordu. Yüzü, hem
sevinçli, hem kaygulu bir izlenim bırakıyordu. Dayımı gerçekten tanımanın olanağını
bulamadığım için, yüzündeki bu anlatımın kaynağını kestiremi-yordum.

Birden bana döndü. Basını kulağıma uzattı, kısık, tok bir sesle:

— Ben burada yokken çok dikkat ol, dedi. Yüzüne baktım:
— Dinle dinle, diye sürdürdü sözünü. Anlıyorum, hangi konuda dikkatli olacağını öğrenmek
istiyorsun. Sabırlı ol. Hepsini söyleyeceğim. Evin merdivenini aksamları erken kaldır.
— Bu kadar mı? ~diye sordum. Dayım:
— Erken kaldır, diye bıraktığı yerden basladı. Sonra Vedia'yı gözünün önünden ayırma. Hiç
yalnız bırakma yeğen, nereye giderse sen de onunla gideceksin. Anladın mı?
— Anladım, dedim.
203
— Sonra köyden pek uzaklasmayacaksınız... Durumumdan hiç memnun değildim.
— Nedenini öğrenebilir miyim dayı? dedim. Dayım:
— Nedenini... dedi kısık sesle ve köylülere bir göz attı. Ben:
— Öyle ya, dedim, bilmediğim bir nedenden ötürü yapacağım her sey...
Kesti sözümü:

— Anlıyorum, anlıyorum, dedi. Benim burada bulunmamamdan yararlanmayı düsünecekler
çıkabilir.
— Ne yaparlar, ne yapabilirler? Dayım:
— Kızı kaçırırlar, dedi. Sasırdım:
— Kim kaçıracak dayı? Yüzü karardı sanki.
— Çingeneler, dedi.
Ve benim tepkimi merak ederek faltası gibi açılmış gözlerle yüzüme baktı. Benimse ellerim
hâlâ Hacı'nın yakasında ve yüreğim çarpıntı içindeydi. Dirseklerimi dizlerime, iki yumruğumu
yanaklarıma dayamıstım. Hacı beni korkusuzca, hem de merakla izliyordu. Bunu yan gözle
görüyordum. Sıkılıyordum korkusuzluğundan. Sonra dayım kulağıma eğilince, yumruklarımı
yanağımdan çekip basımı ondan yana çevirdim. Sakalları neredeyse kulaklarıma değecekti.
Kıvırcık saç lüleleri alnında, tırtıllar gibi sallanıyordu. Saçlarının tepesine güneş vurmustu.

Köyde artık bir dakika bile kalmak istemediğimi düsündüm.

— Çingeneler mi? dedim. Ne zamandan beri kız kaçırıyor çingeneler?
Dirseklerimi dizlerimden çektim, söyle hafifçe gerindim.
Bu hareketimin biraz alaylı,, biraz yukandan olan anlamı dayımın gözünden kaçmadı elbet.
Sinirlendi, ama bunu belli etmemeye karar verdi birden.

— Sen benim dediğimi yap yeğen, dedi. Çingeneleri bilir misin? Nereden bileceksin?
Ayağa kalktım:
— Dayı, biraz öteye gidelim, dedim.
Dediğimi yaptı. Sasırarak, dönüp köylülere bakarak. Anlamıyor ne olduğunu.

Seranın güneye bakan yanından yürümeye basladık.

— Ne oldu, dedi sert sert.
— Ne olup bittiğini anlayamıyorum ki, dedim, uzun süredir buradayım, benden saklanan bir
çok sey var.
— Ne gibi? diye sordu.
— Bilmiyorum ki, dedim. Herkes baska türlü konusuyor.
— Seninle kim, ne konustu?
— Kimse bir sey konusmadı, dedim. Dste anlayamadığım bu. Benden baska herkes, her seyi
biliyor.
Dayım:

— Olamaz, dedi kısık sesle. Demek gizli bir sey var. Durdu, kolumdan tuttu.

— Bana bak, dedi. Neyi öğrenmek istediğini anlayamadım. Niçin merak ettiğin ise büsbütün sasırtıcı. Burada seni kimse rahatsız etmiyor. Keyfine bakıyorsun ve döneceğin günü bekliyorsun. Yetmiyor mu bu sana?
Kendimi akıntıya kaptırmaktan, olaylara, dedikodulara seyirci kalmaktan bıkmıstım.

— Vedia'yı çingenelerden koruyacağım... ama niçin diye sordum. Bunu öğrenmek istersem suç mu? Geldiğim günden beri bir çingene lafıdır gidiyor. Bunu da yalnız siz dilinize dolamıssınız. Köylünün çingenelerden bir sikayeti yok. Hatta sizin çingenelere karsı bu anlasılmaz tutumunuzla alay bile ediyorlar.
Dayım:

— Yanılıyorsun yeğen, dedi tehdit eder gibi bakarak. Benimle alay edilmez. Bunlar senin kuruntun. Sen köylüyü anlayacak yetenekte değilsin. Onların ne zaman, kiminle alay ettiklerini, benden niçin korktuklarım anlayamazsın. Sen yeğen sen, aklının içindekileri bile anlayacak duruma gelmemisin daha.
— Orası belli olmaz, dedim, herkes kendi bildiğini gerçek sayıyor burada. Oysa benim anladığıma göre, daha çok düslere dalınıyor.
— Evet, orasını sen benden daha iyi bilirsin, bunu kabul ederim.
Bir susma oldu. Ben onun son sözlerini nasıl yorumlamak gerektiğini düsüne durayım, dayım birden:

— Her seyi öğrenmek istiyorsan biraz sabret, dedi. Deminki kavga eden adam o değildi, yumusamıstı. Bu kez ben pisman oldum öyle konustuğuma, kabalığımdan üzüntüye kapıldım, hırçınlığımın Vedia'yı sevmemden ileri geldiğini tam olarak anlayamıyordum. Ama benden gizlendiğini sandığım seyin onunla ilgili olduğuna inanıyordum. Dayımın kızı mıydı, yoksa sevgilisi mi? Çingeneler niçin kızın ardına düssünlerdi? Dayım:

— Simdilik bu kadar, diye kapadı konuyu. Ben dönünceye kadar kızı gözünün önünden ayırma. Oldu mu?
Çaresiz:

— Oldu, dedim.
O zaman dayım benim tartısmayı kesmek zorunda kaldığımı anlayarak, yüzünde kurnazca bir gülümseme ile ve yenilgimi unutturmak ister gibi:

— Seni ilgilendirecek iyi haberlerim var, dedi. Belki de buradaki günlerinin sonu geliyor.
Merakla yüzüne baktım. Dayım, bir çocuğa bayram armağanı verir gibi gülümsüyordu.
— Geçen gün kasabada duydum, bir yasa çıkıyormus. Hem çok yakınmıs. Özgürlüğüne kavusacaksın.
"Senin isin burada biter" demek istiyordu sanki. Konusmamızı tümden kapadığı için memnundu. Sonra su sözleri ekledi:

— Sen köyden bıktın, dedi. O yüzden bu hırçınlığın. Kentte yasamaya alısmıssın, seni ancak
büyük kentler oyalar. Dön bakalım yuvana. Orada anlayamayacağın hiçbir sey yoktur,
çünkü her sey yazıldığı gibi geçer.
Ben susmus, bu sözleri karsılık vermeden dinliyordum. Dayım:

— Bugünlük bu kadar yeter, dedi. Hadi Allahaısmarladık.
— Güle güle.
O, köylülerin yanına döndü, ben de asağı doğru yürüyerek evin yolunu tuttum.

Anlamını kavrayamadığım bir koruma görevi ile eve dönmüstüm. Koruyacağım kızı seviyordum. Dayımın dediği doğru idi. Bu kadarı bana yeterdi. Ve koruyuculuk görevimden
ötürü

kıza daha da sahip çıktığımı anlıyordum. Ama artık ne kadar sürer!

Dayımın dediği çıkarsa ayrılıyorum buradan. Vedia'yı dayıma, balıkçıya, çingenelere bırakacağım. Daha simdiden kopmuş gibiyim. Nesem kaçmıs!

Eve geldim. Damdaki bayrağa, sallantılı merdivene bakıp gülümsedim. Aylar ne çabuk geçti!
Hem de ne dolu!? Ben bu sessizliği anımsayacağım en çok. Ve sessizce.

Kalsam olmaz mı? Ama ne isim var burada? Ve en güç olanı: Kalmamın bir gerekçesi yok.
Sevi, dünyamızda hiçbir seyin gerekçesi olamaz. Geçmiş o çağlar.

Merdivenlerden çıktım. Sofada, yerdeki kahvaltı sofrası kaldırılmıstı. Ortalık derli topluydu.
Vedia'nın mutfakta olacağını düsündüm. Baktım mutfağa. Yok. Odası kapalıydı. Kendi odama
girdim. Bir süre dolastım odada. Kentlerde her sey yazıldığı gibi geçer. Ama burada? Sonra
çıktım dısarı. Doğru Vedia'nın odasına yürüdüm. Kapısını açtım, biraz duraksadıktan sonra.
Odasında da yoktu.

Seslendim:

— Vedia!
Dste o zaman önüne geçilmez bir merakla, yukarı kata çıkan merdivenlere doğru kostum. O
güne değin görmediğim yeri, dayımın odasını görecektim.

Çıktım yukarı dar ve dönen merdivenden. Merdivenin bitiminde kapı çıkıyordu karsıya,
anahtar üzerindeydi.

Dayımın bu odayı hep kilitli tuttuğuna iliskin bir bilgim yoktu. Bunu bana dayım söyleyemezdi
elbet, ama Vedia da açmamıstı böyle bir konuyu. Dayımın anahtarı kapının üstünde unutmuş
olacağını düsündüm. Niçin? Niçin kilitli dursun bu oda?

Kilitliydi gerçekten. Anahtarı çevirip kapıyı açtım. Kapının arkasına asılı birtakım seyler sallanıp
tahtaya vurarak ses çıkardı.

Daha ilk bakısımda saskına döndüm. Bu saskınlıımın nedenini söylemeden önce, kısaca anlatayım odayı: Dar ve uzun bir odaydı bu, sağda, duvara bitisik bir yer yatağı vardı. Üç dört silteli, yüksek. Yastık yoktu. Duvar diplerine bir yığın kitap dizilmisti. Kapının arkasına baktım, az önce sallanıp da ses çıkaran seyleri göreyim diye. Beş yaylı çekme jimnastik aracı. Kapıya çarpan buydu-. Yerde iki lobut, üç gülle vardı. Bir adım

atınca tahta taban gıcırdadı, yaylandı. Yatağın baş ucundaki kitapların üstünde büyük bir tabanca duruyordu. Gene yerdeki bir tepsinin üstünde ise, pipolar ve tespihler vardı.

Duvarlara bakınca. Üç duvarda da Vedia'mn büyük boy fotoğrafları asılıydı. Dste beni sasırtan bu fotoğraflar olmustu. Belki de yirmi kadar. O gün bana çok sayıda geldiyse bilmem, bir daha çıkmadım dayımın odasına çünkü. Hepsini ayrı ayrı, uzun uzun inceledim. Baktıkça saskınlığım daha da artıyordu. Önümde ilk durduğum fotoğraf, bugünkü Vedia'nındı, saçları dağılmıs, gözleri kısık, dudaklar aralık. Bir portre. Onun yanındaki daha genç bir Vedia, ama bir az eskiden çekilmis, iki üç yıl kadar önce. Onun yanındaki Vedia ise yaslıydı. Simdiki Vedia'dan büyük. Dyice baktım, açık havada, toprak bir yolda, bir arabanın önünde çekilmis, yüzüne gölge düsmüş biryerden. Bu gölgeden ötürü mü bana yaslı göründü? Anlayamadım. Öteki fotoğraflara geçtikçe, iş büsbütün karısıyordu. Vedia bir gençlesiyor, bir yaslanıyor. Ama bakıs, durus, yüzdeki anlam, hep hep Vedia. Karısıklık sundan doğuyor gibiydi: Bana bugünkü gibi görünmeyen fotoğraflarında Vedia, hep çatık kaslı ve nasıl söyleyeyim... bakımsızdı. Hele ayakta çekilmiş olan birinde, boy fotoğrafında üstü bası da eskiydi. Böylece birken iki oluyor, iki iken bir oluyordu Vedia. Vedialar.

Bütün bildiklerimi (dedikoduları) kafamda toplayıp öyle düsündüm. Eğer bu duvardaki resimler iki kisinin ise, biri Vedia'dır, öteki de annesi. Bir olasılık da suydu: Vedia'mn eski ve yeni resimleri. Garip olanı, eski resimlerde y aslı görünmesi.

Orada ne kadar kaldığımı bilmiyorum. Fotoğraflara son bir kez toptan bir bakış fırlattıktan sonra dısarı çıktım. Kapıyı kilitledim gene. Merdivenden asağı indim.

— Vedia!
Ses yok. Denize gitmiş olmalıydı. Odamda çarçabuk mayomu giydim, üstüne de pantolonumu çektikten sonra evden çıktım. Günes, sabahları gölge olan yan bahçeye geçmisti. Kestirme olan çamlık yoldan kosar gibi deniz kıyısına gittim. Kimseler yoktu ortalıkta. Denize uzun uzun göz gezdirdim. Sonra birden karar verdim, küçük koya gidecektim. Dçime bir kuruntu düsmüstü, Vedia'mn balıkçı ile bulusmaya gittiğini düsünüyordum.

Yan bataklık, sazlık olan doğu kıyısından ormancıların

208

rıhtımına yürümeye basladım. Gözlerimle çevreyi tarıyordum boyuna. Tahta iskelenin

arkasındaki kayalığa tırmandım, tepedeki ilk çardağa vardığımda yorulmustum. Bekçiliği bana bırakılan kızı daha ilk saatlerde elden kaçırmıstım. Büyük körfezin görünümünü seyrederek biraz soluk aldım. Sonra gene hızlı hızlı, turistler için ayrılmış olan park yerini, çocuk bahçesini geçtim. Dniste ayağını kaydı, yuvarlandım. Düserken yere dayadığım avucum kanamıstı. Heyecan içindeydim. Sonunda vardım küçük koyun tepesine.

Koyda sandal, o sandal duruyordu. Dçinde kimse yoktu. Bir süre çevreyi dinledim. Sessizlik. Denizin üstü kıpırtısızdı, günesin yansıması ile pırıl pırıl parlıyordu. Gözümü aldı aydınlık bir süre.

Sonra genç balıkçının, asağıda, kıyıda, ağaçların ve sık çalılıkların arasında'n çıktığını gördüm. O da beni görmüstü. Daha doğrusu çalılıktan çıkar çıkmaz bana bakmıstı.

Bir an tereddüt geçirdim. Vedia'mn buraya gelip gelmediğini yukarıdan soramazdım. Olmazdı bu. Dar, kaygan yoldan asağı indim. Balıkçı, teknesine atlatmıstı. Gülümseyerek bana bakıyordu.

— Merhaba, dedim.

Asağıda durdum. Aramızda sandalın ipi.

Ayaktaydı, tekneyi mahsus sallıyörmüş gibi geldi bana.

— Merhaba!
Bakıstık. "Sor" demek istiyor, "hadi sorsana!" —-Seyi arıyordum, dedim, bizim Vedia'yı. Geldiği
yere, çalılığın oraya bakıyor.

— Gitti dedi.
— Buradaydı, öyle mi? Sırıtıyor, bir sey söylemiyor.
— Sana soruyorum, dedim sertçe. Alaycı:
— Kayıp mı ettin? diyor.
Kan tepeme çıktı birden. Sandala doğru, kenara, ta denizin kenarına yürüdüm. Tekne biraz
açıktaydı.

— Ne demek istiyorsun? diyorum.
Tekneyi sallıyor sağa sola. Bu kez yüzde yüz o sallıyor. Yoksa güneste kalmış tahtalardan
ayakları yandığı için mi?

— Gitti dedik ya...
Aklım basımda değil sanki.

— Ne sırıtıyorsun? diyorum.
Bir sey söylüyor, anlamıyorum^ duymuyorum.
— Ne dedin? Ne dedin? Hiç istifini bozmadan:
— Ara bulursun, diyor.
Sonra ağzının içinde bir sey geveliyor gene. "Babana sor" gibi bir sey.
— Babama mı sorayım? diyorum.
— Sen bilirsin, diyor.
— Sen adam gibi konusmasını bilmez misin? Basını yukarı yukarı kaldırıyor, sırıtarak.
Sonra sandalın ipini çözüp kenara atıyor. Bereket atıyor, çünkü benim bu durumda yapacak
hiçbir isim yok. Bari gitsin, def olup gitsin!

Motoru çalıstırıyor, artık bakmıyor bana. Sanki ben orada yokum. Sırtını bana dönüyor,
motorun dümenine ayağını takmıs, denize bakıyor. Motor suları köpürterek çalısıyor ve tekne
birden ayrılıyor kıyıdan.

Biraz uzaklastıktan sonra döndü, baktı. Gülüyor. El sallayacak diye ödüm koptu.

Genç balıkçının az önce içinden çıktığı çalılığa doğru yürüdüm. Avucum kanıyordu bir
yandan. Öteki elimle çalıları açtım, küçük bir yol buldum. Sonra bir düzlük. Ezilmiş otlar.
Küçücük bir yatak sanki. Yattıkları yer burası.

Oradan yol aradım kendime. Madem Vedia buradan çıktı, bir yol vardır elbet. Kayaların
arasından tırmanmaya basladım. Dönüp denize baktım bir ara, balıkçının teknesi açık denize
doğru yol alıyordu günesin altında. Küçülmüstü, içindeki adam nokta gibi kalmıstı.

Çocuk bahçesinin yanına çıkmıstım. Vedia'yı yolda yakalamak için kosmaya basladım.
Görünürlerde yoktu. Çardakta da yoktu. Oradan koya, ormancıların iskelesine baktım.
Dünyada kimsecikler kalmamış sanki. Uzaktaki kavak korusunun üstünde, sıcak, bir uçurtma
gibi dallara takılmış sallanıyordu. Kayaların arasından kendime yol arayarak, artık uzaklara
bakmıyorum, basım önümde, asağıya inmeye çalısıyorum. Ter içindeyim. Denizi özlüyorum.
Yanına vanr varmaz kendimi giysimle ataca-

ğım içine. Dibe ineceğim, ben içerdeyken yeryüzü değisecek, yeni bir yüzle karsılayacak
beni. Sonra aklımın içindekiler de tuzlu suda, ne olduğu söylenemez acaip biçimlere
bürünecek, tortular gibi. Onlan, kırılıp dökülmüş uçlarını koruyarak, kanlı avcumda eve
götüreceğim.

Dskelenin ta öbür basında kıyıya çıktığım zaman, ortada ormancılardan birini gördüm.

— Buradan biri geçti mi? diye sordum.
— Kim? dedi iyi anlayamamış gibi.
— Kardesim, dedim, onu arıyorum da... Hani canım...
— Anladım, diyor, geçmedi buradan.
Sazlığın yanından dolanıp evin yolunu tutuyorum. Kimbilir saat kaç oldu?

Vedia'yı gene bulamadım evde. Artık seslenmedim, odasına da bakmadım. Biliyordum,
yoktu. Çünkü o, girdiği yeri o anda değistirirdi; orada bulunduğunu belli etmek için yerlere
isaretler koyardı sanki. Oysa evde ondan hiçbir isaret yoktu. Yoktu yok.

Birden çingeneler geldi aklıma. Bilmediğim bir öykünün bölümlerini çevirir gibiydim,
okumadan. Bahçede, kuyudan su çekip basımdan asağıya döktüm. Öyle, sırılsıklam, gene
yollara düstüm.

Seranın bulunduğu yandan değil, kıyıdan Kayalıburun'a yöneldim. Dar bir izlekten yukan
çıktım. Arasam, ermiş Yusuf'un orada bıraktığı ayakkabılarını bulacağım. Gece olsa, ayısığı
olsa, buradan kendimi bırakacağım uçmağa.

Çam ormanına daldığım zaman çıktı karsıma Vedia. Sevindi beni görünce, kosuyor, el sallıyor,

gelip boynuma sarılacak. Ah gelip boynuma sarılsa!

Ama yüzüm kim bilir ne halde ki, altı yedi adım kala duruyor, kaslarını çatıyor, öyle bakıyor bana.

Ben de durdum. Yanıma gelmesini bekledim. Baska ne yapabilirdim ki!

Vedia yanıma gelince:

— Ne oldu? diye sordu.

— Hiç, dedim.
Islak giysilerime, karmakansık olmuş saçlarıma, günesten ve kızgınlıktan kim bilir ne duruma
gelmiş yüzüme bakıyor.

— Babam gitti mi?
— Gitti.
— Ne dedi sana?
— Vedia'yı gözünün önünden ayırma, dedi.
— Ayırma mı dedi?
— Dedi ya.
-— Ben ne olmusum ki? Kolundan tutup çektim:
— Ne olacaksın, yoksun ortada.
— Ortada yok muyum?
— Seni arıyorum saatlerdir.
— Beni mi?
— Seni.
— Nerede any örsün!
— Gittiğin yerlerde.
Sonra o susunca, acaip acaip yüzüme bakarken:
— Balıkçının koynunda, diye ekledim. Ses yok.
— Orada değil miydin? Sakin:
' — Hayır, diyor. Kolunu bu kez acıtarak çektim, büktüm de.
— Yalan söyleme, oraya gitmisin iste. Düsecekmiş gibi öne doğru birkaç adım atıp durdu.
— Yürü eve, dedim.
— Peki, dedi.
Bıraktım bileğini. Tuttuğum yeri eliyle uğusturdu, gözleri parlayarak baktı bana.
— Ben de eve gidiyorum, baska yere değil ki, dedi.
— Yürü, diye bağırdım.

Kuzu kuzu düstü önüme. Arkasından yürüyorum. Bir yaprak koparıp çiğnemeye basladı, sonra tükürdü. Baska bir yaprak kopardı. Eğilip baldırına bir tokat yapıstırıyor, böcek konmus. Sonra ayakkabısını çıkarıp topuğunu kasıyor. Dçinde bir sey düsüyormuş gibi, entarisini belinden biraz yukarı kaldırıp bırakıyor. Oysa biliyorum, içinde hiçbir sey yok. Çok seyrek olarak bana bakıyor, basını çevirip. O sırada ayağı bir tasa çarpıyor. Gülüyor bana.

— Nereden geliyorsun? diye sordum.
— Hiiiç, dedi uzatarak.
— Burada ne isin var?
Bakıyorum da, dayımın bana verdiği görevi titizlikle yerine getiriyorum. Hiç ummazdım kendimden.

— Ne isim mi? Gezmeye geldim.
— Çingenelere mi gittin yoksa? Durdu, saskın saskın yüzüme baktı.
— Yürü, diye bağırdım gene. Yürümeye basladı, ama bası bende.
— Düseceksin, önüne bak, diyordum.
— Sen çingeneleri nereden bilirsin? diyor.
— Kaçıracaklarmış seni. Büsbütün sasırıyor:
— Beni mi?
— Seni ya!
Bu kez önüne bakarak konusuyor.
— Babam mı söyledi sana?
Sorusunu karsılıksız bırakıyorum. Yanına o güne değin hiç görmediği biri gelmiş gibi, dönüp dönüp bakıyor. Gülümsemiyor artık.

Birden kosmaya baslıyor yokuş asağı. Ben kosmuyorum, hızlanıyorum sadece. Arada bir de, kosuya baslamadan önce ısınan atletler gibi, öne doğru atılıp yavaslıyorum. Gözüm onda.

Niçin bağırdım? Niçin sert davrandım? En önemlisi, bunu sürdürebileek miyim? Onu evde sorguya çekeceğimi biliyorum. Balıkçıya gittiğini ağzı ile söylesin bana. Yattığını da söylesin, orada, çalılığın içindeki küçücük yatakta. Sonra? Sonrasını bilmiyorum.

Bu kez köy yoluna çıkıyoruz. Böyle Vedia önde, ben arkada, kosarak, neredeyse ben onu kovalayarak gittiğimizi köylüler görsün istemiyorum. Bereket, seranın önünde kimse yok. Yavaslıyorum, ne olur ne olmaz diye. Köy uyuyor, düsünde pis domuzlar ve dayımın alnında sallanan bukleler ve Vedia'nın bacakları belki, belki de midillinin üzerinde iken açılan bacakları. Kıskanıyorum Vedia'yı herkesten. Dayımdan da. Oysa dayım onu kıskanıyor mu? Seviyor mu ki kıskansın?

Vedia, evin yolunu bırakıp kestirmeden deniz kıyısına yöneldi. Dki kolunu yana açmıs, uçar gibi gidiyor. Bir an tereddüt

ediyorum. Arkası sıra gidip gitmemekte. Evden yana bakıyorum. Hayır, evde oturup bekleyemem onu. Gözümün önünden ayıramam. Dayım böyle buyurduğu için değil. Onsuz yapamam, yalnız kalamam. Ben de denize doğru gidiyorum.

Ama Vedia çoktan kayboldu, zeytin ağaçlarının buğusu içinde sanki eridi.

Birden durdum. Deniz kıyısına gidip de ne yapacaktım? Oturup çıkmasını mı bekleyecektim, yoksa ben de onunla birlikte yüzecek miydim? Dkisi de, o andaki durumuma uygun değildi.
Sorguya çekmek üzere aramıstım onu. Beklemek ya da yüzmek, konunun ciddiliğini sarsacaktı.
Bir ağacın altına oturdum.

Buradan ayrılacağım gün yaklasıyordu demek. Neydi Vedia ile alıp veremediğim öyleyse?

Ama içimden "Olmaz" diyordum, "böyle ayrılamam, itiraf etsin bana balıkçı ile yattığını.
Bununla da bitmez, dayımın yasa dısı kızı mı, yoksa evlat edindiği bir kız mı? Gerçi bunlann tümünü ondan öğrenemem, dayıma da sormam gerekir. Ama nasıl sorabilirim? Meraklarımı tümden bir yana bırakmanın yolunu bulamaz mıyım? Hayır, bulamıyorum."

Orada öyle zavallı zavallı oturmus, çevreme bakıyorum, otları koparıyor, öteye beriye taslar atıyorum.

"Ben Hacı ile evden ayrılır ayrılmaz, demek Vedia kalkmış doğru balıkçının oraya gitmisti.
Anlıyorum, çünkü yarıda bırakmıstım onu. Gitmis, balıkçı ile yatmıstı. Herifçioğlunun bana alaylı alaylı bakısından belliydi böyle olduğu. Belki de söylemisti Vedia. Söyleyince de herif gülmüstü..."

Köyden yana baktım; sıcağın yesiller üzerinde abanması ile damlar bitismis, birbirine kaynamıstı sanki, evlerin toprakla bağlantısı kesilmisti de, bu birlik gökten asağı sarkmış gibi anlamsız bir görünüm içindeydi. O anda içimde uyanan yabancılık duygusu neredeyse ağlatacaktı beni. Dnsan her seye katlanabilirdi, yeter ki bildik bir çevre içinde bulunsun.
Dayıma ne denli uzak olduğumu da acı acı düsünüyordum.

"Dayımın odasının duvarlarında asılı duran fotoğrafların bir takımı Vedia'nın, bir takımı da annesinindi belki. Dayım asıl Vedia'nın annesini sevmiş olacaktı. Benim Vedia'yı sevdiğim gibi, büyük bir askla. Sonra kadın ölmüstü ve dayıma yasa dısı çocuğunu bırakmıstı. Yıllar önce olmustu bu. Sonra dayım,

büyüyünce Vedia'nın fotoğraflarını çekmis, annesininkilerin yanına asmıstı. Duvarları ana kızın
fotoğrafları ile kaplı bu oda, dayımın tapınağı idi. Oraya kapanıyordu her gece... Bütün
tesellisini, kızı yetistirmekte arıyordu."

Ama niçin asağı yukarı aynı yastaydı duvardakiler? Dayım niçin kıskanıyordu Vedia'yı?
Köylünün ağzından geveleyerek bana anlatmak istediği gerçek neydi?

"Dayım evlat edindiği kıza âsık olmustu. Bunu kimseye açamıyordu. Hatta kendine bile. Bu
gizle kendini yiyip bitiriyor, kooperatifle, sera ile, Ermiş Yusuf'la, domuz ticareti düsü ile
oyalanıyordu. Belki beni de kıskanmıstı kızdan, bunu ona söylemis, beni öldüreceğinden söz
etmisti."

Sıcak artıyordu. Acıkmıstım. Yerimden kalktım, Vedia'yı beklemekten vazgeçtim. Aradan ne
kadar zaman geçtiğini bilmiyordum. Eve döndüm.

Vedia balkonda saçlarını kurutuyordu. Beni görünce:

— Sofra hazır, dedi.
Çökük bir durumda merdivenleri çıktım.
— Ben yemiyeceğim bir sey, dedim.
— Nasıl olur, dedi.
— Odama gidip yatacağım, yorgunum.
Odama doğru yürürken önüme geçti. Demin yolda "Yürü!" diye kovaladığım, önüm sıra kuzu
kuzu giden o değildi sanki. Bambaska biri.

— Ne istersen sor, dedi, söyleyeyim de bitsin. Duraladım. Konuyu tazelemeyi gücüm yetecek
miydi? Ama Vedia itiraf etmeye hazır olduğunu söylüyordu. Oracıkta, sesim kısık, boynum
bükülmüs, yorgun:
— Söyle, dedim.
— Sor, dedi. Heyecansız olarak:
— Balıkçı ile yattın, dedim.
Kolumdan tutup çekerek beni sofraya oturttu. Bardağıma beyaz sarap koydu, uzattı.
— Dçmem, dedim.
— Dç, iç, diye direndi. Dçtim.
O da sarap aldı, içti.
— Ben oraya her gün giderim, diye anlatmaya basladı. O koyun suyu çok soğuktur, canlılık
verir. Bu sabah da iste o suya girmek için gittim.
Durdu. Ben:

— Bu kadar mı? diye sordum. Sonra sarabımı içtim.
Vedia da içti.
— Bu kadar, dedi masaya oturarak.
— Ama, dedim, balıkçı bana söyledi. Sasırdı Vedia.
— Ne söyledi?
— Seninle yattığını... Orada, çalıların arasındaki dar yerde...
Düsündü, sonra:
— O mu söyledi? dedi.
"Yalan" deseydi, bırakacaktım artık konusmayı, içmeye, yemeye vuracaktım isi.

Fakat Vedia yerinden kalktı, ayakta:

— Peki, öyle olsun, dedi. Bahçeye bakıyordu.
— Öyle mi, değil mi? diye sordum.
— Öyle, dedi, söylemiş iste. Kızgın değildim:
— Utanmıyor musun? dedim. Sustu.
— Sen burada herkesle yatmıssındır, diye sürdürdüm sözümü.
Basını yukarı kaldırdı, "hayır" anlamına. Burnunu çekti.
— Ama balıkçı ile? dedim. Basını öne doğru salladı.
— Niçin yatıyorsun onunla? "Bilmiyorum" anlamına omuzlarını silkti. Artık her sey bitmisti.
Sarabımı doldurup içtim.
Vedia yerine oturdu, çenesini avuçlarının içine aldı, bana bakmaya basladı.

— Ben yakında gidiyorum, dedim. "Biliyorum" anlamına basını salladı.
— Nerden biliyorsun? diye sordum.
— Bir haber almısındır, dedi.
— Ne haberi?
— Hep haber bekliyordun ya...
— Dayım mı söyledi? diye sordum.
— Hayır, dedi.
— Sen düsündün, öyle mi?
— Evet. »
— Bana hep bugün yarın gidecek diye mi bakıyordun?
— Evet.
— O yüzden mi bana bağlanmadın?
— Bilmem.
— Hep tilmem, bilmem... Bıktım senden. Vedia:
— Biliyorum, dedi.
— Sen hiçbir sey bilmiyorsun.
— Biliyorum.

— Ne biliyorsun?
— Sen okumuş birisin.
— Ne olacak okudumsa? Omuzlannı silkti. Sonra:
— Dayın gibi, diye ekledi. O zaman biraz canlandım.
— Vedia, dedim, ne demek istediğini anlıyorum. Ama basta söyleyeyim ki, aramızda her sey bitti. Beni aldatmanı, benim burada geçici olduğuma bağlamak istiyorsun. Nasıl olsa çok sürmezdi diye düsünüyorsun. Böyle düsündüğün için de, buradaki iliskilerini kesmek istemedin. Ama sunu iyi bil ki, ben seni geçici olarak sevmemistim. Ne olacağını bilmiyordum, bilemezdim elbet. Ama senden ayrılacağımı düsündükçe deli gibi oluyordum. Oysa sen, kendini benden hep biraz uzak tuttun. Dsine öyle geldiği için.
Durdum.

— Değil mi? diye sordum. Vedia:
— Ben böyle seyler düsünmem bile, dedi. Kızdım:
— Sen hiçbir sey düsünmüyorsun, dedim.
— Evet, dedi.
— Gidip düsünmeden yatıyorsun balıkçı ile. Hüzünlendi galiba:
— Sen beni seviyorsan, ben de seni seviyorum, dedi. Balıkçı ile düsünmeden yattığını söylemem içinde, biraz da onu bu yüzden bağısladığım anlamı vardı elbet. Düsünmeden yapılan isler bağıslanmaz mı? Oysa ben onu bağıslamak gücünü bulamazdım kendimde. Bitmisti bu is. Ancak Vedia'nın kimseye benzemeyen kisiliği mantığımı sarsıyordu. Yargılarımızda ortaklık yoktu. Elbet bunun içine sevgi anlayıslarımız da giriyordu. O baska türlü seviyordu... Dste düsüncemin burasında yüreğim burkuldu. Vedia beni seviyordu berki de. Ama kendi anlayısı içinde imis... Ne olursa olsun!

Dayım kasabaya gitmemiş olsa da gelse eve... Çekip giderdim buradan. O kadar sıkılmıstım.

Yerimden kalktım. Vedia'ya hiçbir sey demeden odama gittim. Kapıyı kilitledim içerden. Attım kendimi yatağa.

Uyuyamayacağımı sanıyordum. Oysa uyumusum.

Ter içinde uyandım. "Sen beni seviyorsan, ben de seni seviyorum." Aklıma geliverdi birden. Ne demekti bu? "Sen beni sevmiyorsan, ben de seni sevmiyorum" mu? Her sey benim sevmeme mi bağlıydı? Yoksa Vedia, "Senin beni sevdiğin gibi, ben de seni seviyorum" mu demek istemisti? Sorayım mı kendisine? Ya omuzlarını silker de "Bilmem" derse?

Düş görmüstüm uyurken. Bilincimin kendini korumasından olacak, balıkçıyı düslerime bile sokmamıstı. Belki de bu isi aklım basımdayken düsünmem gerekiyordu da ondan. "Balıkçı söyledi sevistiğinizi" demekle düğümü çözüvermistim. Balıkçının bana böyle bir itirafta

bulunmasına hiç sasmamıstı Vedia. Bu onun saflığını gösteriyordu.

Ya ben? Ben ne yapmak istiyordum? Neydi Vedia için kurduğum tasarılar?

Belki de bu köyde -geçirdiğim günlerin anısını, balıkçı yüzünden koruyamayacağım için
üzüntülü idim. Benim kızgınlığım bu yüzdendi. Kısa bir süre sonra Dstanbul'a gidecektim;evimi,
arkadaslarımı, sorunlarımı bulacaktım; Vedia'yı unutacaktım, düsündüğüm zaman da
kafamdan uzaklastıracaktım. Bir masal bile olmayacaktı bu, masal bozulmustu.

Yatağımda oturdum. Epey uyumusum herhalde, gölgeler bir duvan kaplamıstı. Hafif bir esinti
vardı odada. Saatime baktım, artık aksam. Denize giderim diye düsündüm; sırt üstü yatarım
denizde, koyuluk açıklık ayırımları içinde üst üste yığılan batıdaki dağlara bakarım. Gölgeler
içinde canlanan, yasama saati geldiğini anlayan köyün, kısa süreli, insanı dünyaya geldiğine
sevindiren sesini dinlerim. Benim de kısa sürdü buradaki yasamım. Tıpkı bu mutlu aksam saatleri
gibi.

Mayom üstümdeydi. Havlumu aldım. Sofaya çıktım. Vedia yoktu ortalarda. Belki biri ile
yatmaya gitmistir. Dayım buradayken gitmiyor muydu sanki? Dayımın, onu gözünün önünden
ayırmamamı tembih etmesi herhalde bundan olamazdı. Çingeneleri söylemisti o. Çingeneler
Vedia'yı kaçıracaklarmıs... Uydurma! Dayım gerçeği, bilmediğim o gerçeği saklıyordu.

Ama o aksam her seyi öğrendim.

III

Her seyi mi? Simdi onlardan uzakta düsünüyordum da, "her sey" dediğim nedir? Elbette
kafamda bir takım sorular eskisi gibi duruyor. Ama Vedia'nın o aksamki açıklamaları, coskunca
anlattıkları yeter bana. Neyi sonuna dek öğrenebilmisizdir ki!

Merdivenden inip bahçeye çıktım. Ben ayrılmak üzere olduğum yerlerden soğurum. Koparım
çarçabuk da ondan. Ama o aksam, bahçeye indiğimde, inanılmaz bir mutluluk duydum.
Zeytinlere, çamlara, bodur mersinlere, toprağın soluk alan derisine içten bir sevgi ile baktım.
Ben belki de doğa ile sevismistim burada. Vedia da bu doğanın bir parçası idi.

Canlılık ve çeviklikle duvardan atlayıp kıra vurdum, denize yürüdüm.

Dayımın bir sözü geldi o sıra aklıma. Vedia'nın evlenmesi konusunu açtığında, ona olgun birini
layık gördüğünü söylemisti. Kimdi bu olgun kisi?

Dnsanın aklına olmadık seyler geliyor.

Denizde buldum Vedia'yı, yüzüyordu. Bana el salladı, karsılık vermedim. Bunun üzerine kıyıya
doğru yüzdü ve çıktı dısarı.

**O çıkar çıkmaz ben daldım denize, yüzdüm, yüzdüm, yüzdüm, basımı döndürüp baktığımda,
kıyıda oturmus, beni gözlüyordu. Yoksa dayım ona da beni gözden yitirmemesini mi tembih
etmisti?**

Bekledi beni. Çaresiz çıktım.

**— Ben seni kurulayayım mı? diye sordu çekingen. Sakin bir sesle:
— Dstemem, dedim.
Kendim kurulandım. Sonra eve doğru yürümeye basladım. Vedia arkam sıra geliyordu.**

— Çok uyudun bugün, diyor. Ses vermiyorum.

— Kapını da kilitlemisin...
— Yokladın mı?
— Merak ettim de...
Gülümsedim... O da gülümsedi. Tanrım! Sonra bir iki sık adım atıp hizama geldi.

— Sana bu aksam ziyafet çekeceğim, dedi.
Yüzüne baktım. Bakısmayı, itismek gibi, çekismek gibi bir duruma getiriyor, hemen kapıyor
gözlerimi. Konusmasam olmayacak.

— Neden gerekiyor ziyafet çekmek? diye sordum. Alıskanlıkla omuz silkiyor, sonra:
— Hiç iste, diye ekliyor, belki ayrılırız diye düsündüm de...
— Belki değil, diyorum.
— Dste öyle, diyor. Ayrılmak yani.
— Ayrılmamızı kutlamak için mi?
— Ha.
— Bu ziyafetin her aksamki yemekten ne farkı olacak bakalım?
Vedia seviniyor birden, önümde geri geri yürüyerek, yüzü bana dönük, arkası yola, anlatıyor.
— Balık buldum... Çesitli... Drili ufaklı... Sonra kasabadan incir gelmisti... Nah böyle (eliyle
gösteriyor büyüklüğünü)... Sonra iste sarap var, rakı da var... Hangisini istersen... Bir de Halit
Beylerden biber dolması geldi... Bol yemiş var...
Yüzüme bakıyor merakla.

— Dyi değil mi? diye soruyor. Basımla onaylıyorum. Sonra da:
— Her zamanki gibi, diye ekliyorum. Dayımın sofrası her zaman zengindir.
Umutsuzluğa düsmüyor Vedia.
— Ama, diyor, ben de varım bu aksam.
— Ne demek o?
— Ya.... diyor memnun.
— Sen hep buradasın.
— Ama bu aksam anlatacağım sana.
— Neyi?
— Bir çok, diyor.

Sonra bundan hoslanıp hoslanmadığımı merak ederek eğilip yüzüme bakıyor.

— Basından geçenleri anlatacaksın, ha?
— Evet.
221
— Balıkçı ile olan gibi mi? Susuyor, sonra:
— Hepsini, diye ekliyor. Ben:
— Dinlemek istemiyorum, dedim. Boynunu büktü.
— Öyleyse anlatmam, dedi.
Eve geldik. Ben yukarı çıkmadım, kuyudan su çekip bahçeyi sulamaya basladım. Vedia benim havlumu alıp eve götürdü. Yukarıda hazırlık yaptığını biliyorum. Dsinden hosnut bir kadın gibi, arada bir balkona çıkıyor türkü söyleyerek, bir sey silkeliyor, ya da ipte asılı bir bezi alıyor.

Yürüyüp bir cigara yaktım, bahçenin köyü gören duvarına oturdum. Tatlı tatlı aksam oluyordu.
Yorgunluğumun verdiği mutlulukla çevremi seyrediyordum. Çiçekler canlanmıs, çam dallarında hafif sallantılar, gölgenin neseli bir köpek gibi oyalayan gelgiti, yukarıda türküler söyleniyor.

— Vedia, diye seslendim. O an balkonda belirdi.
— Efendim!
— Bana bir kadeh rakı getir.
— Simdi, dedi.
Az sonra da küçük bir tepsinin içinde bir kadeh rakı, bir bardak su, iki turp, beyaz peynir, taze soğan ve erik getirdi. Yanıma, tasın üzerine koydu. Geri çekildi.
Rakı kadehine su kattım, yarısına kadar içtim. Bir turp yedim.

— Ne zaman istersen gel, sofra hazır, dedi.
O aksam rakısının keyfini bir daha hiç duymadım diyebilirim.
Sonra baslayan o büyük gecenin sofrasına oturmak üzere yukarı çıktım. Merdiveni kaldırdım.
O sırada Vedia da bayrağı indirmeye gitti. Her sey dayım evdeymisçesine sürüp gidiyordu.
Sofra gerçekten göz alıcıydı. Güzel düzenlenmisti. Ama bu düzen hiçbir görgü kitabında yazılı değildi herhalde. Bilgi ile değil, duygu ile hazırlanmıstı.
Vedia yukarıdan inip odasına girmisti. Ben sofrayı incelerken çıktı... Bakakalmısım! Üstünde

kırmızı çiçekli bir entari vardı, saçının iki yerine iki tarak, bir yerine de küçük, pembe bir kır
222
çiçeği oturtmustu. Dudaklarını boyamıstı. Beline beyaz bir kemer takmıstı. Göğüslerini saran

esmerlik, bu renkleri daha da öne çıkarıyordu. Gerçekten bir sölendi Vedia. Gözlerim ona takılı kalmıstı.

Bir iskemleye iliseyim der demez, gelip kucağıma oturdu, bunu bekliyormus. Kollarım boynuma doladı, gözlerimin içine bakarak:

— Bana bu aksam Vedia deme artık, dedi. Beklemediğim bir sey bu.
— Ya ne diyeyim?
— Benim adım Vedia değil ki...
— Neymis?
— Benim adım Raziye.
— Raziye mi?
— Evet.
— Nereden çıktı bu?
Derin bir soluk aldı. Gülümsüyor mu, düsünüyor mu, anlayamadım. Gözlerimin içine bakıyor ama, orada baska seyler görüyor sanki.

— Ben seni anlamısındır diye düsündümdü.
— Raziye olduğunu mu?
— Ya...
Artık söyleyecek bir sözüm yoktu benim. Onu dinleyecektim. Bir süre bekledim. Raziye kaslarını çattı:

— Benim adımı dayın değistirdi, diye anlatmaya basladı. Hızlı hızlı, hırslı hırslı anlatıyordu.
— Benim adım Raziye idi, ama ben de bilmiyordum bunu. Daha çocuktum canım. Sonra bizimkiler geldiler, söylediler bana, sen Raziye'sin diye. Anladın mı?
Birden fırladı kucağımdan, sanki odada yalnız basmaydım, türkü söyler gibi konusuyordu, dolasa dolasa. Ah benim canım!...

— Ama bu çok eskiden oldu. Burada değil canım, biz öteki köydeyken. Bir gün arabada oturuyorlardı, sist sist diye seslendi biri bana, "Raziye" dedi. Onlar hep biliyorlarmıs, biz nereye gitsek geliyorlardı bizim olduğumuz yere. Babam kızıyordu, kovuyordu hep, ama ben baslangıçta anlamıyordum neden kızdığını, neden kovduğunu onları. Sonra bizimkiler bana dediler ki...
Durdurdum onu.

— Sizinkiler kim?
— Çingeneler canım.

Çok iyi biliyorum, hiç sasırmamıstım onun çingene olduğunu öğrenince. Bunu bekliyor
muydum? Hayır, ama onda her sey doğaldı. Merakla değil, lafın tadını çıkarmak için sordum:

— Sen çingene misin?
— Çingeneyim ya...
Elime rakı kadehini tutusturduktan sonra sürdürdü konusmasını:
— Babam beni çok küçükken almış bizimkilerden. Kızım olsun demis, siz bunu unutun demis,
onun adını değistireceğim demis. Okutacağım onu, hanımefendi yapacağım.
O sarap içiyordu. ,

— Çok iyi adam, sevmiş beni. Okuttu da, yazdırdı da. Nerde simdi bizimkilerde benim gibi kız.
Hepsi cahildir bizimkilerin. Sevmezler okul. Ama iste gelirlerdi pesimizden. Beni yalnız bulunca
anlatırlardı. Annemi de anlatırlardı. Öyle güzelmiş ki annem...
Dayımın odasındaki fotoğrafları düsünüyordum, fakat o konuyu açmaya cesaret edemiyordum. Bekliyordum ki, kendi gelsin oraya.

Vedia (çünkü Raziye'ye daha alısamamıstım) sürdürüyordu sözlerini:
N

— Sonra ben hepsini öğrendim.
— Neleri? diye sordum. O duymadı beni.
— Bizimkiler geldiğinde çingenece konusurlardı benimle. Ben önce anlamazdım hiçbir sey,
sonra sonra anlamaya basladım. Çok kolay geldi bana. Fransızca'dan daha kolay. Biliyor
musun ne derler bizim dile?..
"Bizim" derken övünüyordu sanki.

— Ne derler?
— Romi derler.
— Romi mi?
— Evet ya... Ben sonra kitaplarda okudum. Babam da çingelere kızınca konusurdu. Hep
kızardı ya... Ben anlamıyorum,
anlamıyorum diye anlatırdı benim yanımda. Bizimkiler onuncu yüzyılda mı, on birinci yüzyılda
mı ne, çıkmıslar yola Hindistan' dan. Hani Mısır'dan diyenler de var, ama doğru değil. Birçok
yerde bize Romalı da derler...

— Romalı mı?
— Öyle ya... Yugoslavya'da. Gene durdurdum onu.
— Hani sen, dedim. Roma tarihini okuyordun da... Ben geldiğim gündü. Aradığını bulamadığını söylemistin.

Raziye:

— Evet, evet ya, dedi. Roma tarihini ben basta bizimkilerin tarihi sanmıstım. Okudum okudum,
çingene lafı geçmedi hiç. Ben de sıkıldım okumaktan. Niçin okursunuz, anlamam. Hepsinden
sıkıldım ya... Bütün derslerden...
Durdu. Bu kez gözlerime, ama bana baktı. Dalgın değil. Tepkimi arıyor.

— Dste böyle, dedi.
Geldi, gene kucağıma oturdu. Benden bir yanıt bekliyor sanki. Oysa söyleyecek hiçbir söz
gelmiyor aklıma. Öptü beni. Sonra ağır ağır kalktı kucağımdan. Dki eliyle saçlarını arkaya attı.
Saskın gibiydi biraz. Sofraya gitti. Bana ve kendisine sarap koydu. Bardağı getirdi. Aldım ve
öyle düsünmeden bardağımı onun bardağına vurdum. Bu hareketim onu birden öyle
sevindirdi ki, bardağını masaya koyup boynuma sarıldı. Önce ağlıyor sandım, oysa gülüyordu,
sevinçten deli gibi gülüyordu. Öpücüklere boğuyordu beni. O aksam hep öyle, beni
öpmelerinin ardı arkası kesilmedi. Sanki son gecemiz.

Anlatacağını anlatmıs, söyleyeceğini söylemisti. Artık bu konunun üzerinde durmak
istemiyordu. Türküler söylüyor, kendi kendine dans ediyordu ortada. Sanıyorum, beni tam
olarak-inandırmak için, tam olarak çingeneliğine. Nasıl anlatsam, bir yükten, bir baskıdan
kurtulmuş gibiydi.

Her davranısı, her sözü ile, her bakısı ile bir çingene, baska bir sey değil.

Bir süre sonra beni de bir nese sardı. Baktım, onun türkülerine katılıyorum, bilmediğim
türkülerine. Sonra öpüsüyoruz, sıçrıyoruz birlikte, kol kola, karsı karsıya oynuyoruz, göbek
atıyoruz. Benim bu halimi görünce kırılıyor gülmekten. Bana da

geçiyor gülmesi. Öyle ki, zaman zaman o konuya döndüğümüzde gözlerimizden yaslar
bosanıyor, gülmekten. Bir ara tutuyorum onu.

— Dur dur Raziye, diyorum.
— Benim adını Vedia, diyor. Burnumu tutuyor. Kendimi kurtarıyorum.
— Hani bir aksam kapıya biri gelmisti diyorum. Köylünün biri demisti dayım, yardım istemek için
gelmis... Yoksa o gelen
de.

Raziye gözlerini iri iri açarak:

— Bizimkilerdendi, diyor. Bana dedi ki, biz buradayız, dedi. Sen nasılsın, dedi. Selamlar getirdi
bana. Ama ben konusmadım hiç, çünkü korkarım babamdan. Sonra da tanıdığım değildi o
gelen. Bizde herkes birbirini hem tanır, hem tanımaz. Durdum öyle.
— Dayım, dedim, o gece çok sinirlenmisti. Demek bun-
danmıs.

Durum aydınlanıyordu, her sey ortaya çıkıyordu. Aylardır kafamı kurcalayan soruların birden
silinivermesi ne sasırtıcıydı! Niçin meraka kapılmıstım o kadar? Bir bosluk duyuyordum, sınavdan
çıkmış bir öğrenci gibiydim. Tuhaf bir yorgunluk çökmüstü üstüme. Yalnızca içmek, türkü

söylemek, Raziye'yi öpmek istiyordum. Tam onun istediği gibi biri olmustum. Balıkçı serüveni de
silinmisti kafamdan.

Sofraya oturdum.

— Hadi, bir seyler yiyelim, dedim.
Raziye de karsıma oturdu. Lıkır lıkır içti bir bardak sarabı.
— Yavaş iç, dedim, sarhoş olacaksın. Elini salladı, "Olursam olurum" anlamına, Bir süre
konusmadan yedik, içtik.
Sonra ben:

— Ama o gece, dedim, ben sizi bahçede konusurken gördüm.
Raziye:
— Hangi gece? diye sordu.
— Köylünün geldiği gece, dedim. Siz beni uyudu sanıyordunuz herhalde. Pencereden baktım,
gördüm. Asağıda, duvarın
dibinde konusuyordunuz.

Gözlerini kısmıs, öyle dinliyor beni.

— Dayım, "Öldürürüm" diyordu sana. Kimdi o öldüreceği? Gelen köylü mü?
Raziye düsündü, düsündü.
— Bulamadım simdi, dedi. Sinirli sinirli yerimden kalktım.
— Nasıl bulamazsın, diye bağırdım. Dayım, ne konustuğunu soruyordu sana.
Raziye:
— Ben konusmamıstım ki... dedi. Demin söyledim ya. Dsler gene çatallasıyordu.
— Anlatacaksan tam anlat, dedim. Dayım madem ki, çingenelik konusundan senin habersiz
olduğunu sanıyor, öyleyse niçin sıkıstırıyordu seni. konusup konusmadığını anlamak için?
Raziye:

— A bilmez misin, dedi. Dayın kıskançtır ya. Kim olsa sorardı.
— Yani gelenin çingene olduğunu senin de bildiğinden kuskulanmamıstı mı demek istiyorsun?
Raziye düsündü bir süre.
— Kuskulanmıstır elbet, dedi. Ama benim bildiğimi bilmiyor ki...
— Niçin öldürmeye kalkıyor öyleyse adamı?
— Kıskançlığından.

— Seni herkesten mi kıskanır? "Evet" anlamında basını salladı.
— Söyle, dedim, benden de kıskandı mı? "Bilmem" anlamına boynunu büktü.
Buradan çekip gitmezsem kurtulamayacağım bu sıkıntıdan. Her sey bilinemez kalsın isterse,
yeter ki kafamı yormayayım artık.

— Öyleyse seni seviyor dayım, dedim. Raziye çok olağan bir sey duymuş gibi:
— Evet, dedi.
— Nasıl yani? diye sordum. Gözlerini dikip yüzüme bakakaldı. Dçinden çıkamayacağım.
— Bir türkü söylesene, dedim. Raziye nese ile ayağa fırladı.
— A peki, dedi.
Ve oynayarak, gene bilmediğim bir türkü söylemeye basladı.
— Nereden öğrendin bu türküyü? diye soruyorum. Raziye duymuyor sorduğumu, yalnızca
oynuyor ve söylüyor. Annesi de güzeldi, yukarıda resimlerini gördüm. Evet,
annesiydi resimlerin birkaçındaki. Raziye gibi güzel.

— Anneni mi sevdi baban? diye soruyorum. Duydu mu, duymadı mı bilmem, basını salladı.
Sonra kalktım, yapılacak bir sey yoktu, yanına gidip onu durdurdum, kollarımın arasına aldım.
Öpe öpe:

— Seni seviyorum Raziye, dedim.
— Ben de seni, dedi.
Öyle sıcak, öyle içten ki, düsüncelerin, kuruntuların, kaygıların tümünü sürüp götürüyor.
Belki de en güzel sevistiğimiz aksam, o aksamdı. Her seyi unutmustum, kendimi bambaska bir
insan olarak görüyordum. Yalnız Raziye ile doluydum. Böylesi bir sevismenin bir daha
yasanabileceğini sanmıyorum.
Onu kucaklayarak odasına götürmüstüm, yatağına yatırmıstım. Bir gelin yatağı idi bu. Raziye
uyuyor gibiydi, hep gözleri kapalı sevisti. Onu ilk kez böyle görüyordum.
Bir ara:

— Seni bir daha bulamam ki, dedi.
— Neden? diye sordum.
Hiçbir zaman unutmayacağım o tatlı kayıtsızlığı ile:
— Ne bileyim, dedi.
Oysa simdi anlıyorum, bu her zamanki sözünü ilk kez bilerek söylemisti Raziye.

Sonra hiç anlamadığım kimi hareketler de yaptı. Söz gelisi yatağın çarsafım sıyırdığı bir yere
attı, arkasından yastığı fırlattı. Ayağa kalkması gerektiği zaman odayı darmadağın ediyordu.
Bunu isteyerek yaptığı izlenimi uyandı bende.

Yerde uyumusuz.

I

iv

O gece serayı kırıp döktüler, bütün camlarını paramparça ettiler.

Ben sabahleyin uyandığımda dayım bahçedeydi. Ne zaman geldiğini bilmiyorum. Merdiveni
indirmemiz için çıngırağı da çalmamıstı. Bizi uyandırmak istememiş olmalı. Biz bir gemide,
deryalar ortasmdaydık sanki.

Onun bahçeden gelen sesiyle ilk ben uyandım. Yanımda yatan Raziye'ye baktım. Bir süre onu
uyandırmaya kıyamadım. Öyle güzel uyuyordu ki... Yüzükoyun yatıyordu, kollarını yastığın
altına sokmustu, bası duvara dönüktü. Saçları yüzünün yarısını örtüyordu. Çıplaktı. Göğüsleri,
omuzlarına doğru tasmıstı. Dudakları aralıktı. Eğilip önce ensesinden, sonra aralık dudaklarının
ucundan öptüm. Dniltiye benzer sımarıkça bir ses çıkardı. Yanına uzanmamak için kendimi güç
tutuyordum. Hatta bir ara bunda bir sakınca olamayacağını da düsündüm. Dayım çıngırağı
çekinceye kadar biz pekâlâ sevisebilirdik. Raziye de bunu istiyormusçasma sırtüstü dönüp, bir
dizini yukarı kaldırdı. Sanki onun duymasını istemiyormusum gibi, fısıltılı sesle "Canım" dedim.

Sonra sesimi biraz daha yükselterek:

— Raziye kalk, dedim, dayım gelmis. Omuz silkti.
Eğilip öptüm.
— Olmaz, kalkmalısın, dedim.
Artık odada kalamazdım. Dısarı çıktım. Sofra aksamdan kaldığı gibiydi. Bir iki tabakla, bir iki
bardağı alıp mutfağa götürdüm. Niçin? Ortalığa düzen verme kaygusu. Ya da suçu örtbas
etme telası.

Sonra elimi yüzümü yıkadım. Dayım bahçede Hacı ile konusuyordu. Gerçi Hacı'nın hiç sesi
çıkmıyordu, ama dayım ikide bir ona "Hacı... Hacı..." diye sert sert bağırıyordu.

Balkona çıktığım zaman dayım bana gülerek baktı:

— Gemi yanastı, merdiveni indirsene, dedi.
— Simdi, dedim.
Dayımın yüzünde olağanüstü bir olayın heyecan belirtileri

okunuyordu. Fakat bana bakısı tatlı, Hacı'ya bakısı ise zalimcey-di. Yumruklarını beline vuruyordu ikide bir. Bunu sevince de yorabilirdiniz, kızgınlığa da. Merdiveni indirirken:

— Geldiğinizi duymadım, diye ekledim. Çıngırağı neden çalmadınız?
Dayım, alnına düsmüş buklelerinin altında fıldır fıldır oynayan gözlerini bana dikerek:

**— Nereden duyacaksın, sarabı içip sızmısındır, dedi. Merdiven gıcırtılarla asağı indikten sonra
ben de hızla
dayımın yanına vardım. Dayım:**

**— Sen sarap içmenin günah olduğunu bilmez misin? diye sordu bana.
Dsin içinde bir saka olduğunu anlamıstım elbet. Gülümsedim. Ama bu sözlerin neden gerektiğini bilemezdim. Sera'nın kırılıp döküldüğünü daha öğrenmemistim. Merakla Hacı'dan
yana baktım.**

Dayım arkasından:

**— Domuz da yersin sen, dedi.
Sonra gülerek Hacı'ya baktı. Hacı yere çömelmis, geldiğim günkü gibi, elinde bir ağaç dalı,
toprakta çizgiler çiziyor. Konusmuyor.
Bahçeye, ağaçlara bakıyorum, tıpkı geldiğim gün. Tuhaf bir duygu beliriyor içimde, bu
görünüyü düsümden ansır gibiyim ve hüzünlü bir duygu bu.
Dayım:**

**— Vedia nerde? diye soruyor.
Az kaldı "Raziye mi?" diyecektim.
— Uy uy ördür herhalde, dedim. Dayım:
— Uyusun, dedi, uyanınca öğrenir olanı biteni. Sonra:
— Haberin yok, diye ekledi. Seranın bütün camlarını kırdılar.
Sasırarak:
— Ne zaman? diye sordum. Dayım:
— Ne zaman olacak? dedi. Ben burada yokum, siz merdiveni çekip uyumussunuz. Bundan iyi
zaman mı olur, serayı ortadan kaldırmak için?
— Kim yapan? diye soruyorum. Dayım:
— Kim olacak, diyor ve gülerek Hacı'ya bakıyor. "Hacı bilir" anlamı var bu bakısta.
Hacı, her zamanki gibi kapalı, renk vermez, düsündüğünü belli etmez durumda, ama simdi
bunlara bir de önemini algılamanın gururu eklenmiş sanki.
Basım hafifçe kaldırarak ve yana eğerek:**

**— Hiç haberimiz yok bey, diyor. Kim yapar bu isi? Koca sera bu, bir cam, iki cam değil ki,,
hepsi cam... Sunun gibi...
Gözlerini kırpıstırıyor, mahzunmuş gibi bakıyor. Hatta bu bakıslarda "Uzatma canım" anlamı
bile var.**

Dayımın da keyifli haline bakınca nerdeyse ortada bir sakanın döndüğüne inanacağım.

— Doğru mu? diye soruyorum.
Hem dayıma, hem Hacı'ya bakarak, Hacı bundan hoslanıyor. Onu önemsiyoruz çünkü.
Hacı kasketini kaldırıp saçlarını kasıdı, dayıma:
— Bu isi çingeneler yapmış olmasın, dedi. Dnanmadan söylediği öyle belli ki... Dayım bar bar
bağırıyor.
— Hayır, diyor, hayır, çingeneler böyle sey yapmaz. Sen çingeneleri bilmezsin Hacı! Yıllardır siz,
hepiniz bana çingeneleri savunmadınız mı? Onlar da Tann'nın kulu, otursunlar ormanda,
demediniz mi? Simdi sıkısınca çingeneler aklınıza geliyor? (Bu sırada dayım yan gözle eve
doğru baktı). Ama bana yutturamazsı-nız, suçu onların üstüne atamazsınız. Çingeler yapmaz
böyle sey. Zaten kasabada o isle de uğrastım, çingeneler bugün yarın gidiyor buradan.
Denize bakarak su sözleri ekledi:

— Evet, sizin için bundan iyi fırsat olamaz. Ben çingeneleri buradan sürüyorum ya, onlar da
bana düsmanlık olsun diye serayı kırdılar... Bu masalı uyduruyorsunuz.
Hacı boynunu bükmüs, susuyor.

— Yalan olur bu, diyor dayım. Çingenelerin üstüne atamazsınız. Ben çingeneleri bilirim,
eskiden beri bilirim...
Ben dayımın bu sözlerini heyecanla dinlerken Raziye balkona çıktı, dirseklerini parmaklığa
dayayıp dayımı dinlemeye koyuldu.

Dayım onun farkında değildi, fakat konuyu çingenelerden alıp köylüye getirdi:

— Siz yaptınız, diye ekledi. Evet, siz yaptınız. Çünkü bugün yarın domuz sevkiyatı baslayacaktı.
Böylece önlemek istediniz isi. Ama ben zorbalığa gelmem, olup bittiye hiç gelmem... Dediğim
dediktir. Göreceğiz bakalım, ne kazandınız!...
Sonra Hacı'nın yanına gidiyor, eğilip onu çenesinden tutuyor, kaldırıyor adamın basını, diyor ki:

— Yüzüme bak Hacı, üzüntü var mı bu yüzde, yıkılmış bir adama benziyor muyum ben?
Hacı:
— Estağfurullah, diyor. Sonra da:
— Benim ne suçum var? diye ekliyor. Bir itiraf mı bu?
O sırada Raziye seslendi balkondan:
— Ne olmus, ne olmus? diye sordu. Dayım sevecenlikle:
— Nasılsın güzel kızım? dedi ona. Dyi uyudun mu? Keyfin yerinde mi? Bugün ne yapmayı
düsünüyorsun? Söyle bakayım güzel kızım!
Raziye'ye bağlılığı öylesine belli ki, sesi titriyor.

Raziye ise, kaslarını çatmıs, olanı biteni anlamak istiyor. Dizlerini arada bir birbirine sürtüyor, bir
eliyle saçını kulaklarının arkasına atıyor. Bana bakmıyor hiç.

Dayım:

— Üzülecek bir sey yok, dedi. Köylü seranın camını çerçevesini kırmış dün gece.
Raziye:
— Çingeneler diye bir sey isittim de, diyor. Dayım heyecanlı:.
— Yok canım, ne çingenleri! Hacı'nın uydurması o. Böyle diyerek kuyuya doğru yürüyor.
— Çingeneler lâfı uydurma, diye sürdürüyor sözünü. Sana ne çingenelerden. Gidiyorlar onlar
zaten bugün yarın.
Kuyudan su çekerken bana baktı. Acıdım dayıma. Gözlerinin içinde atesler çakıyor. Ceketini,
gömleğini çıkarıp yere bıraktı. Kuyudan çektiği bir koca su ile yüzünü yıkadı, basım ıslattı.
Saçları darmadağındı. Bir masal kahramanına benziyor. Yarısı insan, yarısı Tanrı.

Raziye'ye baktım, onu ilk kez bu kadar düsünceli gördüğümü söyleyebilirim. Dalmış gitmisti.

— Ben bir gidip göreyim, dedim.
Dayım, basını sallayıp saçlarındaki suları etrafa saçarak;
— Nereye? diye sordu.
— Serayı görmeye, dedim.. Dayım:
— Git, git de gör olanı biteni, dedi.
Ben yola koyulurken o da merdivenlerden yukarı çıkmaya baslamıstı.
Doğrusu heyecan içindeydim, dayımın sakinliği de beni sasırtmıstı. Ne adam, Tanrım!
Yanından geçerken Hacı:
— Git de gör rezaleti, dedi bana.
Ama ses kısık. Gerekli olduğu için söylenmiş bir söz.

Neredeyse kosarak gittim seraya. Gördüklerim gerçekten de "rczalef'ti. Seranın bütün camları
asağı indirilmisti. Cam bacalar bile kırılmıstı. Bana öyle geldi ki, bu isi yapmak için hazırlıklı
birtakım insan, araçlarla çalısmıstı. Seranın içi cam kırıkları ile doluydu. Donakalmıstım.
.

Bir iki köylü, az ötede durmuş bana bakıyorlardı. Ne merak, ne korku vardı hallerinde.

— Kim yaptı bunu? diye bağırdım.
Ne gereksiz bir soru. Nitekim onlar da omuz silktiler. Dayım olsa sormazdı böyle bir soru.
Benimkisi aptallık, boş bulunma, kendini gösterme isteği.

Ama soruyu sorduktan sonra arkasını da getirmek zorundaydım; sanki bu iş üstüne o an
uygulanacak ve birtakım insanları cezalandıracak bir kararım varmış gibi sert adımlarla, hızlı
hızlı gerisin geriye döndüm. Ona hiçbir sey demedim artık. Ne diyebilirdim ki! Hacı, izlekten
yana çekilerek bana yol verdi.

Her sey göz açıp kapayıncaya kadar bitiverdi. Ama buna üzülmek bosunadır. Uzun uzun
biten ne var ki! Bitisin niteliği bu!

233

Evde dayımı ve Raziye'yi balkonda çay içerlerken buldum. Asağıdan:

— Yazık, çok yazık, dedim dayıma.
Dayım gülüyor hâlâ, bir sezlonga uzanmıs, çıplak ayaklarını sallıyor. Sanki çok basarılı bir
gününde.

— Ne dersin? diye bağırdı. Kollarımı iki yana açtım.
Dayım, Raziye'ye parmağı ile beni göstererek güldü.
— Sasırdı, dedi.
Sanki sasınlmayacak bir seymis! Sonra da:
— Gel, gel de çayını iç, diye ekledi.
Yukarıya çıktım. Raziye hemen yerinden kalkıp bana çay getirmeye gitti. Çıplak ayaktı.
Sabahın güzelliğini sanki o tasıyordu. Bahçemiz gibi koku salıyordu.
Dayıma:

— Neden bu? Nasıl olur? diye sordum.
— Neden mi? Savasımın bir evresi bu. Normal. Daha her sey bitmedi ki... Karsılarındaki
adamın ne güçte olduğunu tanımıyorlar. Ben zaten islerimin burada bunca kolay gitmesine
sasıyordum. Simdi oldu iste. Kolaylık öldürücüdür, insan dediğin güçlüklerle karsı karsıya
gelince gücünü anlar.
Birden ayağa fırladı, sağ elinin isaretparmağını havalara kaldırarak:

— Cam kırılır bir maddedir, dedi. Sonra sol eliyle sağ bileğini tutarak:
— Ama bu kırılmaz, diye ekledi. Yarın sera yeniden kurulacak. Ve daha da sağlam olarak, bir
daha saldırıya uğramamak üzere. Yapacakları buydu, bitti. Kimseden davacı olmayacağım.
(Kurnaz kurnaz gülüyordu). Hepsi suçu içlerinde tasısınlar: Bana karsı boyunları hep bükük
kalsın. Bu isi yapanları çalıstıracağım serada. Kendi elleriyle onaracaklar onu. Anladın mı?
Ama diyeceksin ki, nereden biliyorum yıkanların kim olduğunu? Yıkıcılar çalısmayanlar içinde
kalırsa, onları çalıstırmamakla cezalandırdığımı düsünecekler, çalısanlarsa çalısmakla,
O sırada Raziye çayımı getirdi. Alıp yere çömeldim. Dayımın üzüntülü olmayısı beni etkilemisti.
Gerçi olayın nedeni üzerinde düsünüyordum, dayımın köylüye ille domuz yedirmek için bunca

direnmesi doğru görünmüyordu bana. Biz inançlarla mı uğrasa-

çaktık, yoksa ekonomik özgürlükle mi? Burada ise, bunların ikisi biraraya gelmiş bir durumda
bulunuyordu. Ancak böyle olusu köylünün tepkisini de çağırıyordu.

Bunlan düsünüyordum, ama düsündüklerimi söylemek hiçbir seye yaramazdı. Bu çelik gibi
adamı etkilemek olanaksızdı.

Doğrusunu söylemek gerekirse, bu düsüncelerimde derinlesmek benim de isime gelmiyordu;
çünkü burada "doğru" çok çaprasık biçimde çıkıyordu ortaya. Kendi basına değil de, yapıyı
olusturan bir etmen gibi. Dayımla bu konuda tartısmaya girsem, tutumum pek de sağlam
olmaz diye düsünüyordum. Görmezlikten geliyordum bu nedenle. Benim kolayca
değerlendirebileceğim bir çevre değildi bu çevre ve ben hazırlıklı değildim.

Raziye alçak bir iskemleye oturmus, bacaklarının arasına kollarım sokmustu. Onda da bu
olağanüstü olayın hiçbir etkisi görünmüyordu. Bir bana bakıyor, gülümsüyor, bir dayıma dönüp
uzun uzun süzüyordu onu. Sonra dağlara dalıp gidiyordu.

Dayım birden:

— Sana iyi haberlerim var, dedi bana. Basımı kaldırıp yüzüne baktım.
— Artık yerine dönebilirsin, isler düzeldi, dedi. Benim saskınlığımı görünce:
— Demek dün gece radyo dinlemediniz, diye ekledi ve bir beni, bir de Raziye'yi süzdü.
Raziye:
— Dinlemedik, dedi.
Ve çok tuhaf bir sey, dayımın söylediklerini anlamamış gibi davrandı. Ben heyecanlı olup
olmadığımı bulmak istiyordum. Bir gün böyle bir sözle karsılasacağımı hiç düsünmemiş
değildim elbet, hatta böyle bir haberi aldıktan sonra o gün ne yapmam gerektiğini sorunu da
kafamı epey yormustu. Ama o andaki ilk duygum, üzüntü oldu.

Dayım:

— Erken mi yattınız? diye sordu. Ben:
— Evet, dedim.
Raziye sustu. Yalana hiç gerek duymuyor, belki de bilmiyor yalanı. Ya da söyle diyebiliriz,
dünyada onu korkutan hiçbir sey yok. Nerde olsa, ne durumda olsa, yasayacağını yasar o.

Dayım:

— Hemen mi gideceksin? diye sordu bana.
O zaman Raziye'nin donuk donuk bana baktığını gördüm.
Geldiğim günün ayrıntılarını nasıl aklımda tuttumsa, o günün konusmaları ve olayları da tıpkı
öyle belleğimde kalmıstır. Benim yanıtımı beklerken Raziye burnunu çekiyordu.

— Hemen gitmeyi aklımdan bile geçirmem, dedim.
Bu gerçi bir nezaket sözü idi, ama isin içyüzünü bilen biri, benim buradan neden

ayrılamadığımı anlardı. Bu yüzden olacak, bu sözleri söylerken sesim hafifçe titredi.

Dayım:

— Ben de sana hemen gitmeni söyleyecek değilim elbet, dedi. Burası senin evin. Dstediğin
kadar kalırsın.
Ve kasları ile oynayarak:

— Dstersen bütün bütün, diye ekledi.
Dayımın bu sözünden nasıl mutluluk duyduğumu anlatamam. Kalbim çarptı, belki de yüzüm
kızardı. Çünkü içimde bir kusku var, kusku gizlenmemden geliyor. Gizli sevisiyorum Raziye ile,
dayımdan gizli. O ise bana bütün bütün kalmamı öneriyor! Belki de o sırada yapılacak en iyi
hareket, dayıma, Vedia ile evlenmek istediğimi söylemekti.

— Tesekkür ederim, dedim. Hele seranın yıkıldığı böyle bir günde sizden ayrılıp gitmemi
aklınızdan bile geçirmemelisiniz. Belki size bir yardımım da dokunur demek istiyorum. Gerçi
bugüne değin islerinizle pek ilgilenmedim, resim yaptım, denize girdim, gezdim... Fakat biliyor
musunuz dayı, alıstım buraya zamanla, kolay kolay kopamayacağını buradan.
Dayım bu sırada birden basını çevirip Raziye'ye bakmasaydı, sözlerim tıkırında gidiyordu.
Fakat onun bu bakısı beni durduru-verdi. Basımı önüme eğdim. Bir esinti balkona birkaç cam
pürü bırakıp gitti.

— Evet, sonra? dedi dayım.
Demek sözümün arkasını merak ediyor.

— Sonrası... diye sürdürmeye çabaladım. Acelem yok. Gerekirse yarın anneme bir mektup
atarım. Burada olduğumu bildiririm. Dçi rahat eder. Ben de...
Raziye kalkıp içeri gitti.

Onun gitmesinden de yararlanarak:

— Ben de birkaç gün daha kalırım, diye bitirdim sözümü. Bunu söyleyince de pisman oldum.
Asıl söylemek istediğim,
burada bütün bütün kalmaktı, Raziye'nin yanında.

— Dyi, dedi dayım. Ama bana bir yardımım olacağını sanmam. Çünkü ben islerimi ta bastan
yardımcısız olarak ayarlarım. Bunu niçin böyle yaptığımı sana daha önce de anlatmıstım.
Sonra da senin tutumunla, benim tutumum arasında epey bir ayırım var, anladığıma göre.
(Burada hafifçe gülümsedi, anlamazlıktan geldim) Sözgelisi sen bu olayda, sera'mn
taslanması olayında beni mutlaka yanlış yolda görüyorsundur. Daha doğrusu, benim yanlış
yolda yürümenin sonucudur olay. Öyle değil mi?
Hemen yanıtlamadım dayımı, durdum bir süre, düsündüm. Onun açtığı bu konuyu ben de az
önce aklımdan geçirmistim. Üstüne gitmek istediğim bir konu idi bu.

Dedim ki:

— Sizi tanıdığımı sanmıyorum dayı, yanılmıyorsam sizin için belli bir yerde kalmak ille gerekmez.
Çok yer değistirmiş olmanız da bunu gösteriyor. Üstelik hayranlıkla izlediğim gibi, basarısızlıklar
sizi yıldırmıyor, tam tersine, daha da atılgan oluyorsunuz...

Bir an duraklamamdan yararlanan dayım:

— Evet, çabuk bağla sözünü, dedi. Bana bir önerin mi var?
— Bağlayacağım su, dedim, bura halkına domuz yedirmek uğruna bunca direnme bosuna
değil mi? Baska yere gitmeyi düsünmez misiniz?
Sinirli sinirli güldü dayım:

— Ben sana senin yolunu sordum, sen bana yol önerdin, dedi. Oysa senin gitmenle benim
gitmem arasında koca dağlar var. Ben zor olanı seçmisimdir hep yeğen, gitmek kolaydır.
Sonra da ellerini açarak:

— Ama bu kez ortada pek öyle bir güçlük de yok, diye ekledi, benim yerim sağlam. Kimse
beni yerimden kıpırdatamaz. Hiçbir olay. Anladın mı?
Bunca güçlü istençli bir insanın, o günün aksamı nasıl perisan olduğunu düsünmek, yasamımın
en dokunaklı anısıdır.

Dayım konusmamızı o kadarla bırakarak yerinden kalktı, içeri girdi. Yukarı kata odasına
çıktığını duydum. Kulak kabarttım. Az sonra kosarak indi merdivenlerden.

— Vedia, diye bağırdı,
Vedia mutfaktaydı, çıktı sofaya herhalde, bir seyler konustular, iyi duyamadım. Bir ara dayım:

— Doğru söyle, dedi. Arkasından da:
— Yemin et, diye yükseltti sesini.
Konuyu anlamıstım, ilgilenmem de o yüzdendi ya. Dayım oda kapısının anahtarını kapının
üstünde bulunca sasırtmıstı. Bu unutkanlığından yararlanarak Raziye'nin yukarı çıkıp
çıkmadığını öğrenmek istiyordu. Önce böyle düsündüm.

Fakat az sonra duyduğum baska bir söz durumun hiç de böyle olmadığını anlatıyordu.
Dayımın merak ettiği Raziye değildi, bendim.

— Sen görmemiş olabilirsin çıktığını diyordu dayım, kısık bir sesle.
Vedia'nın ne dediğini duymadım.
Bunun üzerine dayım balkona geldi. O sırada ben denize gitmek üzere ayağa kalktım.
— Nereye? diye sordu.
— Belki denize, dedim.
Nasıl olsa onun isleriyle ilgilenmemi istemiyordu. Ama onun öğrenmek istediği bu değildi.
Gözleri yerinden oynamıstı.

— Anahtarı unutmusum, dedi, dik dik bakarak. Ben:
— Ne anahtarı, dedim, sakin.

— Yukarıdaki odanın, dedi. Soğukkanlı:
— Buldunuz mu? diye sordum. Dayım sakallarını kasıdı.
— Kapının üstünde unutmusum, dedi gözlerimin içine bakarak.
Sonra da:
— Odamı merak etmez misin? dedi.
— Etmez olur muyum? Dayım arkasını dönüp yürürken:
— Gelip görürsün, dedi.
Ama bu söz, "Hadi simdi gel" anlamına değildi. Öyleyse Raziye, yukarı odadaki resimleri
biliyordu. Annesi-

nın, ya da kendisinin, ya da hem annesinin, hem kendisinin resimlerini. Bu demektir ki her seyi
biliyordu.

Odama girip mayomu ve havlumu aldım. Dısarı çıktığımda Raziye'yi çok mesgul gördüm.
Dayımın yukarıda olmasından yararlanarak onunla birkaç sözcük olsun konusmaktı niyetim.
Fakat o, yüzüme bakmıyor, mutfağa girip çıkıyor, balkona ipler geriyor, içinde birtakım bezler
bulunan kovalan oradan oraya götürüyordu. Bugün onun büyük iş günüydü anlasılan.

Ruhumda bir yalnızlık duygusu kabardı. Raziye ile birlikte olmadan bu duygudan
kurtulamayacaktım sanki. Bu evde kimse benimle ilgilenmiyordu demek. Benimle olan ilgi
ancak kuskuya dayanırdı. Anahtar sorununda olduğu gibi.

Raziye'den ayrılmak istemiyor, ama tutumumu açıklıkla belirley emiyordum.

Canım sıkılıyordu. Köye geldiğim günden beri, belki en sıkıldığım gün. Bosuna değilmis.

Sallantılı merdivenden asağı inerken arkamdan Raziye geldi, ama beni söyle yana iterek,
elinde bir kova, bahçeye indi, kuyuya gidiyor.

Sonra ileri baktım, Halit Beyle damadını gördüm. Bize geliyorlardı. Bekledim onları.
Yaklastıklarında, kendimden beklemediğim bir tavırla:

— Ne bu rezalet Halit bey, dedim. Yukarıdan asağı bir süzdüm ikisini de. Halit bey üzgündü,
damat önüne bakıyordu.
— Kimdir bu barbarlar kuzum? diye sorularımı sürdürdüm. Halit bey:
— Biz de sasırdık kaldık, diye yanıtladı beni. Sabah uyandığım zaman haber verdiklerinde,
Allah seni inandırsın, yüreğime inecek sandım. Dayı beyini bütün köy halkı sever. Sen de
gördün ya! Peki, nereden çıkar bu düsmanlık? Anlayamıyorum. Ama er geç öğreneceğiz bu
isi, bu küçük yerde suçlu hiç gizli kalır mıymıs!
Sonra kısık bir sesle:

— Dayın nasıl? diye sordu. Sinirli mi? Çok mu sinirli? Ben daha bir sey demeden dayım
balkonda görünmüstü.

Yüzü gülüyordu gene.

— Rezaleti konusuyorduk, dedim. Dayım sert sert:
239

— Sen sus, sen karısma, dedi bana. Sonra da Halit beye:
— Olan oldu, serayı yeniden yapacağız, diye seslendi. Buyurun yukarı!
Arkasından da:

— Haritan, albümün yanında mı Halit bey? Belki bugün bize lazım olur, dedi alay ederek.
Konuklar merdivenlere yürürken, ben olduğum yerde hareketsiz kaldım. Dayımın bana karsı böylesine sert davranmasından ötürü kızgınlıkla karısık bir saskınlık içindeydim. Ama o hiç oralı değildi, konuklarını karsılamak üzere merdiven basında bekliyordu. Neden sonra bana:

— Dstersen sen de gel, dedi.
Basımı "hayır" anlamında sallayıp denizin yolunu tuttum.

Günesin küçültmediği hiçbir sey yoktur. Az sonra sinirliliğim geçti. Belki de dayım, Halit beye uygulayacağı taktiği benim bozabileceğimden korkmustu. Onun için susturmustu beni. Sonra onları bensiz eve çağırısı ise, tutacağı yöntemi görmememi istemesindendi. Beni çocuk yerine koyuyordu kuskusuz. "Gitmek kolay" demisti. Ne demektir bu? Benimle bir iliskisi var mı bu sözün? Burada bütün bütün kalmama iliskin önerisi ise, bana hiç önem vermediğini gösteriyordu. Benim ötede isim varmıs, okulum varmıs. "Kalıverir" diye düsünüyordu, "Ne olacak, çocuk!"

Bunları düsünüyordum, ama bundan ötürü de hiç sıkılmıyordum. Vücudum günesin altında kavruluyordu; yakıcı ısınlar ruhumu da eziyordu. Buraya geldiğim gün ne gibi duygular içinde bulunduğumu ansımaya çalısıyordum. Ne çabuk geçmisti aylar! Demek bugün yarın buradan bir minibüse binecek, kasabanın yolunu tutacaktım, belki de bir sevinç kaplayıverecekti içimi, durup dururken yammdakilerle konusmaya baslayacaktım, sonra kasabanın kahvesinde, çınarın gölgesinde kırmızı bir çay içecektim, köye gittiğim günü düsünüp gülümseyecektim, yolculuk, bu görünüler, yüreğimi nese ile dolduracaktı. Yolcunun ruhu da, yüzü gibi ileriye dönüktür. Geride kalanları unutacaktım.

Düsüncemin burasında, belki Raziye de denize gelir umudu ile basımı kaldırıp evden yana baktım; günesin parlak ısığı altında bütün biçimler eriyordu. Gözlerime gölgeler doluyordu aydınlıktan, ısık karanlığa dönüsüyordu. Sırt üstü yatıyorsam, arka üstü

240

dönüveriyor dum.

Sonra yerimden sıçrıyordum birden, kendimi denize atıyordum. Derine dalıyordum. Gözlerime açıp suların içindeki ısık çubuklarının deniz anaları gibi açılıp kapanan gökyüzü gölgelerini görüyordum. Bunlar bana, bir zamanlar denizin içinde öptüğüm Vedia'yı düsündürüyordu. Derken Vedia çıkıyordu denizin içinden karsıma. "Vedia seni bırakmam" diyordum ona. Sonra niçin "Raziye" diye düsünmediğime sasıyordum. Ben gerçekte Vedia' ya âsık oldum. Ama bırakıp gideceğim kız, artık o değil, Raziye'dir. Denizin etkisi ile canlanıyorum yeniden, Raziye'yi bırakmamaya karar veriyorum. Ben ondan ayrılamam, ayrılamam. Gerekirse kalırım burada bütün bütün. Dayım bu köyden bıkıp da savasımlarını baska yerlerde sürdürmek için çekip giderse, biz Raziye ile geminin merdivenini çeker, deryalara yelken açarız. Kimse nerede olduğumuzu bilmez.

Sonra utanıyorum böyle düsündüğüm için. Yalnızlık ve sürgün içinde doğmuş bir ask beni
bunca kendine bağlamah mıydı?

Denizde kaç saat geçirdiğimi bilmiyorum. Eve döndüğümde, Halit bey ile damadı gitmislerdi.
Ama anlasılan köyün ileri gelenleri, takım takım dayımı ziyarete geliyorlardı. Dayım da bunu
bildiğinden, balkonda bir koltuğa oturmus, geleni karsılıyor, gideni uğurluyordu. Bayram günü
gibiydi.

Ben bahçeye girdiğimde bakkal çıkıyordu. Hacı gene kenarda, bir ağacın altında uyukluyordu.

Dayım beni görünce:

— Yemeğe geciktin, diye seslendi. Biz yedik. Sonra:
— Yemeğin hazır, acıkmısındır, diye ekledi. Gerçekten de çok acıkmıstım. Önce kuyudan su
çekip basıma
döktüm, serinledim. Dayıma:

— Konuklar gittiler demek, diye seslendim. Dayım nese içinde:
— Biri gelip biri gidiyor, dedi.
Bunu söylerken ellerini uğusturuyordu. Yukarı çıktım. Dayım beni merdiven basında karsıladı,
anlatmaya basladı:

— Utançlarından yerin dibine girdiler. Ne olacak simdi? Sera
yeniden yapılacak. Demek ben kazandım. Gözümü korkutamadılar.

Kahkahalarla gülüyordu.

— Halit bey ne diyor biliyor musun? Bütün onarım gideri benden diyor. Kooperatifin tüzüğünü
bastan yapıyorum ben de. Kimi eksik yerler vardı, onlar tamamlanacak. Bu olaydan
yararlanmaz mıyım hiç? Daha güçleniyoruz. Domuz sorununa gelince, bir ikisi, seranın yanında
bu iş için ayrı bir yer yapmak kosulu ile domuz sevkiyatına razı. Ancak gâvur isçi bulmamı
öneriyorlar. 3u kadarı bile büyük bir basandır. Ama ben simdilik tümden güvenli değilim.
Dayımın ayağında bir sort, üstü ve ayakları çıplak, bir elinde piposu. Gidip gelerek konusuyor.
Beni masaya oturtuyor. Kaziye' ye sesleniyor, Raziye yemeğimi getirip önüme koyuyor. Bana
hiç bakmıyor. Saçlarını bağlamıs, alnında, yüzünde ter damlaları. Onun da ayaklan çıplak,
göğsü yarım açık, kısa bir etek giymis.

Yemeğimi yerken dayımı dinliyorum.

Arada bir Raziye elinde, içi yıkanmış çamasır dolu bir leğenle geçip bahçeye çıkıyor.
Bahçede türküler söyleyerek asıyor çamasırları. Dönüsünde bana bakıyor, yemeğim bittiyse
öteki yemekten getiriyor.

Bu sırada dayım diyor ki:

— Vedia bugün yaman vallahi, bir yandan çamasır yıkıyor, bir yandan aksam için güzel yemekler hazırlıyor. Biliyor musun yeğen, seranın taslanması bu mevsimde bana zarar vermez. Simdi cam kırıklarını toplamaya basladılar. Yarına kadar ortalık tertemiz olur. Sonra kurnaz kurnaz gülümseyerek sunları ekliyor: •

— Her gelen, bugün kendisinden süphelendiğimi sanıp gitti. Elbette bunlardan biriydi elebası. Ama kim? Ben bu gibi durumlarda elebasının kim olduğunu ille de bulmaya kalkmam. Ya su olmus, ya bu olmus... Önemli olan olaydır. Daha gelecekler var bugün, aksama artık. Hiçbirini yemeğe alıkoymuyorum. Hatta birinin karsısında yemeğimi yedim istahlı istahlı. Yutkunup durdu. Taslatır mısın serayı?
Dayım bir ara Smith Wesson'unu çekip balkondan bodur mersinlere birkaç el ateş etti. Bana anlattığına göre, bunu gören Hacı, oturduğu yerden kalkıp baska ağacın altına geçmis, kendi

kendine okuyup üflemis.

Öğleden sonra, doğuya doğru gölgeler uzamaya basladığında dayıma köyden birkaç ziyaretçi daha geldi. Ben bu sırada odama çekilip yatağa uzandım. Diyebilirim ki, en çok o gün sevdim odamı. Artık özgür olduğum için mi? Bunun nedenini anlayamadığımı söylemekle yetineyim.

Yalnız sunu iyice ansıyorum ki, dayım da, ben de o gün bir sey bekliyor gibiydik. Yalnızca Raziye, gününü yasıyordu. Çünkü boyuna çalısıyordu. Öyle ki, dayım arada bir "Ne oldu bugün bu kıza?" deyiveriyordu.

Dçimde bir rahatsızlık vardı; dayımın kasabadan getirdiği haber üzerine, artık hep benim ne zaman gideceğim düsünülüyor gibi geliyordu bana. Gitmek üzere olan insan, çevresindekileri tedirgin eder. Onları tedirgin durumda bırakacak mıydım? Onları derken, niçin Raziye'yi de araya katıyorum, onu ayrı tutmam gerekmez mi? Ama dayım gibi hareketli bir adam, benim durumumdaki birinin "kararsızlık" diye adlandırabileği bu ikisi ortası kalma haline kızabilirdi. Dçinden, "Oğlum gideceksen git, kalacaksan kal!" derdi belki de.

Yatağımda uzanmış düsünürken bir karar verdim; ilk yalnız kalısımızda Raziye'ye danısacaktım durumumu. Açık açık soracaktım ne düsündüğünü.

Benimle gelebilir miydi sözgelisi? Dayım bırakır mıydı onu? Söz buraya gelince, biliyorum, konu gene çıkmaza girecekti.

Böyle düsünürken uyumusum. Kapıya vurulduğunu duyarak uyandım. Dayım dısarıdan "Hadi yeğen, balkona gel!" diye sesleniyordu.

Odanın ısık durumundan saatin kaç olduğunu anlayıverdim. Alısmıstım buna. Güneş çoktan batıdaki dağların ardına çekilmisti. Simdi gölgenin, serinliğin zamanı baslamıstı. Dayımın beni uyandırması da bundandı.

Dısarı çıktım. Aksam sofrası balkonda kurulmustu. Yer sofrası idi bu, minderlerde oturacaktık. Dayım bahçeyi sulama isini yeni bitirmisti, yıkanmıstı. Onu gördüğümde kurulanıyordu.

Sofrayı göstererek:

— Nasıl? diye sordu.
Baktım, istahımı kabarttı bu güzel sofra.

— Harika, dedim,
243
Dayım:
— Güzel bir rakı içeceğiz bu aksam, dedi.
Ve böyle diyerek minderlerden birine geçti, oturdu, bana da karsısında yer gösterdi. Çöktüm
oraya. Dünyanın tatlı aksamı içindeydik, çalısanı mutlu kılmak için doğanın onca özenerek
yaptığı. Ağaçlar hafif hafif sallanıyorlar, gecikmiş kuslar sinirli sinirli konusuyorlardı.

— Vedia nerede? diye sordum. Dayım kadehlerimize rakı koyarken:
— Denize gitti, dedi. Bugün, biliyor musun, çok yoruldu o. Deniz bütün yorgunluğunu alır simdi.
Ama gitmeden önce soframızı da hazırladı. Dünyanın en yetenekli kızıdır o. Soylu bir
ailedendir. Bulunduğu yere hayat verir, umut verir. Onunla olduktan sonra, hiçbir zorluk
durduramaz insanı, hiçbir düsman yenemez.
Durdu ve söyle ekledi:

— Sen, de bu kanıda değil misin? Artık yeterince tanıdım Vedia'yı. Öyle değil mi?
— Öyle, dedim. Dayım:
— Öyle ise senin özgürlüğün serefine içelim, dedi.
O güne değin durumum üstüne beni hiç sorguya çekmeyen bu soylu adamın inceliğine
hayran olmustum.

— Hayır, dedim. Vedia'nın serefine içelim. Dayım güldü.
— Öyle olsun, dedi.
Dlk kadehlerimizi Vedia'yı düsünerek diktik.

O sırada o kimbilir neredeydi!

O aksam dayım bana gençlik yıllarından kimi anılar anlattı. Bunların birtakımı eğlenceli,
birtakımı hüzünlüydü. Ask öyküleri de vardı içinde. Onu hiç bu kadar candan ve kendime
yakın görmemistim. Dayımın anıları yıllan izledikçe ben dikkat kesilmis, Raziye ile ya da annesi
ile ilgili olduğu sanılabilecek bir ayrıntı yakalayabilir miyim diye dinliyordum. Fakat böyle bir sey
olmadı. Ancak söyle bir söz takıldı kafama: "Sevmek için yaslanmayı beklemeli." dayımın bana
daha önce de buna benzer bir söz söylediğini o an ansıdım, ama tam olarak bulamadım o
sözü.

244

Bulunmaz güney aksamı geceye dönüsmeye yaklasırken biz bir sise rakıyı bitirmistik. Dayım
birden:

— Nerde kaldı bu kız? dedi.
Oysa benim aklım hep Raziye'deydi, onu hiç unutmamıstım ki!
— Geç kaldı, dedim.

Dayım ayağa fırladı, denizden yana baktı. Ortalık kararmaya baslamıstı.

Ben ayakkabılarımı giyerek:

— Deniz kıyısına gideyim, dedim. Dayım kasları çatık ve biraz dalgın:
— Git git, dedi.
Sonra o da içeri girip hazırlanmaya basladığı sırada, bahçeden ayak sesleri duyuldu.
Gençten biri kosa kosa bize doğru geliyordu, Birine benzettim onu, aksam karanlığından iyice ayıramadım.

— Bey, bey; diye bağırıyordu adam. Dayım içerden geldi.
— Kim o? diye sordu bana. Sonra genç adamı gördü.
— Ne var Hasan? dedi. Hasan imis, tanıdım, Hasan:
— Bey, dedi, Vedia Hanım gitti. Dayım anlamadı sanki.
— Ne demek? Nereye gitti? Hasan.
— Çingenelerle gitti, diye anlatmaya basladı. Ben dağdaydım. Çingenelerin arabasına binmiş giderken gördüm, Allahaısmarladık dedi bana. Sonra çekip gittiler yaylanın öbür yakasına... Nah su yana çingenelerle...
Dayım bana döndü, sanki görmeyen gözlerle baktı yüzüme. Bir an salladığını görür gibi oldum. Hatta tutmaya bile yeltendim, ama durdum.

Çok kısa sürdü saskınlığı dayımın.

Birden gürledi adama:

— Bana Hacı'yı bul, diye bağırdı, atımı çıkarsın. Atımı çıkarsın diyorum sana. Duymuyor musun be herif! Kos, kos!
Hasan kosmaya baslamıstı bile köye doğru.

Dayım içeride hızla giyinmeye baslamıstı. Önce tabancasını seçti, ama onun yetmediğini düsünmüş olmalı ki, bir de mavzer hazırladı. Sonra pantolon, ayakkabı, gömlek. Telassız gibi giyiniyordu, ama bir ara durup bana, "Ne dedi bu çocuk?" diye sorunca, sasırmadım, korktum.

— Ben ne yapabilirim? diye sordum.
Boş gözlerle baktı. Tabancasını beline sokarken:
— Sen burada kal, dedi.
Sonra kosa kosa merdivenlerden indi, bahçenin karanlığı içinde ahıra doğru yöneldi.
Raziye kaçmıstı.
Az sonra, dayımın tüfeğinden çıktığım sandığım sesler duydum. Herhalde atına atladığı gibi dağın yolunu tutmustu; tetiği çeke çeke.

Saatler geçti.
Asıl ben ardına düsmeliydim Raziye'nin.
Saatler geçti.
Yoksul ve çökmüs, oturuyordum bir iskemlenin üstünde.
Saatler geçti.
Nal sesi. Hayvanın kisnemeleri.
Dayım ağır ağır merdivenlerden çıkıyor.
Boğuk bir ses:

— Sen hayvanı götür, diyor.
Bunu Hacı'ya söylüyor herhalde dayım.
Sonra birden karsımda buluyorum onu.
Bir iskemleye çöküyor, sağ yumruğunu ağzına dayıyor ve ağlıyor, hıçkırıklarla.
Ona bakmakla kalıyorum. Baska bir sey yapılamaz.
Bir ara basım kaldırıyor, bana bakıyor, yumruğunu ısırıyor, tutmak için kendini.
— Yarın dön sen, diyor bana. Ben de bu evi söküp yola çıkacağım senden sonra.
Ve basını önüne eğip bir seyler mırıldanıyor kendi kendine. Ayağa kalkıyor, "Vedia... Vedia"
diyor iki kez, içine çekerek: Sonra bana dönüp:

— Onu çok sevmistim, o benim her seyimdi, diyor. Geziniyor, balkona çıkıyor, bir süre dısarıyı
dinliyor, sonra
içeri girip:

— Yetisemedim, diyor. Çok olmustu onlar gideli.
Uzun uzun bana bakıyor, sanki böyle sessiz oturusuma sasıyor. Ben de sasıyorum. Burada
gerçekten acı çeken bir kisi var, o da dayım.

— Yat, dedi bana, erken yat, yarın erken kalkacağız. Sonra yukarı, odasına, tapınağına çıktı.
SON